

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Prof. Dr. RUŞEN KELEŞ

KENTBİLİM TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI

Bu sözlük Prof. Dr. Cevat Geray'ca incelenmiş, Terim Kolu görevlilerinden İsmail Ulaşgür'ün emeğiyle baskı evresine getirilmiştir.

İÇİNDEKİLER

TERİMLER ÜZERİNE	7 - 8
ÖNSÖZ	9 - 10
KISALTMALAR	11
SÖZLÜK	15 - 133
DİZİNLER (Eski Terimler Dizini, Almanca Dizin, Fransızca Dizin, İngilizce Dizin)	135 - 193
KAYNAKÇA	195 - 196

TERİMLER ÜZERİNE

Atatürk devriminin “Türkçe” konusundaki tutumunu şöylece özetleyebiliriz: “Türkçeyi çağdaş sanat, bilim ve uygulayımın, kısacası çağdaş uygarlığın bütün gereklerini karşılayacak bir dil durumuna getirmek.”

Türk Dil Kurumu 1932 yılında kurulduğu zaman, yapılacak dil çalışmaları, şu iki ana doğrultuda saptanmıştı :

- 1 — Türk dilinin öz güzelliğini ve zenginliğini ortaya çıkarmak;
- 2 — Türk dilini, dünya dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğe ulaştırmak.

Bunlardan birincisini gerçekleştirmek için, eski kültür varlığımızı araştırmak, yayımlamak; ikincisini gerçekleştirmek için de, bir yandan yüzyıllar boyunca dilimize girmiş olan yabancı sözcüklerin, terimlerin yerine Türkçelerini koymak, öte yandan da Batı uygarlığının etki alanına girmemizle dilimize sızmaya başlayan yenilerine engel olmak, böylece, dilimizi kendi olanakları içerisinde geliştirmek gerekiyordu. Bu yabancı sözcüklerin çoğunluğu türlü bilim dalları ya da çalışma alanlarıyla ilgili terimlerdi. Türk Dil Kurumunun kuruluşunda, bu terimler konusu çözümlenmiş değildi. Daha sonra bu sorun da ele alındı. Yıllar yılı yapılan çalışmalar verimsiz kalmadı. Dil işinin olumlu bir sonuca bağlanmasını isteyen aydınlar, bu alanda yapılan çalışmalarda Kurumu yalnız bırakmadılar.

İlk evrede, yalnızca terimlerin Türkçe karşılıklarını bulmak yoluna gidiliyordu. Yapılacak işler çok, eldeki olanaklar az olduğu için, bunlar terim sözlükleri olarak verilemiyordu İkinci evrede ise, bir yandan yeni karşılıklar aranırken, bir yandan da her konuda uzmanlık sözlükleri hazırlanmasına girildi.

Bugüne değin, Türk Dil Kurumunun türlü kuruluşlar, kurumlar, fakülteler ve kişilerle yaptığı çalışmaların ancak küçük bir bölümü yayımlanabilmiştir. Bu çalışmalar, her konuda çalışan yazar ve aydınlar da dil bilincinin yerleşmesine yardım ederken, okul sıralarındaki gençleri de bu Türkçe sözcüklere alıştırmış, onlarda dil sevgisinin kökleşmesini sağlamıştır.

Gerek Türkçe - Osmanlıca ve Batı dilleriyle ilgili olarak kılavuz niteliğinde hazırlanan terim dizelgelerinde, gerekse türlü konularda hazırlanan sözlüklerde, elden geldiği ölçüde her terimi Türkçe bir sözcükle karşılamak yoluna gidilmiştir. Türkçe karşılık bulunamadığı durumlarda, Batı dillerinden aktarılan terimlerde, bir birlik sağlanmasına çalışılmıştır.

Gerek Kurum'da hazırlanan, gerekse Kurum'ca uzmanlara hazırlattırılan terim sözlüklerinin dilsel ve bilimsel denetimi yaptırılmakta, bunların bu yönlerden de yanlışsız olmalarına çalışılmaktadır. Ortaya konan terimlerden kimileri öneri niteliğindedir, kesinlik anlamı taşımamaktadır. İleride, bunlardan daha uygunlarının bulunacağını gözden ırak tutmamaktayız. Önerilen terimler, uzun süreli uygulama sonucu kesin biçimlerini alacaklardır.

Dilimizin, kendi benliğine kavuşarak geliştiği ve güçlü bir uygarlık dili olmaya yöneldiği bugünlerde, çalışmalarımızın yararlı olacağı kanısındayız.

TDK

Ö N S Ö Z

Türk Dil Kurumu'nun Terim Sözlükleri Dizisi içinde yer alan bu sözlükte, Kentbilim'de kullanılan bellibaşlı terimlere Türkçe karşılıklar aramaya, gücüm yettiğince türetmeye çalıştım. Çağdaş Kentbilim'in, başka bilim dallarından daha yeni olması ve ülkemizde de 50 yıldan daha uzun bir geçmişi bulunmaması, denilebilir ki, onu, Batı kaynaklı sözcük ve terimlerle kirlenmekten bir ölçüde korumuştur. Böyle olmasaydı, terimlere Türkçe karşılık bulma işim bir kat daha güçleşirdi.

Ama yine de, bu uğraşı ve bilim dalının, Cumhuriyetin kuruluş yıllarından bu yana, yabancı uzmanların etkilerine açık bulundurulması sonucunda, özellikle Fransızca sözcük ve terimlerin etki alanı dışında kalamadığı bilinmektedir. Cumhuriyet öncesi dönemden artakalan Osmanlıca terimlerin eklenmesiyle bir yamalı boğa görünümü kazanmış olan Kentbilim dilini arlaştırmak, dilimizin özleştirilmesi akımını benimsemiş olanlar için önemli bir görevdir. Üniversite ve yüksek okullarımızda, bu dalda yetiştirilmekte olan gençlerin ve Kentbilim uygulayıcılarının; özleştirmeciliğe özenmekle birlikte, dil yetersizliğinin ve özleştirmeciliği yanlış anlamanın yol açtığı karmaşadan kurtarılmaları da kaçınılmaz bir zorunluluktur. Kentbilim Terimleri Sözlüğü, bu boşluğu, olabildiğince doldurmak amacıyla kaleme alınmış bulunuyor.

Ne var ki, bu görevi, gereği gibi yerine getirmenin kimi güçlükleri bulunduğu da yadsınamaz. Birincisi, Kentbilim'in, Toplumbilim, Ekonomi, Kamu Yönetimi, Tüzebilim ve Yapıtasarcılık gibi başka birçok dallarla yakın komşuluk ilişkileri içinde olması, dolayısıyla ortak terimleri bulunmasıdır. Bu ölçüde geniş bir alanda kullanılan terimlerin tümüne yeni karşılıklar aramak, herşeyden önce, o bilim dalının sınırlarını başarıyla çizmeye bağlıdır. Buna, aynı kavramlar için, değişik yerlerde ayrı ayrı terimlerin kullanılmasından doğan güçlükler de eklenebilir. Öte yandan, hızlı gelişme içinde bulunan bir bilim için, kavramlara berrak ve kalıcı karşılıklar bulmak, bir kişinin gücünü aşar. Son olarak, Kentbilim terimlerinden pek çoğunun günlük konuşma dilimizin çevrimine girmemiş olması da, tanım-

lardan çoğunun, olağandışı uzunlukta tutulmasını zorunlu kılmıştır.

Kuşku yok ki, bütün terim sözlüklerinde olduğu gibi, Kentbilim Terimleri Sözcüğü'nde yer alan Türkçe terimler de, birer öneri olmaktan öteye geçmiyor. Türk Dil Kurumu da hiçbir zaman, önerdiği sözcük ve terimlerin herkesçe benimsenmesini zorunlu sayan bir tutum içine girmemiştir. Bu nedenle, ilgili kişi ve kuruluşların uyarı ve eleştirilerinden, Sözlüğün yeni baskıları düzenlenirken yanlışların düzeltilmesinde, eksikliklerin giderilmesinde ve tanımların geliştirilmesinde özenle yararlanılacaktır.

Bu sözlüğün hazırlanmasında Sayın Emin Özdemir yardım ve ilgisini hiç eksik etmemiştir. Sayın Prof. Dr. Cemal Mıhçıoğlu'nun her bir terim üzerinde yaptığı dikkatli incelemelerden çok yararlandığımı belirtmeliyim. Kentbilim Terimleri Sözlüğü'nü bilimsel yönden gözden geçiren arkadaşım Prof. Dr. Cevat Geray'ın katkısı azımsanmayacak değerlidir. Ayrıca, Sayın Prof. Fehmi Yavuz ve Sayın Can Hamamcı ile, İstanbul Teknik Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri'ndeki değerli uğraş arkadaşlarımla görüşleri, öteki öğretim kurumlarındaki dostların yayınları, birçok terim üzerinde yeniden düşünmeme, değişiklikler yapmama olanak sağlamıştır. Sözlüğün hazırlanışı ve basımı sırasında hiç kuşku yok ki, en büyük yardımı Terim kolu görevlilerinden Sayın İsmail Ulçugür'den gördüm. Onun bilgili ve titiz gözetimi olmaksızın, yapının bugünkü biçimini alması olanaksızdı. Hep sine bütün yardımları için teşekkürlerimi sunmayı borç sayıyorum. Sevinç Basımevi çalışanlarının ve özellikle Sayın Nedim Bakan'ın özverili çabalarının gerektirdiği içten teşekkürü de sözlerime eklemeliyim.

Ankara Kasım 1980

Ruşen KELEŞ

K I S A L T M A L A R

Alm.	Almanca
bkz.	Bakınız
es. t.	Eski terim
Fr.	Fransızca
İng.	İngilizce
örn.	Örnek, örneğin
vb.	Ve benzeri, ve bunun gibi, ve başkaları

KENTBİLİM TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

A

açık alan [es.t. *serbest saha*] [Alm. *Freiflaeichen*] [Fr. *espace libre*] [İng. *open space*]: İnsanın yaşantısını sürdürdüğü, üzerinde yapı yapılmış kapalı uzamların dışında kalan, ya doğal durumunda bırakılmış ya da tarımsal ve konut dışı dinlenme amaçlarına ayrılmış kent parçası.

açık alan katsayısı [es.t. *serbest saha emsali*] [Fr. *taux d'espace libre*] [İng. *open space ratio*]: 1 — Bir kentteki açık ve yeşil alanların yüzölçümleri toplamının, kentin yerleşik alanının yüzölçümüne oranı. 2 — Bir yapıda kat alanları toplamının yerbölümünün yapı yapılmamış alanları toplamına oranı.

açık alan yoğunluğu [İng. *open space density*]: Yapı yerbölümleri içinde kalan açık alanlarla, yerleşme bölgesi içindeki, toplumun yararlanmasına açık dinlenme alanları toplamının hektarı başına düşen insan sayısı. Orada yaşayan toplam nüfus oranı (Kişi/hektar).

açık işsizlik [Alm. *Arbeitslosigkeit*] [Fr. *chômage*] [İng. *open unemployment*]: Bir kentte ya da bölgede yaşayan çalışabilir nüfusun, iş aramalarına karşın çalışamaz durumda bulunması.

açık konut darlığı [es.t. *aşikâr mesken buhranı*] [İng. *visible housing shortage*]: 1 — Bir kentte yaşayan ev halkı sayısı ile konut sayısı arasındaki dengesizlik. 2 — Bir kentteki ev halkı sayısı ile, onları barındıracak konutlardaki oda sayısı toplamı arasındaki dengesizlik.

açık yapıım [es.t. *açık inşaat*] [Alm. *offene Bauweise*] [Fr. *construction discontinue*] [İng. *open building method*]: Bir yapı adasındaki konutların ya da öteki yapıların, kümeler arasında boşluklar bırakılmış ayrıık ya da yarı ayrıık düzende yapılmasını, yerleştirilmesini gerektiren yapıım yöntemi.

açıklama. bkz. belirtim.

ada [Alm. *Baublock*] [Fr. *ilôt*] [İng. *city block*]: Çevresi yollarla çevrili, yerbölümlere ayrılmış kent toprağı ile bu topra-

raklar üzerine oturtulmuş yapılardan oluşan küçük bir kent dilimi yapı adası.

ağaçlı anayol [es. t. *ağaçlı cadde*] [Fr. *avenue*] [İng. *avenue*]: Taşıt gidiş gelişine ayrılmış olmakla birlikte, ya iki yanında, ya da ortasında insanların gidiş gelişlerine ve gezinmelerine de olanak verecek biçimde düzenlenmiş ağaçlıklı yol.

ağaçlı yol [es. t. *alle*] [Alm. *Parkweg*] [Fr. *allée de parc*] [İng. *alley*]: Genellikle, kent ve kasabalardaki geziliklerin içinde ve yakınında yer alan. insanların özellikle çocukların doğaya yaklaşma özlerylerini, taşıtlarla karşılaşma çekincesi olmaksızın gidermeyi amaçlayan dar yol.

ağınca bkz. **inerçkar**.

ağır işleyim [es. t. *ağır sanayi*] [Alm. *Schwerindustrie*] [Fr. *industrie lourde*] [İng. *heavy industry*]: Büyük çapta işi çalıştıran, yüksek düzeyde güç kullanan ya da belirli bir üretim düzeyinin üstünde üretimde bulunan ve kent içinde tecime ve oturmaya ayrılmış alanlardan uzakta bulundurulması genellikle benimsenen işleyim türlerinin tümü.

ağır önyapım [es. t. *ağır prefabrikasyon*] [İng. *heavy prefabrication*]: Önceden üretimlikte hazırlanmış çok büyük ve ağır yapı öğelerinin ve oylumlarının yapım alanına getirilerek, büyük kaldırırlarla yerlerine yerleştirilmesine dayanan önyapım yöntemi.

ağırlık özeği [es. t. *merkez-i sıklet*] [Alm. *Schwerpunkt*] [Fr. *centre de gravité*] [İng. *centre of gravity*]: Bir ülkede ya da bölgede, nüfusun ve ekonomik etkinliklerin yoğunlaştığı, yerî fizik bilimindeki çekim yasalarına göre hesaplanan kent ya da yerleşim yeri.

akçalı denkleşme [es. t. *mali tevzin*] [Alm. *Finanzausgleich*] [Fr. *compromis fiscal*] [İng. *intergovernmental fiscal relations*]: Yerel özerklik ilkesinin ve genel olarak yerel yönetimlerin yeryüzünde güçlenmesinden sonra ortaya atılan ve bu yönetim birimlerinin, kendilerine bırakılmış kamu görevlerini gereği gibi yerine getirmelerine yetecek ölçüde gelir kaynaklarına kavuşturulması amacıyla devletle yerel yönetimler arasında görev ve gelir bölüşümünü adaletli kurallara bağlama yı içeren siyasa bilimi ilkesi.

akçalı yardım [es. t. *mali yardım*] [İng. *capital grant*]: 1 — Özek sel yönetimin, genellikle belli bir amaçla kullanılmak üzere kent yönetimlerine yaptığı dolaysız para yardımı 2 — Ken

yönetiminin, özekselsel yönetime olan borçlarının tümünün ya da bir bölümünün bağışlanması.

akkondu [Fr. *habitation sociale*] [İng. *social housing*]: Gecekon-
dunun, toplumun çeşitli kesimlerinde hoşgörüyle karşılanma-
yan, kaçak olarak yapılmış imgesini değiştirebilmek, bununla
birlikte karşıladığı toplumsal işgörüğü yoksul ailelere devletin
ve kent yönetimlerinin yardım ve desteği ile yasal yoldan
sunabilmek için önerilen güdümlü gecekondu; toplumsal ko-
nut.

aktarım [es. t. *temlik*]: Bir taşınmazın iyeliğinin, bir başka kim-
seye verilmesi ve bu işlemin tüzel bir değer kazanması için
tapu kütüğüne işlenmesi.

alabilirlik [es. t. *işgal kapasitesi*] [Alm. *Belegungsfaehigkeit*] [Fr.
capacité d'occupation] [İng. *occupational capacity*]: Bir ya-
pının boyutları gözönünde tutularak saptanan ve barındıra-
bileceği en çok insan sayısı.

alan [es. t. *meydan*] [Alm. *Platz*] [Fr. *place*] [İng. *square*]:
Anıtların, tarih yapıtlarının, önemli yapıtasarcılık yapıtlarının
çevresinde ya da yakınında, genellikle taşıt dolaşımına açık
tutulmayan, herkesin oturup dinlenmesine elverişli duruma
getirilmiş, dileyenlerin, gereğinde siyasal toplantılar da yap-
abilecekleri genişçe düzlük.

alan örnekleme [es. t. *sahada numune alma*] [Fr. *sondage
aréalaire*] [İng. *area sampling*]: Kentbilim araştırmalarında
sık sık kullanılan ve elverişli bir örnekleme çerçevesi bulun-
madığı durumlarda harita üzerinden örnekleme birimleri seç-
meyi içeren araştırma yöntemi.

alçak düzen bölgesi [es. t. *alçak imar nizamı*] [Alm. *Flachbau*]
[Fr. *bâtiments peu élevés*] [İng. *low buildings zone*]: İki
kattan yüksek olmayan yapıların yer aldığı ve yapı düzeninin
ancak bu yükseklikteki yapıların yapılmasına elverişli bulun-
duğu kent bölgesi.

alışveriş özeğı [Alm. *Ladenviertel, Ladenzentrum*] [Fr. *groupe-
ment de boutiques, centre d'achats*] [İng. *shopping center*]:
Bir ailenin gereksinme duyduğu bellibaşlı malların özellikle
tektencilikle satıldığı, genellikle kentlerin, özel araçlarla ula-
şılabilecek uzak yerlerinde bulunan ve genel durgulukları
olan alışveriş alanı.

almaşık yol [es. t. *alternatif sokak*] [Alm. *Entlastungsstrasse,
Abfangstrasse*] [Fr. *chaussée latérale*] [İng. *alternative side-
street*]: Anayola koşut olarak uzanan, anayolun o yanındaki

öteki yolları birleştiren, yaya ve taşıt gidiş gelişinin anayolu tıkamasını önleyen yol.

altgeçit [Alm. *Unterführung*] [Fr. *passage inférieur*] [İng. *underpass*]: Taşıtların ya da yayaaların bir anayolun bir yanından öbür yanına, anayolu kullanmaksızın ve anayoldaki gidiş geliş aksatmaksızın güvenle geçebilmelerini sağlayan ve anayoldan daha aşağı düzeyde bulunan geçit.

altözek [es.t. *tali merkez*] [Alm. *Subzentrum*] [Fr. *subcentre*] [İng. *subcentre*]: Birçok işgörüler için kentin özeğine bağlı olmakla birlikte, çevresinde yaşayan küçük toplulukların tecimsel, ekinsel, dinlenme ve eğlenmeyle ilgili vb. gereksinmelerini bir ölçüde karşılayabilen ve kent büyüklüğe sayıları da artan ikincil önemdeki kent özekleri.

alttutmanlık [es.t. *müstecirden isticar*] [Alm. *Untermiete*] [Fr. *sous-location*] [İng. *sublease*]: Bir tutmanın bir taşınmaz mal üzerindeki haklarından bir bölümünü ya da hepsini bir başkasına aktarmasını olanaklı kılan tutmanlık sözleşmesi türü.

altulaşım [es.t. *metro*] [Alm. *Unterbahn (U-bahn), Untergrundbahn*] [Fr. *métro-"politain"*] [İng. *subway, underground*]: Kimi kez yer üstünden de gitmekle birlikte, genellikle yer altından giden ve büyük kentlerin kent içindeki ve yakın çevresindeki toplu taşıma gereksinmesini etkinlikle karşılayan, kentsel ulaşım dizgesi.

altyapı [Alm. *Infrastruktur, Unterbau*] [Fr. *infrastructure*] [İng. *infrastructure*]: 1 — Bir kentin işlevlerini görebilmesi, büyümesi ve gelişmesi için gerekli olan temel işgörü ve kolaylıklarla gereçler. 2 — Bir yerbölümde yapı yapılabilmesi ve yapılan yapının, içinde oturanlara yeterli bir barınma işgörisi sağlayabilmesi için bulundurulması gereken su, elektrik, pıssu ağı vb. kent kolaylıkları.

ana çıkış yolu [Alm. *Ausfallstrasse*] [Fr. *voie principale de sortie*] [İng. *main out-going road*]: Bir kentin özeğinden çevresine, oradan da komşu ve uzak kentlere gitmeyi sağlayan başlıca yol.

ana düzentasar [es.t. *nâzım imar planı*] [Alm. *General-Bebauungsplan*] [Fr. *plan directeur d'urbanisme*] [İng. *master plan, general plan*]: Bir kentsel yerleşmenin yerleşme ilkelelerinin ve gelişmesinin niteliğini ve ölçeğini kesin olarak belirtmeksizin - genellikle 20 yıllık bir süre için - bunların anaçizgilerini gösteren; toprağın nasıl kullanılacağını, başlıca kul-

lanım bölgeleriyle ulaşım dizgesini belirleyen ve düzentsasar-
la uygulama tasarı için güdülecek yöneltiye yön veren tasar.
bkz. **geneltasar**

ana işler [es. t. *ana istihdamı*] [Fr. *emploi basique*] [İng. *basic employment*]: Bir kentin ya da bölgenin, o kent ya da bölgede yaşayanların gereksinmelerini karşılamakla kalmayıp kent ve bölgenin dışına satım yapan etkinliklerinin tümü.

anakent [es. t. *metropol*] [Alm. *Weltsadt*] [Fr. *métropole*] [İng. *metropolis*]: 1 — Bir ülkenin ya da bölgenin, çevresindeki tüm kentsel ve kırsal topluluklara (yerleşim yerlerine) ekonomik ve toplumsal yölerden egemen bulunan ve genellikle ülkenin başka ülkelerle olan her türlü ilişkilerinin sağlandığı en büyük kenti. 2 — Ülkedeki büyük kentlerden herhangi biri.

anakent bölgesi [es. t. *metropoliten bölge*] [Alm. *Grosstadt-Region*] [Fr. *région métropolitaine*] [İng. *metropolitan area*]: Ekonomik ve toplumsal yaşamın, daha çok özekteki kentin etkisi altında bulunduğu, ortak çıkarlarla ona bağlı olan, sınırlarını doğal koşullardan ve tüze kurallarından çok, günlük iş gidiş gelişlerinin belirlediği, sınırları, yönetsel sınırlarla her zaman çakışmayan büyük ölçüde kentleşmiş alan.

anakentleşme [es. t. *metropolitenleşme*] [Fr. *développement des grandes villes*] [İng. *metropolitanization*]: Bir ülkede, anakentlerin çoğalması ve alabildiğine büyümesi olayının, kentleşme devriminin başlıca özelliği durumuna gelmesi.

anakent tasarlaması [es. t. *metropoliten planlama*] [Fr. *planification métropolitaine*] [İng. *metropolitan planning*]: Anakentlerin kentsel işlevlerini daha iyi görebilmeleri, bulundukları ülkenin gelişmesine daha çok katkıda bulunabilmeleri, buna karşılık ona her yönden daha az yük olmaları için, toprağının kullanılmasının, ekonomik ve toplumsal etkinliklerinin belli süreler için tasarlara konu yapılması.

anayol [es. t. *cadde*] [Alm. *Hauptverkehrsstrasse, Hauptstrasse*] [Fr. *artère, route principale*] [İng. *arterial road*]: Birçok yolu besleyen ve birbirine bağlayan, kentlerin yüksek yoğunluk bölgelerinden geçen, kavşakları olan ve kent özeğini yörekentlere bağlayan yol.

anıt [es. t. *abide*] [Alm. *Denkmal*] [Fr. *monument commémoratif*] [İng. *monument*]: Önemli tarihsel olayların geçtiği ya da kazanılma, çağbilim ve sanat yönünden bir önemi ve özelliği bulunan, bunlarla ilgili kişilerin ve olayların anısını yaşatmak amacıyla, kentlerin herkesin gezip görebileceği yer-

lerine yerleştirilen, korunması ve çevresiyle birlikte değerlendirilmesi gerekli her türlü taşınmaz yapıtasarcılık yapıtlarıyla, benzer nitelikleri olan yontular.

anıtların korunması [es. t. *muhafaza-i abidat*] [Alm. *Denkmalpflege*] [Fr. *conservation des monuments*] [İng. *preservation of monuments*]: Anıtların ve çevresinin bakım, onarım ve değerlendirilmesine ilişkin kuralları ve yöneltileri uygulamaya geçirme eylemi.

arayol [es. t. *ara sokak*] [Alm. *Nebenstrasse*] [Fr. *petite rue*] [İng. *bystreet*]: Anayolları birbirlerine bağlayan, onlara oranla daha dar ve daha kısa olan yollar.

arabalık [es. t. *garaj*] [Alm. *Garage*] [Fr. *garage*] [İng. *garage*]: Taşıtların kısa ya da uzun sürelerle konulması amacıyla yapılmış üstü açık ya da kapalı yer.

ardışımı [es. t. *istihlaf*] [Fr. *succession*] [İng. *succession*]: Bir yerleşim yerindeki nüfusun, düşün, uygulayım ve yaşam biçimleriyle ilgili niteliklerinin yerini, yenilerinin alması.

arındırma duralgası [es. t. *tasfiye istasyonu*] [Alm. *Klaieranlage*] [Fr. *station d'épuration*] [İng. *purification plant*]: 1 — Bir kentin suyunun, kentlinin kullanmasına sunulmasından önce, insan sağlığı için taşıyabileceği dokuncaların belli bilimsel yöntemlerle giderildiği, süzgeç vb. araçlardan oluşan kuruluş. 2 — Kentin çöplerinin insan sağlığına dokuncalı olmaktan çıkarılmasına, yararlanılabilecek duruma getirilmesine yarayan döşem.

arka komşu derinliği [es. t. *arka bahçe mesafesi*]: Bir yapının yüksekliğini aldığı yola bakmayan yüzü ile, bu yapının üzerine oturmuş bulunduğu yerbölümün arka sınırı arasında kalan uzaklık.

arkdüzen [es. t. *lağım*] [Alm. *Kanalisation, Abwassersystem, Kanalnetz, Ablusskanal*] [Fr. *canalisation, réseau d'égoûts*] [İng. *service mains, sewerage system*]: Yaşam etkinliklerinin sonucu olarak ortaya çıkan sıvı ve atıklarla hertürlü pisliğin, insan sağlığına dokunca vermeyecek bir biçimde konutlardan ve öteki yapılardan toplanarak arıtma ve yoketme duralgalarına taşınmasını sağlayan dizge.

arnavutkaldırımı: Çoğu yuvarlak, kaba ve düzgün olmayan taşlarla yapılan yol ya da kaldırım.

artbölge [es. t. *hinterlant*] [Alm. *Hinterland*] [Fr. *arrière-pays*] [İng. *hinterland*]: Bir kenti, kentler dizisini ya da bölgeyi

çevreleyen ve onunla yakın ekonomik ve toplumsal etkileşim içinde bulunan bölge.

artıkalm [es. t. *lüzumundan fazla istimlak*] [Alm. *Zonenenteignung*] [Fr. *expropriation par zones*] [İng. *excess condemnation*]: 1 — Kentin düzentasarını daha kolay uygulayabilmek ve düzentasara uygun yerbölümleme yapabilmek için gereken-den daha geniş bir alanı kamulaştırma eylemi. 2 — Kent yönetimine bu amaçla tanınmış yetki.

artık değer [es. t. *fazla kıymet*] [Alm. *Wertsteigerung, Wertzuwachs von Grundstücken*] [Fr. *plus-value foncière*] [İng. *incremental value*]: İyesinin hiçbir katkısı, emeği olmaksızın, kamunun etkinlikleri sonucunda bir toprak parçasının ya da taşınmazın değerindeki artış.

artık yığın [es. t. *fazla nüfus*] [Alm. *Bevölkerungs Überschuss*] [Fr. *excédent de population*] [İng. *overspill*]: Bir büyük ana-kentin yükünü yegnilleştirmek için, kurulan uydukentlere ya da yeni kentlere taşınması öngörülen nüfus.

asalak kent [es. t. *tufeyli şehir*] [Fr. *ville parasitaire*] [İng. *parasitic city*]: Aşırı ölçüde büyümesi, işsiz oranının yüksekliği, üretim işlevini yeterince yerine getirememesi ve tüketim eğilimlerini kamçılایıcı nitelikleriyle ülke ekonomisine katkıda bulunmak yerine, yük olan kent.

asmakat: Bir yapıda genellikle yer katı ile birinci kat arasında bulunan, tavanı basık, altı kapalı yarım kat.

aşırı kalabalıklık [es. t. *izdiham*] [Alm. *Übervölkerung*] [Fr. *surpopulation*] [İng. *overcrowding*]: Bir konutta yaşayan insan sayısının, genellikle benimsenmiş uluslararası barınma ölçünlerinin üzerinde bir düzeye varması.

aşırı kentleşme [es. t. *aşırı şehirleşme*] [İng. *overurbanization*]: Gerçek bir işleyimselleşmeye dayanmayan, kentlerdeki işsiz ve gizli işsiz sayısını ölçüsüz olarak çoğaltan, hızlı ve düzensiz kentleşme türü.

aşırı yığılşım [es. t. *nüfus temerküzü*] [Alm. *übermassige Konzentration*] [Fr. *superconcentration*] [İng. *overconcentration, overpopulation*]: Bir kentte, nüfusun, genellikle benimsenen uluslararası yoğunluk ölçünlerinin üstünde bir kalabalıklık düzeyine erişmesi, yığılması.

aydınlatma [es. t. *tenvirat*] [Alm. *Beleuchtung*] [Fr. *éclairage*] [İng. *lighting*]: Bir yerleşim yerindeki konutların, konut dışında kalan yapıların, genel yapıların ve açık alanların kent yönetiminde ya da ona bağlı işletmelerce ışılandırılması.

aykırı kullanım [Alm. *ungeeigente Nutzung, Abweichung vom üblichen Gebrauch*] [Fr. *dérogação*] [İng. *non-conforming use*]: Toprağın, bulunduğu kent kesiminde geçerli olan bölgeleme kurallarına uymayan bir biçimde kullanılması.

ayrallık [es.t. *istisnai inşaat müsaadesi*] [İng. *variance, exception*]: Yetkili kamu kuruluşlarının, kimilerine bölgeleme ya da yapı kurallarına bağlı olmaksızın yapı oluru vermeleri.

ayrıcalık [es.t. *imtiyaz*] [Alm. *Vorzug, Vorrecht*] [Fr. *concession*] [İng. *concession*]: Belli kamu işgörülerinin görülmesi amacıyla, kent yönetimince belli kişi, kuruluş ya da ortaklıklara verilen özel olur.

ayrıcalıklı tutman [es.t. *imtiyazlı müstecir*] [Alm. *geschützter Mieter*] [Fr. *locataire protégé*] [İng. *sitting tenant*]: Tutmanlık sözleşmesi sona erinceye değin, bir konutta tutman olarak oturan ve sözleşmenin bitiminde o konutun iyesi durumuna gelen kimse.

ayrık ev [es.t. *müstakil ev*] [Alm. *alleinstehendes Haus, freistehendes Haus*] [Fr. *maison détachée*] [İng. *detached house*]: Yalnız bir ailenin oturduğu, öteki evlerden ayrılmış ve dört bir yanı toprak ya da bahçeyle çevrilmiş ev.

ayrık yapı düzeni [Fr. *construction détachée*] [İng. *detached construction*]: Hiçbir yanından, komşu yerbölümlerdeki yapılara bitişik olmayan yapıların oluşturduğu düzen.

ayrımcılık : Belli insan öbeklerinin ayrımlaşmasını bilinçli bir biçimde gerçekleştirmeyi amaçlayan bir yöneltinin benimsenmesi.

ayrımlaşma [Fr. *segrégation*] [İng. *segregation*]: Belli insan öbeklerinin, yasalara, toplumsal baskılara ya da törelere uyularak, birbirlerinden ayrı yerlerde yaşamaya, yalnızlığa itilmeleri olgusu.

ayrımlaşmış rant [es.t. *differansiyel rant*] [Fr. *rente différentielle*] [İng. *differential rent*]: İşlenebilir ve kullanılabilir toprak parçalarının kimyasal ve tarımsal özelliklerinde, yerel konumlarında, işlenmemiş özdek ve pazarlama özeklerine olan uzaklıklarındaki ayrılıkların ortaya çıkardığı değer.

ayrıntısar [Alm. *Lageplan, Bebauungsplan*] [Fr. *plan d'urbanisme de détail*] [İng. *layout plan, site plan*]: Büyük ölçekli düzensazarın, bir toprak parçasında, bugünkü ve gelecek için önerilmiş yapıları ve bayındırlık etkinliklerini, taşınmazların sınırlarını, sokak ve anayol çizgilerini, ağaçları ve ağaç kümelerini gösteren, küçük ölçekteki özeti.

az gelişmiş bölge [es. t. *az gelişmiş muntika*] [Fr. *région sous-développée*] [İng. *depressed area, underdeveloped region*]: Bir ülkenin ya da kentin, nüfusu işsiz olan ya da boğaz tokluğuna çalışan yöresi.

az yoğun gelişme [es. t. *az kesif inkişaf*] [Alm. *schwache Besiedlung*] [Fr. *développement peu intense*] [İng. *open development*]: Belli bir kentin, ortalama yapı yoğunluğunu alçak tutarak gelişmesi.

B

bağımlı kentleşme [Fr. *urbanisation dépendente*] [İng. *dependent urbanization*]: İlk kez Fransız kentbilimcisi Manuel Castells'in incelediği ve az gelişmiş ülkeleri, kentleri ve kentleşme biçimleri aracılığı ile anamalcı gelişmiş ülkelere bağımlı kılan ya da o durumdan kurtulmalarını önleyen kentleşme türü.

bağımsız işleyim [es. t. *müstakil sanayi*] [İng. *footloose industry*]: Pazarına ve özel kuruluş yeri etmenlerine bağlı kalmasına gerek duyulmayacak ölçüde büyük ya da uzmanlaşmış işleyim dalı.

bağhbağış kurumu [es. t. *vakıf*] [Fr. *fondation*] [İng. *foundation*]: 1 — Bir taşınmazın gelirinin, iyesince, sürekli olarak, belli bir ya da birkaç kamu işgörüsü için ayrılması. 2 — Kamu yararına ayrılmış olan bu tür taşınmazların yönetimi ile görevlendirilmiş kamu kurumu.

bahçekent [es. t. *bahçe şehir*] [Alm. *Gartenstadt*] [Fr. *cité-jardin*] [İng. *garden city*]: 1 — Kentlerle kırsal alanların üstün yanlarını birleştiren, eksik ve sakıncalı niteliklerini dışarda bırakan, kentlerin büyümesini, çevrelerini saran yeşillik kuşaklarıyla sınırlandırmayı amaçlayan bir yerleşme türü. 2 — Kent tasarlama eylemlerinde, bu tür yerleşmelerin çoğaltılmasını amaçlayan kentbilim akımı.

bahçeliev [Fr. *maison-jardin*] [İng. *garden-house*]: Bir bahçe içinde yapılmış bulunan, yaşayanların doğa ile ilişkilerinin sağlanmasına özen gösterilen konut türü.

bahçe yapıtasarcılığı [es. t. *peyzaj mimarisi*] [Fr. *architecture des jardins*] [İng. *landscape architecture*]: Daha çok kırsal nitelik taşıyan alanların, kent içinde ayrılmış yeşil ve açık alan-

ların ve doğa güzelliklerinin insanların güzelduyusunu okşayacak biçimde ve bir bütün olarak tasarlanmasını ve gerçekleştirilmesini konu edinen bilim dalı.

barıncak [es.t. *pansiyon*] [Fr. *pension*] [İng. *boarding house*]: 1 — Karşılığında bir gündelik ödenerek oturulan, kimisinde, yemek yemeye elverişli ortak yerler de bulunan ve çoğu kez bir ailenin yanında kalınan konut. 2 — Öğrencilerin, karşılığında para ödeyerek kaldıkları yurt.

barınma katsayısı [es.t. *işgal emsali*] [Alm. *Belegungsdichte*] [Fr. *taux d'occupation*] [İng. *occupancy rate*]: Barınma yoğunluğunu ölçmeye yarayan ve bir konutta her odaya düşen nüfus sayısı ya da bir konuta düşen aile ya da ev halkı sayısı.

barınma koşulları [es.t. *iskân şartları*] [Alm. *Belegungsbedingungen*] [Fr. *conditions d'occupation*] [İng. *occupancy condition*]: Bir ülkede ya da kentte nüfusun yaşamakta olduğu konutların oda sayısı, genişlik, ısınma, aydınlatma, su, yol, geninit kolaylığı vb. nitel özellikleri.

barınma yoğunluğu [es.t. *iskân kesafeti*] [Alm. *Wohndichte, Belegungsziffer*] [Fr. *densité d'habitation*] [İng. *residential density*]: Belli bir oturma biriminde, genellikle bir konutta, odada ya da oturma bölgesinde yaşayan hektar başına kişi ya da konut birimi sayısı.

barksız odası [es.t. *bekâr odası*] [Alm. *Ledigenheim*] [Fr. *logement pour célibataires*] [İng. *bachelor flats, tenement*]: Taşradan kente çalışmaya gelmiş, evli olmayan kimselerin kaldığı han ve hana benzeyen büyük yapıların odaları.

başkent [es.t. *merkez-i hükümet*] [Alm. *Kapital, Hauptstadt*] [Fr. *capitale*] [İng. *capital*]: 1 — Bir devletin yönelti ve yönetim özeği 2 — Bir ülkedeki en büyük ve en önemli kent. Anakenlerin en büyüğü.

bayındırlmış toprak [es.t. *imar görmüş arsa*] [Alm. *erschlossenes Gelaende*] [Fr. *terrain aménage*] [İng. *improved land, developed site*]: Kentesi altyapısı, kolaylıkları sağlanarak görverlerini yerine getirmeye, üzerinde yapı yapmaya elverişli duruma getirilmiş toprak parçası.

bayındırılık akçası [es.t. *imar harcı*] [İng. *development charge*]: İngiltere'de, toprak iyelerinin, kendi toprakları üzerinde bayındırlık etkinliğinde bulunabilmeleri için bayındırılık oluru

karşılığında kamu kuruluşlarına ödemekle yükümlü oldukları para.

bayındırım belgesi [es. t. *imar durumu, imar çapı*] [Alm. *Katasterauszug*] [Fr. *extrait cadastral*] [İng. *extract of cadastral entry*]: Bir kentin düzentasarındaki ve yapıdüzen yönetmeliğindeki ilkelere göre, bir kimsenin, iyesi olduğu yerbölüm üzerinde yapacağı yapının niteliklerine ilişkin tasarı düzenlemesine yardımcı olmak üzere, isteği üzerine, kendisine kent yönetimince verilen ve yapılacak yapının toprak üzerindeki konumu ile, komşu yerbölgümlere uzaklıklarını gösteren belge.

bayındırım dengelemi [es. t. *imar bilançosu*] [İng. *balanced sheet of development*]: Kent tasarılarının ve izlencelerinin uygulanması sonucunda, kentte yaşayan bireylerin ve toplumun elde edecekleri toplumsal ve ekonomik yararlarla ödemek zorunda kalacakları toplumsal ve ekonomik tutarın karşılaştırılmasına dayanan bir tasar değerlendirme yöntemi.

bayındırım hakkı [es. t. *imar hakkı*] [İng. *development right*]: 1 — Toprağın iyeliğinden ayrı olarak, toprak iyesinin, kamunun varğı, eylem ve işlemleri sonucunda, hiçbir emek vermeksizin, toprağının bayındırılmasından elde edeceği artık değeri. 2 — İngiltere hükümetinin, 1947 tarihli bir yasa ile, kent toprağı iyelerinden, belli bir ön ödeme karşılığında alarak ulusallaştırdığı, bayındırma ve geliştirme ayrıcalığı.

bayındırım hakkının ulusallaştırılması [es. t. *imar hakkının millileştirilmesi*] [Fr. *nationalisation de droit de développement*] [İng. *nationalisation of development rights*]: Topraklarını bayındırma karşılığında elde edecekleri kazancın belli bir bölümünü toprak iyelerine önceden ödeyerek, bayındırım yetkisinin devletçe alınıp kamu yararına ayrılması.

bayındırım izlencesi [es. t. *imar programı*] [Alm. *Etappenplan*] [Fr. *programme de développement communal*] [İng. *town development programme, stage development plan*]: Bir kentin ya da kasabanın düzentasarını uygulayabilmek için, yapılması öngörülen bayındırlık ve kamulaştırma işlerini, gerektirdikleri kaynak, gereği ve görevli sayısını da belirterek, tasar süresinden daha kısa dönemlere ayırarak öncelik sırasına koymak. Başka ülkelerde, genellikle 4, 5 ya da 6 yıl süreyle hazırlanan bayındırım izlencelerinin süresi, Türkiye'de 5 yıldır.

bayındırım kurulu [es. t. *İmar Komisyonu*] [İng. *Planning Commission*]: 1 — Bir kentin düzentasarının ilk hazırlıklarını

yapmak, kentin toplumsal, ekonomik ve toprak kullanımıyla ilgili tüm özelliklerine ilişkin bilgileri toplamakla görevli ve türlü bilim dallarının ve uğraş alanlarının temsilcilerinden oluşan yarkurul. 2 — Kent genel kurulunun, bayındırlık ve yapıdüzeni işleriyle görevli üyelerinden oluşan yarkurulu. 3 — Türkiye’de özel bir yasayla kurulmuş bulunan ve Ankara’nın bayındırılması ile görevlendirilmiş kurul.

bayındırım ortaklığı [es. t. *imar şirketi*] [Fr. *société de développement*] [İng. *development corporation*]: 1 — Bir kenti, kasabayı ya da bir kentin yalnız bir bölümünü bayındırmak için. kamunun öncülüğünde kurulan, tüzel kişiliği ve özel kaynakları bulunan ortaklık. 2 — İngiltere’de, 1946 yılında çıkarılan Yeni Kentler Yasası uyarınca, bu kentlerin kurulması ve geliştirilmesiyle görevlendirilmiş kurum.

bayındırım sınırı [es. t. *imar hududu*] [İng. *boundaries of settlement area*]: Kent yönetimi alanının sınırlarından daha dar olmamak üzere, kent ve kasabaların gelişme doğrultularında yer alan, komşu alanları da kapsayan, kent düzentasasında öngörüldüğü biçimde bayındırlık ve yapı denetimlerinin geçerli olduğu ve yasada gösterilen biçimde belirlenen alanın sınırları.

bedesten : Değerli eşyanın satıldığı yer. **b.kz. kapalı çarşı.**

belirtim [es. t. *şerh*] [Fr. *annotation*] [İng. *annotation*]: Kamulaştırılması kararlaştırılan toprakların başka amaçlarla kullanılmasını, vurgunculuğa konu yapılmasını önlemek ve genel olarak taşınmazlar üzerinde başkalarının olan hakları belirtmek amacıyla, bu durumun, tapu kütüğüne işlenmesi.

berltdtme [es. t. *tahkim*] [Alm. *Festigung*] [Fr. *consolidation*] [İng. *consolidation*]: Yerel yönetimlerin, özeksel yönetime, ona bağlı çeşitli kuruluşlara olan süresi dolmuş borçlarının uzunca bir süre için ertelenerek devletçe güvenceye bağlanması. **b.kz. erteleyim.**

birakılmış yapı [es. t. *metruk bina*] [İng. *derelict building*]: İşe yaramaz bir duruma geldiği için kullanılmayan, yenilenmesi ya da yıkılması gereken bu amaçla kamu kuruluşlarının işe karışmasını gerektiren yapı.

bireşim belgesi [es. t. *sentez paftası*]: Bir kentin ya da kasabasının düzentasasının hazırlanmasına yardımcı olmak üzere yerinde toplanan toplumsal, ekonomik ve toprakla ilgili verilerin,

tasarıcılara ve vargı örgenlerine sunulmak üzere, üzerinde birleştirildikleri belge, harita.

bireysel bölgeleme bkz. **tikel bölgeleme**.

bireysel konutlar bölgesi. [es. t. *ferdi meskenler muntıkası*] [Fr. *zone d'habitations individuelles*] [İng. *zone of individual housing*]: Bir kentte, toplu konutlar bölgesinden ve katkonutların yoğun olduğu bölgeden ayrı olarak, bireylerin ve tek tek ailelerin yaptırdıkları konutların oluşturduğu bölge.

biriktirim ödenci [es. t. *tasarruf kredisi*] [Alm. *Bausparen*] [Fr. *epargne-crédit*] [İng. *credit-saving*]: Genellikle konut ödenci vermek amacıyla bireylerin biriktirimlerini toplayan akça kurumlarının, konutsuz ailelere belli koşullarla verdikleri para.

birimsel eşgüdüm [es. t. *modüler koordinasyon*] [Fr. *coordination modulaire*] [İng. *modular coordination*]: Bir yapının çeşitli uzam ve yapı öğelerinin, yapı bileşenleri ile eşgüdümünü sağlamak üzere, bu yapının yatay ve dikey boyutlarının belli bir değişmez ölçü biriminin katları olarak seçilip uygulandığı ölçünleme yöntemi.

birleşme [Fr. *regroupement des communes, remembrement des communes*] [İng. *amalgamation*]: Yeni ve daha etkin bir yerel yönetim birimi oluşturmak için, bir kentin bir başka kenti ya da kasabayı içine alması ya da iki ve daha çok sayıdaki kentin bir araya gelmesi.

birleştirim [es. t. *tevhit*] [Fr. *assemblage*] [İng. *unification*]: Yeni bir yapının ya da tasarının gerçekleştirilebilmesi için, ayrı ayrı ellerde bulunan taşınmaz malların, tek bir iyelikte toplanarak üzerinde yapı yapılmasına elverişli bir yerbölüm biçimine sokulması.

birlik [es. t. *ittihat*] [Fr. *union*] [İng. *union*]: İl, kent ve köy gibi yerel yönetim birimlerinin, bir ya da birden çok sayıdaki görevlerini daha iyi yerine getirmek amacıyla, yasalar uyarınca kimi kaynak ve örgenlerini birleştirerek oluşturdukları örgüt. Birklerin de, kent yönetimleri gibi, başkanları, genel kurulları ve yönetim kurulları bulunur.

birlikte oturma [Fr. *cohabitation*] [İng. *cohabitation*]: Bir ev halkının, gelir düzeyinin düşüklüğü ve gelirene uygun konut sunumu bulunmaması yüzünden bir başka ev halkı ile birlikte aynı konutta yaşaması.

birörneklik kuralı [İng. *must look alike*]: Oturma alanlarındaki yapıların birbirine benzemesini gerekli kılan ve kentbi-

limde bölgeleme, yapıtasar ve güzelduyu denetimlerini içeren kural.

birörnek olmama kuralı [İng. *not look alike*]: Kentlerde, oturma alanlarındaki konutların birbirine benzemesinin yarattığı tek-düzeliği önlemeyi amaçlayan kentbilim ve bölgeleme kuralı.

bitişik kümekent [Alm. *Konurbation*] [Fr. *conurbation*] [İng. *conurbation*]: Geniş, tasarsız ve düzensiz birçok kentsel yerleşim yerinden oluşan kentsel alan. bkz. **enginkent**.

bitişik yapı [es. t. *blok bina*] [Fr. *construction contigue*] [İng. *contiguous construction*]: İki yanı, komşu yerbölgümledeki yapılara tümüyle ya da yer yer bitişik olan yapı.

bitişik yapı düzeni [İng. *contiguous building*]: İki yanı komşu yerbölgümledeki yapılara tümüyle ya da yer yer bitişik, aralıksız yapıların başat ya da çoğunlukta olduğu yapı ve bayındırın düzeni.

bitişik yerleşim [İng. *compact settlement*]: Kentsel ya da kırsal alanlarda, yapıların, aralarında büyük uzaklıklar bulunmaksızın, kısa yan bahçe ve arka bahçe uzaklıklarıyla yerleşmelerini gerektiren ve yapıdüzen kurallarıyla da özendirilen yerleşme biçimi.

borçlanma gücü [İng. *debt limit*]: Bir kent yönetiminin, devletten ya da İller Bankası'ndan alabileceği ödünç paranın sınırı.

boşaltma [es. t. *tahliye*] [Alm. *Raumung*] [Fr. *évacuation*] [İng. *evacuation, eviction*]: Kimi koşulların varlığı durumunda, bir tutmanlık sözleşmesi sona ermeden, ama genellikle tutmanlık sözleşmesinin süresinin bitiminde, konut iyesinin başvurusu üzerine, yönetim ve yargı orunlarınca, tutmanın oturmakta olduğu yapıyı bırakmaya zorlanması.

boş konut [Alm. *leerstehend Wohnung*] [Fr. *appartement vacant*] [İng. *vacant dwelling*]: Sürekli ya da geçici olarak oturulmadığı için, belli bir anda konut gereksinmesine yanıt veremeyen konut.

boş konut katsayısı [İng. *vacancy rate*]: Belli bir kent bölgesinde, ya da kentin tümünde, boş konut birimleri sayısı ile toplam konut birimleri sayısı arasındaki orantı. Konut birimlerinin ne ölçüde boş tutulmakta olduğunu gösteren sayısal ölçüt.

boş süre etkinlikleri [es. t. *boş zaman faaliyetleri*] [Alm. *Freizeitbetätigung*] [Fr. *activités de loisirs*] [İng. *spare time activities*]: İnsanların, çalışma, uyuma ve yemek saatleri dışında kalan boş sürelerini hoşça geçirmeleri, dinlenmeleri,

eğlenmeleri, ve ortakalan süreyleri iyice değerlendirebilmeleri için yapabilecekleri işler.

boz alan [es. t. *gri saha*] [İng. *grey area*]: Bir ülkede, gelişmekle birlikte, gelişme hızı, yörenin kaynaklarını tam anlamıyla kullanmaya elverişli sayılamayacak ölçüde yavaş olan bölgeler.

bozma [İng. *conversion*]: Bir konutun, çok sayıda ev halkının yararlanabileceği konut birimlerine ya da bir yapının kullanım biçiminin başka kullanım biçimlerine dönüştürülmesi.

bölge [es. t. *mintka*] [Alm. *Region, Gegend*] [Fr. *région, zone*] [İng. *region, zone*]: 1—Bir kentin, bilinçli bir bölgeleme yönetisinin sonucu olarak, işleyim, tarım, konut, yönetim, ticim vb. işlevleri için, düzentsarında ayrılmış alanlardan her biri. 2—Bir ülkenin, doğal özellikleri, nüfus yapısı, kaynakları, çıkarları açısından türdeşlik gösteren, bir bütün olarak tasarlanmasında yarar görülen bölümü.

bölgecilik [es. t. *mintkacılık*] [Alm. *Regionalismus*] [Fr. *regionalisme*] [İng. *regionalism*]: 1—Bir bölgenin, ya da bir ülkedeki bölgelerin gelişmesini bölge tasarlamasına konu yapma eylemi. bkz. **bölge tasarlaması**. 2—Bir bölgenin çıkarlarının korunmasını, özerkliğinin sağlanmasını, bağımsızlığının gerçekleştirilmesini amaçlayan, çoğu kez ayrılıkçılıkla özdeş sayılan yönetkil akım 3—Bir ülkeyi ya da ülkenin bir parçasını, ayrı ayrı yönetim alanlarına bölmek. 4—Bölgesel verilere çok büyük ağırlık tanıyan bir tasarlama anlayışı.

bölge durguluğu [es. t. *mintka otoparkı*] [İng. *regional parking*]: Aynı yerbölümde durguluk yapılmasında sakınca görülen yapılarla, durguluk gereksinmesini kendi yerbölümü dışında karşılanmasında yarar görülen yapıların birkaç yüz metre yakınında kent yönetimince yaptırılan, açık, kapalı, tek katlı, çok katlı, yeraltı ya da yerüstü durguluğu.

bölge kullanım tasarı [es. t. *karakter zoningi plânı*] [Alm. *Nutzungsplan*] [Fr. *plan de zoning d'après l'usage*] [İng. *use zoning plan*]: Bir kent içinde başlıca kullanımlar (işleyim, tarım, oturma, açık alan, yol vb.) için ayrılacak bölgeleri gösteren tasar.

açık ve yeşil alan gereksinmesini tasarlama çalışmalarına konu yapan tasarlama uzmanı ya da bu konuların öğretimi yapan kişi.

bölgeleme [es. t. *zoning*] [Alm. *Zonung*] [Fr. *zonage*] [İng. *zoning*]: Kent toprağının kullanılmasını denetlemek ve yönlendirmek.

bölgeleme tasarı [es. t. *zoning planı*] [Alm. *Flaechennutzungsplan*] [Fr. *plan de zonification*] [İng. *zoning plan*]: Kent toprağının hangi kullanım bölgelerine ayrılmış olduğunu ve her kullanım için konulan sınırlamaları gösteren tasar. bkz. **bölgeleme**.

bölgelendirim [Alm. *raumliche Gliederung*] [Fr. *découpage géographique*] [İng. *regional division*]: Bir ülkenin, türlü coğrafya ölçütlerine göre ya da yönetim ölçütlerine göre, coğrafya ya da yönetim bölgelerine ayrılması işlemi.

bölgelerarası ayrımlar [es. t. *bölgelerarası farklar*] [Fr. *disparités régionales*] [İng. *regional disparities, regional differences*]: Bir ülkede, kimi bölgelerin, gelişme düzeyi, gelişme hızı, gelir, kaynaklar ve toplumsal işgörü ölçünleri yönünden öteki bölgelerden belirli ölçüde ayrı durumda bulunması.

bölgesel tasar [es. t. *munika planı*] [Alm. *Raumordnungsplan*] [Fr. *plan d'aménagement régional*] [İng. *regional plan*]: Toprağın kullanımını, kaynakların gelişmesini ve yerleşim yerlerinin düzenli bir biçimde oluşmasını bölge düzeyinde eşgüdümleyen tasar.

bölge tasarıcısı [es. t. *munika plancısı*] [Fr. *planificateur régional*] [İng. *regional planner*]: Bölge tasarlama kurumlarınca çalıştırılan ve kentten geniş ölçekteki yerleşmelerin düzenli gelişmesini sağlamak amacıyla, işleyim etkinliklerinin kuruluş yerini, toprak kullanımını, nüfus dağılışını, ulaşım dizgesini,

bölge tasarlaması [es. t. *munika planlaması, bölge planlaması*] [Alm. *Regionalplanung, Raumordnung*] [Fr. *aménagement régional*] [İng. *regional planning*]: 1 — Bir kentten daha geniş ama bir ülkeden daha küçük bir alan için, başlıca ekonomik etkinliklerin uzamda ussal bir biçimde dağılımlarını sağlamak, bunlara uygun bir yerleşme yapısı oluşturmak, aralarındaki iletişimi kurmak ve gerekli açık ve yeşil alanları bırakmak amacıyla, kent görevleriyle ekonomik etkinliklerin uzun dönemli tasarlara konu yapılmasını içeren eylem türü. 2 — Bu konunun incelenmesini konu edinmiş olan bilim dalı. Kimi öğretim kurumlarımızın adında yer alan “bölge planlama”, dilimizin yapısına uymayan yanlış bir terim olsa gerekir. Doğrusu, bölge tasarlaması, eski adıyla bölge planlaması olmalıdır.

dirmek amacıyla, bir kenti düzentsasar çerçevesinde, toprağın bugünkü ve gelecekteki kullanım biçimlerine göre bölgelere ayırmak, bu düzenlemeyi gerçekleştirecek kurallar koy-

rak her bölgedeki yapıların türlerini ve ölçünlerini sınırlamak. dümleyen tasar.

bölme duvarı [Alm. *Trenn-wand, Zwischenwand*] [Fr. *cloison, mur de refend*] [İng. *partition wall*]: Birbirine bitişik iki yapının birlikte yararlandıkları ve bitişik yanlarını oluşturan ortak duvar.

bölmeçli ödeme [es. t. *taksitli tediye*] [Alm. *Ratenzahlungen*] [Fr. *paiement par termes*] [İng. *payment by instalments*]: Bir bankadan ya da kamu kuruluşundan konut ödenci almış olan bir kimsenin, bu parayı, sözleşmede belirtilen biçimde ve aralıklarla geri vermesi.

buluşak [es. t. *telaki noktası*] [Alm. *Tereffenpunkt*] [Fr. *point de rencontre*] [İng. *junction*]: Taşıt gidiş gelişine ayrılmış yolların kesiştikleri yerlerde oluşan genişçe alanlar.

bütünleşme [Alm. *Eingliederung*] [Fr. *intégration*] [İng. *integration*]: 1 — Hızla kentleşen bir yerleşim yerinde, kente yeni gelenlerle orada eskidenberi oturmakta olanlar arasındaki kopukluğun ortadan kalkması, toplumsal ve ekonomik ilişkilerinin gelişmesi süreci. 2 — Kente yeni göçmüş olanların yerleştikleri yeni kesimlerin, kentin bir parçası durumuna gelmesi süreci.

C

coşumcu tasarlama [es. t. *romantik planlama*] [İng. *romantic planning*]: Gengüdümsel ve işleyimsel etkinlikleri bir yana bırakarak, güneş ışığı, temiz hava, açık ve yeşil alan, bitki örtüsü ve güzelduyu gibi temel insancıl değerlerin öncelik kazanmasını amaçlayan tasarlama düşüncesi.

Ç

çarşı [Alm. *Ladenstrasse*] [Fr. *rue commerçante*] [İng. *shopping area*]: Kent özeginde ve kentin iş bölgesinde, genellikle taşıt dolaşımına kapalı olan ve yayaların alışverişine elverişli sokakların tümü.

çekim örneği [es. t. *gravite modeli*] [İng. *gravity model*]: İki etkinlik alanı arasındaki çekim gücünün, bunlardan birinin sahip olduğu nüfus, iş olanağı, toprak vb. değişkenlerin büyüklüğü ya da gücünün bir işlevi olduğunu ve etkileşim yo-

ğunluğunun uzaklıkla ters orantılı bulunduğunu varsayan, insansal, ekonomik ve işlevsel bir öykünüm aracı.

çekim özeği [es. t. *cazibe merkezi*] [Fr. *pôle de croissance*] [İng. *growth pôle*]: Genellikle hızlı büyüyen, hızlı gelişme gizilgücü bulunan ya da yoğunlaştırılmış yatırımlar, özel olarak hazırlanmış tasarımlar ve her türlü kamu yardımlarıyla, kendilerine bu gizilgüç kazandırılmış olan kentler, kentsel yerleşim yerleri.

çekirdek konut [es. t. *nüve mesken*] [İng. *core housing*]: 1 — Özellikle az gelişmiş ülkelerde yaşayan dar gelirli ailelere devlet desteğiyle sağlanan ve ileride aile genişledikçe, olanakları arttıkça yeni odalar eklenebilecek biçimde tasarlanan küçük konut türü. 2 — Bir konutun, bir ailenin en az yeterli koşullarda barınmasını sağlayan, bir yaşama ve yatma bölümüyle iş özeklerinden oluşan kesimi.

çekmekat [Alm. *rückspringendes Geschoss*] [Fr. *étage en retrait*] [İng. *set back storey*]: Bir yapının çatısı ile son katı arasında yer alan ve yapının önyüz çizgisinden geri çekilerek yapılan kat. bkz. **geriye çekme**.

çevre [es. t. *muhit*] [Alm. *Umwelt*] [Fr. *environnement, milieu*] [İng. *environment*]: Kişiyi etkileyen, özdeksel ve tinsel gelişmesini, biçimlenmesini ve yaşamını belirleyen, dirimbilimsel, iklimle ilgili ve toplumsal etkenlerin tümü.

çevrebilim [Alm. *ökologie*] [Fr. *écologie*] [İng. *ecology*]: Tüm canlıların birbirleriyle ve çevreleriyle olan ilişkilerini inceleyen bilim dalı.

çevre.dizge [es. t. *ekosistem*] [Fr. *écosystème*] [İng. *ecosystem*]: Canlılar ve cansızlarla çevre arasındaki özdek ve güç dağılımının, her türlü olay ve yaşantının, dayanışma, bağıllık ve sınırlama ilkeleriyle biçimlendirildiği dizge.

çevre düzen tasarısı [İng. *environmental plan*]: Bir büyük kent ya da çevresi ile birlikte tasarlanması gerekli yerleşme özekleri ile bu özekleri etkileyen çevreler ya da önemli bölgeler için, bölgesel tasarımlarla ilişkisi kurularak hazırlanan ve koruma, kullanma, yerleşme düzenlerine ilişkin ilkeler getiren tasar. bkz. **bölgesel tasar**.

çevre gelişmesi [İng. *environmental development*]: İnsan çevresinin niteliklerinin korunmasına ve geliştirilmesine, alınabilecek bir dizi önlemlerle yardımcı olunması eylemi.

çevregörü [Fr. *vue panoramique*] [İng. *panoramic view*]: Bir kentin ya da kasabanın, belli başlı özelliklerinin ilk bakışta

algılanmasına ve kavranmasına olanak veren kısa gözlemi.

çevre korunması [Alm. *Umweltschutz*] [Fr. *protection de l'environnement*] [İng. *preservation of environment*]: Doğa değerlerinin, çağbilim ve yapıtasarcılık yapıtlarının ekinse ve ekonomik değerini artırdığı yerlerin, kamu kuruluşlarının koruyucu ve geliştirici yönelti ve izlencelerine konu yapılması. bkz. **çevrel denetim**.

çevrel denetim [es. t. *muhitin kontrolu*] [İng. *environmental control*]: Çevre korunmasını daha çok, yasaklarla ve yaptırımlarla gerçekleştirmek için uygulanan önlemler bütünü. bkz. **çevre korunması**.

çevrel tasarım [es. t. *muhit tersimi*] [İng. *environmental design*]: Çevrenin korunmasını ve geliştirilmesini tasarlı çalışmalara konu yapmak için öngörülen ve belli bir süre içinde uygulanmak üzere saptanan ilkelerin haritalar üzerinde belli çizim yöntemleriyle ve simgelerle gösterilmesi.

çevrel yapı [es. t. *ekolojik bünye*] [Fr. *structure écologique*] [İng. *ecological structure*]: Bir yerleşim yerinin doğal ve insan elinden çıkmış değerlerinin, özelliklerinin tümü.

çevren [es. t. *ufuk*] [Fr. *horizon*] [İng. *horizon*]: Uzamda, insan gözünün erişebileceği geniş alanın sınırı.

çevre ölçünleri [İng. *environmental standards*]: Yapı yasalarında ve kurallarında, yapılarda ve yapıların yer aldığı çevrede aranan, doğal ve yapay, ışık ve havalandırma, oda büyüklüğü, tavan yüksekliği ve sağlık kolaylıkları gibi koşul ve niteliklerin tümü.

çevre tasarlaması [İng. *environmental planning*]: Belli yerleşmeler için çevre düzentalarları hazırlanması eylemi.

çevre tüzesi [es. t. *çevre hukuku*] [Alm. *Umweltrecht*] [Fr. *droit de l'environnement*] [İng. *environment law*]: Çevrenin korunması ve çevre niteliklerinin bozulmasına yol açanların ödence yaptırımlarına çarptırılması için, kişiler arasında, kişilerle devlet ve devletler arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkların çözümünü, alınacak önlemlerin uygulanmasını sağlayacak yaptırımların saptanmasını konu edinen tüzebilim dalı.

çevre yolu [Alm. *Umgehungstrasse*] [Fr. *rocade périphérique*] [İng. *ring road*]: Gidiş geliş tıkanmalarını önlemek, dolaşımı hızlandırmak, kent içi yolların kentlerarası yollarla bağlantısını kurmak için öngörülen, yaya dolaşımına kapalı yol.

çıkarkenti [Alm. *Profitopolis*] [İng. *profitopolis*]: Daha çok, anamalcı ülkelerin büyük kentlerine ve her türlü işlev-

leri, bir bütün olarak toplumun değil, ancak bireylerin ve belirli kümelerin tekerci çıkarlarını artırmaya yönelmiş bulunan anakentlere verilen ad.

çıkış-varış çözümlemesi [İng. *origin-destination analysis*]: İnsanların, taşıtların ve malların belli bir yerleşim yerinde belli noktalar arasındaki gidiş gelişlerini, her iki uçtaki toprak kullanım biçimini belirlemek ve denetlemek amacıyla, bu devinimlerin nerede başlayıp nerede bittiğini, amacını, yoğunluğunu ve süresini, dizgesel bir biçimde saptamayı amaçlayan bir dolaşım araştırması türü.

çıkma [es. t. *cumba*]: Bir yapının üst katlarından, önyüz çizgisi düzdiziminin dışına doğru taştan bölümleri.

çıkma sokak [Alm. *Sackgasse*] [Fr. *impasse, cul-de-sac*] [İng. *dead-end street*]: Konutları ve bireyleri kentteki dolaşımın gürültüsünden ve yarattığı çekincelerden korumak amacıyla düzenlenen, yalnız bir yöne çıkışı olan, öteki ucu kapalı yol, ya da yer.

çiplak iyelik [es. t. *rakabe*] [Alm. *nacktes Eigentum ohne Nutzungsrecht*] [Fr. *nue propriété, pleine propriété*] [İng. *bare ownership*]: Bir taşınmazı kullanma ya da elde bulundurma dışında, taşınmaz iyesinin yararlandığı iyelik hakkı.

çizem [es. t. *şema*] [Alm. *Schema*] [Fr. *schéma*] [İng. *scheme, diagram*]: Bir yapının, bileşenlerini, öğelerini ve aralarındaki ilişkileri gösterebilmek için küçük ölçekte çizgilerle gösterilmiş biçimi.

çizgil kent [es. t. *lineer şehir*] [Alm. *lineare Stadt*] [Fr. *ville linéaire, ville ruban*] [İng. *linear town*]: Bir karayolunu, demiryolunu ya da akarsuyu izleyen ya da deniz kıyısını izleyerek giden bir yol boyunca uzanan, uzunlamasına bir tasara göre gelişmekte olan, gelişmesi istenen kent.

çizimsel tasarlama [es. t. *fiziki planlama*] [Alm. *Raumordnung*] [Fr. *aménagement du territoire*] [İng. *physical planning*]: Bir yerleşim yerinin toprak kullanımını ve bayındırlık sorunlarının çözümünü tasarım düzeyinde ele alan, bununla birlikte toplumsal ve ekonomik sorunlarının çözümlenmesine ve çözümüne yer vermeyen tasarlama türü.

çizimtasar [es. t. *fiziki plan*] [İng. *physical plan*]: Çizimsel tasarlama sonucunda ortaya çıkan tasar türü.

çocuk geziliği [es. t. *çocuk parkı*] [Alm. *Kindergarten*] [Fr. *jardin pour enfants*]: Kentlerde ve kasabalarda çocukların oy-

naması için kent tasarımlarında öngörülen, taşıt dolaşımına kapalı, oyun araç ve gereçleriyle donatılmış açık ve yeşil alan.

çokbarklı yapı [es. t. *apartman*] [Alm. *Mehrfamilienhaus*] [Fr. *maison plurifamiliale*] [İng. *block of flats, apartment house*]: 1 — Genellikle birkaç katlı olan ve her katında bir ya da birkaç konut birimi bulunan yapı. 2 — İçinde birden çok ailenin yaşadığı konut.

çokkathlı alışveriş özeği [İng. *multilevel shopping center*]: Genellikle kent özeklerinde yer alan, kimi kez kent özeğinin uzağında da kurulabilen, birbirlerine iner çıkarlarla elektrikli ayakçaklarla ya da yaya çıkılılarıyla bağlantılı birden çok düzeyde yerleştirilmiş satış yerlerinin oluşturduğu alışveriş yeri.

çokkathlı durguluk [Fr. *parking en élévation*] [İng. *multilevel parking*]: Çoğu kez kentlerin yoğun nüfuslu özeklerinde ve iş bölgelerinde yer alan, kamusal ve özel taşıtları geçici sürelerle koyma amacıyla yapılmış, çok sayıda taşıtı barındırabilmesi için yer altında ve yer üstünde birkaç katı da bulunan büyük yapı.

çoközekli gelişme kuramı [İng. *multiple nuclei theory*]: Bir kentin bellibaşlı toprak kullanım biçimlerinin kentteki birkaç özek çevresinde toplanma eğiliminde bulunduğunu ileri süren kentsel büyüme yaklaşımı.

çoközekli kent [es. t. *çok merkezli şehir*] [Alm. *Möhrkern-ballung*] [Fr. *ville polynucléaire, agglomération polynucléaire*] [İng. *multinucleated city, multi-centered agglomeration*]: Teközekli kentten ya da tek bir büyük kentsel yerleşmeden ayrı olarak, genişçe bir alana yayılmakla birlikte, ayrı ayrı özekçikler çevresinde gelişen ve birbirine bağlı yerleşim kümelerinden oluşan bir kent.

çöküntü bölgesi [es. t. *sefalet bölgesi*] [Alm. *zwielicht Zone, Zone der sozialen Wertverniedering*] [Fr. *Zone détériorée, zone crépuscule*] [İng. *blight, twilight zone*]: Bir kentin ya da kasabanın, özeksel, toplumsal ve ekonomik etkenlerle gelişmesi engellenen, taşınmazları sürekli olarak değer yitiren, yoksulluk yuvası niteliği kazanmaya yüz tutmuş bölümü.

çöp toplama [es. t. *çöp nakliyatı*] [Alm. *Müllabfuhr, Schuttbeseitigung*] [Fr. *dégagement des décombres, enlèvement des ordures*] [İng. *rubbish clearance, refuse disposal*]: Bir kentin

ya da kasabanın, o yerleşim yerinin işlevlerinin görülmesi sırasında ortaya çıkan yararsız ve dokuncalı artıklarının kent yönetiminin toplanıp yok edilmesi, ya da yararlanılmak üzere işlenmesi.

çürütme çukuru [es. t. *fosseptik*] [Fr. *fausse septicque*]: Sağlık kurallarına uygun bir biçimde yapılmış arkdüzeni bulunmayan yerleşim yerlerinde, insan pisliğinin sağlığa dokuncalı sonuçlar doğurmasını önlemek üzere toprakta açılan çukur.

D

dağınık yerleşme [Alm. *Streusiedlung*] [Fr. *aménagement dispersé, habitat dispersé*] [İng. *dispersed development, dispersed settlement*]: 1—Toplu yerleşmedekinin tersine, yapıların tek tek ya da ikiye üçer kümecikler biçiminde, aralarına geniş boş alanlar girmiş olarak birbirlerinden uzak yerlerde kurulması sonucunda ortaya çıkan yerleşme düzeni. 2—Böyle bir yerleşme düzeninin oluşmasını gerçekleştirmeyi amaçlayan kentbilim kuralı.

dağıtma [Alm. *Streunung*] [Fr. *dispersion*] [İng. *dispersal*]: Nüfusun belli özeklerde aşırı ölçüde yığılmasından doğan sakin-caları gidermek amacıyla, kentbilim yöntemlerinden yararlanarak, bu özeklerde yaşayan ve çalışan insanlardan bir bölümünü yeni yerleşim yerlerine kaydırmak.

damalıtasar [İng. *chess board plan, gridiron plan*]: 1—Bir kenti, aşağı yukarı dörtgen yapı adalarına bölmeyi amaçlayan kentsel düzentasar. 2—Eski Mısır ve Mezopotamya kentlerinin biçimlerinden esinlenen, Yunan ve Roma kentlerinin düzentasalarıyla bu geleneği benimsemiş bulunan ve çağdaş kent tasarlamasında da kullanılan bir tasar türü. 3—Havadan bakıldığında, birbirini dik açılarla kesen ve birbirine koşut yolların oluşturduğu bir ızgaraya benzeyen kent biçimi.

danışın [Alm. *Bevölkerungsbefragung*] [Fr. *consultation de la population, enquête publique*] [İng. *public inquiry*]: Kentlerin düzentasalarının hazırlanması evresinde, düzentasaların getireceği yeniliklerden daha sonra etkilenecek olan kimse-lerin görüşlerini almak, böylece hem tasarıların daha gerçekçi olmasını sağlamak, hem de onaylanmış tasarlara karşı gösterilebilecek tepkileri azaltabilmek amacıyla tasarlama örgüt-

lerince düzenlenen toplantılar. bkz. **kamu danışımı**.

darboğaz [Alm. *Strasseneinschnürung*] [Fr. *voie en goulot*] [İng. *bottleneck street*]: Taşıt gidiş gelişinin sık tıkanmış ve düzene sokulmasını, özel önlemler alınmasını gerektiren yol kavşağı. bkz. **düğüm yol**.

dayanma duvarı [es. t. *istinat duvarı*] [Alm. *Böschungsmauer*] [Fr. *mur de soutènement*] [İng. *retaining wall*]: Toprağın çöşitli nedenlerle kayarak ya da çökerek yakın çevresindeki yapılar, insanlar ve taşıtlar için çekinceli sonuçlar doğurmasını önlemek için, önüne konulan taştan yapılmış engel.

değer artış vergisi [Fr. *taxe de valeur ajoutée*] [Alm. *Mehrwertsteuer*] [İng. *increment tax*]: Taşınmazların, kamu etkinlikleri sonucunda artan, yani, insan emeği karşılığı olmayan değerleri üzerinden alınan özel vergi. bkz. **değerlenme vergisi**.

değerlendirme [Alm. *Einschätzung*] [Fr. *évaluation*] [İng. *assessment*]: Kentlerde ya da kırsal alanlardaki taşınmaz mallara, nesnel ölçütler kullanarak, değer biçme.

değerlenme [es. t. *kıymetlenme*]: Kamu kuruluşlarının yol yapımı, alan açımı vb. kent işgörülerini yerine getirmeleri sonucunda, bir taşınmazın değer kazanması.

değerlenme vergisi [es. t. *şerefiye*] [Alm. *Wertzuwache*] [Fr. *plus-value foncière*] [İng. *betterment*]: Kamunun karar ve etkinlikleri sonucunda, belli bir yerdeki taşınmaz malların artan değerleri üzerinden yerel yönetimlerin aldığı bir tür taşınmaz vergisi. bkz. **değer artış vergisi**.

değeryazım [es. t. *tahrir*] [Alm. *Aufnahme der Bodenwerte*] [Fr. *enquête foncière*] [İng. *valuation survey, assessment*]: Taşınmaz mal vergilerinde bir ölçü olarak kullanılmak üzere, kentlerde ve kırsal alanlarda, bireylerin ve tüzel kişilerin ellerinde bulunan toprakların değerlerinin devletçe belirli aralıklarla saptanması. bkz. **yazım**.

değer yitirimi [es. t. *tenzil-i kıymet*] [Alm. *Entwertung*] [Fr. *dépréciation*] [İng. *depreciation*]: 1 — Bir taşınmaz malın, işlevsel ve ekonomik eskime ve bozulma gibi nedenlerle, değerinde azalma olması. bkz. **yıpranma**. 2 — Taşınmaz mal değerindeki bu azalmanın, malvarlığından düşülmesi ya da karşılığının para olarak hesaplanması.

demiryolu kavşağı [Alm. *Eisenbahneinschnitt*] [Fr. *chemin de fer en déblai*] [İng. *railway cutting*]: İki demiryolunun ya da demiryolu ile karayolunun kesiştikleri yer.

denetimli gecekondü [es. t. *kontrollü gecekondü*]: Bir konut iz-

lencesinin gereği olarak, devletin ve yerel yönetimlerin belirleyecekleri yerleşme alanlarında, kırsal alanlardan kentlere göçmüş yoksul ya da dar gelirli ailelerin, alt yapısı kamuca hazırlanmış yerbölümler üzerinde kamu yönetimlerince görevlendirilen uygulamalı çalışanlarının gözetimi altında yapacakları, süreye ve olanakların genişlemesine koşut olarak iyileştirilebilen gecekondulu türü konut. bkz. **akkondu**.

dengeleyici anakent [Fr. *métropole d'équilibre*] [İng. *equilibrium metropolis, equalizing metropolis*]: Paris'in alabildiğine büyümesini sınırlandırmak amacıyla, Fransız kentbilimcilerince ortaya atılan ve uygulanan, Paris dışında Fransa'nın öteki bölgelerinde gelişmeye aday, geliştirilmesi öngörülen, gizilgüçlü olan yerleşim birimi.

deprem bkz. **yersarsımsı**.

devingenlik [es. t. *hareketlilik*] [Fr. *mobilité*] [İng. *mobility*]: 1 — Kişilerin, bir yerden ve durumdan bir başka yere ve duruma devinmeye anık ve devinme gücünde olmaları. 2 — Bu yatay ve dikey devinmenin sıklığı.

devinin yolları [İng. *channels of movement*]: İnsanların ve malların bir yerden bir başka yere taşınmasını sağlayan toplama ve dağıtma yolları.

dışgöç [es. t. *harici muhaceret*] [Fr. *migration extérieure, emigration*] [İng. *external migration, immigration*]: Uzun süre kalmak, çalışmak ya da yerleşmek amacıyla bir kentin, bir bölgenin ya da bir ülkenin sınırlarını aşarak yapılan nüfus devinimi.

dışsal biriktirimler [es. t. *dış tasarruflar*] [Fr. *économies externes*] [İng. *external economies*]: Bir kentte, bir bölüm girişimlerin, başka girişimlerin bağımsız etkinlikleri sonucunda elde ettikleri kazançlar.

dışsal yitkiler [Fr. *déséconomies externes*] [İng. *external diseconomies*]: Bir kentin nüfusça ve alanca gereğinden çok büyümesi sonucunda ekonomik ve toplumsal yönlerden karşılaştığı güçlüklerin para olarak anlatımı.

dinlenek [es. t. *mesire*] [İng. *recreation area*]: Bir kent ya da kasabanın içinde ya da yakınında, insanların, boş sürelerinde dinlenmeleri, eğlenmeleri, yemekli kır gezisi yapabilmeleri için kent ya da il yönetimlerince düzenlenmiş, ayrılmış alanlar.

dinlenme yeri [es. t. *rekreasyon alanı*] [Alm. *Erholungsgebiet, Entlastungsorte*] [Fr. *espace de récréation, espace réservé aux loisirs*] [İng. *recreation area*]: Kentlerin düzentalarında ve

bölgesel tasarlarda, insanların dinlenmeleri ve eğlenmeleri için, kişi başına belli bir büyüklükten daha az olmamak üzere ayrılan alan.

direkli geçit [es. t. *arkad, galeri*] [Alm. *Arkade*] [Fr. *arcade*] [İng. *arcade*]: 1 — İki sokağı birbirine bağlayan, içinde satış yerleri bulunan üstü kapalı geçit. 2 — İki sütun ya da iki ayak arasındaki bir açmanın üstüne örtmek için, uçları bir sütun ya da ayaklara oturmak üzere yay biçiminde yapılan ağaçtan, madenden ya da taş ve tuğladan yapı parçası.

dirik tasarlama [es. t. *organik planlama*] [İng. *organic planning*]: Kentin her işlevine yapısal bir yanıt arayan, tasarımı yerel topluluğun gereksinimlerini ve ereklerini gözönünde bulunduran, bugün bile yararlanılabilen eski biçimleri korurken, geleceğin de gereksinimlerini karşılamayı öngören tasarlama türü. (Ebenezer Howard'ın bahçekent tasarlamasında olduğu gibi.)

dizge yaklaşımı [İng. *systems approach*]: Kent tasarlamasında, bilimsel araştırma yöntemlerinin uygulanmasına, deneyime, yerel çözümlemelere dayanan parçacıl çözümleme yerine, bir bütünü oluşturan tüm öğelerin, bütünlü olan ve kendi aralarındaki ilişki ve etkileşimlerin belirleyici etkenler olarak gözönünde tutulmasına ağırlık veren araştırma ve sorun çözme biçimi.

doğal alan [es. t. *tabii saha*] [Alm. *Naturschutzgebiet*] [Fr. *aire naturelle*] [İng. *natural area*]: Kent toplumbiliminde ve insan çevrebiliminde belli özellikleri olan, özel konumu, koşulları, doğal ya da insan elinden çıkmış özellikleriyle bir bütün oluşturan yer.

doğal değerler alanı [es. t. *tabii sit*] [Fr. *site naturel*] [İng. *natural site*]: Türdeş oluşları ve özellikleri, çağbilimsel, güzel-duyusal, sanatsal, bilimsel, çevrebilimsel, budunbetimsel, yazınsal ya da söylencesel önemleri bakımından korunmaları ve değerlendirilmeleri gereken, bu nedenle de kent düzen-tasarlarında ve bölgesel tasarlarda önemli yeri bulunan, doğa ile insanların ortak yapıtı olan ya da yalnız doğal güzel-liklerin oluşturduğu yerbetimsel bölgeler.

doğal kıran [es. t. *tabii afet*] [İng. *natural disaster*]: Yerel toplulukların genel yaşamını etkileyen, aksatan, bozan yersarsıntı, yangın, su baskını, yer kayması, çığ ve kaya düşmesi gibi doğa olayları.

doğal kıran akçesi [es. t. *afetler fonu*]: Doğal kıranlara ilişkin

yasa uyarınca, bu yörelerde evsiz barksız ve umarsız kalanlara yardım etmek üzere, Genel Geçinge'den ayrılan ödeneklerle oluşturulan kaynak.

doğal kıran ayırcası. bkz. Doğal kıran akçesi.

doğal kıran başışlaması [es.t. *afet affı*]: Doğal kıranlara uğramış bölgelerdeki yurttaşlara, devletçe, Doğal Kıran Akçesi'nden yapılan ve belli bir sürede geri alınması gerekli olan akçal yardım parasının alınmasından vazgeçilmesi.

doğanın korunması [es.t. *doğal ve tarihi çevre korunması*] [Alm. *Naturschutz -Heimatschutz-*] [Fr. *protection de la nature -des sites-*] [İng. *site protection, preservation of natural sites*]: Kentsel ve kırsal alanlardaki doğal ve yapay değerlerin bir bütün olarak, özellikle doğal güzelliklerin, çağbilim değerlerinin ve yapıtasarcılık yapıtlarının geliştirilerek korunmasına, kamuca benimsenmiş bir yönelti olarak çalışılması.

dolaşım [es.t. *trafik, seyrüsefer*] [Alm. *Verkehr*] [Fr. *circulation*] [İng. *traffic*]: Bir yerleşim yerinde gelip geçmeye ayrılmış yerlerde, sokaklarda ve anayollarda insanların ve taşıtların gidiş gelişi.

dolaşım bölgesi [es.t. *trafik bölgesi*] [İng. *traffic zone*]: Ulaşım araştırmalarında yolculuk davranışlarının hesaplandığı ve çözümlendiği en küçük birimi.

dolaşım kaynağı [Alm. *Verkehrsquelle*] [Fr. *source de circulation*] [İng. *traffic generator*]: İnsanların ve taşıtların kent içinde devinimlerine yol açan ve bu devinimleri çoğaltan işyerleri, eğlence yerleri, öğrenim kurumları, vb. etkenler.

dolaşım oylumu [es.t. *trafik hacmi*] [Alm. *Verkehrsfluss*] [Fr. *flux de circulation*] [İng. *traffic volume*]: Belli bir noktadan, belirli bir süre içinde geçen insan, taşıt ve hayvan sayısı.

dolaşım sayımı [es.t. *trafik sayımı*] [Alm. *Verkehrsmessung*] [Fr. *comptage de la circulation*] [İng. *traffic survey*]: Kentiçi ya da kentlerarası yollarda belli bir sürede, belli bir noktadan geçen taşıt sayısının, dolaşımın tasarlı bir biçimde düzenlenmesi ereğiyle saptanmasını amaçlayan araştırma türü.

dolaşım tasarı [es.t. *trafik planı*] [Alm. *Gesamtverkehrsplan*] [Fr. *plan général des circulations*] [İng. *general traffic plan*]: Bir kentin düzentasarının hazırlanmasında kullanılmak üzere düzenlenen, kentin gelecekteki toprak kullanımını etkilemesi öngörülen, dolaşım kaynaklarını ve bunlar arasındaki ilişkileri, kentlinin yararını en çoğa çıkaracak ve kent yönetimine

gelimini en aza indirecek biçimde düzenlemeyi amaçlayan tasar.

dolaşım tıkanması [es. t. *trafik tıkanması*] [Alm. *Verkehrsstoc-kung*] [Fr. *embouteillage*] [İng. *traffic congestion*]: Dolaşım yoğunluğunun, insan ve taşıt gidiş gelişine engel olacak ölçüde artması.

dolaşım yükü [es. t. *trafik yükü*] [Alm. *Verkehrsbelastung*] [Fr. *charge de traffic*] [İng. *traffic load*]: Kent içindeki ya da kentlerarası yolların belli bir birim süre içinde, insan ve taşıt gidiş gelişinin tıkanmasına yol açmayacak ölçüde elverişli sayılan insan ve taşıt sayısı.

döşemtasarı [es. t. *tesisat planı*]: Bir yapıda oturanların ya da yapıyı kullananların yararlanacakları su, elektrik, havagazı ve benzeri kolaylıkların, nasıl bir uygulamalı düzen içinde yapıda yer alacağını gösteren çizimtasar.

durağan konut gereksinmesi [Fr. *besoin statique*] [İng. *static housing need*]: Konut pazarındaki iye konutu ya da tutman konutu sayısı ile, bir kentin ev halkı sayısı arasında belli bir anda var olan ayırım.

duralga [es. t. *terminal*] [Fr. *terminal*] [İng. *terminal*]: Taşıma dizgesinin çalışmasıyla, taşıtların durup yolcu ve yük indirip yüklemeleriyle ilgili her türlü kolaylıkların ve yapıların bulunduğu yer.

duyarlı bölge [es. t. *hassas bölge*] [Fr. *zone sensible*] [İng. *vulnerable zone*]: Özel bir tüzel korumaya konu yapılmamakla birlikte, doğal güzellikleri ve görünüm nitelikleri nedeniyle, yapı oluru verilmesi sırasında, yapım ve kültür örgütlerince, olur vermenin doğuracağı sonuçlara özel bir ilgi gösterilmesi gereken kent kesimleri.

düğümüyl bkz. darboğaz.

düşkünler yurdu : Ruhça ya da bedence sakatlanmış kimselerin topluca yaşamasına ve bakım görmesine ayrılmış yapı.

düşük değerli toprak [İng. *deretict land*]: İşleyimsel ya da başka türlü gelişmeler yüzünden, iyileştirilmesi için ayrı bir çaba harcamaksızın yararlanma olanağı kalmamış kent toprağı.

düşük ölçünlü konut [es. t. *düşük standartlı mesken*] [İng. *sub-standard housing*]: Toplumda benimsenebilecek ölçünlerin altındaki niteliklere sahip konut.

düşük tutmalıklı konut [Fr. *habitation à loyer modéré*] [İng.

low-rent housing]: Dar gelirli ya da yoksul halk katmanlarının yararlanabilmeleri amacıyla konut pazarına çıkarılan, tutmalığı, içinde oturanın gelirine ve öbür niteliklerine bakarak düşük tutulan kamu girişimleri, konut birleşkeleri ya da özel kuruluşlarca yaptırılan konut.

düşkent [es. t. *ütopya*, *ütopik şehir*, *ideal şehir*] [Fr. *utopie*, *cit   id  al*] [  ng. *utopia*, *ideal city*]: Geçmiş yüzyıllar içinde, kentlerin düzenli ve tasarlı bir biçimde gelişmesine önem vermiş ve bu yolda çalışmış kimselerin, ekonomik olanaklarının elverişliliğini, yerleşim yerlerinin özgül koşullarını, halkın eğilimlerini hesaba katmaksızın, her yerleşim yeri için değişmez bir biçimde önerdikleri tasar türünün doğuracağı varsayılan kent.

d      sel tasarlama [es. t. *  topyacı planlama*] [Fr. *planification utopique*] [  ng. *utopic planning*]: Co  umcu ve baskıcı tasarlama d    ncelerinin temel yararcı     lerini birleştiren, ancak yönetkil   zekselcilikli  in bir sonucu olarak, uzambilimsel biçim kaygısının herşeyden üstün tutulduğu bir tasarlama t  r  i.

d  dzizim çizgisi [es. t. *binaların hiza hattı*] [Alm. *Fluchtlinie*] [Fr. *alignement*] [  ng. *line*]: Bir sokaktaki yapıların, birbirine bakarak içerde ve dışarda yerleşmelerini önlemek, sokağa koşut ve sokaktan eşit uzaklıkta yer almalarını sağlamak üzere, önyüz çizgilerinin çakışması ya da koşut gitmesi istenen varsayımsal çizgi.

d  dzizimsel ayrıklık [Alm. *Zur  cktreten der Baufluchtlinie*] [Fr. *retrait, d  crochement*] [  ng. *set-back*]: Çok katlı bir yapının her katında yer alan birimlerin, d  dzizim çizgisi üzerinde olmasını gerektirmeyen, kimilerinin, ötekilerin bolca ışık ve hava almasına olanak sağlamak üzere daha geride yapılabilmelerine olanak veren kentbilim kuralı.

düzenleme ortaklık payı [es. t. *arsa zayılatı*]: Kent yönetimlerinde düzenlemeye konu yapılan yerlerin gereksinme duyduğu yol, kent alanı, gezilik, taşıt durguluğu,   ocuk bahçesi ve yeşil alan gibi ortak kolaylık ve yapıları gerçekleştirmek üzere, düzenleme sonucunda elde edilecek toprak değeri artışları karşılığında, düzenleme konusu olan toprakların, d  zenlemenden önceki y  z  l  mlerinden dörtte bire kadar d    len, yani kamuca alınan pay.

düzenleyici birleştirim [es.t. *hamur*] [Alm. *Umlegung, Baulandumlegung*] [Fr. *remembrement*] [İng. *replotting*]: Bir kent ya da kasabanın düzentasarısını uygulamak amacıyla, özel ya da kamusal iyelikteki taşınmazların, iyelik durumlarına bakılmaksızın birleştirilmesi ve düzentasarın gerekli kıldığı kamusal işgörülere elverecek ölçüde bir düzenleme ortaklık payı ayrıldıktan sonra, yeniden eski iyelerine dağıtılmasına olanak veren kentbilim kuralı.

düzenleyim [es.t. *amenajman*] [Alm. *Erschliessung, Planung*] [Fr. *aménagement*] [İng. *development*]: Bir kentin, kasabanın tümünün ya da bir yerleşim yerinin bir bölümünün kendiliğinden gelişmesine engel olmak, bu gelişmeye toplum yararına bir biçim vermek amacıyla, yerleşim yerinin işlevleriyle toprak kullanımını arasında bir ilişki kurmayı öngören, geleceğe dönük bir kamusal eylem türü.

düzensiz gelişme [Alm. *staedtsche Wucherung*] [Fr. *prolifération urbaine, développement sporadique*] [İng. *piecemeal development, urban sprawl*]: Yerleşim yerlerinin, genellikle bir tasara uygun olmayan, toplum yararına aykırı, bireycil eğitim ve etkinlikler doğrultusunda gelişmesi.

düzentasar [es.t. *imar planı*] [Alm. *Aufbauplan, Entwicklungsplan*] [Fr. *projet d'aménagement*] [İng. *development plan*]: Kent ya da kasaba halkının sağlığını korumak, toplumsal, ekonomik ve ekinsel gereksinmelerini, iyi yaşama düzenini ve çalışma koşullarını ve güvenliğini sağlamak amacıyla, ülke, bölge ve kent verilerine dayanılarak oturma, çalışma, dinlenme ve ulaşım gibi kentsel işlevler arasında denge kurup, eldeki ve sağlanabilecek olanaklar ölçüsünde en iyi çözüm yollarını bulmak için, varsa yeryazım durumu da belirtilen haritalar üzerinde toprak parçalarının kullanım biçimlerini ve başlıca bölge tiplerini gösteren, tüzel bir değeri olan onaylanmış belge. bkz. **ana düzentasar**.

düzey ayırma [İng. *grade separation*]: Birbirini kesen iki yolun köprü, içgeçit, yeraltı geçidi gibi araçlarla, birbirine engel olanaksızın, gidişgelise elverişli duruma getirilmesi.

düzeyde geçit bkz. **kavşak, yer geçidi**.

düzgeçişli dolaşım [Alm. *Durchgangsverkehr*] [Fr. *circulation de transit*] [İng. *through traffic*]: Anayola bir ya da iki yarıdan yapılan giriş ve çıkışlarla kesilmesini, dolaşımı düzenleyen kuralların yasaklamış olduğu taşıt gidişgelişi.

E

eğreti yapı [es. t. *baraka*] [Alm. *Barake*] [Fr. *baraque*] [İng. *hutment*]: Sazdan, kamıştan ya da yeşil madenlerden yapılmış, insanların barınmasına ya da mallarını saklamasına ayrılmış yapı.

eklenti [Alm. *Anbau*] [Fr. *annexe*] [İng. *annex*]: 1 — Kasaba ya da köy gibi küçük yerleşme yerlerini oluşturan kom, oba adı da verilen uzak komşuluk birimlerinden her biri. 2 — Bir yapıya sonradan eklenmek üzere yapılan ve anayapıya bağlı olması her kez gerekmeyen yardımcı bölüm.

ekonomik kullanım süresi [İng. *economic life*]: Bir yapının yıkılması ya da yeniden yapılması yerine onarılıp kullanılmasının daha verimli olabildiği süre.

ekonomik taban kuramı [es. t. *iktisadi baz teorisi*] [Fr. *théorie de base économique*] [İng. *economic base theory*]: Kentlerin ve kentsel bölgelerin gelişmesini, bu yerleşmelerin ekonomik yapılarına bakarak kestirmenin olanaklı olduğunu varsayan kentbilim kuramı.

ekonomik uzam [es. t. *iktisadi mekân*] [Alm. *Wirtschaftsraum*] [Fr. *espace économique*] [İng. *economic space*]: Her türlü toplumsal birimin, ekonomik işlev ve etkinliklerinin içinde bulunduğu yer.

ek özek [es. t. *ilave merkez*] [Alm. *Nebenzentrum*] [Fr. *centre annex*] [İng. *subsidiary centre*]: Bir kentin bellibaşlı tecim ve öteki gereksinmelerini karşılamakta güçlük çeken özeğinin yetersizliğini gidermek amacıyla, bu işlevlerden bir bölümünün taşındığı ikincil özek.

eksik kullanımlı toprak [İng. *unused land*]: Yapı yapmaya elverişli duruma getirilmiş olmakla birlikte, niteliklerinin elverdiği en iyi biçimde kullanılmayan toprak.

elektrik dağıtım ağı [es. t. *elektrik tevzi şebekesi*] [Alm. *Stromversorgungsnetz*] [Fr. *réseau de distribution d'électricité*] [İng. *electricity mains*]: Bir yerleşim yerinde ya da bir kotta elektrik akımını, kaynağından kullanma yerlerine taşıyan yalıtılmış tellerin tümü.

elmenlik [es. t. *zilyetlik*] [Alm. *Besitz*] [Fr. *possession*] [İng. *tenure*]: Bir kimseye, bir taşınmazın iyesi olmaksızın, ondan yararlanma hakkı veren tüze kuralı.

en az yerbölüm yüzü [es. t. *asgari parsel cephesi*]: Kent içinde,

yapıların belli bir büyüklükten daha küçük olmalarını önlemek üzere yapıdüzen yasalarına konulan ve her yerbölümün, yol üzerindeki uzunluğunu gösteren ölçü.

en büyük kent [İng. *primate city*]: Bir ülkenin, öteki büyük kentlerinden iki ya da üç kat büyük, yalnız insan sayısı yönünden değil, ekonomik ve ekinsel etkileri açısından da en önde gelen kenti. Türkiye’de İstanbul, İran’da Tahran, Meksika’da Mexico City, Mısır’da Kahire ve İngiltere’de Londra gibi.

en geniş yapım alanı [es. t. *azami bina sahası*]: Bir yerbölüm içinde yapı yapmanın olanaklı olduğu alan.

enginkent [Alm. *Riesenstadt*] [Fr. *mégapolis*] [İng. *megapolis, conurbation*]: Birçok ana kenti ve kenti, aralarında yerleşim boşlukları olmaksızın, çok büyük bir kentsel yığın biçiminde bir araya toplayan anakentler topluluğu. bkz. **bitişik küme-kent**.

erişebilirlik [Alm. *Zufahrtsmöglichkeit*] [Fr. *accessibilité*] [İng. *accessibility*]: Bir taşınmaza, bir yerleşim yerine ya da bir yerleşim yerinin sunduğu kamusal işgörlere erişme olanağı, varış kolaylığı.

erken ödeme [Alm. *Vorausbezahlung*] [Fr. *paiement préalable*] [İng. *prepayment*]: Konut bankalarından ödünç para almış olan bir kimsenin, borcunu, süresi dolmadan ödeyerek ürem yükünden kurtulması.

erken yerbölümleme [Fr. *parcellation prématurée*] [İng. *premature subdivision, abortive subdivision*]: Bayındırılmaya ve yapıdüzeni çerçevesine alınmaya anık duruma getirilmemiş bir toprak parçasının erkenden yerbölümlemesinin yapılması.

erteleyim [es. t. *moratorium, tahkim*] [Fr. *consolidation*] [İng. *moratorium*]: Bunalım dönemlerinde, yerel yönetimlerin devlete olan borçlarını ödeme zorunluluğunun bir süre için geri bırakılması. bkz. **berkitme**.

esenleştirme [es. t. *rehabilitasyon*] [İng. *rehabilitation*]: Bir yerleşim yerinin tümünü ya da bir bölümünü, işlevlerini gereği gibi yerine getiremez durumdan kurtarmak, özellikle oturabilirlik niteliklerini yitirmiş ve eskimiş konut alanlarını daha üstün işgörü ölçülerine kavuşturmak.

eski kent [es. t. *eskişehir*] [Alm. *Altstadt, historischer Mittelpunkt*] [Fr. *ville ancienne, vieille ville, noyau historique*] [İng. *old town, ancient town, historic nucleus*]: 1 — İçinde

yaşadığımız yüzyıldan daha önceleri kurulmuş bulunan kent. 2—Bir kentin, ilk kurulduğu çağdaki çekirdeği çevresinde, ona daha sonraki çağların ve uygarlıkların kattığı ekin sel değerlerle bir bütün oluşturan, genellikle ekin ve turizm amaçlarıyla korunan kent kesimi.

eski kullanım [İng. *pre-existing use*]: Bölgeleme kurallarına uymamakla birlikte, bu kuralların yürürlüğe girmesinden önce var olan ve iyelerince bırakılmalarına değin değıştirilmeyen kentsel toprak kullanım türleri.

eskime [Alm. *Beschaedigung, Abnützung, Verschleiss*] [Fr. *dégradation*] [İng. *dilapidation*]: 1—Bir yapının toplumsal, işlevsel ve sağ lamlık yönlerinden yeni olmaktan çıkmasını, sağladığı yararların azalmasını ya da yok olmasını içeren süreç. 2—Yapı birimleri bu nitelikleri kazanan bir komşuluğun, içine girdiğı varsayılan yıpranma süreci.

eski yapıtlar [es. t. *asar-ı atika*] [Alm. *alte Denkmale*] [Fr. *bâtiments anciens*] [İng. *ancient buildings*]: Kentlerin düzen tasarlarında özel koruma önlemlerine konu yapılmaları gereken, çağ bilim, güzelduyu ve sanat yönünden büyük değ er taşıyan yapılar.

esnek tasar [es. t. *elastiki plan*] [Alm. *Biegsamkeit, Geschmeidigkeit*] [Fr. *plan directeur souple*] [İng. *flexible plan*]: Bir kez yapıldı mı bir daha değıştirilemeyecek ölçüde katı yapı lı düzentasarların toplumun değış en gereksinmelerine yanıt vermekte yetersiz kalmalarını önlemek için, süresi sona ermeden, ekonomik, toplumsal ve öteki alanlarda yer alan değışmelerin ışığı altında yeniden gözden geçirilip değıştirilmesi sırasında yapılan yanlışların düzeltilmesine elverişli bir düzentasar.

eş düzeltim [es. t. *tesviye*] [Alm. *Nivellierung*] [Fr. *nivellement*] [İng. *levelling, contouring*]: 1—Yapım işlemlerini kolaylaştırmak için ayrı düzeylerdeki toprak parçalarının, kazarak, toprağı başka yere taşıyarak aynı düzeye getirilmesi işi. 2—Yeryüzünde bulunan ya da yeryüzüne yakın olan noktaların düzey doğrultudaki uzaklıklarının ölçülmesi işi.

eşik çözümlemesi [Fr. *analyse des seuils*] [İng. *threshold analysis*]: Bir kent büyürken, her nüfus büyüklüğünde, aşılması gereken, yereysel, uygulamısal ve yapısal engelleri ya da tıkanıklıkları gidermek için akla gelebilen her çözümün tutarının hesaplanmasını içeren araştırma yöntemi.

eş özek tasar [İng. *concentric plan*]: Kentin, bir özek çevresin-

de birbirini çevreleyen çeşitli işlev kuşaklarından oluşan bir düzen içinde gelişmesini amaçlayan ve bu amaçla hazırlanan düzentsar türü.

eşsüre haritası [İng. *time-counter map*]: Bir kentte, belli bir özekten belli bir ulaşım dizgesine göre eşit yolculuk uzaklığında bulunan noktaların birleştirilmesinden oluşan harita.

etki alanı [es. t. *tesir sahası*] [Alm. *Einzugsbereich, Einflussbereich*] [Fr. *aire d'influence*] [İng. *sphere of influence*]: Bir kentin çevresinde yer alan, onun ürettiği mallardan ve işgö-rülerden yararlanan büyüklü küçüklü tüm yerleşmeleri kapsayan ve özekteki kentin önemi oranında sınırları genişleyebilen ekonomik uzam.

etkin kent akımı [İng. *city efficient movement*]: Kent tasarlamasında ve yönetiminde, bilimsel yöneticiliğe, bölgelemeye, bayındırlık etkinliklerine ve özellikle karayolları yapımına öncelik tanıyan kentçilik akımı.

etkinlik çözümlemesi [Fr. *analyse d'activité*] [İng. *activity analysis*]: Kişilerin, ortaklıkların ve öteki çeşitli kurumsal birimlerin, işlerini süre ve uzamda izleme yöntemleriyle ilgili bir inceleme türü. Bu incelemelerde, birimler, dizgeciklere bölünerek, dizgecikler arasındaki, etkinlik, iletişim ve alışveriş ilişkileri süre ve uzam içinde inceleme konusu yapılır.

ev [es. t. *hane*] [Alm. *Haus*] [Fr. *maison*] [İng. *house, dwelling*]: 1— Yalnız bir ailenin oturabileceği biçim ve büyüklükte konut. 2— Kat iyeliğine göre kullanılan çokbarklı yapılardaki bağımsız bölümlerden her biri.

ev başkanı [es. t. *hane halkı reisi*] [Alm. *Haushaltsvorstand*] [Fr. *Chef de ménage*] [İng. *household chief*]: Genellikle ev halkının geçimini sağlayan ve en çok saygı gördüğü düşünülen ev halkı üyesi.

ev halkı [es. t. *hane halkı*] [Alm. *Haushalt*] [Fr. *Ménage*] [İng. *Household*]: Ortak bakım ve yönetim kolaylıklarından yararlanan bir konutta yaşayan bir aile ya da birkaç kişilik bir küme.

evini yapana yardım [İng. *aided self-help housing*]: Özellikle işsiz sayısı çok olan geri kalmış ülkelerde, konut yapımında ucuzluk ve etkinlik sağlamak amacıyla kamu kuruluşlarının desteği ile, iyesinin emeğinden, akçal gücünden, iş bilgisinden, becerisinden ve yakınlarının yardımlaşma olanaklarından yararlanarak konutsuz aileleri konutlandırma yöntemi.

eylem alanı [Fr. *aire d'action*] [İng. *action area*]: On yıl ya da daha uzun bir süreyle yoğun bir bayındırlık etkinliğine konu yapılması istenen, bir bütün olarak ve ayrıntılarıyla gelişmesi tasarlanan yer.

eylemli vurguncu [es. t. *aktif spekülâtör*] [Fr. *spéculeur actif*] [İng. *active speculator*]: Toprağın, bireylerin iyeliğinde olduğu toplumlarda, kamu kuruluşlarının eylem ve işlemleri ve kentsel gelişme sonucunda ortaya çıkan toprak değeri artışlarından yararlanmak amacıyla, elindeki toprağını boş tutmayı, kentin gelişme alanlarında ucuz ederlerle boş bekletilmek üzere toprak satın alıp eder artışlarından kazanç sağlamayı uğraş durumuna getirmiş olan kimse.

eylemsiz vurguncu [es. t. *pasif spekülâtör*] [Fr. *spéculeur passif*]: İyesi bulundukları taşınmazların zamanla artan değerinden yarar sağlayan, parasını taşınmazlara yatırarak güvence altına alan, bu işleri ya hiç kazanç güdüsü olmaksızın ya da eylemli vurgunculukta olduğu ölçüde güçlü bir kazanç güdüsü ile yapmayan vurguncu türü.

G

gecekondu [Alm. *Blechbudengebiet*] [Fr. *bidonville*] [İng. *squatter house, shanty*]: Bayındırlık ve yapı kurallarına aykırı olarak, gerçek ya da tüzel, kamusal ve özel kişilerin toprakları üzerine, toprak iyesinin istenç ve bilgisi dışında, onamsız olarak yapılan, barınma gereksinimleri devletçe ve kent yönetimlerinde karşılanamayan yoksul ya da dar gelirli ailelerin yaşadığı barınak türü.

gecekondu bölgesi [Alm. *Blechstadt, Kanisterstadt*]: Gecekondu türü barınaklardan oluşan kent kesimi.

gecekonducu [İng. *squatter*]: Gecekondu yapan kimse.

gecekonduculuk [İng. *squatting*]: 1 — devletin, dar gelirlilerin gereksinimlerini karşılamakta güçlük çektiği, buna gücü yetmediği durumlarda, bu dar gelirli ailelerin kendi konutlarını, kendi emek, para ve güçleriyle, kendilerinin olmayan topraklar üzerinde yapma eğiliminin belirmesi, güçlenmesi ve bir konutlandırma yöntemi biçimini alması. 2 — Bu fırsatı değerlendiren birey ya da ortaklıkların gecekondu tecimenliğini uğraş durumuna getirmeleri.

gecekondu [İng. *squatter*]: Gecekonduya yaşayan kişi ya da

aile.

gecekondu tecimciliği : Çabuk kazanç elde etmek amacıyla niteliksiz gereç ve işçilikle yapılan konut vurgunculuğu.

gecekondu toplumu : Gecekondu bölgelerinde yaşayan, tam anlamıyla kentleşmiş olmamakla birlikte, köylülük özelliklerinin bir bölümü değişikliğe uğramış insanların oluşturduğu topluluk.

geçici konut [es. t. *muvaqqat mesken*] [Alm. *Notwohnung*] [Fr. *habitation provisoire*] [İng. *temporary housing, emergency dwelling*]: Geçici ve olağanüstü bir durumun ortaya çıkardığı, barınma gereksinmesini karşılayan, uzun süre kullanmaya elverişli olmayan konut.

geçici onam [es. t. *muvaqqat kabul*]: Bir yapının yapımının bitirilmesinden sonra, yetkili kılınmış bir kurulca incelenmesi sonucunda yapılan ön onama işlemi.

geçici yapı [es. t. *muvaqqat inşaat*] [Alm. *Behelsbau, provisoiches Gebaeude*] [Fr. *construction provisoire*] [İng. *temporary building*]: Bir kent ya da kasabada, bayındır izlenmesine alınmamış alanlarda, taşınmaz iyesinin başvurusu üzerine kent yönetim kurullarının vargısıyla, yapılmasına ya da yaptırılmasına geçici olarak olur verilen yapı.

geçici yerleştirim [es. t. *muvaqqat iskân*] [Alm. *periodische Siedlung*] [Fr. *habitat temporaire*] [İng. *temporary settlement*]: Doğal kırana uğramış bir yöre halkının ya da yurt dışından uluslararası anlaşmalar uyarınca yurda gelmiş insan kümelerinin barınma ve geçinme gereksinmelerini gereği gibi karşılayacak yerleştirim izlenceleri yürürlüğe konuluncaya değin, açıkta kalmamalarını sağlamak üzere, kendilerine kent ya da kasabalarda, bir süre için kalabilecekleri uygun yerler gösterilmesi.

geçinge [es. t. *bütçe*] [Alm. *Budget*] [Fr. *budget*] [İng. *budget*]: Bir kentin bir yıl içindeki tüm gelir ve giderlerinin kaynak ve gerekçeleriyle birlikte kestirimini anlatan ve kent yönetim kurullarınca hazırlanıp kent genel kurullarınca benimsendikten sonra kesinleşen dizelge.

geçiş bölgesi [es. t. *intikal mintıkası*] [Alm. *Übergangszone*] [Fr. *zone de transition*] [İng. *Twilight area*]: 1 — Kent özeline bitişik ya da onu çevreleyen, yapıların ölçünleri düşük, görünüşü bozuk, toprak değerleri yükselmiş, yapıları karma kullanımlara ayrılmış, türlü kentsel işgörü ve kolaylıklar yönünden dar boğazları ve toplumsal sorunları olan alan. bkz.

çöküntü bölgesi. 2 — Bir kent içinde belli bir kullanım türünden bir başka kullanım türüne ya da belli bir toplumsal ve ekonomik kümenin elinden bir başkasının eline geçiş süreci içinde olan bölge.

geçit hakkı [Alm. *Wegerecht, Durchgangsrecht*] [Fr. *droit de passage*] [İng. *right of way*]: Bir kimsenin iyesi bulunduğu taşınmazın yanından ya da içinden, onun yakınındaki bir başka yerbölüm üzerindeki taşınmaza ya da yola geçebilmeleri için başkalarına tanınmış yetki.

gelecekbilim [es. t. *fütüroloji*] [Alm. *Zukunftsforshung*] [Fr. *futureologie*] [İng. *futureology*]: Dünyanın bugün içinde bulunduğu koşulları bilimsel yöntemlerle inceleyerek, geleceğin kestirilmesine, kaçınılmaz olanla, denetlenmesi olanağı bulunan gelişmelerin belirlenmesine çalışan ve bu yoldan insanlığın mutluluğuna katkıda bulunmayı amaçlayan bilim dalı.

gelim - yarar çözümlemesi [es. t. *maliyet - fayda analizi*] [Alm. *Kosten - Nutzen Rechnung*] [Fr. *analyse coût - revient*] [İng. *cost - benefit analysis*]: Kentbilimde, belli yapılar ya da konut, kent yenileme, yeşil ve açık alan vb. bayındırlık etkinliklerinde, bu etkinliklerin bireylere ve topluma sağladığı yararlarla bunları elde etmek için yapılan giderlerin karşılaştırılması yoluyla, belli girişim ve etkinliklerde bulunmanın usul olup olmadığına ilişkin vargılara ulaşma yöntemi.

gelişme alanı [es. t. *inikşaf sahası*] [Alm. *Erschliessungsgebiet*] [Fr. *zone à urbaniser*] [İng. *development area*]: Bir kentin ya da kasabasının düzentasarının sınırları içinde kalan ve düzentasar yazanağında belirtilen süre için kentin gelişmesine ayrılan alan.

geliştirim [es. t. *imar*] [Alm. *Erschliessung, Entwicklung*] [Fr. *aménagement*] [İng. *development*]: Bir yerin yapıdüzeneini sağlama, orayı geliştirip güzelleştirme, yaşama koşullarını uygunlaştırma, iyileştirme ve bayındır duruma getirme.

geliştirim alanı [Alm. *Aufschliessungsgebiet*] [İng. *development area*]: İngiltere'de, Londra'nın kalabalıklığını ve yükünü azaltmak, gelişmesi yavaşlamış yöreleri canlandırmak ve bölgeler arasında gelişme bakımından bir denge sağlamak için, kamunun öncülüğünde, yeni işleyim kuruluşlarının yöneltileceği yörelere verilen ad.

geliştirim ortaklığı [İng. *development corporation*]: İngiltere'de geliştirim alanlarının ve yeni kentlerin, Londra dışında ve karşısında alması özeler olarak güçlenmesini sağlamakla

görevlendirilen kamu tüzel kişiliği.

geliştirmen [es. t. *imarıcı*] [Alm. *Förderer, Bauträger*] [Fr. *promoteur*] [İng. *developer, builder*]: Bayındırlık etkinliklerinde özel kesimin ve özel girişimciliğin önemli payı olan ülkelerde, kentlerin yenilenmesi tasarlanan özeklerinde ya da gelişme alanlarında, yapı iyeleriyle kent yönetimi arasındaki ilişkilere aracılık eden, yerbölümleri, her türlü altyapısını hazırlayarak yapı yapmaya elverişli duruma getiren kimse.

genbini [es. t. *otobüs*] [Fr. *autobus*] [İng. *bus*]: Kent ve kasabalarda yolcuların topluca taşınmalarını sağlayan ve genellikle yerel yönetimlerce çalıştırılan taşıtlardan biri.

genel durguluk [es. t. *umumi otopark*] [İng. *general parking*]: Bütün taşıtların yararlanabileceği, açık ya da kapalı, tek ya da çok katlı, kent yönetimince ya da özel girişimcilerce işletilen durguluk.

genel tasarcı [İng. *generalist planner*]: Kent tasarlaması görevini yüklenen, işin gerektirdiği uzmanları bir eşgüdüm içinde çalıştırmayı sağlayan, kent tasarlamasının gerektirdiği her uzmanlık dalında biraz, ama bir ya da iki dalda derin bilgisi ve deneyimi bulunan kişi.

geneltasar bkz. **ana düzentasar**.

geniş kapsamlı tasar [es. t. *şümullu plan*] [Alm. *umfassende Entwicklungsplan*] [Fr. *Plan de développement compréhensive*] [İng. *Comprehensive development plan*]: Bir kentin ya da başka bir yerleşim yerinin uzun dönemdeki özdeksel gelişmesini ilgilendiren toplumsal, ekonomik, ekinsel ve topraktan yararlanma ile ilgili genel yöneltileri gösteren, bunlar arasında eşgüdüm sağlayan ve yerel yönetimlerin yetkili örgenlerince düzenlenen tasar. bkz. **ana düzentasar**, **geneltasar**.

genişletme tasar [es. t. *tevsi planı*] [Alm. *Erweiterungsplan*] [Fr. *plan d'extension*] [İng. *extension plan*]: bir kentin ya da bir kent bölümünün artan nüfus yoğunluğu karşısında yayılma alanını genişletmek amacıyla hazırlanan tasar.

genyol [es. t. *bulvar*] [Fr. *boulevard*] [İng. *boulevard*]: Kent içinde taşıtların ve yayaların gelip geçmesine ayrılmış, geniş ve ağaçlıklı anayol.

gerçek değer [es. t. *cari kıymet*] [Alm. *Sachwert, innerer Wert*] [Fr. *valeur réelle, valeur intrinsèque*] [İng. *present value, actual value*]: Kimi ülkelerin anayasalarında, bayındırım, yapıdüzen ve kamulaştırma yasalarında sözü edilen, taşınmazların kamulaştırılması durumunda taşınmaz iyesine kamuca ödene-

cek ödencenin belirlenmesinde ölçü olarak kullanılan ve taşınmazın, kamulaştırma anında pazardaki alım satım ederini temsil eden değeri.

geri kalmış bölge [Alm. *Entwicklungsgebiet*] [Fr. *région sous-développée*] [İng. *backward region, underdeveloped region*]: Bir ülkede, kaynakları, gelişme düzeyi ve gelişme hızı yönünden, ülkenin işleyimselleşmiş ve kentleşmiş ileri bölgeleriyle arasında belirli ayrımlar bulunan, genel toplumsal ve ekonomik düzeyi ülke ortalamasının altında kalmış bölge.bkz. **az gelişmiş bölge**.

geriye çekme [İng. *setback*]: Yayalara daha geniş yürüme alanı sağlamak ya da yolların ve yol kıyılarındaki yapıların aydınlanmasına ve havalanmasına engel olmayı azaltmak amacıyla, belli bir yükseklikten sonra ya da toprak düzeyinde, yapının önyüzünü ve yanyüzlerini bayındırlık ve yapıdüzen kurallarının gerektirdiği ölçüde geriden yapmak ya da yapıyı önyüz çizgisinin oldukça gerisinden başlatarak daha çok sayıda kat elde etmek. bkz. **çekme kat**.

gezerev [İng. *mobile home, trailer*]: Bir binite ya da yüklete bağlanarak çekilen, içinde, aşlığı, ayakyolu bulunan ve günlük yaşamın gerektirdiği öteki kolaylıklar da sağlanmış olan bir tür kurma konut.

gezerev durguluğu [İng. *mobile home park*]: Gezerevlerin kurulmasına çok elverişli sıcak bölgeleri bulunan ülkelerde, bu evlerin az ya da çok uzun sürelerle konaklamaları için kentlerde ayrılmış açık alanlar.

gezilik [es.t. *park*] [Alm. *Park*] [Fr. *park*] [İng. *park*]: Dinlenme, eğlenme ya da doğadan daha çok yararlanma amacıyla, ya olduğu gibi doğal durumunda bırakılmış ya da görsel nitelikleri değiştirilerek değerlendirilmiş. oturma, seyretme ve yürüme gibi, edilgin eğlenme ve dinlenmeye olanak sağlayan açık ve yeşil alan.

geziyol [İng. *parkway*]: Yaya dolaşımına kapalı, taşıt giriş ve çıkışlarının uzun aralıklarla yapılabilirdiği, iki yanı ağaçlarla, yeşillik ve çiçeklerle süslenmiş kentlerarası yol.

gizil ev halkı [es.t. *potansiyel hane halkı*] [Fr. *nombre des ménages potentiels*] [İng. *potential household*]: 1 — Ekonomik olanaklarının yetersizliği yüzünden kurulması geciktirilen, ertelenen, olanakları elverir elvermez ayrı konuta çıkması gereken ev halkı. 2 — Bu yüzden, nicel konut açığının hesaplanmasında gözönünde bulundurulması gereken etken.

gizilgüç değeri [İng. *potential value*]: Bir taşınmazın gelecekte sağlayacağı gelir ya da üzerinde yapılacak bayındırlık ve iyileştirme etkinlikleri göz önünde tutularak saptanan varsayımsal değeri.

gizli konut darlığı [Alm. *Überbelegung*] [Fr. *surpeuplement*] [İng. *overcrowding*]: Bir ülkede ya da kentte konut sunumunun, konut istemine nitel yönden yanıt verememesi yüzünden, olağan koşullar içinde ayrı bir konuta yerleşmesi gereken insanların, ailelerinin öteki üyeleriyle, arkadaş ve yakınlarıyla aynı konutu paylaşmaları sonucunda ortaya çıkan konut bunalımı bkz. **aşırı kalabalıklık**.

göbekli kavşak [Alm. *Kreiselverkehrsplatz*] [Fr. *carrefour giratoire, rond-point*] [İng. *roundabout*]: Taşıt gidiş ve gelişlerinin yalnız bir yönde ve aynı düzeyde, öteki bir adacığın çevresinde yer aldığı yol kavşağı.

göç [es.t. *muhaceret*] [Alm. *Wanderung, Bevölkerungswanderung*] [Fr. *migration, mouvement migratoire*] [İng. *migration*]: Genellikle yerleşmek amacıyla, bir yerleşim yerinden bir başka yerleşim yerine, bir ülkeden bir başka ülkeye gitme eylemi.

göçebe [Fr. *nomade*] [İng. *nomadic population*]: Belirli bir konutu olmaksızın, yurt içinde, genellikle belli bir yöre içinde, çadır, hayvan ve öteki araçlarıyla mevsim ve iklime göre yer değiştiren ve göçebe özelliğinin gerektirdiği işlevleri gören, yerleşik olmayan kimse ya da topluluk. bkz. **göçer**.

göçer. bkz. **göçebe**.

göçerlik [Fr. *nomadisme*] [İng. *nomadism*]: Belli bir yerde yerleşmiş olmayıp ekonomik koşullara ve mevsime bağlı olarak sürekli yer değiştirenlerin, yer ve yurt değiştirmeye alışık olanların durumu.

göçmen [es.t. *muhacir*] [Fr. *émigrant*] [İng. *immigrant*]: Bir ülkeden bir başka ülkeye yerleşmek amacıyla giden kişi, aile ya da toplumsal küme.

gök açılım düzlemi [İng. *sky exposure plane*]: Bir kentteki yapıların yeterli ölçüde ışık almalarını sağlamak amacıyla kent bilimcilerin kullandığı, belli bir açı ile anlatılan, yapının gün ışığına açıklık durumunu belirten, en üst çıkıntısından teğet geçen ve onun dışında kalan çıkıntılara ve taşmalara olanak verilmesini önlemekte kullanılan ölçüt.

gökdelen [Alm. *Wolkenkratzer*] [Fr. *gratte-ciel*] [İng. *skyscraper*]: Büyük kentlerin özeğinde yer alan, kentin ekin, tecim ve

işgörü etkinliklerinin genişliği ve yoğunluğu oranında sayıları çoğalan, kentözeğine, yükseklikleri yüzünden özel bir görünüm ve özyapı kazandıran çok yüksek yapılara verilen ad.

gömütlük [es. t. *kabristan, mezarlık*] [Fr. *cimetière*] [İng. *cemetery*]: Bir kentin ya da kasabanın sınırları içinde, yoğun yerleşim yerlerinden belli bir uzaklıkta bulunan, kentin en az verimli ya da verimsiz toprakları üzerinde kent yönetimince kurulan, kamu sağlığı yasalarının aradığı niteliklere uygun bir biçimde düzenlenen ve işletilen, ölü gömmeye ayrılmış yer.

görey yapıtasarcılığı [es. t. *peyzaj mimarisi*] [Alm. *Landschaftsgestaltung*] [Fr. *architecture de paysage*] [İng. *landscape design, landscape architecture*]: Bir yerleşim yerinin doğal güzelliklerinin, kırsal niteliklerinin korunması ve geliştirilmesi, insanların bu değerlerden daha çok yararlanmalarının sağlanması amacıyla, kent tasarımcılarıyla yakın bir işbirliği yaparak, bu değerlerin bulunduğu alanları uzun süreli tasarlara konu yapan ve bunlarla ilgili tasarımları hazırlamanın yöntemlerini gösteren yapıtasarcılık bilimi alt dalı. bkz. **bahçe yapıtasarcılığı**.

görsel tarama [İng. *visual survey*]: Kentin görsel tasarımın hazırlanmasında başvurulmak üzere, bugünkü görünüm ve güzelduyu değerlerinin ayrıntılı bir biçimde saptanmasını amaçlayan araştırma yöntemi.

görsel tasar [es. t. *mimarlık plânı*] [İng. *visual plan*]: Bir kentte, erişilmek istenilen belli başlı güzelduyusal özellikleri ve korunması dilenen nitelikleri gösteren tasar türü.

gösterişli konut [es. t. *lüks mesken*] [İng. *luxury housing*]: Toplumun yüksek gelirli katmanları için yapılan ve konut pazarına sürülen konut birimlerine verilen ad.

gözesel büyüme [Fr. *croissance cellulaire*] [İng. *cellular growth*]: Tıpkı canlı varlıklarda gözelerin kendilerini yeniden üretmelerinde olduğu gibi, örgenlerin gözesel büyümesinden esinlenerek yaratılmış, kent yapısını oluşturan gözelerin az çok ayrımlarla kendilerini yinlemelerini anlatan kentsel büyüme biçimi. Gözesel büyüme, kentlere yeni komşuluk birimlerinin eklenmesinde olduğu gibi, tasarlama eylemi gerektirir. Bir kentin gözesel büyüme ile genişlemesi, uydu yerleşmelerle büyümesine benzemez. İlkinde, kentin yerleşik alanının sona erdiği sınıra yeni yerleşmeler eklenmesine karşın, ikincisinde, kentle yeni yerleşmeler arasına, geniş kırsal topraklar girer. Gözesel büyümede, gelişigüzel değil, tasarlı bir büyüme söz

konusudur.

güncel durum haritası [es.t. *halihazır harita*] [Alm. *Bodenkarten*] [Fr. *carte de base*] [İng. *basic map*]: Kentin ya da kasabanın bugünkü durumunu özellikle toprak kullanımını küçültülmüş bir ölçekte gösteren ve düzentasarın, üzerine çizildiği harita.

gündüzkondu bkz. **akkondu**.

günüşiği etkeni [Alm. *Tageslicht - quotient faktor*] [Fr. *facteur d'éclairement par lumière diffusée*] [İng. *daylight factor*]: Bir yapının içindeki herhangi bir noktada, yapı dışındaki doğal ışığın yüzdesi olarak belirtilen ışıık değeri.

günlük üzerişim [es.t. *yevmi muhaceret*] [Alm. *Tagliche Pendelwanderung*] [Fr. *migration alternante, migration journalière*] [İng. *mouvement pendulaire, daily commuting*]: Yörekente yaşayanların, her gün, kent özeğindeki işyerine gidip dönmeleleri, gerçekte göç sayılmayan sarkaçsal gidiş geliş, devinim.

güzel kent akımı [İng. *city beautiful movement*]: 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başlarında ortaya çıkan ve kentsel çevreyi oluşturan önemli öğeler olarak, kent özeklerinin, anıtların ve deniz, akarsu ve göl kıyıların korunmasına, düzenlenmesine önem veren kentçilik akımı.

güzelduyusal bölgeleme [es.t. *estetik bölgeleme*] [İng. *aesthetic zoning*]: Taşınmazların kullanılması üzerine, güzellik sağlamak amacıyla, kent içinde bölgelere göre sınırlamalar konması.

güzelduyusal denetim [es.t. *estetik kontrol*] [İng. *aesthetic control*]: Kentlerin düzentasalarını uygulayan yetkili kişi ve kuruluşların, kentlerde ve kasabalarda göze hoş gelmeyen, çirkin ve yapıdüzen kurallarına aykırı gelişmeleri ve yapı yapmayı önlemeleri amacıyla kendilerine tanınmış bulunan tüzel yetkiler.

H

halk konutu bkz. **toplumsal konut**.

halkevi [Alm. *Gemeinschafts-zentrum*] [Fr. *centre social, foyer communal*] [İng. *community center*]: Bir komşuluk biriminde, köy ya da küçük kasabada yaşayanların toplumsal, ekin sel ve eğlenme etkinliklerini yürüttükleri, toplantılarını yaptıkları yer. bkz. **komşuluk birimi**.

ham toprak [Alm. *nacktes Grundstück*] [Fr. *terrain nu*]

[İng. *undeveloped site, raw land*]: Kent içinde ya da daha çok kent sınırları dışında ve yakınında bulunan, kırsal niteliğini henüz yitirmemiş alanlarda, altyapısı tamamlanmamış ve yapı yapmaya elverişli duruma getirilmemiş kentsel ya da kırsal toprak. bkz. **işlenmemiş toprak**.

harita [Alm. *Karte*] [Fr. *carte*] [İng. *map*]: Yeryüzünün ya da bir parçasının belli bir orana göre küçültülerek düzlem üzerine çizilen tasarısı.

Hausmann'laştırma [İng. *Hausmannization*]: Baron Hausmann'ın, 20. yüzyıl ortalarında Paris'te yaptığı gibi, çok geniş anayollar açılmasını, eski yolların genişletilmesini ve dümdüz duruma getirilip iki yanlarının yeniden bayındırılmasını içeren kentçilik akımı.

hava fotoğrafı [Alm. *Luftaufnahme*] [Fr. *photographie aérienne*] [İng. *aerial photography*]: Özellikle az gelişmiş ülkelerde, tasarlamaı kolaylaştırmak üzere, haritalama, yerbölümleme, bilgi toplama ve belli ölçütlere göre yorumlama amaçlarıyla belli bölgelerin ve alanların havadan çekilen fotoğrafı.

hava fotoğrafı haritası [Alm. *Luftvermessungskarte*] [Fr. *carte aérophotogrammétrique*] [İng. *aerometric map*]: Bir kentin ya da kasabanın hava fotoğraflarından oluşan haritası.

hava kirlenmesi [Alm. *Luftverschmutzung*] [Fr. *pollution atmosphérique*] [İng. *air pollution*]: Kentleşme ve işleyimselleşme sonucunda, insanların ısınma, taşınma ve öteki etkinlikleri yüzünden, havadaki, insan sağlığı için çekinceli özdekler oranının yükselmesi.

havalandırma : Bir yapının, konutun belli bir bölümünün, kapı ve pencereleri açılarak havasının temizlenmesi.

hızlı dolaşım [Alm. *Schnellverkehr*] [Fr. *circulation rapide*] [İng. *express traffic*]: Kent ve kasabalarda özel olarak ayrılmış yollarda, giriş ve çıkışlarla sık sık kesilmeyen, giriş ve çıkışların uzun aralıklı ve belirli yerlerde öngörülmüş olduğu, istenilen yerlere kısa sürede gidebilmeyi sağlayan taşıt dolaşımı.

I

ısıdüzzenleme [Alm. *Klimatisierung*] [Fr. *climatisation*] [İng. *air conditioning*]: Bir yapının, konutun belli bir bölümünün, gereğinden çok soğuk ya da sıcak olması durumunda, ısının, özel gereçlerle, doğal ölçülere indirilmesi ya da çıkarılması.

ışık engellemesi açısı [İng. *angle of light obstruction*]: Bir yapının, bitişiğinde ya da yakınında bulunan öteki yapıların ışık almasına engel olmaması için, ışık kaynağı özek olmak üzere, söz konusu yapılarla arasındaki açıklık.

ışıklık . Bir yapının yeterli ölçüde ışık alabilmesini sağlamak için, çatısına açılan ve camla kaplanmış olan baca türü çıkıntı.

ışıkankent [Fr. *ville radieuse*]: Ünlü Fransız kentbilimcisi Le Corbusier'nin önerdiği, birçok oturma birimlerinin kümesel bir biçimde oluşturduğu, 25 hektar büyüklüğündeki alana yayılan, kentte yaşayanları uygarlığın gürültüsünden ve taşıt dolaşımının, alışverişin yarattığı kalabalıktan korumayı amaçlayan yerleşme türü.

I

içegöç [es.t. *dahile muhaceret*]: Bir ülkeye başka ülkelerden bireylerin ya da toplumsal kümelerin gelip yerleşmesi.

iç kale [es.t. *iç hisar*]: Kale duvarlarıyla çevrili bir kentin en yüksek yerinde, başkanın, beyin ya da komutanın oturmasına ayrılmış, en son savunma yeri olan kale bölümü.

içgöç [es.t. *dahili muhaceret*] [Alm. *Bevölkerungswanderung*] [Fr. *migration intérieure*] [İng. *internal migration*]: Bir ülke içinde bölge, kent, kasaba ve köy gibi yerlerin birinden ötekine yerleşmek amacıyla yapılan devinim. bkz. **kentleşme**.

içkent [es.t. *kaleiçi şehir*] [Alm. *Innenstadt*] [Fr. *ville intérieure*] [İng. *inner town*]: Kentin, kale duvarlarıyla çevrili kesimi.

içyerleştirim yöneltisi [es.t. *dahili iskân politikası*] [Alm. *Siedlungspolitik, Binnenkolonisation*] [Fr. *politique de colonisation intérieure*] [İng. *land settlement policy, internal settlement policy*]: Bir ülkede, insanların ve ekonomik etkinliklerin kırsal alanlarla kentsel alanlar arasında ve türlü büyüklüklerdeki yerleşim yerleri arasında dağılımına biçim vermekle ilgili kamusal önlemlerin tümü.

iki düzeyli yol [es.t. *iki seviyeli yol*] [Alm. *zweistöckige Strasse*] [Fr. *voie à deux niveaux*] [İng. *double-deck road*]: Birbirini bir düzlemde kesmelerini önlemek, yaya ve taşıt dolaşımına hız kazandırmak amacıyla, yöndeş ya da ayrı doğrultularda, ancak ayrımlı düzeylerde uzayan yollardan herbiri.

iki katlı bark [es. t. *dupleks ev*] [Alm. *Duplex-Haus*] [Fr. *appartement duplex*] [İng. *maisonnette*]: İçinde yalnız bir ailenin oturduğu, iki kattan oluşan ve iki katın, içerden bir ayakçakla birbirine bağlantılı olduğu konut türü.

iki katlı konut [es. t. *iki katlı mesken*] [İng. *two storey house*]: Her katında ayrı ayrı ailelerin yaşadığı, iki kattan oluşan bir konut türü.

ikinci elden tutmanlık [Alm. *Untermiete, Aftermiete*] [Fr. *sous-location*] [İng. *sub-letting, sub-lease*]: Bir taşınmazı genellikle bir konutu, bir tutmanlık sözleşmesi uyarınca iyesinden almış bulunan bir tutmanın, bu taşınmazı, sözleşmeden aldığı yetkiye dayanarak bir başka tutmana verebilmesi. bkz. **alttutmanlık**.

ikincil iş özeği [Alm. *sekundaeres Geschäfts-Zentrum*] [Fr. *centre d'affaires secondaire*] [İng. *secondary business center*]: Bir kentte ana iş özeğinden ayrı olarak, daha küçük çapta ve kimi etkinliklerini gereği gibi yerine getirebilmesi yönünden kent özeğine bağımlı durumda bulunan, alım satım işlemlerinin yapıldığı yerlerden her biri.

ikincil konut [Alm. *zweiter Wohnsitz*] [Fr. *résidence secondaire*] [İng. *second dwelling, occasional dwelling*]: Bir kimsenin sürekli olarak yaşadığı evinden ayrı, dinlencelerinde ya da kısa süreli iş gezilerinde kullandığı, konut pazarında bolluk varmış izlenimini vermekle birlikte, gerçekte, konut sunumunu sınırlandıran konut birimi.

ikincil yol [es. t. *tali yol*] [Alm. *Neben-strasse, Seitenstrasse*] [Fr. *rue secondaire*] [İng. *minor street*]: Kent içinde bir yerden bir başka yere gitmek için hep kullanılmayan, anayollar ölçüsünde önemli olmayan, daha çok yayalarca kullanılan yol.

ikizev [Alm. *Doppelhäuser*] [Fr. *maisons jumelées*] [İng. *pair of semi detached houses*]: Tasarları bir olan, bitişik iki evden oluşan bir yapı birimi.

ikizkent [Fr. *villes jumelles*] [İng. *twin cities*]: Genellikle bir ırmağın iki yakasında gelişmiş ve yerleşmiş olan iki bölümden oluşan, bir bölümü ötekini tümleyen kent.

imaret : Klasik çağdan sonra yoksullara yemek dağıtılan yer. Aşyeri anlamına kullanılmış olmakla birlikte, başlangıçta, herhangi bir dinsel yapıyı belirtmek için kullanılmıştır.

imece [İng. *self-help, mutual aid*]: 1 — Köylerin zorunlu işgö-

rülerinin yerine getirilebilmesi için, bu çalışmalara, köylünün ortaklaşa olarak ve eşit koşullar içinde, yardımlaşma geleneklerinden güç alarak kendi emeği ile katılması yöntemi. 2—Ürün, emek, işgörü değiş tokuşu ve toplumsal yardım amacıyla yakınlaşma. 3—Toplumsal çalışmaya kişilerin para katkısını içeren yükümlülük türü.

inerçikar [es. t. *asansör*] [Alm. *Aufzug*] [Fr. *ascenseur*] [İng. *elevator*]: Genellikle yapılarda, katlar arasında insan ve yük taşınmasını çabuk ve kolay bir biçimde sağlayan, elektrikle çalışan araç. bkz. **ağınca**.

insan çevre bilimi [Alm. *Humanoekologie*] [Fr. *écologie humaine*] [İng. *human ecology*]: İnsanların, birbirleriyle ve çevreleriyle olan ilişkilerini incelemeyi konu edinen bilim dalı.

istençli durak [es. t. *ihtiyarı durak*] [Fr. *arrêt facultatif*]: Bir kent içinde, toplu ulaşım araçlarının, genellikle genbinitlerin (otobüslerin), yolcu indirmek ve bindirmek için durmak zorunda olmaksızın, gereksinmeye bağlı olarak durmalarına ayrılan yer.

iş bölgesi [Fr. *zone d'affaire*] [İng. *central business district*]: Bir kent içinde, genellikle özekte ve çevresinde yer alan ve alışveriş etkinliklerine ayrılmış kesim. bkz. **özbölge**, **iş özeği**.

işçi konutu [es. t. *amele meskeni*] [Alm. *Arbeiterheim*] [Fr. *logement de travailleur*] [İng. *worker's housing*]: Bir ülkede ya da bir işleyim kentinde, işçilerin topluca oturmalarını sağlamak amacıyla yapılan ve genellikle işyerine yürüme uzaklığı içinde bulunan toplu konutlar.

işgörü yolu [es. t. *servis yolu*] [Alm. *Zugangsstrasse, Bedienungsstrasse*] [Fr. *voie de desserte*] [İng. *service road*]: Genel amaçlı ve dolaşım ağı ile birleşen yollardan ayrı olarak işleyim kuruluşlarına giden yol.

işkonağı [es. t. *işhantı*]: Büyük kentlerin, genellikle özbölgelerinde yer alan, oda ya da işyeri olarak kullanılmaya elverişli birimler olarak tutmanlara verilen çokkathlı işevleri.

işlemesiz tutmalık [es. t. *peşin kira*] [Alm. *Mietvorauszahlung*] [Fr. *avance de loyers*] [İng. *rent prepayment*] [1—Tutmalığın, bir konutta oturduktan ve süre bitiminde değil, her ayın başında ödenmesini gerektiren tutmanlık sözleşmesi. 2—Bu durumda bulunan bir tutmanın ödediği tutmalık.

işlenmemiş toprak [es. t. *ham arazi*] [İng. *raw land*]: Yapı yapmaya elverişli, fakat kent işgörü ve kolaylıklarından yoksun

bulunan toprak parçası. bkz. **ham toprak**.

işlevsel elverişlilik [es. t. *fonksiyonel elverişlilik*] [İng. *functional adequacy*]: Bir kentin yeni oluşturulan alanlarında yürütülmesi istenen eylemler için, ışık, oyun alanı, yeşil alan vb. koşulların var olup olmadığını belirten ölçü.

işleyim bölgesi [es. t. *sanayi bölgesi*] [Alm. *Industriegebiet-bezirk*] [Fr. *zone industrielle*] [İng. *industrial zone*]: Belirli bir sayının üstünde işçi çalıştıran, insangücünden ayrı erke kullanan, üretim ve tüketim malları üreten işleyim kuruluşlarının yerleşmesi için, kent düzentasında ayrılmış bölge.

işleyim kenti [es. t. *sanayi şehri*] [Alm. *Industriestadt*] [Fr. *ville industrielle*] [İng. *industrial city*]: Özyapısının başat niteliği, işleyim kuruluşlarının ve üretimliklerin çok sayıda olması ve çalışan nüfusunun büyükce bir oranının işleyim etkinliklerinde yer almasına dayanan kent.

işleyimsel özeksizleştirim [es. t. *sınai adem-i merkezîyet*] [Alm. *Industrieverlagerung*] [Fr. *décentralisation industrielle*] [İng. *industrial decentralization*]: İşleyim kuruluşlarının ancak kentler dışında kurulmasını olurlayarak, anakentlerin daha çok büyümesini önlemeyi amaçlayan kentbilim yöntemi. bkz. **özeksizleştirim**.

işleyimsel yapım yöntemi [es. t. *sınai inşa metodu*] [Fr. *construction industrialisée*] [İng. *industrialized construction*]: Yapım alanındaki işi en aza indiren, ileri ölçüde makina kullanılan ve eşölçünleştirilmiş yapım yöntemi.

iş özeği bkz. **iş bölgesi**.

işsizlik [Alm. *Arbeitslosigkeit*] [Fr. *chômage*] [İng. *unemployment*]: Bir ülkede, bölgede ya da anakentte, çalışma çağındaki insanların bir bölümünün, istençleri dışında, çalışmalıklı bir işten yoksun bulunmaları durumu.

iş yolculuğu [İng. *journey to work*]: İnsanların, evlerinden işyerlerine gidip gelmek için, genellikle sabahları kentin özeğine doğru, akşamları da özekten kent dışına doğru hergün yaptıkları yolculuk.

iveryol [es. t. *otoyol*] [Alm. *Autobahn*] [Fr. *autoroute, autostrade*] [İng. *speedway, freeway, motorway*]: Anakentler arasında hızlı taşıt gidiş gelişini sağlayan, yayalara kapalı, taşıt giriş çıkışıyla sık sık kesilmeyen, yerleşim yerlerinin dışından geçen, hız düşürmeyi gerektiren keskin dönüşleri bulunmayan, bir iki saatlik aralıklarla dinlenme ve benzin alma yerleri öngö-

rülmüş, geniş ve birkaç şeritli karayolu.

iyeliği saklı tutma [es. t. *mülkiyetin devredilmemesi*] [Alm. *Eigentumsvorbehalt*] [Fr. *réservation de propriété*] [İng. *retention of title*]: Kamu kuruluşlarının ya da konut kooperatiflerinin, yapımına yardımcı oldukları konut birimlerinin iyeliğini, o birimlerden yararlanacak olanlara geçirmeyip —olası vurgunculuk eylemlerini önlemek amacıyla— kendi ellerinde bulundurmaları.

iyelik [es. t. *mülkiyet*] [Alm. *Eigentum, Grundeigentum*] [Fr. *propriété*] [İng. *ownership*]: Bir taşınmazın iyesi olmayı, onu kullanmayı, tutuya koymayı ve satabilmeyi sağlayan bireysel hak.

iyelik konut [es. t. *mülk mesken*] [Alm. *Eigentumswohnung*] [Fr. *Appartement en propriété*] [İng. *flat owned by the occupant, owner-occupied housing*]: 1 — İyesi olan ailenin kendisinin oturduğu, tutmalık karşılığında başkasının oturmasına ayrılmayan konut. 2 — Bir ülkede, konut siyasasının herkesi konut iyesi durumuna getirmeyi amaçlaması sonucunda konut pazarına sürülmesi türlü yöntemlerle desteklenen konut türü. bkz. **konut iyeliği**.

iyileştirme tasarısı [es. t. *islah planı*] [İng. *slum reclamation plan*]: Yaşam ölçünlerinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gereken konut topluluklarında, çevre koşullarının düzeyini yükseltmek amacıyla geçici süreleri kapsamak üzere düzenlenen tasarısı.

K

kaçak yapı [İng. *unlawful building*]: Yerel yönetim, yapıdüzene ve bayındırlık yasalarının öngördüğü yapı oluru alınmadan ya da alınmış olmakla birlikte olurun dayandığı tasarıya uyulmaksızın yapılan yapı.

kalabalıklık [es. t. *izdiham*] [Alm. *Ueberbelegung, Übervölkerung*] [Fr. *surpeuplement*] [İng. *overcrowding*]: Bir odada ya da bir yerleşim yerinde, gereğinden çok sayıda insanın yaşaması. Genellikle bir odada yaşayan insan sayısının 1'i geçmesi, kalabalıklık sayılmaktadır. bkz. **konut darlığı**.

kalabalıklık düzeyi [Fr. *degré d'occupation*] [İng. *degree of*

crowding]: Aşırı ölçüde kalabalık konutlarla, yeter sayıda insanın oturmadığı konutları birbirinden ayırmakta kullanılan ölçüt.

kaldırım [Alm. *Bürgersteig*] [Fr. *trottoir*] [İng. *sidewalk, pavement, footway*]: Bir yolun, sokağın kenarında yalnız yaya-
ların geçmesine ayrılan, azıcık yükseltilmiş dar bölüm.

kale [Alm. *Kassel*] [Fr. *citadelle*] [İng. *citadel*]: Eski çağlarda, insanların ve askerlerin, içine kapanıp yağıya karşı direnme-
leri için kurulan yüksek ve kalın duvarlı, kuleli, burçlu ve mazgalı büyük yapı.

kalekent [es. t. *tahkim edilmiş şehir*] [Alm. *Festungsstadt, Militarstadt*] [Fr. *ville fortresse*] [İng. *fortified town*]: Dış saldırılara karşı korunmak için kale duvarlarıyla çevre sarılmış, savunmayı kolaylaştırmak amacıyla yüksek yerlerde kurulmuş eski kent.

kamu danışımı bkz. **danışım**.

kamu görevi bkz. **kamusal kent işgörülleri**.

kamu konut kurumu [es. t. *mesken idaresi*] [Fr. *administration de construction publique*] [İng. *public housing Administration*]: Bir ülkede, konut siyasasının saptanmasından, kamu kuruluşlarının konutla ilgili uygulamalarının eşgüdümünden ve konuta yöneltilen akçalı kaynaklardan yararlandırma koşullarının düzenlenmesinden sorumlu olan kamu kuruluşu ve örgütü.

kamu sağlığı [es. t. *amme sıhhati*] [Alm. *Volksgesundheit*] [Fr. *hygiène publique*] [İng. *public health*]: Köy, kasaba ve kent halkının, sağlık koşullarına uygun bir biçimde, esenlikle yaşama-
malarını sağlamak için, kamu kuruluşlarınca alınan önlemlerin yöneltildiği erek.

kamu taşınmazları [es. t. *amme emlaki*] [Alm. *öffentliches Eigentum*] [Fr. *domaine publique*] [İng. *public property*]: Devletin, kentlerin, kamu ekonomik girişimlerinin ve benzer kuruluşların iyelğinde bulunan taşınmazlar.

kamu yapıları [es. t. *umumi binalar*] [Alm. *öffentliche Gebaeude*] [Fr. *edifices publics*] [İng. *public buildings*]: Bir kentte devlet ve kent işgörüllerini yerine getiren kimselerin çalıştığı ve halkın özgürce girip çıktığı yapılar.

kamu yararı [es. t. *menafi-i umumiye*] [Alm. *öffentlicher Nutzen*] [Fr. *intérêt publique, utilité publique*] [İng. *public interest, public purpose*]: 1 — Kamu kuruluşlarının elinde bulunan yetkilerin ve kaynakların halkın iyiliği için kullanılması

nı belirleyen tüzel koşul. İyelik hakkının sınırının belirtilmesinde kullanılan ve bu hakkın özüne dokunulmamasını güvenceye bağlayan yasal ölçü. 2—Kamusal işlem ve eylemlerin yönelmeleri gereken ereği belirleyen siyasal ve düşüngüsel değerlerin tümü. bkz. **kamuya yararlılık vargısı**, **toplum yararı**.

kamulaştırma [es. t. *istimlak*] [Alm. *Enteignung*] [Fr. *expropriation*] [İng. *compulsory purchase, expropriation*]: Bir taşınmazın, kamu yararına bir etkinlikte bulunmak amacıyla, bireylerden, kamu tüzel kişiliklerince, belli bir adaletli ölçüte göre karşılığı ödenerek alınıp kamu iyeliğine geçirilmesi.

kamulaştırma değeri [es. t. *istimlak kıymeti*] [İng. *expropriation value*]: Bir kamulaştırma işleminde, taşınmazın yargı ve yönetim orunlarına saptanan değeri.

kamulaştırma karşılığı [es. t. *istimlak bedeli, tazminat*] [Alm. *Entschädigung, Schadenersatz*] [Fr. *compensation, indemnité*] [İng. *compensation*]: Taşınmazı kamulaştırılan bir kimseye, yasalarda belirtilen yöntemlere göre hesaplanarak verilmesi gereken ödenec.

kamusal aydınlatma [es. t. *tenvirat-ı amme*] [Alm. *öffentliche Beleuchtung*] [Fr. *éclairage public*] [İng. *public lighting*]: Bir kent ya da kasabanın sokaklarının, kamuya açık yerlerinin, eğlenme ve dinlenme yerlerinin geceleri aydınlatılması, bu amaçla gerekli sokak lambalarının ve öteki donanımın sağlanması işinin kent yönetimince yerine getirilmesi.

kamusal katılım [es. t. *halkın iştiraki*] [Fr. *participation publique*] [İng. *public participation, community participation*]: Bir yerel topluluğun üyelerinin, yaşadıkları çevreyi etkileyen siyasa, tasar, izlence ve vargıların oluşturulmasında görev almalarını, tasarlama örgenlerinin karşı karşıya bulundukları seçenekler üzerinde görüş belirtmelerini sağlayan elerkil çalışma yöntemi. bkz. **kullanıcı katılımı**.

kamusal kent işgörürleri [es. t. *şehir amme hizmetleri*] [Alm. *öffentliche Einrichtungen*] [Fr. *services publiques*] [İng. *public services*]: Yerel bir toplumda yaşayanların ortaklaşa yararlandıkları ve genellikle devlet, kent yönetimi gibi kamu tüzel kişiliklerince doğrudan doğruya ya da onların gözetim ve denetimi altında, kazanç amacı olmaksızın yerine getirilen, yol, okul, gezilik, durguluk, su, elektrik, havagazi ve toplu taşıma gibi gereksinmelerle ilgili işler ve kolaylıklar. bkz. **kamu görevi**.

kamusal konut [Alm. *öffentliche Wohnung*] [Fr. *logement pub-*

lic] [İng. *public housing*]: Özel girişimin yardımcı olmayı başaramadığı, belli nitelikleri taşıyan yoksul ya da dar gelirli ailelere, bir kamu kuruluşunca doğrudan doğruya yaptırılarak tutmalık karşılığında verilen konut.

kamusal toprak iyeliği [es. t. *arazide amme mülkiyeti*] [İng. *public land ownership*]: Toprak vurgunculuğunu önlemenin ve kent tasarlaması eylemlerine etkinlik kazandırmanın en iyi yolu olarak, toprağa devletin ya da onu oluşturan türlü kamu kuruluşlarının iye olması durumu.

kamusal ulaşım [Alın *öffentliche Massenverkehr*] [Fr. *transport public*] [İng. *public transportation*]: Bir anakent' ya da kente, insanların evlerinden işyerlerine taşınmalarını, yaşamlarını daha kolay sürdürebilmeleri için gereken yolculukları yapmalarını sağlamak amacıyla kamu kuruluşlarının ve özellikle kent yönetiminin ya da ona bağlı tüzel kişiliklerin kurup çalıştırdığı ulaşım dizgesi.

kamuya yararlılık vargısı [es. t. *menafi-i umumiye kararı*] [Alm. *Anerkennung der Gemeinnützigkeit*] [Fr. *déclaration d'utilité publique*] [İng. *recognition of public utility*]: Bir taşınmazın kamulaştırılması için, kamulaştırmayı yapacak yetkili örgenlerce, taşınmazın gerçekten kamuya yararlı bir işgörünün yerine getirilmesinde kullanılacağına ilişkin güvenceye bağlanması; kamulaştırma işleminin önkoşulu olan vargı.

kapalı çarşı [İng. *bazaar*]: İki üç yüzyıl önce yapılmış olup bugün de kullanılan, yalnız yayaalara açık, üstü kapalı yolların iki yanına dizilmiş satışlıklardan oluşan kent kesimi. bkz. **bedesten**.

kapsamlı kırsal tasarlama [es. t. *şümüllü köy planlaması*] [İng. *comprehensive rural planning*]: Kırsal alanların doğal ve insansal kaynaklarının korunup geliştirilmesini, yerleşme düzeyinin, toplumun gereksinmelerine en iyi biçimde yanıt vermesini sağlamak amacıyla, kaynaklarla gereksinmeler arasında uzun dönemde olumlu bir denge kurmayı amaçlayan tasarlama türü.

kapsamlı tasar [es. t. *şümüllü plan*] [Fr. *plan compréhensive*] [İng. *comprehensive plan*]: Yerel yönetimin yetkili örgenlerince benimsenen ve kentle çevresinin uzun dönemdeki gelişmesine ilişkin yöneltileri belirleyen yasal belge.

karma kullanım bölgesi [Alm. *Mischgebiet*] [Fr. *zone mixte*] [İng. *zone for mixed use*]: Kentte bölgelemeyi düzenleyen kuralarda belirtilen tasarlanmış, tecim, işleyim, konut, açık

alan gibi tek işlev kullanımlarından ayrı olarak, kentin birden çok türdeki toprak kullanımına olanak verilen kesimi.

karşılaştırmalı gelim çözümlemesi [es. t. *mukayeseli maliyet analizi*] [Fr. *analyse des coûts comparatifs*] [İng. *comparative cost analysis*]: Bir ülkede, bölgelerin gelişmesini sağlamak amacıyla, belli bir işleyim dalının hangi bölgede ürünlerini pazara taşıma ederini, en düşük düzeyde tutabileceğini, dolaşısıyla kazançlı olabileceğini saptamaya yarayan ekonomik çözümleme yöntemi.

kasaba [Alm. *Markt-flecken*] [Fr. *bourg*] [İng. *small town, market town*]: Ülkemizde, nüfusu 2000 ile 20.000 arasında değişmekle birlikte, İngiltere’de 5.000, öteki ülkelerde de değişik niceliklerde olan, bir bölüm kent işgörülerini kamuya sağladığı halde, kırsal özelliklerini henüz yitirmemiş bulunan küçük yerleşim yeri.

kasaba kümeleri tasarı : Bir anakent özeği ile çevresindeki çok sayıda küçük ve uzmanlaşmış kasaba kümelerinin oluşturduğu, kırsal yaşantı özlemlerini karşılayacak yerleşme düzenini gerçekleştirmeyi amaçlayan tasar.

kasaba tasarı : Yerleşmenin büyüklüğü ve özyapısı bakımından bir düzentasara ya da uygulayımtasara gerek göstermeyen yerleşim yerlerinde 30 yıllık gelişme ve yerleşmeyi, yönetim özeği, genel durguluk yerleri, pazaryerleri ve öteki genel işgörü türlerine ayrılan yerlerle birlikte, düzentasar ve uygulama-tasar yerine geçecek biçimde gösteren tasar.

kat [Alm. *Stock, Stockwerk*] [Fr. *étage*] [İng. *storey*]: Bir yapının, yapımı bitmiş tabanı ile onun üzerindeki tavanın arasında kalan bölümü.

kat alanları toplamı : Bir yapının, yapım yerbölümü başta olmak üzere, kullanılan bütün katlı kat alanlarının toplamı. bkz. **yapım yerbölümü**.

kat çıkma [Alm. *Aufstockung*] [Fr. *surélévation*] [İng. *adding stories*]: Bir yapıda daha çok ailenin barınmasını sağlamak ya da yapısının tutmalığından daha çok kazanç elde etmek amacıyla, bir yapı sahibinin, yapısının kat sayısını arttırması. döşeme üstüne kadar olan uzaklık.

katılma payı [es. t. *iştirak payı*] [İng. *special assesment*]: Kent yönetimince gerçekleştirilen belli bir işgörünün giderlerinin, tümünün ya da bir bölümünün karşılanabilmesi amacıyla, taşınmaz iyelerinin tümüne ya da bir bölümüne salınan vergi.

kat iyeliği [es. t. *kat mülkiyeti*] [Alm. *Geschosseigentum*] [Fr.

probiété var étage, copropriété] [İng. *condominium, ownership by apartment*]: Birkaç kişinin ya da ailenin, bir yapının belli bölümlerinin ayrı ayrı, yapı yerbölümünün ve ortak kullanım yerlerinin ortaklaşa iyesi olmaları.

katkılı kat alanı [es. t. *brüt ikamet sahası*]: Bir yapıda, katkısız kat alanına, iç ve dış duvarlarla bacaların, çok katlı yapılarda ayakcak evine konut başına düşen alanların eklenmesiyle bulunan oturma alanı.

katkılı kat alan payı [es. t. *brüt ikamet sahası hissesi*]: Bir konutta kişi başına düşen katkılı kat alanı (m^2 olarak).

katkılı oturma yoğunluğu [es. t. *gayrisafi iskân kesafeti*] [Fr. *densité brute d'habitation*] [İng. *gross residential density*]: Nüfusun, oda ya da konut birimi sayısının, toplam katkılı oturma alanı yüzölçümüne oranı.

katkılı yapı alanı [es. t. *brüt inşaat sahası*] bkz. **yapım yerbölümü**.

katkılı yerleşme yoğunluğu [es. t. *gayrisafi iskân kesafeti*] [Fr. *densité brute d'établissement*] [İng. *gross settlement density*]: Bir kentte konut için ayrılan alanlarla bunların gerekli kıldığı donanımlar, yollar ve yeşil alanlar toplamının bir hektarına düşen insan sayısı.

katkısız göç [es. t. *safi muhaceret*] [Fr. *migration nette*] [İng. *net migration*]: Bir ülkenin ya da bölgenin iki yöndeki nüfus devinimleri sonucunda net olarak beliren nüfus kazancı ya da yitirimi.

katkısız kat alanı [es. t. *net ikamet sahası*]: Bir konutun içinde, duvarlar arasında kalan kullanılabilir alanlar toplamı. bkz. **yararlı alan**.

katkısız kat alan payı [es. t. *net ikamet sahası hissesi*]: Bir konutta kişi başına düşen katkısız kat alanı (m^2 olarak) bkz. **yararlı alan payı**.

katkısız oturma yoğunluğu [es. t. *safi ikamet kesafeti*] [Fr. *densité nette d'habitation*] [İng. *net residential density*]: Nüfusun, oda ya da konut birimi sayısının, katkısız oturma alanı yüzölçümüne oranı.

katkısız yerleşme yoğunluğu [es. t. *safi iskân kesafeti*] [Fr. *densité nette d'établissement*] [İng. *net settlement density*]: Bir kentte belirlenmiş yolların sınırları içinde kalan yerbölümleri toplamının bir hektarına düşen insan sayısı.

katkonut [es. t. *apartman dairesi, daire*] [Alm. *Mietwohnung*] [Fr. *appartement*] [İng. *flat*]: Genellikle bir ailenin oturduğu,

birden çok sayıda bağımsız bölümden oluşan bir yapının, çok barklı yapının bir ya da birkaç odası.

katlanma [İng. *doubling-up*]: Bir konut biriminin birden çok ailece paylaşılması olgusu.

katma [es. t. *ilhak*] [Alm. *Eingemeindung*] [Fr. *annexion*] [İng. *annexation, incorporation*]: Bir kent yönetiminin, sınırları dışındaki bir yerleşim yerini, yetkili kurul ve örgenlerin vargısıyla, kendi sınırlarının içine alması.

kat yüksekliği : Bir yapıda, döşeme üstünden, bir üstteki katın **kavşak** [Alm. *Strassenkreuzung*] [Fr. *carrefour, intersection*] [İng. *road junction, interchange, intersecion*]: İki ya da daha çok yolun kesiştiği ve taşıt gidiş gelişinin değişimine olanak verecek biçimde dolaşım gereçleriyle düzenlenmiş kent kesimi. bkz. **düzeydeş geçit**.

kaygah genbiniñ yolu [es. t. *tramvay hattı*] [Alm. *Strassenbahnlinie*] [Fr. *ligne de tramway*] [İng. *tram-line*]: Kent içinde insan taşımaya yarayan, kayga üzerinde elektrikle işleyen kamu taşıtının geçmesine ayrılmış yol.

kazanç amacı gütmeyen dernek [es. t. *kâr maksadı olmayan cemiyet*] [Alm. *Gesellschaft ohne Gewinnzweck*] [Fr. *société sans but lucratif*] [İng. *non-profit company*]: Üyelerinin konut gereksinimlerini karşılamak için etkinliklerde bulunan, bir ortaklık gibi kazanç ereği bulunmayan toplumsal amaçlı dernek.

kazıbilimsel alan [es. t. *arkeolojik saha*]: Özellikle eski kentlerin içinde ve çevresinde, kazıbilimcilerin kazı eylemlerini sürdürmeleri için yetkili örgenlerce saptanan ve bireysel çıkarlar için kullanılması olurlanmayan bölge.

keçiyolu [es. t. *patika*] [Alm. *Fussweg, Fusspfad*] [Fr. *sentier, chemin de piétons*] [İng. *footpath*]: Taşıt geçmesine elverişli olmayan, genellikle yüksek ve engebeli yerlerdeki, ancak bir kişinin kolayca geçebileceği dağyolu.

kemeryol [Alm. *Ringstrasse*] [Fr. *voie circulaire, voie de ceinture*] [İng. *ring road*]: Kent içinde bir yerden başlayıp bir çember çizdikten sonra yine orada son bulan ve o yerleşim yerinde yaşayanların toplu taşıma araçlarıyla kent özeğinin her yerine kolayca varmalarını sağlayan yol.

kent [es. t. *şehir*] [Alm. *Stadt*] [Fr. *ville*] [İng. *city*]: Sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidişgeliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinmelerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bu-

lunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi.

kent atıkları [Alm. *staedischer Müll*] [Fr. *résidus urbains*] [İng. *town refuse*]: Kent işlevlerinin bir sonucu olarak, konutlardan, işleyim ve tecim kuruluşlarından atılan, çoğu kez insan sağlığı için çekinceli oldukları için yok edilmeleri ya da belirli işlemlerden geçirilerek yararlı duruma getirilmeleri gereken özekler.

kent atıklarının yok edilmesi [Alm. *Beseitigung von Abfallstoffen*] [Fr. *traitement des ordures ménagères*] [İng. *refuse disposal*]: Kent atıklarının, kent dışına götürülüp büyük çukurlara gömülerek ya da türlü uygulayimsal süreçlerden geçirilerek insan sağlığına dokuncalı olmaktan çıkarılması.

kent başkanı [es. t. *belediye reisi, şehremini*] [Alm. *Bürgermeister*] [Fr. *maire*] [İng. *mayor*]: Kent yönetiminin başı; kimi ülkelerde özeksel yönetimce atanmakla birlikte, çoğu ülkelerde seçimle iş başına gelen, yerel yönetimin başı.

kent biçimi [es. t. *şehir formu, makro form*] [Alm. *Stadtform*] [Fr. *forme urbaine*] [İng. *urban form*]: Bir kentin, tasarlı ya da tasarsız olarak gelişme süreci içinde alabileceği yoğun, örümcekağı, çizgil vb. türlü görünümünden biri.

kentbilim [es. t. *şehircilik, şehir planlaması*] [Alm. *Staedtebau, Stadtplanung*] [Fr. *urbanisme, planification urbaine, aménagement urbain*] [İng. *town and country planning, urban planning*]: 1 — Geniş anlamda, kentlerin değişmesine, büyümesine, gelişmesine, bayındırılmasına ve düzenlenmesine yön veren, kentsel çevreyi, yaşamın toplumsal, ekonomik, ekinel yönetkil ve güzelduyusal gereklerini gözönünde tutarak düzenleyen uğraşı, bilim ve sanat dalı. 2 — Dar anlamda, yerleşim yerleri için düzentasarlar hazırlamanın yöntemlerini öğreten bilim dalı ve bu dalda yetişmiş kimselerin uğraşısı. 3 — Kent bilimlerinden biri.

kentbilimci [es. t. *şehirci*] [Fr. *urbanologiste*] [İng. *urbanologist*]: Kentbilim öğretimi yapan, bu dalda yapıtları ve yayınları olan kimse.

kentbilimleri [Alm. *Kommunalwissenschaften*] [Fr. *sciences urbaines*] [İng. *urban sciences*]: Kentbilim dalını da içine alan, ama ondan daha geniş olan, kentlerin doğuşunu, biçimlenişini, kent işlevlerine ilişkin toplumbilimsel, ekonomik ve uygulayimbilimsel tüm etkenleri, kentin yönetsel ve yönetkil yapı ve süreçlerini inceleyen bilim dallarının tümü.

kentbilim uzmanı [es. t. *şehircilik mütehassısı*] [Alm. *Planer*] [Fr. *urbaniste*] [İng. *town planner*]: Kentbilim öğrenimi görmüş, bu dalda uzmanlaşmış, onunla ilgili yetenek ve bilgisini uygulayan kimse. bkz. **kent tazarcısı**.

kent büyümesi [Alm. *Stadtwachstum*] [Fr. *croissance urbaine*] [İng. *urban growth, city growth*]: Bir kentin, belli bir ya da birkaç özek çevresinde, belli bir düzentasara göre ya da tatarsız olarak nüfusça ve alanca büyümesi.

kent dokusu [Alm. *städtisches Gefüge*] [Fr. *tissu urbain*] [İng. *urban fabric*]: Bir kentin, anayollar ve ikincil yollarla bölünmüş, oturma, çalışma, alım satım, işleyim, dinlenme yerlerini kapsayan yerbölümlerden, adacıklardan ve komşuluk birimlerinden oluşan toprak kullanım biçimi.

kente akın [Alm. *Landflucht*] [Fr. *exode rural, désertion des campagnes*] [İng. *rural depopulation*]: Kırsal alanların itici ve kentlerin çekici niteliklerinin etkisiyle kırsal nüfusun kente göçmesi ve kırsal alanlarda nüfus azalması.

kent ekonomisi [es. t. *şehir iktisadı*] [Alm. *Kommunalwirtschaft*] [Fr. *économie urbaine*] [İng. *urban economy*]: Bir kentin üretim, dağıtım ve tüketim işlevlerini, bunların toprak kullanımını üzerindeki etkileriyle birlikte inceleyen bilim dalı.

kent eşiği [es. t. *şehir kenarı*] [İng. *urban fringe*]: Yerleşik alanlarda, yörekentlerin dışına doğru kentsel ve tarımsal toprak kullanımlarının birleştiği alan.

kent genel kurulu [es. t. *belediye meclisi, şehir meclisi*] [Alm. *Stadtrat*] [Fr. *conseil municipal*] [İng. *city council*]: Halkın, belli süreler için seçtiği üyelerden oluşan ve kenti ilgilendiren önemli vargıların alındığı, kent yönetiminin en yetkili örgeni.

kent genişlemesi [es. t. *şehrin tevessüü*] [Alm. *Stadterweiterung*] [Fr. *extension des villes*] [İng. *urban expansion*]: Bir kentin, eskiden çizilmiş sınırları içine sığmayarak, yeni ve daha geniş sınırlara gereksinme duyulacak biçimde yaygın bir yerleşme yapısı kazanması, alanca büyümesi.

kent haritası [es. t. *şehir haritası*] [Alm. *Übersichtsplan*] [Fr. *carte du dossier urbain*] [İng. *civic survey map*]: Bir kentin tümünün ya da bir bölümünün, nüfus yoğunluğu, açık alanlar, okullar, anayollar, dolaşım yoğunluğu gibi koşul ve özelliklerini gösteren harita.

kent imgesi [Alm. *Stadtbild*] [Fr. *image de la ville*] [İng. *city image*]: Tasarı, düzenleniş, görünümü ve yapılarının yapıta-

sarcılık özellikleriyle, bir kentin insanda bıraktığı izlenim.

kentkonağı [es. t. *belediye sarayı*] [Alm. *Rathaus*] [Fr. *hôtel de ville*] [İng. *town-hall*]: Kent başkanının ve öteki kent yönetimi görevlilerinin çalıştıkları, genellikle kent özeginde yer alan yapı.

kent-köy karşıtlığı [es. t. *şehir-köy tezdı*] [Fr. *antithèse des aires urbaines et rurales*] [İng. *antithesis of town and country*]: Kırsal alanların her yönden geri kalmışlığı ile kentlerin ve özellikle büyük kentlerin göreceli olarak gelişmişliği arasındaki çelişki.

kent kurulu üyesi [es. t. *belediye meclisi azası*] [Alm. *Stadtratsmitglied*] [Fr. *conseiller municipal*] [İng. *town counsellor*]: Kent genel kurulunu oluşturan ve genellikle seçimle işbaşına gelen kişilerden her biri.

kentler ağı : Bir ülkede, birbirlerine işlevsel bağlarla bağlı bulunan irili ufaklı kentsel yerleşim yerlerinin oluşturduğu, aralarındaki ulaşım ilişkilerinin de görülebildiği çizimsel yapı. bkz. **kentsel sıradüzen**.

kentlerarası gidişgelış [es. t. *şehirlerarası trafik*] [Alm. *Durchgangsverkehr*] [Fr. *circulation inter-urbaine*] [İng. *through traffic, intercity traffic*]: Kentlerarası yollar üzerindeki taşıt dolaşımı.

kentleşme [es. t. *şehirleşme*] [Alm. *Stadtebauliche, Erschliessung landlicher Gebiete, Urbanisierung*] [Fr. *urbanisation*] [İng. *urbanization*]: İşleyimleşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplumda artan oranda örgütlemeye, uzmanlaşmaya ve insanlararası ilişkilerde kentlere özgü değişikliklere yol açan nüfus birikimi süreci.

kentleşme biriktirimleri [es. t. *şehirleşme tasarrufları*] [İng. *urbanization economies*]: Kentleşmenin ve kentlerde nüfus yığılmasının, ekonomik etkinliklerde, toplumsal işgörülerin gelişiminin düşürülmesi açısından sağladığı yararlar.

kentleşmede öncelikli bölge [Fr. *zone à urbaniser en priorité*]: Bir kentte kamunun ayrıcalıklı ve öncelikli düzenlemeler yapmasına, toprak iyeliğini bu amaçla sınırlayabilmesine ayrılmış bölge.

kentleşme düzeyi [Fr. *degré d'urbanisation*] [İng. *Degree of urbanization*]: Bir ülkede belirli bir süreyde kentlerde yaşayan nüfusun genel nüfusa oranı.

kentleşme yöneltisi [es. t. *şehirleşme siyaseti*] [Fr. *politique*

d'urbanisation] [İng. *urbanization policy*]: Kırsal alanlardan kentlere akının hızını, biçimini, bölgeler arasındaki dağılışını, uzun dönem için ülkenin kalkınmasına yardım edecek biçimde etkilemeyi ve köylerde, kentlerde yarattığı sorunların çözümünü amaçlayan ilke ve önceliklerle ilgili eşgüdümlü önlemlerin tümü.

kentleşme [es. t. *şehirlileşme*]: Çoğu kez kentleşmeyle karıştırılmakla birlikte ondan ayrı olan ve kentleşme akımı sonucunda, toplumsal değişimin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında, tinsel ve özdeksel yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratması süreci.

kent özeği [es. t. *şehir merkezi*] [Alm. *Innenstadt*] [Fr. *centre de la ville*] [İng. *downtown, city centre*]: Bir kentin, başlıca kamusal ve özel yapılarının, tecim, yönetim ve ekin kuruluşlarının bir araya toplandığı, çok katlı yapıları, yoğun ve devinimli nüfusu ile ilgi çekici kesimi. bkz. **özbölge**, **iş bölgesi**, **iş özeği**.

kent sağlıkbilimi [Fr. *patologie urbaine*] [İng. *urban pathology*]: Kent yaşamının ve kentsel çevrenin doğurduğu sayrılıkların kökenini, niteliklerini ve oluşumunu inceleyen bilim dalı.

kentsel alan [Fr. *aire urbaine*] [İng. *urban area*]: Genellikle bir kent yönetimi biriminin sınırları içinde kalmakla birlikte, kimi kez ondan daha geniş olan ve kırsal niteliğini yitirmiş ya da yitirmek üzere bulunan yörekentleri de kapsayan alan.

kentsel altyapı [es. t. *şehir enfastrüktürü*] [Alm. *staedtsche Infrastruktur*] [Fr. *infrastructure urbaine*] [İng. *urban infrastructure*]: Bir kentin, işlevlerini yerine getirebilmesi için gereksinme duyulan su, elektrik, havagazi, arkaüz, telefon, kaldırım vb. kentsel donanımların tümü.

kentsel boşalma [Alm. *Auflockerung der Stadt*] [Fr. *désselement urbain*] [İng. *urban sprawl*]: Aşırı ölçüde kalabalıklaşması, toprak değerlerinin yükselmesi ve işlevlerini, gereği gibi yerine getirememesi sonucunda, kentteki insanların ve işleyim kuruluşlarının özel taşıtların ve toplu taşıma araçlarının varlığından da yararlanarak yörekentlere göçmeleri süreci. bkz. **yayılma**.

kentsel bütün [es. t. *şehir kompleksi*] [İng. *urban complex*]: Yalnız özeğinden ve kent yönetiminin sınırları içinde kalan alandan değil, çevresindeki yarı kırsal yerleşme birimlerinden, yörekentlerden de oluşan anakent.

kentsel çevre [es. t. *şehir muhiti*] [Alm. *Stadtmilieu*] [Fr. *milieu urbain*] [İng. *urban environment*]: Kent özelliklerinin başat olduğu, özdeksel yapısı ile ve kentleşmiş insanlarıyla kırsal alanlardan belirli bir biçimde ayırt edilebilen çevre.

kentsel dağıtım ağı [es. t. *şehir şebekesi*] [Alm. *Stadtnetz*] [Fr. *réseau urbain*] [İng. *urban network*]: Su, elektrik, havagazı gibi kent gereksinmelerini karşılamak için, bunları üretildiği kaynaklardan tüketicilere, konutlara götüren, boru ve yalıtılmış tel ya da genbinit yollarının, kent içinde en uygun ve ekonomi ilkelerine göre yerleştirilme biçimi.

kentsel donanım [es. t. *tesisler*] [Alm. *Annehmlichkeiten*] [Fr. *équipements collectifs*] [İng. *community facilities, amenities*]: Kentsel ve kırsal çevrenin beğenilen ve hoş gelen özelliklerinin korunmasını ve geliştirilmesini, güzel ve açık alanlar açılmasını, toplumsal işgörü ve çalışma kolaylıklarını ve yaşamın güzelliğini artırmayı amaçlayan uygulamalı iyileştirmeler.

kentsel donatım [es. t. *şehir teçhizatı*] [Alm. *Ausstattung*] [Fr. *équipements urbains*] [İng. *public services*]: Bir kentin, işlevlerini yerine getirebilmesi için gerek duyulan kamu işgörlüğünün, kolaylıklarının tümü.

kentsel gelişme [Fr. *développement urbain*] [İng. *urban development*]: Bir ülkede, kentsel nüfusun artması, kentlerin çoğalması ve bayındır duruma getirilmesi süreci.

kentsel görey [es. t. *şehir peyzajı*] [Alm. *Stadtlandschaft*] [Fr. *paysage urbain*] [İng. *urban landscape*]: Bir kentte bulunan doğa güzelliklerinin ve insan elinden çıkmış değerlerin dengeli bir biçimde bütünleşerek sunduğu göze hoş gelen görünüm.

kentsel işlev [es. t. *şehir fonksiyonu*] [Alm. *staedtsche Funktion*] [Fr. *fonction urbaine*] [İng. *city function*]: 1 — İnsanların, bir kentten sunmasını, karşılamasını beklemedikleri, barındırma, tecim, işleyim, yönetim, dinlenme ve eğlenme, ulaşım vb. işgörlüklerden ve öteki etkinliklerden her biri. 2 — Ancak kentlerde bulunabilen, kırsal yerleşim yerlerinde sağlanması olanaklı bulunmayan işgörü.

kentsel sıradüzen [es. t. *şehirler hiyerarşisi*] [Alm. *Hierarchie der Städte*] [Fr. *hiérarchie urbaine*] [İng. *urban hierarchy*]: Bir ülkede, kentlerin en büyüğünden en küçüğüne dek her büyüklük sırasında bulunana ayrı ayrı türde ve önemde işlevler düşecek biçimde, belirli bir düzene göre kendiliğinden sıralanmaları sonucunda ortaya çıkan yerleşme basamakları.

kentsel tasarıçizm [es. t. *şehir tersimi*] [Alm. *Stadtbaukunst*]

[Fr. *art de l'aménagement des villes*] [İng. *urban design, civic design*]: 1 —Yapı adacıklarına, komşuluk birimlerine ya da kentin tümüne, işlevlerini daha iyi yerine getirmesi ve göze güzel görünmesi amacıyla biçim verme süreci. 2 — Bununla ilgili bilim dalı. 3 — Bu uğraş sonucunda ortaya çıkan tasar ya da tasarı.

kentsel toprak [es. t. *arsa*] [Alm. *Bauland, Baugrundstück*] [Fr. *terrain à bâtir*] [İng. *building land, ground plot*]: Kent ve kasabalarda, yapı yapmaya ayrılmış ve kent yönetiminin sunduğu kolaylık ve donanımlardan yararlanılabilecek yerey.

kentsel toprak düzenleme satışı [es. t. *arsa tanzim satışı*]: Kentsel toprak ederinin yükselmesine engel olmak üzere, kamu kuruluşlarının, ellerindeki taşınmazlardan bir bölümünü, gereksinme duyanlara, toplumsal amaçlarla ve çok ucuza satarak, onların, toprak vurgunculuğunun olumsuz etkilerinden kurtulmalarını sağlamaları.

kentsel topraktan yararlanmanın denetimi [es. t. *arsalardan faydalanmanın kontrolü*] [Fr. *contrôle de l'utilisation du sol*] [İng. *urban land use control*]: 1 — Kent toprak boyutlarının, bunlardan yararlanma biçimlerinin, kentin ve bölgenin özelliğine, kente verilmek istenen biçime göre, sınırlandırılması; bunları ellerinde bulunduranların iyelik haklarının kısıtlanması. 2 — Bu işlevin yerine getirilmesinde yararlanılan dizge.

kentsel toprak yığını [es. t. *arsa stoku*] [Fr. *réserve foncière urbaine*] [İng. *stock of urban land*]: Arsa vurgunculuğunu önlemek, kentin gelecekteki gereksinmelerini karşılamak, dar gelirli ya da yoksul ailelerin barınma gereksinmelerini ucuz bir biçimde giderebilmek için, kamu yönetimlerinin toprak ederleri düşük iken satın alarak ya da kamulaştırarak toprak biriktirmesi.

kentsel yapı [es. t. *şehir bünyesi*] [Alm. *Stadtstruktur*] [Fr. *structure urbaine*] [İng. *urban structure*]: Türlü kesimleri ve öğeleri arasında belirli toplumsal yasalara bağlı ilişkiler bulunan kentin iç örgütlenme biçimi.

kentsel yığılma [es. t. *şehirsel temerküz*] [Alm. *staedische Siedlung*] [Fr. *agglomération urbaine, centralisation urbaine*] [İng. *urban agglomeration, urban centralization*]: 1 — Nüfus, tecim, işleyim, ekin, dinlenme ve eğlenme etkinliklerinin, bunların gerekli kıldığı yapıların, donanımların ve kolaylıkların kentlerde toplanması süreci. 2 — Bu sürecin ortaya çıkardığı, kırsal niteliklerini yitirmiş yerleşme yeri.

kentsel yükümlülük [Fr. *servitude urbaine*] [İng. *urban servitude*]:

Kamunun ya da bir kimsenin, bir başkasının toprağını ya da yapısını kullanma ya da bu taşınmazları dilediği gibi kullanabilmesini belli ölçülerde önleyebilme hakkı.

kent tasarımcısı [es. t. *şehir plancısı*] [Alm. *Stadtplaner*] [Fr. *urbaniste*] [İng. *urban planner*]: Kentlerin düzgün ve tasarlı bir biçimde gelişmesi amacıyla düzentasar hazırlayan kişilerden oluşan kümeye başkanlık eden, kent ve tasarım bilimleri öğrenimi yapmış ve bu alanda uzmanlaşmış kimse. bkz. **kent-bilim uzmanı**.

kentten uzaklaşma [Alm. *Entballung*] [Fr. *désurbanisation, décentralization urbaine*] [İng. *counter-urbanization*]: bkz. **kentsel boşalma**.

kent toplumbilimi [es. t. *şehir sosyolojisi*] [Alm. *Stadtsoziologie*] [Fr. *sociologie urbaine*] [İng. *urban sociology*]: Kent topluluklarının tarihini, örgütlenmesini, gelişmesini, bu toplulukları oluşturan bireylerin aralarındaki etkileşimleri, bunun davranışlar üzerindeki etkilerini ve kentsel yaşamın karmaşık yapısına daha iyi uyum sağlanmasına yarayacak araçların incelenmesini ve açıklanmasını konu edinen toplum-bilim dalı.

kent yenileme [es. t. *şehir yenileme*] [Alm. *Stadterneuerung, Erneuerung*] [Fr. *rénovation urbaine*] [İng. *urban renewal*]: Kamu girişi ya da yardımıyla, yoksul komşuluklarının temizlenmesi, yapıların iyileştirilmesi, korunması, daha iyi barınma koşulları, tecim ve işleyim olanakları, kamu yapıları sağlanması amacıyla, yerel tasar ve izlenceler uyarınca, kentleri ve kent özeklerinin tümünü ya da bir bölümünü, günün değişen koşullarına daha iyi yanıt verebilecek duruma getirmek.

kent yönetimi [es. t. *belediye, şehremaneti*] [Alm. *Gemeinde*] [Fr. *municipalité, cité*] [İng. *municipality, city*]: 1 — İl, kent, kasaba ve köy gibi yerleşim birimlerinde yaşayanların ortak yerel gereksinmelerini karşılamakla görevli; kamusal tüzel kişiliği bulunan ve vargı örgenlerini halkın seçmiş olduğu bir yerel yönetim birimi. 2 — Bir kentin yönetilmesi işi.

kent yönetim kurulu [es. t. *belediye encümeni*] [Fr. *comité permanent*] [İng. *standing committee*]: Kent başkanının başkanlığında, bir bölümü kent genel kurulunun kendi üyeleri arasından seçilmiş kişilerden, bir bölümü de kent yönetiminin atanmış kimi görevlilerinden, oluşan ve kent genel kurulunun toplantı olmadığı sürelerde onun adına iş gören sürekli kurul.

kent yönetmeni dizgesi [İng. *city-manager plan*]: Kentin tüm yönetim sorumluluğunun, adına "kent yönetmeni" denilen, Kent Genel Kurulu'nca atanan, uygulamayı yetenekleri bulunana deneyimli bir kişiye verilmesine olanak sağlayan yerel yönetim biçimi. bkz. **kurul yönetmen dizgesi**.

kentsellik [İng. *urbanism*]: Kentleşme süreci hızlandıkça, kentsel yerleşim yerlerinin ve buralarda yaşayan insanların kazandıkları yeni niteliklerin tümünü anlatan bir gelişme ölçütü.

kervansaray [Fr. *caravansérail*]: Kentler arasındaki ulaşımın hayvanla sağlandığı çağlardan kalma, kentler arasındaki yollar üzerinde kurulmuş, yolcuların geceyi geçirmek için konakladıkları yapı.

kesim kuramı [es. t. *sektör teorisi*] [Alın. *Sektorentheorie*] [Fr. *théorie des secteurs*] [İng. *sector theory*]: Bir yerleşim yerinde, oturmaya ayrılmış alanların ve buralarda yaşayan sınıfların, kent özегinden dışa doğru belli başlı anayollar boyunca uzanacak biçimde bir düzene girme eğiliminde olduklarını varsayan kentsel büyüme kuramı.

kesimevi [es. t. *mezbahe*] [Alm. *Schlachthaus*] [Fr. *abattoire*] [İng. *slaughterhouse*]: Bir kentin ya da kasabanın et tüketimini karşılamak ve bunu insan sağlığına dokuncalı sonuçlar doğurmayacak bir biçimde gerçekleştirmek için, kent yönetimince yaptırılan, sağlık kurallarına uygun yapı.

kesin onam [es. t. *kati kabul*]: Geçici onamdan bir süre sonra, bir yapıyı o süre içinde kullanmanın doğurabileceği bozulup yıkılmalar hesaba katılmaksızın yapılan son olurlama işlemi.

kesin tasarı [es. t. *kati proje*]: Bir kentin düzentasarının, öntasarı üzerindeki inceleme ve vargılara göre yeniden gözden geçirilerek düzenlenmiş ve onaylama orunlarına sunulmadan önceki biçimi.

kesişme yeri [es. t. *tekatu noktası*] [Fr. *intersection*]: Birkaç yolun, özellikle anayolların birleştiği yerlerde ortaya çıkan ve gidiş gelişin düzenlenmesi bakımından tasarılarca kullanılan genişliklere verilen ad.

kıran borcu bağıışı [es. t. *afet affı*]: Doğal kırana uğrayan yörelerde yaşayanlara, devlet elindeki doğal kıran akçesinden sağlanan yardımlardan doğan borçların olağanüstü koşullar göz önünde tutularak devletçe borçlulara bağışlanması.

kır.kent itim-çekimi [İng. *town and country magnet*]: Kentbilimin kurucularından Ebenezer Howard'ın kullandığı ve bahçekent düşüncesini açıklamak için, kırsal alanlara kentten

- daha güçlü bir demirkapan çekiciliği kazandırmayı, kırsal alanlarla kentleri evlendirmeyi, daha doğrusu her iki yerleşim yerinin üstün özelliklerini birleştirmeyi amaçlayan öneri.
- kır-konut** [Alm. *landliche Heimstaette*] [Fr. *petite propriété familiale rurale*] [İng. *homestead*]: Genellikle kırsal ya da yarı kırsal alanlarda, oturanın iyesi de olduğu, genişçe bahçeli konut.
- kırsal alan** [es. t. *köylük yer*] [Alm. *Land*] [Fr. *aire rurale*] [İng. *rural area*]: Üretim etkinlikleri tarıma dayalı olan kırsal nüfusun yaşadığı ve çalıştığı alan.
- kırsal bayındırım** [es. t. *köy imarı, kır imarı*]: Belediye sınırları dışında kalan kırsal alanlarda bayındırlık etkinliklerini düzenlemeyi amaçlayan yasal kuralların, denetimlerin uygulanması.
- kırsal gelişme** [es. t. *köy kalkınması*] [Alm. *Landesentwicklung*] [Fr. *développement rural*] [İng. *rural development*]: Kırsal alanların daha bayındır duruma getirilmesi, kamu işgörümlerinin tümleştirilmesi ve köylerde yaşayan insanların gelirlerinin artırılması için her düzeyde alınan önlemler ve kapsamlı tasarruflarla kırsal alanlarda sağlanan değişim. bkz. **toplum kalkınması**.
- kırsal konut** [es. t. *köy meskeni*] [Alm. *landliches Haus*] [Fr. *masion rurale*] [İng. *rural housing*]: Kırsal alanlarda yaşayan nüfusun oturduğu, tarımsal etkinliklerinin daha kolay görülmesine ve hayvanlarının bakımına da elverişli olan konut türü.
- kırsallaşma** [es. t. *şehirlerin köyleşmesi*] [Fr. *ruralisation*] [İng. *ruralization*]: 1 — Kırsal alanda yaşayan nüfus oranının yükselmesi. 2 — Kırlardan kentlere olan nüfus akımları sonucunda kente yeni göçenlerin kentin tinsel ve özdeksel yaşamına uyum yapamaması nedeniyle, özellikle büyük kentlerdeki geçeköndü bölgelerinin kırsal alan görünümünü kazanması.
- kırsal nüfus** [Alm. *laendlicher Einwohner*] [Fr. *population rurale*] [İng. *rural population*]: 1 — Tarımla uğraşan, genellikle kent sınırları dışında köy ve kasabalarda yaşayan nüfus. 2 — Nüfusun 10 bini geçmeyen yerleşim yerlerinde yaşayan nüfus. 3 — İl ve ilçe özekleri dışında kalan yerlerde yaşayan nüfus.
- kırsal topluluk** [es. t. *köy cemaati*] [Alm. *laendliche Gemeinschaft*] [Fr. *communauté rurale*] [İng. *rural community*]: Genellikle köylerde yaşayan, anakentlerin daha tümüyle kentleşmemiş komşu alanlarında da görülen, başat çalışma alanı tarım ve hayvancılık olan, yüz yüze ilişkilerin sürüp gittiği, işbölümü

ve uzmanlaşmanın gelişmemiş olduğu insan topluluğu.

kırsal toprak [es. t. *arazi*] [Alm. *Grund*] [Fr. *terrain*] [İng. *ground*]: Kent içinde, dışında ya da kent sınırları yakınında tarım etkinliklerine ayrılmış ya da bölünerek ve altyapısı hazırlandıktan sonra kentsel yerbölümler durumuna getirilmeye elverişli geniş yerlere verilen ad.

kırsal toprak geliştirmesi [Alm. *Bauland-erschliessung*] [Fr. *aménagement du terrain*] [İng. *site development*]: Kırsal toprağın, üzerinde yapı yapılabilir duruma getirilebilmesi için, kent-bilim kurallarına uygun olarak yerbölümlemesinin yapılması ve altyapısının sağlanması.

kıyı [es. t. *sahil*] [Fr. *littoral, côte de mer, rivage*] [İng. *seacoast, seashore*]: Denizlerin, yapay ve doğal göllerin kıyı çizgisi boyunca uzanan kara parçası.

kıyı çizgisi [İng. *coastal line*]: Deniz, göl ve akarsularda, herhangi bir anda suyun kara parçasına değdiği noktaların birleştirilmesinden oluşan ve hava olaylarına göre değişen doğal çizgi.

kıyıkent [es. t. *liman şehri*] [Alm. *Seestadt*] [Fr. *ville littorele*] [İng. *coastal town*]: Deniz kıyısında genellikle fırtınalardan korunmuş bir yerde kurulmuş ve ülkenin alım satım ilişkilerinin özeği olan kent.

kıyı kuşağı [es. t. *sahil şeridi*]: 1 — Deniz, göl ve akarsuların, kıyı çizgisi boyunca uzanan, bu çizgi ile, o çizgi son bulduktan sonra da varlığını sürdüren, kıyı devinimlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, taşlık, kayalık, sazlık, bataklık, alanın kara yönündeki doğal sınırı arasında kalan, devletin kullanım ve egemenliğinde olup toplumun yararlanmasına açık alan. 2 — Yapıdüzen yasamıza göre, kıyıdan, kara yönünde en az 10 metre genişliğinde olması gereken. 30 metreye değin daralabilecek ve 100 metreye değin genişletilebilecek, topluma yararlı olmayan yapı yapılmasına izin verilmeyen alan.

kıyı süsü [es. t. *bordür*] [Alm. *Bordstein, Randstein*] [Fr. *bordure*] [İng. *curb*]: Yol kıyısının, kent yönetimince düzenlenmesi ve göze hoş görünür bir duruma getirilebilmesi için, kaldırım yanlarına aralıklarla dikilen ya da döşenen çiçek, ağaç vb. süs.

kıyı yağması [es. t. *sahil yağması*] [Fr. *pillage des rivages*]: Deniz, göl ve akarsu kıyılarında özel iyelikte olan yapılar yapılarak, bu doğal kaynaklardan geniş toplulukların bir karşılık ödemeksizin yararlanmasını engellemek.

kirlenme [Alm. *Verschmutzung*] [Fr. *pollution*] [İng. *pollution*]:

Hava, su ve toprak gibi doğal kaynakların, dokuncalı özdeklerin karışması sonucunda niteliklerinin bozulması.

kirlenmenin denetimi [Fr. *contrôle de pollution*] [İng. *pollution control*]: Hava, su ve toprak gibi çevre değerlerinin kirlenmesini önlemek üzere, kamu kuruluşlarınca önlem alınması ve bu önlemlerin yürürlüğe konması.

kişicil ölçek [es. t. *beşeri mikyasa*] [İng. *human scale*]: Yapı kümelerinin ve kentlerin, insanların güzel, uyusal beğenilerini okşayacak boyutları aşmamasını salık veren kentbilim akımının, gözönünde bulundurulmak üzere ileri sürdüğü nitel ölçüt.

koğuşkent [es. t. *yatakhane şehir*] [Alm. *Pendler Gemeinde Schlafstadt*] [Fr. *ville dortoire*] [İng. *dormitory town*]: İnsanların, çalışmak için bir başka yerleşim yerine gidip gelmek zorunda bulundukları, iş alanları ve ekonomik etkinlikleri ancak günlük gereksinimleri karşılamaya yetebilen, başat özelliği oturma işlevinin yerine getirilmesi olan yöre kent ya da uydu-kent.

komşu alan [es. t. *miicavir saha*] [Alm. *Angrenzer*] [Fr. *terrain adjacent*] [İng. *adjacent area*]: Hızla büyüyen kentlerin gelişme alanlarındaki yapıdüzeni denetim altına almak, tasarsız ve çirkin yapımların olupbittilerini önlemek amacıyla, kent yönetimi sınırlarının, önce kent genel kurulunun, sonra da il yönetimi kurulunun vargıları ve İmar ve İskân Bakanlığının onayı ile genişletilmesi sonucunda, bayındırlık ve yapıdüzen yasa-salarının uygulanabilmesine olanak verilen genişletilmiş alan.

komşuluk birimi [Alm. *Nachbarschaftseinheit*] [Fr. *unité de voisinage*] [İng. *neighborhood unit*]: Dar bir alanda yer alan, daha çok yüzyüze ve kişisel ilişkilerin egemen olduğu, üyeleri, yürüme uzaklığı içindeki ilkokul, oyunyeri, gezilik, bakkal ve manav gibi ortak kent kolaylıklarından güçlük çekmeden yararlanabilen küçük yerleşme birimi. bkz. **mahalle**.

komşuluk hakkı [Alm. *Nachbarsrecht*] [Fr. *droit de voisinage*] [İng. *vicinity rights*]: Bir komşuluk biriminde birbirine yakın yapılarda yaşayan ya da çok katlı bir birtakımda oturmakta olan kimselerin, komşularından kendi dirlik ve düzenliklerine, sessizlik ve sakinçalarına saygı göstermelerini beklemek yetkisi.

komşu uzaklığı bkz. **yan komşu uzaklığı**.

komşu yapı [Alm. *Anlieger*] [Fr. *riverain*] [İng. *frontager*,

neighboring building]: Aynı sokak üzerinde, aralarında başka yapı bulunmayan ya da yan duvarları birbirine bakan iki yapıdan biri.

konuk konutu [es. t. *misafir meskeni*]: Yaşama ve çalışma özellikleri ortak olan, kullanım biçimi ve koşullarına göre yatma bölümü de ortak ya da bağımsız olarak düzenlenebilen ve geçici olarak yapılmış ya da geçici oturmaya ayrılmış tutmalık konut.

konumtasar [es. t. *vaziyet planı*] [Alm. *Lageplan, Grundrissplan*] [Fr. *plan de situation*] [İng. *lay-out plan, site plan*]: Bir yapının ya da yapıların kentsel yerbölümü ya da yapı adası üzerine yerleşme biçimini gösteren tasar. bkz. **ayrıntıtasar**

konum tasarlaması [İng. *site planning*]: Yapıların yerbölümler üzerine nasıl yerleşeceklerini göstermeye yarayan tasarımların hazırlanması.

konut [es. t. *ikametgâh*] [Alm. *Wohnung, Wohnungsbau*] [Fr. *logement, habitation, maison*] [İng. *dwelling, residential building*]: Bir ya da birkaç ev halkının yaşaması için yapılmış, insan yaşamasının gerekli kıldığı uyuma, yemek pişirme, soğuktan ve sıcaktan korunma, yıkanma ve ayakyolu gibi temel gereksinme konularında kolaylıkları bulunan barınak.

konut açığı [es. t. *mesken açığı*] [Alm. *Wohnungsfehlbestand*] [Fr. *déficit du patrimoine immobilier*] [İng. *housing deficit*]: Konut birimleri sayısının, konut gereksinmesi duyan ev halkı birimlerinin istemde bulundukları konut birimlerinin sayısından az olması durumu.

konut araştırması [es. t. *mesken etüdü*] [Alm. *Untersuchung der Wohnverhältnisse*] [Fr. *enquête sur l'habitation*] [İng. *housing survey*]: Bir ülkede ya da kentte, bilimsel amaçlarla ya da saptanacak yöneltlere yardımcı olmak üzere, konut birimlerinin ya da konutların oluşturduğu oturma alanlarının büyüklük, sayı, kullanım kolaylıkları, tutmalık, iyelik, vb. yönlerden incelemeye konu yapılması.

konut birleşkesi [es. t. *mesken kooperatifi*] [Alm. *Wohnungsgenossenschaft, Wohnungswesen*] [Fr. *coopérative d'habitation*] [İng. *housing cooperative*]: Üyelerinin konut gereksinmesini, bireysel yarışma ve kazanç güdüsünün etkilerinden kurtararak, karşılıklı dayanışma ve yardımlaşma ile gerçekleştirmeyi amaçlayan toplumsal örgüt.

konut bunalımı [es. t. *mesken buhranı*] [Alm. *Wohnungsnot*] [Fr. *crise de logement*] [İng. *housing shortage*]: Yeter sayı-

da ve nitelikte konut birimi üretilmediğinden kimilerinin barınma gereksinmelerini karşılamada büyük güçlüklerle karşılaşmalarının yaygınlaşarak bir toplumsal sorun oluşturması.

konut dengesi : 1 — Ev halkı sayısı ile konut birimi sayısının eşitliği ya da birbirine yakın olması durumu. 2 — Ev halkının büyüklük ya da küçüklüğü ile konut biçimleri arasında uyum.

konut derneği [es. t. *mesken cemiyeti*] [Alm. *Wohnungsbaugesellschaft, Wohnungsbauverein*] [Fr. *société d'habitation, association d'habitation*] [İng. *housing society, housing association*]: 1 — Konut yöneltisine ilişkin görüşler belirten, eleştiriler yapan, konut tasarılarının uygulanmasında uygulamasal ve akçal yardımlar sağlayan, konut yasalarını geliştirmeye yardımcı olan, kazanç amacı bulunmayan bir yurttaş örgütü. 2 — İngiltere'de kazanç amacı gütmeksizin, üyelerine konut sağlayan ya da konutların iyileştirilmesini amaçlayan tüzel kişilik, ya da ortaklık.

konut gereksinmesi [es. t. *mesken ihtiyacı*] [Alm. *Wohnungsbedürfnisse, Wohnungsbedarf*] [Fr. *besoin de logement*] [İng. *housing need*]: Her ev halkını, en küçük ölçünlerle de barındırabilmek için gerekli olan konut birimi sayısı ile, belli bir anda toplumda var olan konut birimlerinin sayısı ve niteliği arasındaki ayırım.

konut istemi [es. t. *mesken talebi*] [Alm. *Wohnungsnachfrage*] [Fr. *demande d'habitation*] [İng. *housing demand*]: Ailelerin, ederini ya da tutma.ıgını ödeme gücünde ve ödemeye istekli oldukları belli nitelikteki konut birimi sayısı.

konut iyeliği [es. t. *mesken mülkiyeti*] [Alm. *Eigentum*] [Fr. *propriété de logement*] [İng. *houseownership*]: 1 — Bir ailenin, oturduğu konutun iyesi olmasını gerektiren konutlandırma biçimi. bkz. **iyelik konut**. 2 — Oturduğu konutun iyesi olan kişinin ya da ailenin yararlandığı yetki.

konut koşulları [es. t. *mesken şartları*] [Alm. *Wohnungsverhältnisse*] [Fr. *conditions de logement*] [İng. *housing conditions*]: Bir ülkede, belli bir anda, konut varlığının nitelik ve nicelik yönünden taşıdığı tüm özellikler. bkz. **barınma koşulları**

konut ödenci [es. t. *mesken kredisi, ipotek kredisi*] [Alm. *Real-kredit*] [Fr. *crédit hypothécaire*] [İng. *housing credit, mortgage loan*]: Konutu olmayan kimselerin bir konut edinebilmek için gereksindikleri, bir banka ya da benzeri kuruluştan belli süre ve ürem koşullarıyla geri ödemek üzere aldıkları para.

konut ödeneği [es. t. *mesken tazminatı*] [Alm. *Wohnbeihilfe*]

[Fr. *indemnité de logement*] [İng. *dwelling allowance*]: Bir ülkede, konut bunalımının etkisini azaltmak amacıyla, devletin ya da yerel yönetimlerin yoksul ya da dar gelirli yurttaşlara düzenli aralıklarla yaptıkları akçal yardım.

konut ölçünleri [es. t. *mesken standartları*] [Alm. *Wohnungsnormen*] [Fr. *normes de logement*] [İng. *housing standards*]: 1 — Bir konutun, ülkenin koşullarına aykırı düşmeyecek ölçüde büyük ya da küçük yapılmasını sağlamak üzere, kat alanına (yararlı alanına), yapıldığı gereçlere, odalarının biçimlenişine, yasalarla konuları sınırlamalar. bkz. **toplumsal konut**. 2 — Bir konutun yüzölçümü ve yapıldığı gereçlerin türü.

konut pazarı [es. t. *mesken piyasası*] [Alm. *Baumarkt-Wohnungsmarkt*] [Fr. *maché d'habitation*] [İng. *housing market*]: Bir ülkede ya da kentte, tutmanlık, konut ederi, konut satış etkinlikleri, konut sunumu ve öteki ilgili konularda bilgi alışverişi yapmaya, bunları etkileyen güç ve etkenlere ilişkin karşılaştırmalar yaparak sonuçlar çıkarmaya elverişli alım satım ortamı.

konutsal yörekent [es. t. *mesken banliyösü*] [Alm. *Wohnvarstadt*] [Fr. *banlieu d'habitation*] [İng. *housing suburb*]: Nüfusunun çalışabileceği işyeri bulunmayan, yalnız oturlan ve çalışmak üzere pek uzak olmayan kente gidilip gelinen yörekent.

konut sunumu [es. t. *merken arzı*] [Alm. (*Hausangebot*) *Wohnungsangebot*] [Fr. *offre d'habitation*] [İng. *housing supply*]: Kamu kuruluşlarınca, özel girişimce ve konut birleşkelerince üretilip belli bir anda ya da bir yıl gibi belirli bir süre içinde konut pazarına çıkarılan konut birimi sayısı.

konut varlığı [es. t. *mesken stoku*] [Alm. *Bebaeudebestand*] [Fr. *parc immobilier*] [İng. *housing stock*]: Bir ülkede belli bir anda bulunan kullanılabilir konut birimlerinin toplam sayısı.

konut yöneltisi [es. t. *mesken siyaseti*] [Alm. *Wohnungspolitik*] [Fr. *politique de logement*] [İng. *housing policy*]: Ailelerin konut gereksinmelerini karşılamak üzere devletçe saptanan önceliklere uygun olarak alınan yasal ve eylemli önlemlerin tümü.

konut yüzdecisi [es. t. *emlak komisyoncusu*]: Taşınmaz satıcısı ile alıcısı arasındaki alım satım işlemini ya da konut iyesi ile tutman arasındaki tutmanlık sözleşmesinin yapılmasını, para karşılığında gerçekleştiren kimse.

koruma [es. t. *muhafaza*] [Alm. *Aufbewahrung*] [Fr. *conservation*] [İng. *conservation, preservation*]: Kentlerin belli kesim-

lerinde yer alan çağbilimsel ve yapıtasarcılık değerleri yüksek yapıtlarla, anıtların ve doğa güzelliklerin —kentte bugün yaşayanlar gibi— gelecek kuşakların da yararlanması için her türlü yıkıcı, saldırgan ve dokuncalı eylemler karşısında güvence altına alınması. bkz. **çevre korunması**.

koşulluk [es. t. *şartname*]: Yarışmaya çıkarılan bir yapı tasarısı ya da kent düzen tasarısını hazırlayacak olan kimselerin uya-cakları kuralları gösteren ve yarışmayı açan ya da kamu işini, üstirme ya da sözleşmeyi yaptıran kurumca düzenlenen belge.

koşuşum saati [es. t. *zirve saati*] [Alm. *Spitzenstunde*] [Fr. *heure de pointe*] [İng. *peak hour*]: Çalışanların işe başlama ve işten çıkma saatlerinde sokaklarda ve toplu taşıma yapılan araçlarda ve duraklarda göze çarpan yığılma.

kota örneklemesi [Fr. *sondage par quotas*] [İng. *quota sampling*]: İnceleme ve araştırma konusu olan topluluğun belli özelliklerini yansıtabilmek için, topluluğun içinde yalnız belli niteliklerde olan örneklerin alınmasını gerektiren araştırma yöntemi.

köşe değeri [İng. *corner influence*]: İki sokağın birleştiği yerde bulunmasından dolayı bir kentsel toprak yerbölümünün artan değeri ile birlikte ederi.

köşe yapı [es. t. *blok başı bina*]: Bir yanı, komşu yerbölümdeki yapıya bitişik olan ve en az iki yüzü yola bakan yapı.

köy [es. t. *karye*] [Alm. *Dorf*] [Fr. *village*] [İng. *village*]: Yönetim durumu, toplumsal ve ekonomik özellikleri ya da nüfus yoğunluğu yönünden kentten ayırt edilen, genellikle tarımsal uğraşıda bulunmak gibi işlevlerle ayrımlaşan ve belirlenen, konutları ve öteki yapıları bu yaşamı yansıtan yerleşme birimi.

köy derneği : Köy yönetiminin, bir köyün erkek, kadın bütün seçmenlerinden oluşan, vargı ve danışma örgeni.

köykent [İng. *urban village*]: 1 — Kimi ülkelerde, bir kırsal gelişme yöntemi olarak benimsenen ve kırsal yerleşme birimlerini, yalnız köyün görevlerini daha iyi görebilecek duruma getirmeyi değil, kentsel ve yeğnil işleyimsel işlevlerle de donatmayı, böylelikle kırsal alanda bir canlanma ve kalkınma yaratarak kentlere olan akınları azaltmayı amaçlayan bir yerleşim örneği, önerisi. bkz. **özekköy, tarımkenti**. 2 — Ülkemizde, 1970'li yılların başında CHP tarafından kamuoyuna sunulan bir kırsal gelişme yöntemi önerisi.

köy konutu [es. t. *köy meskeni*] [Alm. *Landhaus*] [Fr. *maison de*

campagne] [İng. *country house*]: Köy yaşamının gereksinmelerine yanıt verecek biçimde yapılmış, bir ya da iki katlı, çoğu kez yakınında bulunan öteki yapılardan ya da eklentilerinden tarımsal etkinlikleri yürütmeye ve hayvancılıkta yararlanılabilecek konut türü.

köy sınır belgesi [es. t. *sınır kâğıdı*]: Köy yönetim kurullarının, köyün coğrafya ve ekonomik özelliklerini gözönünde tutarak çizdikleri, köy sınırlarının ayrıntılarıyla gösterildiği ve varsa sınır köylerle olan anlaşmazlıkların da üzerinde belirtildiği belge.

köy yolu [Alm. *Landweg, Vizinalstrasse*] [Fr. *chemin vicinal*] [İng. *rural road, lane*]: Köyleri, kasabaları ve daha küçük yerleşim birimlerini birbirlerine bağlayan, kentlerarası karayollarının gerektirdiği nitelikleri ve ölçünleri taşıması gerekli olmayan daha dar yollar.

kuleyapı [Alm. *Hochhaus*] [Fr. *immeuble-tour*] [İng. *high-rise building*]: Genellikle kentlerin iş öteklerinde bulunan ve yakınlarındaki yapılara oranla belirli biçimde yüksek oldukları görülen çok katlı konut ve iş yapılarına verilen ad.

kullanıcı [Alm. *Verbraucher*] [Fr. *usager*] [İng. *user*]: Kent toprağından ve kent yönetiminin sunduğu işgövrülerden yararlanan ve bu kimliğinden dolayı kent yönetimiyle tüzel ilişkiler içinde bulunan kentli.

kullanıcı katılımı bkz. **kamusal katılım**.

kullanım [Alm. *Brauch, Gebrauch*] [Fr. *usage*] [İng. *use*]: Bir toprağın ya da yapının hangi amaçlarla kullanıldığını ya da düzentasarda hangi amaçla kullanılacağını belirleyen tasarlama terimi. bkz. **toprak kullanımı**.

kullanım bölgelemesi [es. t. *karakter zoningi*] [Alm. *Aufteilung in Nutzungszonen*] Fr. "*zoning*" d'après l'usage] [İng. *use zoning character zoning*]: Bir kentte, düzentasar ve öteki banyındırım kuralları yardımıyla oturma, işleyim, tecim, dinlenme ve eğlence, açık ve yeşil alan, kamu yapıları gibi türlü işlev ve gereksinmeler için ayrı ayrı yerler gösterilmesi, bu amaçla kent toprağının eşişlevli bölgeciklere ayrılması.

kullanım değeri [İng. *use value*]: Bir taşınmazın, onu kullanan kimse için taşıdığı değere dayanan ederi. bkz. **sürümdeğer, öznel değeri**.

kullanım getirmek : Kent tasarıclarının, kentin belli bir kesiminin gelecekte yükleneceğı ya da yüklenmesi istenen işleve ilişkin bir öneride bulunmaları.

kullanma katsayısı [es. t. *işgal emsali*] [Alm. *Geshossflaechen-zahl*] [Fr. *coefficient maximum de l'utilisation*] [İng. *floor space ratio*] bkz. **taban alanı katsayısı**.

kurma konut [es. t. *prefabrike mesken*] [Alm. *Fertighaus*] [Fr. *maison préfabriquée*] [İng. *prefabricated dwelling*]: Belli başlı parçalarının tümü ya da bir bölümü, daha önce üretimlikte işlenip yapım alanına getirilen ve orada birleştirilerek kurulan konut. bkz. **önyapım**.

kurul-yönetmen dizgesi [İng. *council-manager plan*]: Kent genel kurulunun, kendi üyeleri dışında, bilgi, beceri ve deneyimini göz önünde tutarak atadığı ve kendisine karşı sorumlu bir yönetmenle işlerin birlikte yürütüldüğü bir yerel yönetim biçimi. bkz. **kent yönetmeni dizgesi**

kurum konutu [es. t. *lojman*] [Fr. *logement de service*] [İng. *service tenancy, free dwelling*]: Görevlilerinin oturması için, kimi kuruluşların yaptırdıkları düşük tutmalıklı ya da tutmalık karşılığı olmayan konut.

kurumsal ev halkı [es. t. *müessesesevi hane halkı*] [İng. *institutional household*]: Yatılı okul, cezaevi, sayılıkevi gibi kurumlarda yaşamakta olanların oluşturdukları küme.

küçük işleyim bölgesi [es. t. *küçük sanatlar bölgesi*]: Belli bir sayının altında işçi çalıştıran, belli bir gücün altında motor kullanan, yalnız yerel topluluğa işgörü sunmayı amaçlayan işleyim etkinliklerin bir kentte yer alması için öngörülen özel bölge.

küme bölgelemesi [İng. *cluster zoning*]: Kazanılacak toprağın, kentin açık alan gereksinmesi için sürekli olarak korunması koşuluyla, bir geliştirmenin, en büyük yerbölüm boyutlarını, bölgeleme kurallarının gerektirdiğinden de aşağı düşürmesine olanak veren bölgeleme türü.

kümekent [Alm. *verflochteneene Stadte*] [Fr. *villes fusionnées*] [İng. *clustered cities*]: Aralarındaki kırsal alanların hızla kentleşmesi yüzünden birbirleriyle her yönden birleşmiş gibi görünen kentler bütünü.

L

leke : [Fr. *tache*]: Kentlerin düzentasarlارında, oturma, işleyim, tecim vb. işlevler için ayrılmış alanları gösteren, özel renklerle belirtilmiş yerlerin her biri.

M

mahalle [Alm. *Stadtviertel*] [Fr. *vosinage, quartier*] [İng. *quarter, ward*]: Bir kentin, bir kasabanın, büyükçe bir köyün, yönetim bakımından bölündüğü, yapı bölgeciklerinden ve insan topluluklarından oluşan en küçük parçalardan her biri. bkz. **komşuluk birimi**.

makinalı süpürge [Alm. *Kehrmachine*] [Fr. *balayeuse mécanique*] [İng. *mechanical sweeper*]: Kentlerde sokakların temizlenmesi, süpürülmesi için, altında genişçe süpürgeler bulunan motorlu araç.

mantar kent [Alm. *Schnellwachsendestadt*] [Fr. *ville-champignon*] [İng. *boom-town, mushroom town*]: Kurulduktan sonra olağanüstü bir hızla gelişip büyüyen, buna koştut olarak kala-balıklaşan kent.

mevsimlik göç [Alm. *saisonbedingte Wanderung*] [Fr. *migration saisonnière*] [İng. *seasonal migration*]: Yaptıkları işin niteliğine göre belli mevsimlerde bir yere göçen ve o mevsimin sonunda eski yerlerine dönen kimselerin, kümelerin devinimine verilen ad.

N

nesnel değer [es. t. *objektif kıymet*] [Alm. *objektiver Wert*] [Fr. *valeur objective*] [İng. *objective value*]: Bir taşınmazın, yasa ile saptanan ve günün alım satım değeriyle bağlı olmayan, kamulaştırmalarda taşınmaz iyesinin değil, toplumun yararını gözetmeye yarayan değeri.

nesnel karşılık [es. t. *objektif bedel*]: Taşınmazı kamulaştırılacak bir kimseye, taşınmazın yasa ile saptanan nesnel değeri üzerinden hesaplanarak verilen ödense. bkz. **nesnel değer**.

nüfusbilim [Alm. *Bevölkerungsziffer*] [Fr. *démographie*] [İng. *demography*]: İnsan nüfusunu, yapısı ve gelişmesi açısından inceleyen bilim dalı.

nüfus çözümlemesi [Alm. *demographische Zerlegung*] [Fr. *analyse démographique*] [İng. *population analysis*]: Uygulamalı araştırmalar yoluyla toplanan nüfus verilerinden yararlanarak yapılan bilimsel çözümlemelerden sonuç çıkartılması.

nüfus dağılışı [Alm. *Bevölkerungsverteilung*] [Fr. *répartition de*

la population] [İng. *distribution of population*]: Nüfusun bir ülke içinde anakentler, bölgeler ve daha küçük yerleşme birimleri arasında bölünüşü.

nüfus devinimleri [Fr. *mouvements de la population*] [İng. *population movements*]: Doğumlar, ölümler, iç ve dış göçler, evlenme ve boşanma gibi olayların tümü.

nüfus kestirimi [es. t. *nüfus tahmini*] [Alm. *demographische Projektierung*] [Fr. *projection démographique*] [İng. *population projection*]: Doğum, ölüm ve göç devinimlerinin ilerdeki olasılıklarıyla ilgili belli varsayımlara dayanarak, nüfusun gelecekteki gelişmesine ilişkin hesaplar yapmak.

nüfus patlaması [Alm. *Bevölkerungsausbruch*] [Fr. *explosion démographique*] [İng. *population explosion*]: Yeryüzünde nüfus artış hızının çok büyük boyutlara varması sonucunda, yığılmanın, birçok ülkeler için önemli bir toplumsal sorun durumuna gelmesi.

nüfus yoğunluğu [es. t. *nüfus kesafeti*] [Alm. *Bevölkerungsdichte*] [Fr. *densité de population*] [İng. *population density*]: Bir ülkede, bir bölgede ya da bir anakentte, genellikle bir km² ye düşen nüfus sayısı.

nüfus yöneltisi [Alm. *Bevölkerungspolitik*] [Fr. *politique démographique*] [İng. *population policy*]: Nicelik ve nitelik açısından nüfus değişimlerini etkileyebilecek önlemlerin tümü.

oda [Alm. *Zimmer*] [Fr. *chambre*] [İng. *room*]: Bir yapının, özellikle bir evin, oturmak, çalışmak, yatmak gibi eylemlere yarayan gözelerinden her biri.

olasılık örnekleme [Fr. *sondage probabiliste*] [İng. *probability sampling*]: Örnekleme öğelerinin belli bir olaya tanıma süreci sonunda seçildiği, kentbilim araştırması yöntemi.

onaylı tasar [es. t. *tasdikli plan*] [Alm. *Genehmigung der Plane, genehmigter Plan, rechtsverbindlicher Plan*] [Fr. *plan approuvé*] [İng. *approved plan, statutory plan*]: Bir kentin, düzensiz tasarımın, yurttaşlar ve kamu kuruluşları yönünden bağlayıcılık ve kesinlik kazanabilmesi için özeysel yönetimce, ülkemizde İmar ve İskân Bakanlığınca onaylanmış biçimi.

orman köyü [Alm. *Waldhufendorf, Hagenhufendorf*] [Fr. *village*

de défrichement forestier] [İng. *forest hide village*]: Ormanlık alanın dışında, bitişğinde bulunan ve genellikle hayvancılık ve orman ürünleriyle geçinilen köy türü.

ortaçağcıl kent [es. t. *feodal şehir*] [İng. *preindustrial city, medieval city*]: Toplumsal ve ekonomik yapısı, yönetkil kurumlarıyla ortaçağın özelliklerini yansıtan, küçük oylumlu, dar sokaklı, ekonomik etkinliklerin ayrılaşmamış olduğu. din ve savunma işlevlerinin önem ve öncelik taşıdığı, genellikle kale duvarları arasında kurulmuş kent.

ortak alanlar [Alm. *Gemeinschaftsflaechen*] [Fr. *espaces collectifs*] [İng. *collective spaces*]: Bir kentte, tüm nüfusun yararlanmasına açık olan yol, durguluk, açık ve yeşil alan vb. yerler.

ortakaldırım [es. t. *röfuj*] [Alm. *Schutzinsel, Rettungsinsel, Schutzstreifen Verkehrsinsel*] [Fr. *refuge, trottoir de refuge*] [İng. *safety strip, street refuge*]: Sokaklarda ve özellikle ana-yollarda, yayaları taşıt dolaşımının çekincelerinden korumak için yol ortasına yapılmış, yol düzeyinden yüksekte yer alan durma ve geçme yeri.

ortak donanım [Alm. *Gemeinschaftseinrichtungen*] [Fr. *équipements collectifs*] [İng. *community facilities*]: Bir kentin ya da kasabanın, orada yaşayanlara sağladığı, su, elektrik, hava-gazı, telefon vb. işgörülerle ilgili araç ve yapıların tümü. bkz. **kentsel donanım**.

ortak iyelik [es. t. *iştirak halinde mülkiyet*] [Alm. *Miteigentum*] [Fr. *copropriété*] [İng. *joint ownership*]: Bir taşınmaz üzerinde, iyelerden her birinin payları belirtilmemiş bulunan iye-lik türü. bkz. **paylı iyelik**.

ortak kolaylıklar [İng. *community facilities*]: Çoğu zaman toplumun bir bütün olarak iyesi bulunduğu ve halkın ortaklaşa yararlanmasına sunulan, yol, okul, gezilik, oyunyeri gibi gereksinimlerle ilgili kolaylıklar, kazanç amacı olmayan kuruluşlarca işletilen ekin ve dinlenme yerleri, halkevleri.

ortamalı [Alm. *Gemeindeweide*] [Fr. *terrain commun*] [İng. *common*]: Devletin ya da bir yerel yönetim biriminin genellikle bir köyün iyeliğinde bulunan ve tüm nüfusun yararlanmasına açık bulundurulanan, bireylerin iyeliğine geçirilmesi söz konusu olmayan taşınmaz.

oturma bildirimi [es. t. *ikamet beyannamesi*] [Fr. *déclaration de séjour*] [İng. *declaration of residence*]: Bir yerleşim yerine ya da bir mahalleye yeni gelmiş kimselerin, o birimin yöneti-

minden sorumlu olan örgüt ve orunlara, geldiğini ve kimliğini bildirmek üzere vermek zorunda olduğu belge.

oturma bölgesi [es. t. *ikametgâhlar muntıkası*] [Alm. *Wohngebiet*] [Fr. *zone résidentielle, zone d'habitation*] [İng. *residential area*]: Bir kentin düzentasarında öncelikle konutların yerleştirilmesine ayrılan, orta ve ağır işleyim kuruluşlarının ve üretimliklerin açılması hiç olurlanmayan ya da belli ölçünlere uymaları koşuluyla çok sınırlı biçimde olurlanan bölge.

oturma oluru [es. t. *iskân müsaadesi*] [Alm. *Besitzenserlaubnis-schein*] [Fr. *permis d'occupation*] [İng. *certificate of occupancy*]: Yapımı bitmiş bir yapıda oturulabilmesi, kent yönetimince yapıya su, elektrik, gaz gibi gereksinmelerle ilgili kolaylıkların sağlanabilmesi için, kent yöneticilerinden alınması gereken ve yapının tüm işlevlerini yerine getirebilecek nitelikleri taşıdığını gösteren belge.

oturma öbeği [es. t. *ikamet grubu*] [Fr. *groupe d'habitations*]: Hep bir nitelikte konutların bir araya gelmesiyle oluşan yerleşme birimi.

oturman [es. t. *sakin*] [Alm. *Bewohner, inhaber*] [Fr. *occupant*] [İng. *occupant*]: Bir konutta ya da bir yerleşim yerinde oturan, orada yerleşmiş olan kimse.

oturulabilir alan [Alm. *Wohnflaeche*] [Fr. *surface habitable*] [İng. *habitable surface*]: Bir konutun, bodrum, çatı, merdivenlik vb. yerleri dışında kalan ve insanların oturmalarına elverişli nitelikler taşıyan bölümlerinin yüzölçümleri toplamı. bkz. **yararlı alan**.

oturulabilirlik [Alm. *Bewohnbarkeit*] [Fr. *habitabilité*] [İng. *habitability, fitness for habitation*]: Bir konutun ya da bir yerleşim yerinin insanların yerleşmesine ve yaşamlarını sürdürmesine elverişli nitelikler taşıması.

oylum bölgelemesi [Alm. *Baubeschränkung, die zonenweise Beschränkung, Bauhöhe*] [Fr. *réglementation par zones de la hauteur, du volume et de la densité des bâtiments*] [İng. *bulk zoning*]: Yapıların, yüksekliklerinin, büyüklüklerinin ve yoğunluklarının bölgelere göre sınırlandırılması.

oylum kuralları [İng. *bulk regulations*]: Yapıların yüksekliğini, oylumunu, yoğunluğunu, yerini denetleyerek, her konutun yeterli ışığı, havayı almasını ve açık alanı bulunmasını gerçekleştirmek amacıyla, gelişmenin yoğunluğuna sınır koymayı amaçlayan kuralların tümü.

oyunyeri [Alm. *Spielplatz*] [Fr. *terrain de jeu, plaine aire de*

jeux] [İng. *playground*]: Kentlerde oturma alanlarına yakın,, taşıt gidiş gelişine kapalı, çocukların oynamaları için türlü gereçlerle donatılmış açık ve yeşil alan türü.

Ö

önalım hakkı [es. t. *şuf'a hakkı*] [Alm. *Vorkaufsrecht*] [Fr. *droit de préemption*] [İng. *right of preemption*]: Özel kişilerin iye-liğinde bulunan bir taşınmazın, iyesince satışa çıkarıldığında, öncelikle devlet, kent yönetimi ve öteki kamu kuruluşlarına satılmasını öngören sınırlama; kamu kuruluşlarına bu amaç- la tanınan öncelikli satınalma hakkı.

önelimlı düzenleme bölgesi [Alm. *Gebiet für spaetere Bebauung*] [Fr. *zone d'aménagement différé (ZAD)*] [İng. *zone of differ- red development*]: Taşınmazları satma isteklerinin, öncelikle kamu kuruluşlarına duyurularak onların önalım haklarını kul- lanmalarını sağlamanın zorunlu olduğu bölge.

ön komşu derinliği [es. t. *ön bahçe mesafesi*] [Alm. *Hausumfrie- dung, Bauwich*] [Fr. *façade, marge de reculement*] [İng. *curtilage, clearance area distance*]: Bir yapının, üzerine otur- duğu yerbölümün önyüzü ile, yapının kendisinin önyüzü ara- sındaki en az uzaklık.

ön komşulu düzen [es. t. *ön bahçeli nizam*]: Yol genişletmeleri için gereksinme duyulduğunda yararlanılabilecek bir toprak parçasının, yapıların önyüz çizgileriyle yerbölüm sınırları ara- sında bırakıldığı yapı düzeni.

ön komşusuz düzen [es. t. *ön bahçesiz nizam*]: Bir yapının ön- yüz çizgisiyle yerbölüm sınırının üst üste olduğu, olası yol genişletmeleri için yedek toprağı bulunmayan yapı.

önleme bölgesi [Fr. *zone de prévention*] [İng. *prevention area*]: Gecekondu yapımını önlemek amacıyla, konutsuz yurttaşlara verilmeye, kent yönetiminin konut yapımına elverişli du- ruma getirilen kent topraklarının bulunduğu kent kesimi.

ön ödeme [es. t. *peşinat*] [İng. *down payment*]: Konut banka- larından ya da konut ödenci veren öteki kuruluşlardan ödünç almaya hak kazanabilmek için, bir kimsenin, bu kuruluşlara yatırması ve orada bir süre tutması gereken belli nicelikteki para.

ön taslak [es. t. *avanproje*] [Alm. *Vorentwurf*] [Fr. *avant-projet*]

[İng. *preliminary design, sketch*]: Bir kent yönetiminin, kent düzen tasarısı son biçimini alıp özeysel yönetimin onayına sunulmadan önce, gerekli değişikliklerin yapılabilmesi için kent genel kuruluna yol göstermek amacıyla hazırladığı, düzen tasarılarla önerilmekte olan gelişmenin başlıca özelliklerini belirten ve ilgili özeysel yönetim orunlarına ön olur için gösterilen taslağı.

önyapım [es. t. *prefabrikasyon*] [Alm. *Montagebau, Vorfertigung, Vorfabrikation*] [Fr. *préfabrication*] [İng. *prefabrication*]: Bir yapıyı oluşturan belli başlı parçaların, yapı öğelerinin, tümünün ya da bir bölümünün daha önce üretimlikte işlenerek yapım alanına getirilmesini ve orada birleştirilerek konutun kurulmasını öngören yapım yöntemi. bkz. **kurma konut**.

önyüz [es. t. *cephe*] [Alm. *Vorderfront, Hauptfassade*] [Fr. *façade de devant*] [İng. *forefront, front facade*]: Bir yapının ya da üzerinde oturmakta olduğu yer bölümün yola bakan yüzü.

önyüz çizgisi [es. t. *cephe hattı*] [Alm. *Baufluchtlinie, Straßenfront*] [Fr. *alignement de façade*] [İng. *building line, frontage*]: Bir yapının ön yüzünün bir yola ya da yaya kaldırımına ne ölçüde yakın olabileceğini belirleyen sınır çizgisi.

önyüz uzaklığı bkz. **ön komşu derinliği**.

ödeme koşulları [Alm. *Zahlungsbedingungen*] [Fr. *conditions de paiement*] [İng. *paying terms*]: Konut edinmek amacıyla bir konut bankasından ödünç almış olan kimsenin, aldığı parayı ne denli uzun bir süre içinde ve ne ölçüde artırarak geri vereceğini belirten koşullar.

ödeme süresi [es. t. *Vade*] [Alm. *Zahlungsfrist*] [Fr. *délai de paiement*] [İng. *delay of payment*]: Konut edinmek amacıyla bir konut bankasından ödünç almış olana kimsenin ödeme koşullarından biri.

ödençe [es. t. *tazminat*] [Alm. *Geschlossene Siedlung, Entschädigung, Haufensiedlung*] [Fr. *indemnité*] [İng. *compensation*]: Kamu yararı amacıyla, taşınmazı kamulaştırılan kişiye, bu işlemi gerçekleştiren kamu kuruluşunun yasalar uyarınca ödediği para.

ödünç ayırıcısı [es. t. *ikraz fonu*] [Fr. *fonds d'emprunt*]: Konut bankalarınca özel olarak kurulan ve konut edinmek isteyenlere kolay koşullarla ödünç vermekte kullanılan ayırca.

ödünç tavanı [es. t. *azami ikraz haddi*] [Alm. *Darlehensgrenze*]

[Fr. *plafond de prêt*] [İng. *maximum loan*]: Bir konut bankasının, konut edinmek isteyenlere edineceği konutun büyüklüğüne ve ederine göre yapabileceği en büyük akçal yardım.

ölü kent [Alm. *tote Stadt*] [Fr. *ville morte, ville disparue*] [İng. *ghost town, decayed town, necropolis*]: Çevresinde değerli kaynaklar, örneğin maden tözü, bulunması nedeniyle kurulup hızla büyüyen, ancak bu kaynağın tükenmesiyle sönükleşen ve tümüyle bir yana bırakılan kent.

örgensel kent [es. t. *organik şehir*] [İng. *organic city*]: Yirminci yüzyılın başında yaşamış kentbilimcilerin geliştirdikleri bir kurama göre, doğuşu, büyümesi ve yaşamının sona ermesi bir canlı varlığına tıpatıp benzeyen kentsel yerleşim yeri.

örgütlü işleyim bölgesi [es. t. *organize sanayi bölgesi*] [Alm. *Industriezone, industriel Estates*] [Fr. *ensemble industriel, zone industrielle équipée*] [İng. *organized industrial district, industrial estate*]: İşleyimin etkinliğini ve kentte düzenli yerleşmeyi sağlamak amacıyla, işleyim kuruluşlarının ulaşım, kentsel toprak, enerji, yakıt, su, işlenmemiş özdek gibi alt yapı ve gereksinimleriyle ilgili kolaylıkları bir arada bulunduran, özel olarak tasarlanan ve düzentalarında yer verilen bölge türü.

örnek [es. t. *model*] [Alm. *Modell*] [Fr. *modèle*] [İng. *model*]: Bir kentin bugünkü durumu ve gelecekte alması istenen biçim göz önünde tutularak, kentin oluşumunu biçimlendiren alışık etkenleri sınamak ve herbirinin davranışlarını önceden kestirmek amacıyla kurulan simgesel denklem.

örnekkent [es. t. *model şehir*] [İng. *model city*]: Amerika Birleşik Devletlerinde, kamunun desteğinde yerel yönetimlerden de yardım gören özel girişimcilerin gerçekleştirdikleri orta büyüklükte ya da küçük kent türü.

örnekleme [es. t. *numune*] [Fr. *échantillon*] [İng. *sample*]: Herhangi bir evrenin, incelenmek üzere seçilen parçası.

örnekleme birimi [Fr. *unité de sondage*] [İng. *sampling unit*]: Herhangi bir evrenden örnekleme seçmede kullanılan, evreni oluşturan öğelerden biri ya da birkaçı.

örnekleme düzeni [Fr. *plan de sondage*] [İng. *sampling plan*]: Araştırma konusu olan evreni, seçilecek örneklemin büyüklüğünü ve çeşidini, örnekleme birimleri ve öteki ayrıntılarıyla belirten tasar.

örneklemeli sormaca [es. t. *numune alma yoluyla anket*] [Alm. *Stichprobenerhebung*] [Fr. *enquête par sondage, échantillonage*]

[İng. *sample survey*]: Herhangi bir evrene ilişkin olarak bilgi edinmek için, o evreni oluşturan tüm birimlerin yerine, yalnızca bir bölümünün seçilerek araştırma amaçlarıyla kullanılması.

örtülü tutu [İng. *blanket mortgage*]: Borçlunun, borcun bir bölümünü ödemesi durumunda, bunun karşılığında taşınmazın bölümlerinden birinin tutu altından çıkarılmasına olanak veren geniş kapsamlı bir tutu türü.

örümcekağı doku [es. t. *radyal desen*] [Fr. *dessein radial*] [İng. *radial pattern, spider's web pattern*]: Kent özeğinden çıkan ve çevreye doğru uzayan yollar boyunca, oturma, çalışma ve dinlenme yapılarının yerleşmiş olduğu, bölgesel alışveriş yerlerinin ve yeşil alanların serpiştirildiği yoğun yapı adalarının, anayolların, enine kimi yollarla birbirine bağlandığı yerleşme düzeni, kent dokusu.

örümcekağı kent [es. t. *radyosantrik şehir*] [Fr. *ville radiocentrique*]: Özeğinden çevresine doğru ışın gibi yayılan yolları olan, örümcekağı biçiminde dokusu bulunan kent.

örümcekağı tasar [es. t. *radyal plan*] [Fr. *plan radial*] [İng. *radial plan*]: Bir çemberin yarıçapı boyunca yolların özekten çevreye ya da çevreden özeğe doğru uzamasını ve kentin buna uygun olarak biçimlenmesini amaçlayan kent tasarı.

örümcekağı yol [Alm. *radialstrasse*] [Fr. *voie radiale*] [İng. *radial road*]: Bir kentin özeğinden dışına, çevresine doğru uzamakta olan yol.

öykünüm [es. t. *simülasyon*] [Fr. *simulation*] [İng. *simulation*]:
1 — Tasarlama örgütlerinde kentin gelişmesini belirleyen etkenleri, belli varsayımlar altında, yapay olarak çevrime sokarak, kentlerin geleceğine ilişkin kestirimler yapmak ve varılan sonuçları gerçek kentsel yaşama uygulamaya çalışmak.
2 — Bu yöntemi kullanarak yapılan kentbilim öğretimi.

özbölge [Alm. *Geschäftsviertel*] [Fr. *zone d'affaires, cité, quartier commercant*] [İng. *business quarter*]: Bir kentin özeğinde yer alan ve genellikle kamusal ve özel kesim yönetim yapılarıyla, kentin tecim ve işgörü işlevlerinin görüldüğü, yapıların yoğunlaştığı kesim, bkz. **iş bölgesi, kent özeği, iş özeği**,

özek [es. t. *merkez*] [Alm. *Zentrum*] [Fr. *centre*] [İng. *center*]:
1 — Bir kentin, tecim ve işgörü etkinliklerinin toplandığı çekirdek kesimi, bkz. **özbölge, iş özeği, kent özeği**.
2 — Kentsel işlevlerin ve etkinliklerin yoğunlaştığı irili ufaklı yerleşim yerleri, kentler.

özek kayması (kaydırması) [Alm. *Verschiebung des Zentrums*] [Fr. *déplacement du centre*] [İng. *centre-shifting*]: Bir kentin başlıca tecim ve işgörü özeğinin, kentin büyümesi, kalabalıklaşması ya da kent yönetiminin düzenleyim etkinlikleri sonucunda kendiliğinden ya da tasarlı bir biçimde yer değiştirmesi (Ankara'da kentin ağırlık özeğinin, 1950'lerden sonra Ulus'tan, Yenışehir'e kayması gibi).

özekköy [es. t. *merkezköy*]: Küme köylerin özeğindeki bir yerleşim yeri aracılığıyla kırsal alandaki yerel topluluklara işgörü götürmeyi amaçlayan yeni bir kırsal düzenleme dizgesinin öğelerinden her biri. bkz. **köy - kent**.

özekleşim [İng. *nucleation*]: Bireylerin, girişimlerin ve kurumların, kentin başat özeğinde, iş özeğinde ya da onun çevresinde toplanmaları eğilimi.

özeksel ısıtaç [es. t. *Kalorifer*] [Alm. *Fernheizung, Zentralheizung*] [Fr. *chauffage collectif, calorifère*] [İng. *central heating*]: Konutlarda ısınmayı sağlamak için kullanılan, su ya da buhar dolaşımından yararlanılarak çalıştırılan ısıtma aracı.

özeksel ısıtma [es. t. *merkezi teshin*] [Alm. *Zentralheizung*] [Fr. *chauffage central*] [İng. *central heating*]: Bir yerleşim yerindeki birçok yapıya, belli bir özekten basılarak verilen buğu ya da sıcak suyla, yapıların çeşitli bölümlerinin ısıtılmasını sağlayan dizge.

özeksel iş bölgesi [es. t. *merkezi iş muntıkası*] [İng. *central business district*]: Bir kentin, tektenci teciminin, iş yerlerinin ve türlü işgörü işlevlerinin yoğunlaştığı özeksel kesimi. bkz. **özbölge, iş özeği**.

özeksel işlevler [es. t. *merkez fonksiyonları*] [Alm. *zentrale Functionen*] [Fr. *fonctions centrales*] [İng. *central functions*]: Bir kentin özek kesiminin yüklenmiş olduğu, tecim, işgörü, dinlenme, eğlenme ve ekin işlevleri.

özeksel kesim [es. t. *merkezi kesim*] [Alm. *Stadtkern*] [Fr. *secteur central*] [İng. *central area*]: Bir kentin özeğinde yer alan yapılardan ve açık alanlardan oluşan kesimi. bkz. **özbölge**.

özekselleştirim [es. t. *merkeziyetçilik*] [Alm. *Zentralisation*] [Fr. *centralisation*] [İng. *centralisation*]: Bir ülkede nüfusun, ekonomik ve toplumsal etkinliklerin, ekin kuruluşlarının tek bir özekte toplanma eğiliminin yaratılması ve güçlendirilmesi yönünde benimsenen dizgeli yönelti.

özeksel yerler kuramı [es. t. *merkezi mahaller teorisi*] [Alm. *Theorie der zentralen Orte*] [Fr. *théorie des places centrales*]

[İng. *central place theory*]: Kentlerin, kendilerini çevreleyen kırsal alanların işgörü gereksinmelerini karşılamak için ortaya çıkışlarını ve kentsel yerleşim yerlerinin, kuruluşları yerlerin, kendilerine bağımlı bu alanlar için gördükleri işlevlere göre belirlendiğini varsayan ve Alman Coğrafya bilgini Walter Christaller'in ortaya attığı ve geliştirdiği kuram.

özeksizleştirim [es. t. *adem-i merkeziyetçilik*] [Alm. *Dezentralisation*] [Fr. *décentralisation*] [İng. *decentralisation*]: 1 — Nüfusun, işleyim ve tecim etkinliklerinin, ekin kuruluşlarının, yığılmış bulundukları özeğin dışında yerleşmelerini amaçlayan ve bunu özendiren dizgeli yönelti. bkz. **işleyimsel özeksizleştirim**. 2 — Kişilerin, bir kentin özeğinden çevresindeki kesimlere ya da yörekentlere göçüp yerleşmeleri.

özekten yönetim [es. t. *merkezden idare, merkeziyetçilik*] [Fr. *administration central, centralisation*] [İng. *centralisation*]: 1 — Yürütme erkinin bir ülkenin başkentinde alakonulmasını, yerel yönetim birimlerine varğı özerkliği tanımamayı, gerektiren yönetim anlayışı. 2 — Bu anlayışın başat olduğu bir yönetim biçimi.

özekteş bölgeler kuramı [es. t. *merkezleri bir bölgeler teorisi*] [Alm. *Theorie der konzentrischen Zonen*] [Fr. *théorie des zones concentriques*] [İng. *concentric zone theory*]: Bir kentin bellibaşlı işlev bölgelerinin ya da kullanım alanlarının, kent özeğinin çevresinde, özekleri ortak olan değirmi bölgeler halinde oluştuğunu varsayan ve 1920'lerde Ernest W. Burgess'çe ortaya atılmış kentbilim kuramı.

özel koruma alanı [es. t. *protokol bölgesi*] [Alm. *Naturschutzgebiet*] [Fr. *site protégé*] [İng. *protected site*]: Gerek çağbilimsel önemi, gerek taşıdığı yüksek sanat değeri, gerekse yerleşme düzeninin özellikleri bakımından bir kent ya da kasabanın öz niteliğini oluşturan ve ilgili kuruluşların katıldığı ortak bir anlaşma uyarınca özel koruma, tasarlama ve geliştirme önlemlerine konu olan kent ya da kasaba kesimi.

özel yapı alanı : Gerek tasarlama, gerek gelişme olanakları bakımından ve gerekse doğal, çağbilimsel ya da sanat değerleri yönünden büyük önemi olan yerlerde önceden belli bir yapı düzeninin saptanması dokuncalı görülen ve yapımı söz konusu olan her yapı için yeniden ayrı ayrı özel olur almaya gerek görülen alan.

öz ev halkı [Fr. *ménage ordinaire*] [İng. *private household*]: Aile olarak aynı konutta yaşayan ve aynı kazandan yemek yiyen

kişilerin oluşturduğu toplumsal küme.

öz kaynak [İng. *equity*]: Konut alıcısının, konutunu, satın alabilmek için ödünç aldığı para dışında, kendi artırımından verdiği para.

öznel değer [es. t. *sübjektif kıymet*] [Alm. *Individualwert, eines Grundstückes für den Eigentümer*] [Fr. *valeur de convenance*] [İng. *individual value of real estate to the owner, personal value*]: Bir taşınmazın, iyesi olan kimsenin gözündeki değeri. bkz. **kullanım değeri**.

öznel karşılık [es. t. *sübjektif bedel*] [Alm. *Individualwert*]: Taşınmazı kamulaştırılan bir kimseye, onun kendi taşınmazına biçtiği değerden ya da o sırada toprak pazarında geçerli olan sürümdeğerden az olmamak üzere verilen ödence.

öz onarım [es. t. *restorasyon*] [Fr. *restauration*] [İng. *restoration*]: Bir kentteki değerli çağbilimsel ve yapıtasarcılık yapıtlarıyla anıtları, özgün biçimlerini ve niteliklerini bozmaksızın onarma.

P

parmaksı gelişim [İng. *finger pattern development*]: Bir kentin, başlıca anayollar boyunca, ama bir elin parmaklarının ya da bir yaprağın damarlarının açılımında olduğu biçimde yayılıp gelişmesi.

paydaşlığın giderilmesi [es. t. *izale-i şüyu*] [İng. *partition action*]: Bir taşınmaz üzerinde paylı iyeliği olan iki ya da daha çok kişinin, söz konusu taşınmazı aralarında bölüştürmeleri ve bölüşmede anlaşma olmazsa, taşınmazın bir bütün olarak satılarak ele geçen paranın iyeler arasında bölüştürülmesi.

paylı iyelik [es. t. *müşterek mülkiyet*] [Alm. *Unteilbarkeit*] [Fr. *propriété commune*] [İng. *collective tenancy*]: Bir taşınmaza birden çok iyenin her birinin, taşınmaz üzerindeki payları belirlenmiş olarak iye bulundukları iyelik türü.

paylı satış [es. t. *hisseli satış*]: Özellikle gecekondü bölgelerinde, yapıdüz ve bayındırlık kurallarından kaçınmak için, toprak vurguncularının, satım ön sözleşmelerine dayanarak, kent toprağı alıp gecekondü yapmak isteyenlere, noterce düzenlenen belgelerle toprak satışı yapması.

pazar değeri [İng. *market value*]: Taşınmaz değerlendirmelerinde, kamulaştırma işlemlerinde ve vergilemede kullanılan ve pazarda istekli bir alıcının istekli bir satıcıya ödemeyi üstlenebileceği karşılık parası.

pazaryeri [Alm. *Markt*] [Fr. *marché*] [İng. *market place*]: Bir köyün, kasabanın ya da kentin özeğinde, ürünlerin getirilip satıldığı, haftanın bir ya da birkaç gününde ya da sürekli olarak kurulu ve açık bulundurulmuş alım satım yeri.

pissu akıtma düzeni [Alm. *Entwässerungskanal*] [Fr. *réseau de drainage*] [İng. *drainage system*]: Bir kentte, işyerlerinde ve konutlarda kullanıldıktan sonra kirlenen pissuyun bu suya karışabilen öteki sağlığa dokuncalı atıklarla birlikte, özel borularla denize ya da arıtma yerlerine iletilmesine yarayan dizge.

pissu boşaltımı [Alm. *Abwasserbeseitigung*] [Fr. *évacuation des eaux résiduaires*] [İng. *sewage disposal*]: Bir konutta ya da işyerinde kullanılarak pisletilen suyun, içme suyuna karışmaması için, kentin arkdüzenine bağlanması.

S

saçak düzeyi [es. t. *saçak seviyesi*]: Yapıların son kat tavan döşemesinin yüksekliği.

sağlığa aykırı işleyim [es. t. *gayrisihhi sanayi tesisi*] [Alm. *gesundheitsschädliche Industriell*] [Fr. *établissement insalubre*] [İng. *noxious industry*]: Bir kentte, insanların sağlığı yönünden dokuncalı olduğu bilinen ve bu nedenle, kullanım bölgemesi kurallarına göre, oturma alanlarından uzak bulundurulması gereken işleyim türlerinden her biri.

salma [İng. *assessment*]: Köy gelirlerinin, köyün zorunlu işlerini ve köydeki aylıklı görevlilerin aylıklarını karşılamaya yetmediği durumlarda, 20 lirayı geçmemek üzere her aileden alınan bir tür yerel vergi.

sakinç [es. t. *mahremiyet*] [İng. *privacy*]: Bir konutta oturanların, dışardan ve komşu yapılardan belli bir görünüm uzaklığında, barış ve sessizlik içinde bulunmalarını sağlayan niteliği.

satışlı tutmanlık [Alm. *Kaufanwartschafts-Miete*] [Fr. *location-vente, location attribution*] [İng. *hire purchase, tenancy with option to buy*]: 1—Tutmana, dilerse, her ayın tutmalığına

ekleyeceği bölünçlerle, oturmakta olduğu taşınmazın iyeliğini elde etmesi olanağını sağlayan tutmanlık türü. 2 — Bunu sağlayan tutmanlık sözleşmesi.

savunucu tasarlama [İng. *advocacy planning*]: Bir kamu kuruluşunun tasar ve tasarlama önerileri hazırlamasından vazgeçilerek, bir örgütün, bir çıkar kümesinin ya da yerleşme birimleri için tasarlamayı uğraş edinmiş bir kimsenin tasarlar ve tasarlama önerileri hazırlamasını öngören yaklaşım.

sıçramalı gelişme [Alm. *wildes Bauen*] [Fr. *développement sporadique*] [İng. *haphazard growth*]: Bir yerleşmenin nüfusunun ve yapılarının, o yerleşim yerinde, boş toprak bırakılmaksızın değil de, yapı kümeleri arasında uzunca aralıklar bırakarak yerleşmesi.

sıraevler [Alm. *Hausgruppe, Reihenhäuser*] [Fr. *maisons en bandes*] [İng. *terrace houses, row houses*]: Küçük bir alanda yoğun yerleşmeye olanak veren, birbirine benzeyen ya da aynı tasarlara uyularak yapılmış, yapıtasarcılık özellikleri hemen hemen aynı olan, aynı yan duvarı paylaşan, birbiri ardına dizilmiş konutlardan oluşan dizi.

sokak çizgisi [es. t. *sokak hattı*] [Alm. *strassenfluchtlinie*] [Fr. *alignement de rue*] [İng. *street alignment, street line*]: Bir yol ile yapı adacıkları arasındaki yasal sınır. bkz. **önyüz çizgisi**
sokak donanımı [Alm. *Strasseninventar*] [Fr. *mobiliér urbain*] [İng. *street furniture*]: Sokakları yararlı kılan ve işlevlerini gereği gibi yerine getirmelerini sağlayan, elektrik direkleri, gi-diş gelişi düzenleyen ışıklı göstergeler, telefon kulübeleri, posta kutuları gezilik kanepeleri ve parmaklıkları, kapalı genbinit durakları, sokak lambaları, satıcı kulübeleri gibi, sokaklardaki durağan nesnelerin tümü.

son kat : Çatı ya da çatı katları altında bulunan düzgülü katların en üstte olanı.

sormaca [es. t. *analitik etüt*] [Alm. *Planungsgrundlagenforschung, Raumforschung*] [Fr. *enquête urbaine, recherche de l'aménagement du territoire*] [İng. *survey, planning research*]: Bir kent ya da kasabanın düzentasarını hazırlamak için gerekli bilgilerin elde edilmesi amacıyla bilimsel yöntemlerle yapılan araştırma türü.

su dağıtım ağı [es. t. *su şebekesi*] [Alm. *Wasserversorgungsnetz*] [Fr. *réseau de distribution d'eau*] [İng. *water mains*]: Bir kent ya da kasabada suyu kaynağından alarak konut ve işyeri gibi tüketicinin bulunduğu yerlere ulaştırmak amacıyla

kurulmuş bulunan borulardan oluşan dizge.

su kirlenmesi [Alm. *Wasserverseuchung*] [Fr. *pollution d'eau*] [İng. *water pollution*]: İnsanların, işleyim ve tecim etkinliklerinin etkileri altında, kentlerde kullanılan içme ve kullanma sularının olsun, göllerin ve akarsuların olsun, canlı yaşamı için dokuncalı ölçülerde sağlığa aykırı özdeklerle niteliklerinin bozulması.

su sağlama [es. t. *su temini*] [Alm. *Wasserversorgung*] [Fr. *système d'adduction d'eau, approvisionnement en eau*] [İng. *water supply*]: Evlerde ve işleyim etkinliklerinde kullanılacak suyun, yeraltı ve yerüstü kaynaklarından alınıp, kentsel su dağıtım ağından yararlanılarak kullanıcılara iletilmesi.

sürekli yapı [es. t. *daimi bina*] [İng. *construction perpétuelle*]: Temelli kalmak ereğiyle yapılan ve belirli bir süre için yapı-
lıp da, kulübe, baraka gibi yeğnil yapılardan sayılmayan yapı.

süreyl bölgelemesi [İng. *time zoning*]: Bir ayrıkşın kullanıma, bölgeleme kurallarına göre bu kullanım son bulduktan sonra da, belli bir süre için kent yönetimlerinde göz yumulması.

sürtünme gelimi [İng. *friction of space*]: Çekim gücünün, uzaklığın ve sürenin sınırlayıcı etkileriyle uzamda devinmenin pahalı duruma gelmesi.

sürümdeğer [es. t. *rayiç kıymet*] [Alm. *Marktwert, Handelswert*] [Fr. *valeur marchande*] [İng. *market value, commercial value*]: Bir alıcının, bir satıcıya, özgür pazar koşulları içinde, toprak karşılığında ödemeye istekli olduğu ve genellikle, kamulaştırma işlemlerinde, vergileme amacıyla yapılan yazımlarda kullanılan değer.

süzülme kuramı [Alm. *Filterkonzeption*] [Fr. *concept de filtration*] [İng. *filtering concept*]: Kimi ailelerin, oturdukları konutları türlü nedenlerle bırakıp gitmeleri sonucunda, bu konutların, daha aşağı gelir dilimlerindeki ailelerce paylaşılması ve bu süreç içinde, kentlerde konutların sürekli el değiştirmekte olduğunu varsayan kentbilim kuramı.

T

taban alanı [es. t. *bina sahası*] [Alm. *Geschossfläche*] [Fr. *superficie*] [İng. *floor space*]: Bir yapının, tasar ve yönetmeliklere göre düzenlenmiş yerbölümde kapladığı alan.

taban alan katsayısı [es. t. *bina sahası emsali*] [Alm. *Geschossflächenzahl, Gebäude-Ausnutzungsindex*] [Fr. *rapport plan-oher-sol*] [İng. *floor space index, floor area ratio*]: Bir yapının taban alanının bulunduğu yerbölüm alanına oranlanmasından elde edilen sayı. Yerbölüm yüzölçümünün katları olarak olur verilen en geniş alanı gösteren bir katsayı kullanılarak, yapı oylumunu ve yoğunluğunu sınırlandırmakta kullanılır.

taban alanı ölçünleri [Alm. *Nutzfläche*] [İng. *floor space standards*]: Konutlarda ya da tecimsel yapılarda, kişi ya da oda sayısı başına düşen, ya da önerilen taban alanı büyüklüğü.

taban harita [es. t. *halihazır harita*] [Fr. *carte de base*] [İng. *base map*]: Bir yerin doğal ve insan elinden çıkmış başlıca özelliklerini gösteren ve tüm tasarım ve tasarlama etkinlikleri için başlangıç olarak alınan harita.

taban ölçünler [es. t. *asgari standartlar*] [Fr. *normes minimums de logement*] [İng. *minimum standards*]: Daha büyüğüne, kamu kuruluşlarınca konut ödünçü verilemeyecek, toplumsal konut yöneltisi ile özendirilmek istenen konut büyüklüğü.

tapu [Alm. *Eigentumsurkunde*] [Fr. *titre de propriété*] [İng. *title deed, deed of real estate*]: Bir taşınmazın iyeliğinin, kimin olduğunu kanıtlamaya yarayan, iyeliğin sağladığı yetkileri kullanmaya olanak veren, tüzel bir değeri olan belge.

tapu kütüğü [es. t. *tapu sicili*] [Fr. *registre foncier*]: Bir kentte taşınmazların kimin olduğunu, niteliklerini, kentteki konumlarını, yerbölümlerinin ve bulundukları yapı adacıklarının sayısı ile birlikte gösteren, taşınmaz alım satımlarında, işlemin güvenilirliğini sağlamak için yararlanılan ve tapu yönetimlerine tutulan büyük defter.

tapu kütüğünde belirtim [es. t. *tapu kaydına şerh verme*]: Bir taşınmazın, kamulaştırılması vargısı verilmiş ya da bu taşınmaz üzerinde başkalarının kullanabileceği kimi yükümlenim hakları doğmuş ise, bunlarla ilgili bir açıklamanın, tapu kütüğüne yazılması.

tapu kütüğüne geçirme [es. t. *tapuya tescil*] [İng. *land registration*]: Bir kimsenin, bir taşınmazın iyesi olduğunu göstermek ve tapunun konusu olan taşınmazı, başkalarının saldırısına ya da ele geçirmesine karşı korumak için, tapu, tutu vb. belgelerle araçların devletçe tutulan bir kütüğe yazılması.

tarachalı konutlar [Alm. *Reihenhaus, Stufenbau*] [Fr. *maisons en rangée, maisons à gradins*] [İng. *terrace house*]: Eğimli bir yerde, birinin damı üsttekinin taracası olacak biçimde eğime dik doğrultuda, önyüzleri belli ölçülerde geri çekilerek yerleştirilen konutlar.

tarım kenti : Köylünün, kente göçmesine gerek kalmadan kalkındırılmasını sağlamayı amaçlayan, işleyim etkinlikleriyle çağdaş tarımsal etkinliğin birleştirilmesini öngören ve Türkiye'de bir siyasal partice (MHP) sözcülüğü yapılan kırsal gelişme yöntemi önerisi, bkz. **köykent ve özekköy**.

tarımsal kuşak [Alm. *Landwirtschaftlicher Gürtel*] [Fr. *ceinture agricole*] [İng. *agricultural belt*]: Büyüyen bir kentin çevresindeki yeşilliğin korunması için, belli genişlikteki bir tarım alanının, kentsel işlevlere ayrılması olurlanmadığı için, özgün niteliğini koruyan ve kenti çevreleyen toprak.

tarımsal toplululaştırma [Alm. *Flurbereinigung*] [Fr. *remembrement*] [İng. *land consolidation*]: Tarımda verimliliği yükseltmek, toprak iyeliğinde de parçalanmanın, tarım işletmelerinin verimsiz çalışmalarına yol açmasını önlemek için, köylünün istenciyle ya da toprak düzeltim izlenceleriyle tarımsal toprak iyeliğinin, verimli tarım etkinliğini olanaklı kılacak ölçüde büyük toprak parçaları olarak birleştirilmesini içeren zorunlu düzenleme.

tasar bölgesi [es. t. *plan bölgesi*] [İng. *planning region*]: Gelişmesini tasarlı bir çalışmanın konusu yapmak amacıyla, kendisini oluşturan yerel topluluklarla birlikte bir bütün olarak ele alınan bölge türü.

tasarcı [es. t. *plançı*] [Alm. *Urbanist*] [Fr. *urbaniste*] [İng. *planner*]: Kentbilimde, genel olarak kent tasarlamasıyla uğraşan kimse. bkz. **kentbilim uzmanı**.

tasar-çizim [es. t. *tersim*] [Alm. *project*] [Fr. *projet*] [İng. *design*]: 1 — Bir yapının ya da bir yerleşmenin düzen tasarının tümünün ya da belli bölümlerinin, uygulamısal çizim kurallarına uygun olarak, tasar, kesit, görünüş ve görünge biçiminde çizilmesi işlemi. 2 — Bu işlem sonunda ortaya çıkan çizim.

tasarlama [es. t. *planlama*] [Alm. *Planung*] [Fr. *planification*] [İng. *planning*]: 1 — Kıt kaynaklarla belli ereklere varabilmek için, gereksinmelerin ve kaynakların, uzun dönemler için belli ussal önceliklere uyularak dengelenmesi eylemi. 2 — Kentler ve kasabalar için düzentasar hazırlama ve uygulama işi.

tasarlama kurulu [es. t. *imar komisyonu*] [Alm. *zwischenge-*

meindlicher Städtebauausschuss] Fr. *comité pour l'aménagement des villes*] [İng. *planning commission*]: 1 — Ülkemizde, kent ve kasabaların düzen tasarlarını oluşturma evresinde, gerekli araştırmaları yapan, yaptıran, yaptırmayı tasarlayan örgütlere yardımcı olmak üzere yetkili kişilerden oluşmasını yasaların öngördüğü araştırma ve danışma kurulu. 2 — Amerika Birleşik Devletleri'nde, kent düzentasarlarının hazırlanmasından sorumlu olan görevlilerden oluşan kurul.

tasarlama ölçünleri [es. t. *planlama standartları*] [Alm. *Planungsrichtlinien*] [Fr. *normes d'urbanisme*] [İng. *planning standards*]: Toprağı bayındırlara ve bu gelişmeyi denetleyen yerel yönetimlere kılavuzluk etmek üzere saptanmış, uyulması zorunlu en küçük niteliklerle ilgili kurallar.

tasarlama örgütü [es. t. *imar idaresi*] [Alm. *lokale planungsbehörde*] [Fr. *service d'urbanisme*] [İng. *planning authority*]: Kentlerin ve kasabaların düzentasarlarının oluşturulmasından, uygulanmasından, bu işlevlere ilişkin tüm görevlerin yerine getirilmesinden sorumlu kamusal örgüt.

tasarlı kent [es. t. *planlı şehir*] [Fr. *ville planifiée*] [İng. *planned city*]: Gelişmesi ve büyümesi belli bir tasara uygun olarak gerçekleşmiş ve işlevleri gereği gibi yerine getirilmekte güçlük çekilmeyen kent.

tasar onayı [es. t. *imar planının tasdiki*] [Alm. *Genehmigung der plane*] [Fr. *approbation des plans*] [İng. *approval of plans*]: Kent düzentasarısının üst orunlarca, genellikle özeksel yönetimin ilgili kurumunca olurlanması işlemi.

tasar soruşturması [Alm. *Erhebung, Umfrage*] [Fr. *enquête*] [İng. *planning enquiry*]: Düzentasar uygulamasına ilişkin olarak, bir kamu kuruluşuyla kişiler arasında, kamulaştırmalar yüzünden, bir düzentasarda yer alan öneriler nedeniyle, bir yerin yenikent alanı olarak saptanması ya da bir vargının alınıp alınmaması gibi durumlarda, halkın özeksel yönetime başvurusu üzerine ortaya çıkan anlaşmazlıkları çözmek üzere, atanmış bir denetçinin olaya ilişkin açıklamalarda bulunduğu bir tür yargılama yöntemi.

tasar yazanağı [es. t. *imar planı izahnamesi*]: Tasarlamanın amaçlarını, ilkelerini açıklayan ve düzentasar üzerinde gösterilmesi olanağı bulunmayan ya da gösterilmesi gereksiz olan noktaları saptayan ama düzentasarla tümleşen ve tüzel bir değeri de olan yazanak.

taşınma dizgesi [es. t. *nakliye sistemi, münakale sistemi*] [Alm.

Verkehrssystem] [Fr. *système de transport*] [İng. *transportation system*]: Bir ülkede ya da kentte insan ve nesne taşımayı sağlamada yararlanılan yol, taşıt, durgunluk ve durulga gibi tüm araçlar ve bunlarla ilgili kolaylıkların oluşturduğu dizge.

taşınmaz [es. t. *gayrimenkul*] [Alm. *Grundeigentum, Realbesitz*] [Fr. *propriété immobilière*] [İng. *landed property; real estate*]: Toplum yararı amacıyla getirilmiş sınırlamalar dışında, iyelerine, bunları diledikleri gibi kullanma hakkı veren toprak ve yapılar.

taşınmaz yükümlülüğü [es. t. *irtifak, gayrimenkul mükellefiyeti*] [Alm. *Grunddiensbarkeit*] [Fr. *servitude foncière, charge foncière*] [İng. *easement on real estate, land charges*]: Taşınmaz iyesinin, başkaları için yüklenmek zorunda olduğu yükümlülük ve sorumluluklar.

taşınmaz yüzdecisi [es. t. *emlak komisyoncusu, emlakçi*] [Alm. *Grundstücksmaçler*] [Fr. *agent immobilier*] [İng. *real estate agent, realtor*]: Özellikle kentlerde toprak ve yapı edinmek isteyenlerle bunları satan ya da tutmanlığa verenleri, genellikle satış ya da tutmanlık ederi üzerinden belli bir yüzde alma karşılığında biraraya getiren ve bundan kazanç sağlayan kimse.

taşıt durguluğu [es. t. *otopark*] [Alm. *Parkplatz, Wagenabstellplatz*] [Fr. *parc de stationnement*] [İng. *parking lot*]: Taşıtların, devinim durumunda olmadıkları zaman geçici olarak durmalarına ayrılan ve bu amaçla yapılmış yapı, kenderlerine gösterilmiş kent kesimi ya da genişçe bir yerbölüm.

taşitli konaklama yeri [es. t. *motel*] [İng. *motel*]: Motorlu taşıtlarla yolculuk edenlerin yatma ve öteki günlük gereksinmelerini karşılamak üzere yapılmış yol kıyısı oteli.

taşma [es. t. *başkasının arsasına tecavüz*] [İng. *encroachment*]: Bir yapının tümünün ya da bir bölümünün, bir başkasının toprağına, yerbölümüne olursuz olarak girmesi.

tecim bölgesi [es. t. *ticaret muntıkası*] [Alm. *Handels-Geschäfts*] [Fr. *aire commerciale*] [İng. *commercial zone*]: Bir kentin, daha çok ya da yalnız tecimsel etkinliklerinin yerine getirildiğı ve öz yapısının buna uygun olarak yönetmeliklerle belirlilip düzentesarda gösterildiğı kesimi.

tecim kenti [es. t. *ticaret şehri*] [Alm. *Handelsstadt*] [Fr. *ville marchande*] [İng. *trading town*]: Başat ekonomik etkinliğı tecim olan, öteki işlevleri daha az önem taşıyan kent.

tecim özeği [es. t. *ticaret merkezi*] [Alm. *Einkaufszentrum*] [Fr. *centre commercial*] [İng. *commercial centre*]: Bir kentin tecim etkinliklerinin en yoğun olduğu, önemli tecimsel kuruluşlarının toplandığı kesimi.

tek ailelik konut [Alm. *Einfamilienhaus*] [Fr. *maison unifamiliale*, *maison individuelle*] [İng. *single family house*]: İçinde, yalnız bir ailenin yaşadığı konut.

tekelci toprak geliri [es. t. *rant*] [Fr. *rente*] [İng. *rent*]: Bir taşınmaz iyesinin, ya hiçbir emek vermeksizin salt iyelik hakkından yararlanarak ya da taşınmazın nitelikleri ve bulunduğu yerin sağladığı üstünlük nedeniyle artan değerinden elde ettiği kazanç.

tektenci [es. t. *perakendeci*] [Alm. *Einzelhändler*] [Fr. *marchand au détail*] [İng. *retailer*]: 1 — Alım satım etkinliğini toptan değil, parça parça yapan tecimci. 2 — Kentin düzentasarında bunların etkinliklerine ayrılan bölgenin niteliği.

tek vergi [İng. *single tax*]: Kamu gelirlerinin biricik kaynağını oluşturması için, toprak değeri ve öteki doğal kaynaklar üzerinden alınması, Amerika'lı ekonomici Henry George'ca önerilen vergi.

tekyıkım [İng. *spot zoning*]: Düşük ölçünlü yerleşim alanlarında, tek tek yapıların ve göreceli olarak küçük yapı öbeklerinin yıkılıp geride kalanlara el sürülmemesini anlatan kentçilik uygulaması.

tek yönlü yol [Alm. *Einbahnstrasse*] [Fr. *voie à sens unique*] [İng. *one way street*]: Kent içinde taşıt dolaşımını düzenlemek ve tıkanıklıkları önlemek amacıyla, taşıtların yalnız bir doğrultudaki gidiş ya da gelişlerine ayrılmış, dönüşlere ve karşıdan gelen taşıtlara kapalı yol.

temizleme [Alm. *Sanierung*, *sanitare Einrichtungen*] [Fr. *assainissement*] [İng. *sanitation*, *rehabilitation*]: 1 — Yoksul konutlarından oluşan alanların ya da bu yerlerdeki yapıların sağlığa aykırı niteliklerinin giderilmesi. 2 — Bir yerleşim yerine sağlık işgörülerinin sağlanması. 3 — Bir yerleşim yerine sağlık ocağı, arkdüzen vb. sağlıkla ilgili kolaylıkların getirilmesi

tepekent [es. t. *höyük*] [İng. *hill town*]: Eski Yunan ve Mezopotamya'dan Yirminci Yüzyıl İskoçya'sına dek pek çok yerde, daha çok din, savunma ve sağlık etkenleri gözönünde tutularak kurulmuş kent. Tepe biçiminde toprak yığılmış, eski uygarlıklardan kalma yerleşme türü.

tıkaç bölge [es. t. *tampon bölge*] [İng. *buffer zone*]: Kent için

de belli bir bölgeyi, başka kullanımlara ayrılmış bölgelerden ayırmak ve korumak için öngörülmüş, dokuncasız işlevleri olan yapılardan oluşan kent kesimi.

tikanma [Alın. *Wahlbezirk*] [Fr. *congestionnement*] [İng. *congestion*]: Genellikle dolaşımın yoğun olduğu yollardan söz edilirken kullanılmakla birlikte, besleyemeyeceği ve kentsel işlevlerini gereği gibi yerine getiremeyeceği ölçüde büyümüş, yüzölçümü, işlevlerine dar gelmeye başlamış kentler için de kullanılan terim.

tikel bölgeleme [İng. *spot zoning*]: Bir taşınmazın iyesini korumak amacıyla, o yörenin toprak kullanım biçimine uymasa ve dokuncalı da olsa, belli bir yerbölümün, genel bölgeleme kurallarından ayrık tutulması.

tikel düzentsasar [es. t. *mevzii imar planı*] [Fr. *plan partiel*] [İng. *peacemeal plan*]: Ana düzentsası bulunmayan kent ve kasabalarda belirlenen gecekondu iyileştirme ve önleme bölgelerini kentin genel düzenine bağlayan ya da kentin küçük bir bölümünü düzenlemek amacıyla oluşturulup toprak kullanımını belirleyen tasar.

tikel kamulaştırma [es. t. *kısmi istimlak*] [Alm. *Zonenenteignung, gebietsweise Enteignung*] [Fr. *expropriation par zone*] [İng. *expropriation by zones, partial condemnation*]: Bir bireyin iyesi olduğu taşınmazın, tümü yerine, yalnız kamulaştırmayı yapan kamu kuruluşunun gereksinme duyduğu bölümünün kamu iyeliğine alınması bkz. **artıkahım**.

toplayıcı [es. t. *kollektör*] [Alm. *Hauptkanal, Abwasser*] [Fr. *collecteur, égoût*] [İng. *main sewer*]: Kentin arkdüzenini yoketme yerlerine ya da denizin derinliklerine bağlayan anaboru.

toplayıcı yol: Kent içinde, oturma alanlarında bulunan ve yerel yollardan topladığı yaya ve taşıt akımını anayollara aktarmaya yarayan yol.

toplu bayındırım [es. t. *topyekûn imar*] [Alm. *geschlossene Bebauung*] [Fr. *aménagement groupé*] [İng. *comprehensive development, block system planning*]: Bir kentin ya da kasabasının belli bir yöresinin, yangın ve yersarsıntısı gibi doğal kırımlar, eskime ya da kent yenileme nedenleriyle bir bütün olarak ele alınıp tasarlı etkinliklere konu yapılması.

toplu konut [es. t. *mesken sitesi, site*] [Alm. *Wohnkolonie, Siedlung, Wohnbauanlage*] [Fr. *groupe d'habitation, colonie d'habitation, ensemble résidentielle*] [İng. *housing estate, housing scheme*]: Konut birleşkesi, konut yapım ortaklığı ya da konut

bankaları gibi kamusal ya da özel kuruluşlarca gerçekleştirilen ve çok sayıda ailenin barınma gereksinmesini karşılayan büyük çaptaki konutlandırma ve yerleştirim girişimi.

topluluk yapısı [es. t. *cemaat bünyesi*] [Alm. *Gemeindestruktur*] [Fr. *structure d'une communauté*] [İng. *community structure*]: Bir yerel topluluğu oluşturan insanların, uğraş, gelir, yaş, öğrenim, cinsellik, evlilik, erdenlik gibi olgusal niteliklerinden, değer yargılarından ve davranışlarından oluşan özelliklerin tümü.

toplum kalkınması [es. t. *cemaat kalkınması*] [Alm. *Gemeinschaftsentwicklung*] [Fr. *développement communautaire*] [İng. *community development*]: Yerel toplulukların, ekonomik, toplumsal ve ekinel sorunlarını çözmek amacıyla giriştikleri çabaların devletçe her türlü olanaklarla desteklenmesine ve bu yönden ulusal düzeydeki kalkınma çabalarına katılmalarına dayalı eğitsel ve örgütsel süreçlerin tümü. bkz. **destekli imece**.

toplumsal konut [es. t. *sosyal mesken*] [Alm. *Sozialwohnungen*] [Fr. *logement social, habitation sociale*] [İng. *social housing, public housing*]: Yoksul ya da dar gelirli toplulukların barınma gereksinimlerini karşılayabilecek biçimde yapılmış, en küçük boyut ve niteliklerde, sağlık koşullarına uygun, sağlam ve ucuz konut. bkz. **halk konutu, ucuz konut**.

toplumsallaştırma [es. t. *sosyalleştirme*] [Fr. *socialisation*] [İng. *socialization*]: Bir doğal kaynağın, ekonomik etkinliğin ya da işgörünün bireylerin elinde kişisel kazanç amacıyla kullanılmasını önlemek; ya iyeliğinde, ya kullanımında ya da bunların her ikisinde kamunun etkinliğini artıracak değişiklikler yaparak bunları tüm toplumun yararlanmasına sunmak.

toplumsal ve ekonomik aşınım [es. t. *sosyal ve iktisadi erozyon*] [İng. *social and economic erosion*]: Köylerden kentlere doğru olan nüfus akınlarının ekonomik ve toplumsal gelişme sürecine uyumsuzluğu sonucunda, kırsal alanların, çalışabilir, güçlü nüfusu yanı sıra, ekonomik kaynaklarını da yitirip yoksullaşması.

toplum yararı bkz. **kamu yararı**.

toplu taşıma [Alm. *öffentlicher Massenverkehr*] [Fr. *transport public*] [İng. *mass transportation, public transportation*]: Bir kent halkının ulaşım gereksinmesinin özel taşıt, dolmuş ve küçük binitle yerine, genbinit ya da altulaşım gibi kısa sürede çok sayıda insan taşımaya elverişli büyük taşıma araçlarıyla karşılanmasını içeren ulaşım dizgesi.

toplu yerleşim [es. t. *toplu iskân*] [Alm. *Zusammengeballte, Sammelsiedlung, geschlossene Siedlung*] [Fr. *aménagement groupé, aménagement concentré*] [İng. *compact settlement, concentrated settlement*]: Dağınık yerleşmenin karşısı olan ve bir yerleşmede yapıların birbirlerine yakın ya da bitişik olmalarını gerektiren bir nüfus yerleşmesi türü.

toprak bankası [İng. *land bank*]: Gelecekteki gereksinimleri karşılamak için, kamu kuruluşlarınca, belli bir izlenceye uygun olarak satın alınan, kamulaştırılan ve biriktirilen toprakların tümü.

toprak elmenliği [es. t. *toprak zilyetliği*] [Alm. *Grundbesitz*] [Fr. *possession du sol*] [İng. *land tenure*]: Bir toprak parçasının, iyisi olmaksızın, elde bulundurulmasına ya da ondan yararlanılmasına olanak veren tüzel ilişki.

toprak haritası [Alm. *Bodenkarte*] [Fr. *carte foncière*] [İng. *soil land acquisition, land reclamation*]: Bir ülkede, kırsal ve kentsel toprakların, niteliklerine ve verim durumlarına göre sınıflandırılıp ayrı ayrı belirtkelerle gösterildikleri harita.

toprak kazanımı [Alm. *Bodenwerb*] [Fr. *acquisition du sol*] [İng. *land acquisition, land reclamation*]: Denizin ya da göllerin doldurulması sonucunda toprağın kamuca değerlendirilebilecek duruma getirilmesi.

toprak kullanım araştırması [es. t. *araziden faydalanma anketi*] [Alm. *Flächennutzungserhebung*] [Fr. *enquête sur l'utilisation du sol*] [İng. *land use survey*]: Kentlerin düzentasarını hazırlamaya başlarken sonuçları elde bulunması gereken ve kent toprağının türlü kentsel işlevler arasında nasıl bölüşülmekte ve türlü amaçlarla nasıl kullanılmakta olduğunu belirlemek amacıyla yapılan araştırma.

toprak kullanım haritası [es. t. *halihazır harita*] [İng. *land use map*]: Toprağın ve yapıların nasıl kullanılacaklarına, hangi işlevlere ayrılmış olduklarına ilişkin resmi harita.

toprak kullanımı [es. t. *araziden faydalanma*] [Alm. *Flächennutzung, Bodennutzung*] [Fr. *utilisation du sol, affectation du sol*] [İng. *land use*]: 1 — Genellikle kent topraklarının, kendiliğinden ya da bir tasarl eylem sonucu, türlü kentsel işlevler arasında paylaştırılarak kullanılması. 2 — Bu kullanımı belirleyen, düzenleyen kentbilim ilkelerinin tümü.

toprak kullanım tasarı [es. t. *arazi kullanma planı*] [İng. *land*

use plan]: Toprağın, gelecekte nasıl kullanılacağını, üzerinde hangi özel ve kamusal yapıların yapılmasına olur verileceğini ve bunların dayandığı varsayımları, gerekçeleri gösteren tasar türü.

toprakölçmen [es. t. *arazi tahrircisi*] [Alm. *Landmesser*] [Fr. *géometre*] [İng. *surveyor of land*]: Kentsel ve kırsal toprakların değerinde gün geçtikçe görülen değişiklikleri, vengileme işlemlerinde kullanmak üzere, belli aralıklarla saptamak için kurulan kamusal örgütlerin görevlisi.

toprak parçalanması [Fr. *fragmentation des terrains*] [İng. *land fragmentation*]: Kamusal dağıtım ve düzeltim izlencelerinin ya da kalıt yasalarının bir sonucu olarak, toprağın, ekonomik kullanışa elverişli olmayacak ölçüde küçük parçalara bölünmesi; böylece genellikle kent toprağının gitgide daha çok sayıda bireyin elinde toplanarak düzentsar uygulamasının gerektirdiği birlik ve bütünlüğün bozulması.

toprak tutmalığı [es. t. *arazi icarı*] [Fr. *rente foncière*] [İng. *ground rent*]: Kentsel ya da kırsal toprağın, tutmanlığa verildiğinde iyesine sağladığı gelir.

toprak vurgunculuğu [es. t. *arsa ve arazi spekülasyonu*] [Alm. *Bodenspekulation*]: [Fr. *spéculation foncière*] [İng. *land speculation*]: Taşınmazların pazar değerindeki yükselmelerden yararlanarak, para kazanmak amacıyla yapılan toprak alım satımı.

toprak vurguncusu [es. t. *arsa spekülâtörü*] [Alm. *Bodenspekulant*] [Fr. *spéculeur foncier*] [İng. *land-jobber*]: bkz. **eylemlî vurguncu**.

toprak yöneltisi [es. t. *arsa ve arazi politikası*] [Alm. *Bodenpolitik*] [Fr. *politique foncière*] [İng. *land policy*]: Bir ülkenin, kırsal ve kentsel topraklarını, kamusal ve bireysel iyelik arasında nasıl paylaştıracağını, bu paylaştırmada uzun dönemde ne gibi değişiklikler öngördüğünü, bireylerin, ailelerin, işletmelerin edinebilecekleri en çok toprak büyüklüğünün ne olduğunu ve toprakların kullanımına konulan sınırlamaları belirleyen kuralların tümü.

toptancı [Alm. *Grossist*] [Fr. *marchand en gros*] [İng. *wholesale dealer*]: 1 — Alım satım etkinliğini parça parça değil de toptan yapan tecimci. 2 — Kentin düzentsarında bunların etkinliklerine ayrılan bölgenin niteliği.

tutmalık [es. t. *kira parası*] [Alm. *Mietpris, Miete*] [Fr. *loyer*] [İng. *rent*]: Tutmanlık sözleşmesi uyarınca, taşınmaz iyesine ödenen para.

tutmalık değeri [es. t. *icar kıymeti*] [Alm. *Mietwert*] [Fr. *valeur locative*] [İng. *rental value*]: Bir taşınmaz malın, tutmanlığa verildiği varsayılarak yılda getireceği gelire göre hesaplanan satış değeri.

tutmalık konut [es. t. *kiralık mesken*] [Alm. *Mietwohnung*] [Fr. *logement locatif*] [İng. *rental housing*]: İyeliğini elde etmek için değil, belli bir tutmalık karşılığında oturulmak için yaptırılıp pazara sürülen konut türü. bkz. **iyelik konut**.

tutmalıkların dondurulması [es. t. *kiralarn dondurulması*] [Alm. *Mietstop*] [Fr. *blocage des loyers*]: [İng. *rent freezing, rent restriction*]: bkz. **tutmanlık denetimi**.

tutmalık ödeneği [es. t. *kira tazminatı*] [Alm. *Wohngeld*] [Fr. *allocation de logement*] [İng. *rent subsidy*]: Kimi ülkelerde, dar gelirli ya da yoksul aileleri konut bunalımlarının etkisinden bir ölçüde korumak amacıyla, her ay ödemekte oldukları tutmalık paralarının devlet ya da kent yönetimi gibi kamu kuruluşlarıncı üstlenilen bir bölümü.

tutmalık öğeleri [es. t. *kira unsurları*] [Alm. *Elemente der Miete*] [Fr. *éléments du loyer*] [İng. *rent components*]: Tutmalık parası içinde, ısıtmanın, aydınlatmanın, içme ve kullanma suyunun, genel giderlerin ve taşınmaz iyesinin payları.

tutman [es. t. *kiracı*] [Alm. *Mieter*] [Fr. *locataire*] [İng. *tenant*]: Bir taşınmaz malın kullanımını, belli bir süre için belirli bir tutmalık karşılığında, taşınmaz iyesinden kendisi için sağlayan kimse.

tutmanlık [es. t. *kira*] [Alm. *Vermietung, Mietverhältnis, Pacht*] [Fr. *location, bail*] [İng. *tenancy, renting, lease*]: iBir kimse- nin, iyesi bulunduğu taşınmazın kullanımını, belirli bir süreyle ve belirli bir para karşılığında bir başkasına bırakmasını anlatan ikili ilişki.

tutmanlık denetimi [es. t. *kira tahdidi, kira kontrolü*] [Alm. *Mietstop*] [Fr. *limitation des loyers*] [İng. *rent control*]: Konut bunalımlarının sonucu olarak, tutmanlardan çok yüksek tutmalık parası istenmesini ya da bunların topluca evden çıkarılmalarını önlemek üzere, tutmalıkların yükseltilmesini belli bir düzeye bağlamak, evden çıkarmayı belli koşullara bağla-

arak güçleştirmek ve tutman -iye ilişkilerini denetlemek.

tutmanlık sözleşmesi [es. t. *kira mukavelesi*] [Alm. *Mietvertrag*] [Fr. *bail à loyer*] [İng. *lease, house letting lease*]: Bir taşınmazın iyesi ile tutmanı arasında, ödenecek tutmalığı, taşınmazın kullanılış biçimini ve herbirinin karşılıklı yükümlülük ve sorumluluklarını belirlemek üzere yapılan anlaşma, bağıt.

tutmanlık vergisi [es. t. *kira vergisi*] [Alm. *Mietsteuer*] [Fr. *taxe sur les loyers*] [İng. *rent tax*]: Kimi ülkelerde tutmanlığın sınırlandırılması ve devlete ya da yerel yönetimlere gelir sağlanması amacıyla taşınmaz iyelerinden, kazandıkları tutmalık toplamı üzerinden alınan vergi.

tutu bankası [es. t. *ipotek bankası*] [Alm. *Hypothekenbank*] [Fr. *banque hypothécaire*] [İng. *mortgage bank*]: Konutsuz aileleri konutlandırmak amacıyla, edinilecek konut üzerine önceden tutu koyarak ödünç para veren banka.

tutu değeri [es. t. *ipotek kıymeti*] [İng. *mortgage value*]: Bir taşınmaza, onun üzerine tutu koyan kurumun biçtiği değer.

tutunun kaldırılması [es. t. *ipoteğin fekki*] [Alm. *amtliche Ablösung von Hypotheken*] [Fr. *purge des hypothèques*] [İng. *discharge of mortgage*]: Taşınmazı üzerinde tutu bulunan bir kimsenin borcunu ödemesi sonucunda, tapu kütüğüne, taşınmaz üzerindeki tutu sınırlamasının son bulduğunu belirten bir belirtkenin konması.

tutu ödenci [es. t. *ipotek kredisi*] [Alm. *Realkredit, Hypothekendarlehen*] [Fr. *crédit hypothécaire*] [İng. *mortgage loan*]: Konut edinmek amacıyla, bankaların ya da öteki kuruluşların, kişilere, edinecekleri konutu ya da taşınmazı karşılık tutarak verdikleri ödünç para.

tutu sözleşmesi [es. t. *ipotek mukavelesi*] [Alm. *Hypothekenbrief, Pfandbrief*] [Fr. *contrat hypothécaire*] [İng. *mortgage deed*]: Bir alacağı sağlama bağlamak için, borcun ödenmesi durumunda, borçlunun taşınmaz malının satılmasına ve alacağın satış parasından karşılanmasına olanak veren, borçlu ile alacaklı arasında yapılan bir anlaşma.

türdeş bölge [es. t. *homojen bölge*] [Fr. *région homogène*] [İng. *homogeneous region*]: Oluşturduğu birimlerin temel nitelikleri birbirine çok benzeyen, toplumsal ve ekonomik nitelikleri yönünden bütünlük gösteren bölge.

U

ucaylaşım [es. t. *kutuplaşma*] [Fr. *polarisation*] [İng. *polarization*]: Bir ülkenin kentsel sıradüzeninde kimi kentlerin toplumsal ve ekonomik ilişkiler açısından kendisine bağlı daha küçük yerleşme birimlerinden oluşan kümelerin özeği olarak hızlı büyümesi ve ülkenin nüfusunu ve ekonomik etkinliklerini kendine doğru çekmesi.

ucaylaşmış bölge [es. t. *kutuplaşmış bölge*] [Fr. *région polarisée*] [İng. *polarized region*]: Bir ülkede ucaylaşım olgusu sonucunda büyüyen kimi kentlerin, çevrelerindeki irili ufaklı yerleşim yerleriyle birlikte •luşturdıkları anakent bölgesi.

ucuz konut [Alm. *sozialer Wohnungsbau*] [Fr. *habitation à bon marché*] [İng. *low-cost housing*]: Dar gelirli ya da yoksul ailelerin barınabilecekleri, tutmalığını ya da ederini ödeyebilecekleri ölçüde ucuz, gösterişçi öğeleri bulunmayan, toplumsal amaçlarla yaptırılmış, genellikle devletçe desteklenen konut. bkz. **toplumsal konut, halk konutu**.

ulaşım tasarlaması [es. t. *nakliyat planlaması*] [Alm. *Verkehrsplanung*] [Fr. *aménagement de la circulation*] [İng. *transportation planning*]: Yeni ulaşım kolaylıklarının ya da eskilerde yapılması öngörülen iyileştirmenin düzenli bir biçimde tasarçizim konusu yapılması, yeterliğinin sınanması ve yapımının izleneye bağlanması işlemi.

ulusal gezilik [es. t. *milli park*] [Alm. *Naturschutzgebiet*] [Fr. *parc national*] [İng. *national park*]: Önemli güzelduyusal ve görsel değerlere sahip bulunmakla kalmayıp dağcılık, yüzme, yürüme, kampçılık halkın dinlenmesi, eğlenmesi ve eğitilmesi gibi amaçlarla kamunun yararlanmasına ayrılan, işletilen, özel bakım ve koruma önlemlerinden yararlanan geniş kırsal alan.

ulusallaştırma [es. t. *millileştirme*] [Alm. *Nationalisierung*] [Fr. *nationalisation*] [İng. *nationalization*]: 1 — Özel iyelikteki ekonomik girişimlerin ya da toprak gibi bir doğal kaynağın, iyeliğinin ve yönetiminin, siyasal, ekonomik ve toplumsal nedenlerle devlet iyeliğine alınarak, toplumun yararına sunulması işlemi. 2 — İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngiltere'de, daha sonra da kimi sosyalist ülkelerde görüldüğü gibi, bir ülkede toprağın bireysel iyelik konusu olmaktan çıkarılması.

uydukent [es. t. *peyk şehir*] [Alm. *Trabantenstadt, Satellitstadt*] [r. *ville satellite*] [İng. *satellite town*]: Büyük bir kentin di-

sında, onun tüzel kişiliğinden bağımsız, ama toplumsal ve ekonomik etki alanı içinde kalan, gereksinmelerinden pek çoğunu oradan sağlamak zorunda bulunan, nüfusu genellikle büyük kentin iş yerlerinde çalışan kişilerden oluşan bir yerleşim yeri.

uygulama tasarısı [es. t. *tatbikat projesi*]: Bir yapının kurulmasında uyulması gereken uygulamısal ilkeleri belirleyen tasarım çizim.

uygulayımçı [es. t. *teknisyen, fen elemanı*] [Alm. *Techniker*] [Fr. *téchnicien*] [İng. *technician*]: Kent ve kasabaların düzen tasarılarının uygulanmasında, yapım etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde çalıştırılan, yapım sürecinin bir ya da birkaç evresine ilişkin konularda, bilgi, beceri ve deneyimi olan kimse.

uygulayım sal sorumluluk [es. t. *fennî mesuliyet*] [Fr. *responsabilité technique*] [İng. *technical responsibility*]: Bir yapının, çizim tasarımına uygun bir biçimde yapılmasının gözetim ve denetim altında bulundurulmasını kent yönetimine karşı yapı tasarımcı ya da ölçmen gibi görevlilere yükleme.

uygulayım tasar [es. t. *tatbikat planı*] [Alm. *Ausführungsplan*] [Fr. *plan d'exécution*] [İng. *execution draught*]: Bir kent ya da kasabanın düzen tasarısı çerçevesinde, ona uygun olarak çizilen ve yolların, yapı adacıklarının, bölgelerin ayrıntılarını, tasarlama yapı düzenini ve uygulama için gerekli bilgileri içeren daha büyük ölçekli tasarım.

uzaktan ısıtma [Alm. *Fernheizung*] [Fr. *chauffage à distance*] [İng. *distance heating*]: Kentlerde ve özellikle toplu konutlardan oluşan yerleşmelerde, konutların tek tek ya da o birim içindeki belli bir özekten değil, kentin bu işe ayrılmış, uzakta bir ısıtma kaynağından borularla yapılan bir ısı aktarımı ile ısıtılması.

uzak yol genbini terminali [es. t. *şehirler arası terminal*] [Alm. *Omnibusdepot*] [Fr. *gare routière*] [İng. *bus station, bus terminal*]: Kentler arasında gidip gelen yolcu genbini terminalinin yolcu indirip bindirmesi, geçici sürelerle durması için kentin elverişli yerlerinde yapılmış, özel durma bölümleri, işevleri, bekleme odaları ve ortak yararlanmaya açık işgörü yerleri bulunan büyük yapı ve kolaylıklar.

uzam [es. t. *mekân*] [Alm. *Raum*] [Fr. *espace*] [İng. *space*]: İnsanı, çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde yaşam etkinliklerini ve eylemlerini sürdürmesine elverişli, toprak, hava ve sudan oluşan çevre.

uzam örgütlenmesi [es. t. *mekân organizasyonu*] [Alm. *raumliche Anordnung*] [Fr. *organisation spatiale*] [İng. *spatial organization*]: 1 — Uzamda yer alan yerleşme birimlerinin aralarındaki düzenli ilişkilerin oluşturduğu örgüt biçimi, 2 — Uzamdaki yerleşme birimlerinin aralarında belli ve değişmeyen bir işlevsel ilişkiler bütünüünün oluşması ya da oluşturulması süreci.

uzamsal yapı [es. t. *mekân bünyesi*] [Alm. *Raumgefüge*] [Fr. *structure spatiale*]: Uzamda yer alan irili ufaklı yerleşme birimlerinin ve onları oluşturan yapıların ve insanların aralarındaki ilişkilerin yarattığı gözle görülür yereysel bütünlük.

uzerişen [Alm. *Pendler*] [Fr. *migrant alternant, navatteur, banlieusard*] [İng. *commuter*]: Yörekentte oturan ve kentin sunabildiği taşıma olanaklarından yararlanarak ya da kendi taşıma olanaklarıyla her gün çalışmak üzere kente gidip gelen kimse.

uzerişim bölgesi [Alm. *Pendlereinzugsbereich*] [Fr. *zone des navatteurs*] [İng. *commuter's zone*]: Bir kentin, çeşitli doğrultulardaki uzerişim uzaklıkları içinde kalan ve insanları sabah ve akşamları sürekli devinim içinde bulunan yörekentlerinden oluşan çevresi.

uzman tasarcı [İng. *specialist planner*]: Kent tasarlama uğraşısının gerektirdiği birçok bilim dallarında biraz bilgisi bulunmakla birlikte, bunlardan bir tanesinde üniversite üstü öğrenim görmüş, derin bilgi ve deneyim kazanmış kent tasarcısı.

uzun süreli ödünç [es. t. *uzun vadeli ikraz*] [Alm. *langfristiges Darlehen*] [Fr. *prêt à long terme*] [İng. *long term loan*]: Bir yerel yönetim biriminin, İller Bankası gibi bir kamu bankasından, işgörü gereksinimlerini karşılamak için ya da konutsuz bir kimsenin, bir tutu bankasından konut iyesi olmak için ucuz koşullara aldığı ve 15, 20 ya da 30 yıl gibi uzun sürelerle geri ödenmesi gereken para.

uzun süreli tutmanlık [es. t. *uzun vadeli kira*] [Alm. *Erbpacht*] [Fr. *bail à longue durée, bail emphytéique*] [İng. *long-term lease*]: Kamu elindeki taşınmazların, özellikle toprağın, iyeliğini saklı tutarak ondan sonsuza dek yararlanabilmek için, kullanımını, 20, 50, 100 yıl ve daha uzun süreler belli bir tutmanlık karşılığında -tutmanlık sözleşmesiyle başkalarına bırakmak.

Ü

üniversite kenti [es. t. *üniversite şehri*] [Alm. *universitätstadt*] [Fr. *ville universitaire*] [İng. *university town*]: Özyapısına ve bellibaşlı etkinliklerine, orada bir üniversitenin bulunmasının başat özellikler kazandırmış olduğu kent.

üretimlik [es. t. *fabrika*] [Alm. *fabrik*] [Fr. *fabrique*] [İng. *factory*]: İşleyimselleştirilmiş bir üretim süreci içinde üretilen bir nesnenin yapıldığı, araç ve gereçlerin topluca bulunduğu, işlenmiş özdekler için ayrı yerleri bulunan yapı.

üstenci [es. t. *müteahhit*] [Alm. *Bauunternehmer*] [Fr. *entrepreneur de bâtiments*] [İng. *building contractor, builder*]: Bir yapının ya da kent ve kasabaların düzentasalarının tümünün ya da bir bölümünün hazırlanmasını üstlenen kimse, yüklenici.

üsterme [es. t. *ihale*]: Bir yapının yapılması işinin ya da kent ve kasabaların düzentasalarının hazırlanmasının gerçekleştirilmesi için yetkili kuruluşların, bu işi aypacak bir üstenci ile anlaşmaya varmaları.

üstgeçit [Alm. *Überführung*] [Fr. *passage au-dessus, passage supérieur, croisement à deux niveaax*] [İng. *over-pass, fly over*]: Bir yolun iki yanını, basamaklarla yükseltilmiş bir bağlantı ile birleştiren ve yayaların - yoldaki taşıt dolaşımının çekinceleriyle karşılaşmaksızın - karşıdan karşıya geçmelerini sağlayan geçit.

Y

yağ lekesi [Fr. *tache d'huile*]: Bir yerleşim yerinin, nüfusunun hızla artması ve ekonomik etkinliklerin çoğalması sonucunda, kent haritası üzerindeki imgesinin yayılarak büyümesi

yalı : Deniz kıyısında yapılmış ve denizle dolaysız bağlantısı bulunan konut türü.

yan etkiler [Fr. *externalités*] [İng. *externalities, side effects, repurcussion effects*]: Bir etkinliğin. eylem ve işlemin, bundan dolaysız olarak yararlananlardan başkaları için doğurduğu dolaysız sonuçlar.

yangeçit [es. t. *baypas*] [Alm. *umgehungstrasse*] [Fr. *voie de dérivation*] [İng. *bypass road*]: Düzgeçişli taşıt dolaşımını

kentte belli bir bölgenin dışına çekmek amacıyla, o bölgeye teğet olarak geçirilen ve anayola iki ucundan bağlanan yarıdımıcı yol.

yangın çekince düzeyi [Alm. *Brandrisikostufe*] [Fr. *barème des risques d'incendie*] [İng. *fire-risk grading*]: Kent içinde türlü kesimlerin, yangından dokunca görme olasılığı.

yangın çıkanağı [es. t. *harik merdiveni*] [Alm. *Feuerleiter*] [Fr. *échelle à incendie*] [İng. *fire-escape*]: Kentin yoğun nüfuslu ve yüksek, çok katlı konutlarının bulunduğu yerlerdeki yapılarda ve yüksek işyeri yapılarında, bir yangının başgöstermesi durumunda, içerdiklerin yapının kenarından inmelerine olanak veren özel çıkanağ.

yangın söndürme örgütü [es. t. *ifaiye teşkilâtı*] [İng. *fire department*]: Bir kentin, yangın söndürme araç ve gereçlerini bulunduran, bunları kullanarak yangın söndürmek üzere eğitilmiş görevlileri olan, genellikle yerel nitelikteki örgüt.

yan komşu uzaklığı [Alm. *seitlicher Bauwich*] [Fr. *marge de reculement latéral, recul latéral*] [İng. *lateral clearance area, lateral free distance of building*]: Bir yapının yan yüzlerinin yakınında bulunan yerbölüm sınırlarıyla aralarında bulunması gereken en az uzaklık. bkz. **komşu uzaklığı**.

yanyüz [es. t. *yan cephe*] [Alm. *seitenfront*] [Fr. *façade latérale*] [İng. *flank front, side front*]: Bir yapının yola bakan yüzü, yani önyüzü ile onun karşısı olan doğrultudaki yüzü dışında kalan duvar ve pencerelerinden oluşan yüzlerinden her biri.

yapı [es. t. *bina*] [Alm. *Gebäude*] [Fr. *bâtiment, construction*] [İng. *building, structure, construction*]: Duvarlar ya da sütunlar üstüne oturtulmuş bir çatısı bulunan, insanların, hayvanların ve malların barınması ya da başka gereksinimleri karşılamaları amacıyla yapılmış; bir yapıtasarcılık ürünü.

yapı adası [Alm. *Block, Stein*] [Fr. *block*] [İng. *building block*]: Kentin, birbirine komşu olan, birbirini kesen dört sokağı arasında kalan ve içinden, taşıt dolaşımına açık başka bir yol geçmeyen dörtgen biçimindeki parçası.

yapı arabalığı [es. t. *bina otoparkı, garaj*] [Fr. *garage*]: Bir yapıda oturanların ya da çalışanların taşıtları için gerekli olan durma yerlerinin, yapının bulunduğu yerbölüm içinde sağlanması amacıyla yapının yeraltı katında, arka, yan ya da ön bahçelerinde düzenlenmiş durguluk.

yapı araştırması [Alm. *Bauforschung*] [Fr. *recherche scientifique de bâtiment*] [İng. *building research*]: Yapımda ucuzluk ve etkinlik sağlamak amacıyla, yapı öğeleri, yapı bileşenleri ve yapım alanı örgütlenmesine ilişkin yeni yöntemler bulma araştırması.

yapı bileşeni [İng. *building component*]: Bir yapının, biçimlendirilmiş yapı gereçlerinden oluşan küçük parçalarından her biri.

yapı biriktirimi [es. t. *yapı tasarrufu*] [Alm. *Bausparen, Bausparwesen*] [Fr. *épargne-préimmobilière*] [İng. *building-saving*]: 1 — Konut iyesi olmak isteyenlerin, bir bankadan tutu ödenci alabilmek için, o bankada belli bir süreyle tutmak üzere para biriktirmeleri. 2 — Böylece biriktirilmiş ve bankadaki özel bir hesapta toplanmış para.

yapı bölgesi [Alm. *Bauzone*] [Fr. *zone de construction*] [İng. *building zone*]: Bir kentte, ancak belli bir yapı sınıfına giren yapıların yapılmasına izin verilen bölge. bkz. **yerleşme alanı**.

yapı çizgisi [es. t. *bina hattı*] [Alm. *Baufluchtlinie*] [Fr. *alignement des bâtiments*] [İng. *building line*]: Bir yerbölümün ön yüzünden ya da kenarlarından belli bir uzaklıkta bulunan ve yasal olarak ondan daha ilerde yapıya izin verilmeyen varsayımsal çizgi.

yapı danışma örgütü [Alm. *Bauberatungstelle*]: Yapı yaptırmak isteyenlere güzelduyusal ve uygulamısal konularda bilgi veren kuruluş.

yapı denetleme düzlemi [İng. *bulk control plane*]: Yapıların yeterli ışık almalarını, birbirlerinin ışığını kesmemelerini sağlamak amacıyla, aralarındaki açıklığın yeter genişlikte olmasını sağlayan varsayımsal düzlem.

yapı derinliği [es. t. *bina derinliği*]: Bir yapının ön yüz çizgisi ile arka yüz çizgisinin en uzak noktası arasındaki dik uzaklık.

yapı derneği [Alm. *Baugesellschaft, Bausparverein*] [Fr. *société de construction*] [İng. *building society, building and loan association*]: İngiltere'de 1874 de çıkarılan Yapı Dernekleri Yasasına göre, taşınmazlar üzerinde kurulacak tutu karşılığında öndelik vererek üyelerinin kentsel toprak ve sonra da konut edinmesini sağlayan dernek. bkz. **konut derneği**.

yapıdüzen yönetmeliği [es. t. *imar talimatnamesi*] [Alm. *Ortsgesetz, Ortssatzung*] [Fr. *réglement*] [İng. *by-law*]: Kent ve kasabaların düzentasarlarını uygulamak, yapı eylemlerinin bir düzen

inde ve denetim altında gerçekleştirilmesini sağlamak üzere, her kent yönetiminin genel kurulunca Yapıdüzen Yasasına uygun olarak hazırlanan ve Bakanlıkça onaylanan yönetmelik.

yapı gelimi [es. t. *inşaat maliyeti*] [Alm. *Baukosten*] [Fr. *coût de la construction*] [İng. *building cost*]: Yapım sürecinde kullanılan tüm girdiler hesaba katılarak bulunan, bitirilmiş bir yapının tümünün ya da metre karesinin ederi.

yapı gereçleri [es. t. *inşaat malzemesi*] [Alm. *Baustoffe, Baumaterialien*] [İng. *building materials*]: Yapı bileşenlerinin yapılmasında kullanılan işlenmemiş, doğal ya da bir yapı bileşeni niteliği kazanamayacak ölçüde işlenmiş özdekler.

yapı girişimcisi bkz. **yap-satçı**.

yapı girişimi [Alm. *Baubetrieb*] [Fr. *entreprise de construction*] [İng. *building firm*]: Yapı yapmak amacıyla kurulmuş ortaklık, birleşke ya da bireysel örgüt.

yapı içi yoğunluğu [Alm. *Behausungsziffer*]: Yapı birimi başına düşen nüfus.

yapı işleyimi [es. t. *inşaat sanayii*] [Alm. *Baugewerbe*] [Fr. *industrie de bâtiment*] [İng. *building trade*]: Yapı üretimine ilişkin çağdaş yöntemlerle daha ucuz, daha sağlam birimleri daha çabuk ve çok sayıda üreten bir ekonomik etkinlik ve kesim.

yapı kurucu [es. t. *inşaatçı*] [Fr. *constructeur*] [İng. *builder*]: Yapı yapma işini, alım satım amacıyla yapan kişi ya da kuruluş.

yapılabilirlik [es. t. *fizibilite*] [Fr. *féasabilité*] [İng. *feasibility*]: 1 — Kent ve kasabaların düzentalarlarının, türlü etmenler hesaba katılarak, gerçekleştirilmesinin olanaklı ve ussal olup olmadığını belirlemeye yarayacak koşullar. 2 — Bunu elde etmeye yarayan inceleme ve araştırma türü.

yapım [es. t. *inşaat, inşa*] [Fr. *construction*] [İng. *building*]: Bir yapının yapılması eylemi.

yapım alanı [es. t. *şantiye*] [Alm. *Baustelle*] [Fr. *chantier*] [İng. *building site*]: Bir yapının yapıldığı yerde kurulan, yapım sürecine ilişkin işlerin görüldüğü geçici bir yapıyla, yapımın gerektirdiği araç ve gereçlerin bulundurulduğu işyeri.

yapım dizgesi [es. t. *inşaat sistemi*] [Fr. *système de construction*] [İng. *building system*]: Yapı öğelerinin bir bütün oluşturacak biçimde düzenlenmesi yöntemi.

yapım kuralları [es. t. *inşaat nizamı*] [Alm. *Bauordnung, ortsbau-*

satzung] [Fr. *réglements de construction*] [İng. *building regulations, building by-laws*]. 1 — Yapıların, yapılabilecekleri yerlere, yapılıp yapılamayacaklarına, hangi gereçlerden yararlanarak ve nasıl yapılacaklarına ilişkin kuralların ve sınırlamaların tümü. 2 — Bunları içeren tüzük, yönetmelik, genelge ve yönergeler. bkz. **yapı yasaları**.

yapım sözleşmesi [Fr. *bail à la construction*] [İng. *lease for construction*]: Yapı yaptıracak olan bir kimse ile yapının yapılmasını üstlenen üstenci arasında yapılan ve yapının taşıyacağı özelliklerle yapım süresini, ödenecek parayı ve öteki ayrıntıları gösteren sözleşme.

yapım yerbölümü [es. t. *inşaat sahası*] [İng. *building tot*]: Bir yapıda yerkatı, asmakat, çekmekat, çatı katı gibi kullanılabilen bütün katların, ışıklıklar çıktıktan sonraki alanları toplamı.

yapım yerbölümü katsayısı [es. t. *inşaat sahası emsali*]: Yapım yerbölümün tüm yerbölüm yüzölçümüne oranı.

yapı oluru [es. t. *inşaat ruhsatı, inşaat ruhsatıyesi*] [Alm. *Baube-willigung, Bauerlaubnis*] [Fr. *permis de construire*] [İng. *building permit*]: Kent ve kasabaların sınırları içinde yapı yapmak istğinde olan bireylerle kamu kuruluşlarının, yapıya başlayabilmeleri için kent yönetiminden almak zorunda oldukları onaylı belge.

yapı oylumu [es. t. *bina hacmi*] [Alm. *Baumasse*] [Fr. *encombrement*] [İng. *volume occupied by a building*]: Bir yapıma yalnız üzerinde kurulduğu yerbölümünde değil, yüksekliği nedeniyle de yerbölüm üzerinde kapsadığı uzam parçasının büyüklüğü.

yapı ögesi [es. t. *yapı elemanı*] [Fr. *éléments de construction*]: Yapı bileşenlerinin, çeşitli biçimlerde bir araya getirilmeleriyle yapılan ve yapı bileşeni olarak adlandırılmayacak ölçüde karmaşık olan parçası.

yapı tasarımı [Alm. *Bauentwurf*] [Fr. *projet de construction*] [İng. *structural design, building scheme*]: 1 — Bir yapının tümünün uygulamalı çizim kurallarına uygun olarak tasarısının, kesitinin, görünüşünün ve görünüşünün çizilmesi işlemi. 2 — Bu işlem sonucunda ortaya çıkan çizim. 3 — Ülkede uygulanmakta olan yapı ölçünlerine göre bir yapının türlü öğeleri arasındaki ilişkileri kurma ve bunu bir tasarı üzerinde gösterme. bkz. **tasar-çizim**.

yapı uzmanı [es. t. *inşaat mütehassısı*] [Alm. *Bausachverständiger*] [Fr. *expert en construction*] [İng. *building expert*]: Yapım sürecine ilişkin konularda uzmanlaşmış, bilgi ve deneyimi bulunan ve yapı araştırmaları da yapabilen kimse.

yapı yasağı [Alm. *Bauverbot*] [Fr. *interdiction de bâtir*] [İng. *interdiction to build*]: Kent ve kasabaların düzentasalarında kamu işgörülerine ayrılmış kent toprağında ve deniz, ırmak, göl kıyıları gibi toplumun yararlanmasına açık alanlarla korunması gereken kırsal ve doğal alanlarda, bireylerin yapı yapmalarını önleyen kural.

yapı yasaları [es. t. *bina mevzuatı*] [Alm. *Bauverordnungen*] [Fr. *réglementation du bâtiment*] [İng. *building code*]: Bir ülkede yapı yapacak ya da yaptıracak olanların uyması gereken, kent yönetimi, yapıdüzen ve bayındırlık yasalarının, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge ve vargıların tümü.

yapıtasar [İng. *structure plan*]: Geleneksel kent düzentasarına oranla daha esnek, yerel güce ve halk katılımına ağırlık veren, kentin büyümesinin ve değişmesinin önemli sorunlarına öncelik tanıyan bir tasarlama türü.

yapıtasarcılık [es. t. *mimari*] [Alm. *Architektur*] [Fr. *architecture*] [İng. *architecture*]: İnsanların yaşamasını kolaylaştırmak ve barınma, eğlenme, dinlenme, çalışma gibi eylemlerini sürdürebilmelerini sağlamak için uzamlar düzenleme sanatı ve bununla ilgili bilim dalı.

yapı yerbölümü [es. t. *imar parseli*] [Alm. *Baugrundstück*] [Fr. *lot à bâtir*] [İng. *building plot*]: Üzerinde, yapı kuralları uyarınca yapı yapılmasına olur verilen ve yapı yapmağa elverişli toprak parçası.

yapı yoğunluğu [es. t. *inşaat kesafeti*] [Alm. *Bebauungsdichte*] [Fr. *densité de construction*] [İng. *building density*]: Belli büyüklükte bir kentsel toprak birimi başına düşen oda sayısı ya da taban alanı.

yapı yöntemi [es. t. *inşaat tekniği*] [Alm. *Bautechnik, Bauweise*] [Fr. *technique de construction*] [İng. *building technique*]: Bir yapının yapılmasında yararlanılan araçlara göre değişik adları olan uygulama biçimi.

yapı yüksekliği [Fr. *hauteur da bâtiment*] [İng. *building height*]: Bir yapının, kent toprağı üstünde yüksekliğini (kot) aldığı noktadan saçak düzeyine dek olan yükseklik.

yap-satçı [es. t. *inşaatçı, müteahhit*] [Alm. *Bauunternehmer*] [Fr. *entrepreneur des bâtiments*] [İng. *builder, building contractor, speculative builder*]: Konut yapıp, kat-konut olarak satan ve geçimini bundan sağlayan girişimci. bkz. **yapı girişimcisi**.

yarararcı tasarlama [es. t. *faydacı planlama*] [İng. *utilitarian planning*]: Bırakınız yapsınlar düşüncesinin ürünü olan, taşınmazların alım satımından elde edilen kazançları en çoğa çıkarmayı amaçlayan ve kenti biçimlendiren türlü işgörüleri sağlanmasında ve vargıların alınmasında kamu yararını ve kamu esenliğini gereği gibi hesaba katmayan tasarlama türü.

yararlanım hakkı [es. t. *intifa hakkı*] [Fr. *usufruit*] [İng. *usufruct*]: Bir taşınmazın, özellikle bir toprak parçasının, iyeliğini kazanmaksızın, onu belli sürelerle ya da süresiz olarak kullanma yetkisi.

yararlı alan [es. t. *faydalı saha*] [Alm. *Nutzfläche*] [Fr. *surface utile*] [İng. *useful space*]: Bir konutun içinde, duvarlar arasında kalan kullanılabilir alanlar toplamı Yeraltı katları, •turmaya elverişli olmayan çatı araları ile çok birimli yapılarda bulunan ortak bölümler çıkarıldıktan sonra dış duvarların içerisinde kalan taban alanı. bkz. **katkısız kat alanı**.

yarı göçebe nüfus [Fr. *population semi-nomade*] [İng. *semi-nomadic population*]: Yerleşme sürecine başlamış ve göçebe niteliğini yavaş yavaş yitirmekte olan nüfus topluluğu.

yarı kentsel yerleşme [Alm. *landstadtische Siedlung*] [Fr. *habitat semi-rural*] [İng. *rurban settlement*]: Bir ölçüde kentleşmiş bulunmakla birlikte, kırsal niteliklerini de daha tümüyle yitirmemiş olan ve genellikle anakeatleri çevreleyen yeni yerleşmeler.

yarımuydu [Fr. *semi-satellite*] [İng. *quasi-satellite*] Londra çevresinde denenen, tam uydukent olmamakla birlikte, yenikent niteliği de taşımayan, özyapısında oturma alanı nitelikleri ağır basan, Londra'ya bağımlı küçük yerleşmelerden herbiri.

yarışma [es. t. *müsabaka*] [İng. *design contest*]: Kentlerin ve kasabaların düzentasarlarmın hazırlanmasında en iyi öneriyi elde edebilmek ve kentbilimin gelişmesini, bu alandaki uzmanların yetişmesini özendirmek amacıyla, yetkili kamu kuruluşlarınca açılan ulusal ya da uluslararası nitelikteki yarışma.

yarkurul dizgesi [İng. *commission system of government*]: Tüm yürütme ve yargı yetkilerinin, seçilmiş bir küçük kurula verilmiş olduğu kent yönetimi biçimi.

yaşamaları [es. t. *hayat sahası*] [Alm. *Lebensraum*]: İnsanların ve kentlerin yaşamlarını sürdürebilmeleri, işlevlerini gereği gibi yerine getirebilmeleri için gereksinme duydukları uzam.

yaşanabilirlik [Alm. *Bewohnbarkeit*] [Fr. *habitabilité*] [İng. *habitability*]: Bir konutun ya da bir kentin niteliklerinin insanların yaşamını sürdürebilmelerine elverişli oluşu.

yaşlılar yurdu [es. t. *huzurevi*] [Alm. *Altersheim*] [Fr. *maison de retraite, maison de repos*] [İng. *old peoples' home*]: Yaşlı kim-selerin, parası karşılığında oturmalarına ayrılan, kamuca ve çoğu kez kent yönetimlerince işletilen ve işgörülleri toplumsal çalışma görevlilerince yerine getirilen yapı.

yatay devingenlik [es. t. *ufkî harekettilik*] [Fr. *mobilité horizontale*] [İng. *horizontal mobility*]: Bir ülkede ya da bir kentte, insanların bir yerden bir başka yere, yaya olarak ya da taşıtlarla gitmelerindeki sıklığı gösteren ölçü.

yatıkent [es. t. *yatakhane şehir*] [Alm. *Schlafstadt, Pendlergemeinde, Arbeiterwohnungsgemeinde*] [Fr. *ville-dortoir, cité dortoir*] [İng. *dormitory town, bedroom town*]: Çok yoğun nüfuslu işleyim kuruluşlarının biraraya toplandığı işleyim bölgele-
rinde, nüfusun büyük bir bölümünü oluşturan işçilerin, çalış-
ma saatleri dışında kalan sürelerini geçirdikleri, oturdukları,
yemek yedikleri ve yattıkları konutlardan oluşan bir tür uydu-
kent.

yatırım geçingesi [es. t. *yatırım bütçesi*] [İng. *capital budget*]: Bir kent yönetiminin, düzentsarda öngörülen gezilik, taşıt durguluğu, kent alanı, açık ve yeşil alan, kamu yapıları gibi gereksinmelerini kapsayan, bunları önem sırasına koyan ve genellikle bir yıldan uzun bir sürede gerçekleştirilebilecek yatırım giderlerini belirten geçinge türü.

yatırım gideri [Alm. *kapitalaufwand*] [Fr. *dépenses de capital*] [İng. *capital expenditure*]: Bir kentin bellibaşlı işlevleri-
nin gerektirdiği, bir geçinge yılını aşan sürelerde gerçekleştirilebilen, günlük değil uzun süreli gereksinmelere yanıt ve-
rebilmek için yapılması gerekli giderler.

yaya [Alm. *Füßgänger betrefend*] [Fr. *pédestre*] [İng. *pedestrian*]: Kent içinde belirli uzaklıklara yürüyerek ulaşan kimse,

yaya adacığı [İng. *pedestrian island*]: Bir kentte yayalara ve yürümeye ayrılmış ya da o amaçla tasarlanmış bir adacık, kesim.

yaya dolaşımı [es. t. *yaya trafiği*] [Alm. *Fussgängerverkehr*] [Fr. *circulation pédestre*] [İng. *pedestrian traffic*]: Bir kentte. taşıt kullanmayan kimselerin gidiş gelişleri.

yaya geçidi [Alm. *Fussgängerüberführung*] [Fr. *chemin de piétons, passage pour piétons*] [İng. *pedestrian crossing, pedestrian passage*]: Yollarda, yayaların karşıdan karşıya güvenle geçmelerini sağlamak üzere, çivi, boya, renkli taş, ışık gibi belirtkelerle ayrılmış geçit.

yayalar bölgesi [Alm. *Fussgängerbereich*] [Fr. *espace réservé aux piétons*] [İng. *pedestrian precinct*]: Motorlu taşıt dolaşımına kapalı, yaya yollarından oluşan kent kesimi.

yayalaştırma: Kent yollarından bir bölümünün, yalnız yürünebilen yerler durumuna getirilmesi ya da düzentsarlarla, yürümeye ve yürütenlere daha geniş alanlar ayrılması işlemi.

yaya yolu [Alm. *Fussgängerweg*] [Fr. *chemin pédestre*] [İng. *pedestrian way*]: Kent ve kasabalarda yalnız yayaların gelip geçmesine ayrılmış, taşıt dolaşımına kapalı yol.

yaygın kent [Alm. *erweiterte City*] [Fr. *cité étendue*] [İng. *expanded city*]: Çok katlı yapılarla dar bir alana sıkışmamış, alçak yapılarla genişçe bir alan üzerinde kurulmuş, az yoğun nüfuslu kent.

yayılma [İng. *expansion*]: Bir kentin nüfusunun ve ekonomik etkinliklerinin bir ya da birkaç özekte yoğunlaşmayıp, kentin her yanına ve çevresine doğru yerleşme eğilimi göstermesi.

yazım bkz. **değeryazım**.

yazlık ev [Alm. *Sommerhaus*] [Fr. *villa*] [İng. *summer house*]: Bir kişinin ya da ailenin, genellikle kent dışında ve yörekentlerde bulunan, yaz aylarında dinlenmek için gidip kaldığı ikincil konut.

yeğnil işleyim [es. t. *hafif sanayi*] [Alm. *Leichtindustrie*] [Fr. *industrie légère*] [İng. *light industry*]: 1 — Az sayıda işçi çalıştıran, makina gücü kullanan ya da az kullanan, daha devingen ve çevreyi daha az kirleten işleyim kuruluşu. 2 — Bir kentin, bu özelliği taşıyan ekonomik etkinliği.

2 — İngiltere'de, Londra'ya nüfus akınlarını yavaşlatmak ve hatta Londra'nın nüfusunu biraz azaltmak amacıyla, 1945 yılında çıkarılan bir yasa ile, kentin yakın çevresinde kurulmasına olanak sağlanan, nüfusu 50-80 bin arasında değişen yeni yerleşmelerden herbiri.

yeniden geliştirme [es.t. *ihya*] [Alm. *Neugestaltung, Neuordnung*] [Fr. *réaménagement*] [İng. *redevelopment*]: Ekonomik ve yapısal özellikleri, iyileştirilmesine olanak vermeyecek ölçüde kötüleşmiş olan yoksul konutlarının yıkılması ve bunların oluşturduğu kent bölümlerinin yeni bir tasarlama düzeni içinde bayındırılması. bkz. **kent yenileme**.

yeniden konutlandırma [Alm. *Wiederunterbringung in Wohnungen*] [Fr. *relogement*] [İng. *rehousing*]: Yeniden geliştirme, kent yenileme sırasında ya da doğal kıranlar sonucunda evsiz barksız kalmış ailelerin, kamu kuruluşlarınca sağlanan türlü olanaklarla yeniden konut iyesi yapılmaları. bkz. **yeniden yerleştirim**.

yeniden yerleştirim [es.t. *yeniden iskân*] [Alm. *Wiederbezug*] [Fr. *repeuplement*] [İng. *resettlement, relocation, recolonization*]: Özellikle hükümetlerce uygulanan yöneltir sonucunda yerinden, yurdundan, barkından edilen bireylerin ve ailelerin yeni yerleşim yerlerine taşınmaları, oralarda konutlandırılıp çalışma olanaklarına kavuşturulmaları. bkz. **yeniden konutlandırma**.

yenikent [es. t. *yenışehir*] [Alm. *Neustadt*] [Fr. *ville nouvelle*] [İng. *new town*]: 1 — Az çok kendine yeterli bir çevrede, yerleştirilmesi öngörülen nüfusa, konut, iş olanağı, işyeri ve ve bunlara ilişkin kolaylıkları sağlamak amacıyla düzenlenen yeni ve büyük çapta tasarlı yerleşim yeri.

yenileştirme alanı : Gerek yerleşme düzeni, gerekse mevcut yapıların durumu bakımından yaşama ve sağlık koşullarının iyileştirmesi olanağı bulunmayan ve bu nedenle, düzenlenecek bir tasarlama göre, yapılarının ve öteki kolaylıklarının tümü ya da bir bölümü ortadan kaldırılarak yeniden bayındırılması öngörülen alan.

yer ayırma [es. t. *arazi tahsisi*] [Alm. *Bodennutzung*] [Fr. *affectation du sol*] [İng. *allocation of space*]: Belli bir kentsel işlev için, kent içinde ya da düzentalarlarda, işlevin önemi-ne ve büyüklüğüne göre, bayındırlık etkinlikleri için yer gösterme.

yeraltı durguluğu [es.t. *yeraltı otoparkı*] [Alm. *Tiefgarage*] [Fr. *parking enterré*] [İng. *underground parking*]: Bir yapının yol düzeyinden aşağıda kalan bir bölümünde, taşıtların durması-na ayrılmak üzere yapılmış yer.

yeraltı katı [es.t. *bodrum*] [Alm. *untergrund*] [Fr. *sous-sol*] [İng. *basement*]: Bir yapının, yol düzeyinin altında kalan katı.

yeraltı yaya geçidi [Fr. *passage sous-terrain*]: Yol düzeyinin altında bulunan, yayaların taşıt dolaşımından korunması için yapılan, çökmelerin önlenmesi için her yanı betonla kaplanan geçit. bkz. **alt geçit**.

yeraltı yerleşmesi [Alm. *Höhlenwohnung*] [Fr. *habitat troglodytique*] [İng. *cave dwelling, troglodyte dwelling*]: Kireçtaşı, kumtaşı, püskürük, tüf, lös gibi kayalar içinde doğal olarak açılmış ya da insan eliyle düzenlenip hazırlanmış bir tür yerleşim yeri.

yerbetim [es. t. *topoğrafya*] [Fr. *topographie*] [İng. *topography*]: 1 — Bir yer parçasının, engebelerini gösterecek biçimde kâğıt üzerine çizilmesi işlemi. 2 — Bu işi bilimsel yöntemlere göre yapan ve sonuçlarını, kentbilimcilerin, coğrafyacıların yararlanmasına sunan bilim dalı.

yerbölümsel araştırma [es. t. *topoğrafya araştırması*] [Alm. *Geländeaufnahme*] [Fr. *levé topographique*] [İng. *topographical survey*]: Bir kent ya da kasabanın düzentasasının hazırlanmasında yardımcı veri olarak kullanılmak üzere, o yerleşim yerinin engebelerinin niteliklerini saptamak amacıyla yapılan araştırma.

yerbölüm [es. t. *parsel, arsa parseli*] [Alm. *Grundstück, Parzelle*] [Fr. *parcelle*] [İng. *lot, plot*]: 1 — Kentin düzentasasına ve yasalara uygun olarak, üzerinde yalnız bir yapının yapılabileceği toprak parçası. 2 — Bir kentin toprağının bölünebileceği en küçük birim.

yerbölümcü [es. t. *parselci, imarcı*] [Fr. *lotisseur*] [İng. *developer*]: Kent ve kasabaların gelişme alanlarındaki tarla nitelikli toprakları ucuz iken satın alarak, yerel yönetimden yerbölümleme oluru çıkaran ve daha sonra konut yapmak isteyenlere yüksek satış edenleriyle satan vurguncu, bkz. **eylemli vurguncu**.

yerbölümçülük [es. t. *parselcilik*]: Yerbölümleme işine yardımcı olmayı uğraş edinerek bu yoldan para kazanmakta olan insanların yaptıkları iş.

yerbölüm derinliği [es. t. *parsel derinliği*]: Yerbölümün arka yüz çizgisinin önyüz çizgisine olan ortalama uzaklığı.

yerbölüm genişliği [es. t. *parsel genişliği*]: Bir yerbölümün, üzerinde bulunduğu yoldaki yüzünün uzunluğu.

yerbölümleme [es. t. *ifraz, parselasyon*] [Alm. *Parzellierung*] [Fr. *parcellement, division parcellaire, lotissement*] [İng. *sub-division, parcelling*]: Genellikle tarımsal nitelikte olan belli bir

toprak parçasının, kentin düzentasarisına ve bayındırım kural-larına uygun biçimde, anayolları ve yeşil alanları belirtilmiş ya-pı alanlarına adacıklara, küçük parçalara ayrılması işlemi.

yerbölümleme kuralları [es. t. *ifraz talimatnameleri*] [İng. *sub-division regulations*]: Yapıdüzen yasalarında, tüzkük ve yönet-meliklerinde ve kentlerin düzentasarlarında yerbölümlemeyi düzenlemek amacıyla konulan kuralların tümü.

yerbölümlemenin denetimi [es. t. *parselasyonun kontrolü*] [Fr. *contrôle de lotissement*] [İng. *subdivision control*]: Toplum yararının çoğaltılması amacıyla kentlerin gelişme alanlarındaki toprakların düzensiz bir kentleşme ve yerleşmeye yol açacak biçimde yerböölümlere ayrılmasının, belli kurallarla sınırlandı-rılması.

yerböölümtesar [es. t. *parselasyon planı*] [Alm. *Parzellierungsplan*] [Fr. *plan parcellaire*] [İng. *plot plan*]: Bir kentin ya da kasa-banın tümünde ya da bir bölümünde, yerböölümlemenin hangi ilkelere bağılı olarak yapılacağını, yerböölümlerin yerini ve sı-nırlarını gösteren harita.

yerduyum [İng. *sense of place*]: Bir yerleşim yerine ilişkin ola-rak, geniş ölçüde paylaşılan kişisel, öznel ve böylece tasar-lamada tasarcıların belli ölçüde göz önünde bulundurdıkları izlenimler.

yerel düzentsasar [es. t. *mevzii imar planı*]: Bir kentin tümü için değıil, ivedi olarak düzenlenmesi gereken bir bölümü için, ken-tin ana düzentsasarının bitirilmesini beklemeden hazırlanan tasar.

yerel tasarlama [es. t. *mahalli planlama*] [Alm. *Ortsplanung*] [Fr. *aménagement local*] [İng. *local planning*]: Bir yerin tü-mü ya da bir kesimi için, yerel bir tasarlama örgütünce be-nimsenen ve bölgesel ve ulusal tasarlara aralarında eşğü-düm bulunması gereken bir tasarın hazırlanması süreci.

yerel vergi [Alm. *Anschlagswert*] [Fr. *imposition locale*] [İng. *local assessment*]: Bir kentsel bayındırlık tasarısının çevresin-deki taşınmazların iyelerinden, iyileştirme giderlerini karşıla-mak amacıyla, taşınmazlarının diğlerleri üzerinden alınan ver-gilere verilen genel ad.

yerel yol [Fr. *voie locale*]: Yayaların ve taşıtların yol boyundaki yapılara ve kentsel topraklara, yerböölümlere ulaşmasını sağ-layan yol.

yerel yönetim [es. t. *mahalli idare*] [Alm. *Lokal-Kommunalver-waltung*] [Fr. *administration locale, pouvoirs locaux*] [İng.

local government]: 1 — Özeksel yönetimin dışında, yerel bir topluluğun ortak gereksinmelerini karşılamak amacıyla, vargı örgenlerini doğrudan doğruya halkın seçtiği, demokratik ve özerk kuruluş, bkz. **yerinden yönetim**. 2 Halkın yönetime katılmasına olanak veren, kendi eliyle seçtiği yerel örgenlerce yönetilmesini içeren yönetim biçimi.

yerel yönetim birimi [es. t. *mahalli idare ünitesi*]: Yerinden yönetim kuruluşlarından herbiri. Ülkemizde, il, kent yönetimi ve köy gibi yönetim birimleri. bkz. **yerel yönetim**.

yerel yönetimler birliği [es. t. *mahalli idareler birliği*] [Alm. *Gemeindetag, gemeindeverband*] [Fr. *syndicat de communes, union des autorités locales, association intercommunale*] [İng. *union of local authorities, association of local authorities*]: Güçlerini birleştirerek bir ya da birkaç ortak gereksinmelerini daha iyi, daha ucuz ve daha etkin bir biçimde karşılayabilmek amacıyla, yerel yönetim birimlerinin, yasalarda belirlenen biçimlerde, kendi istençleriyle ya da zorunlu olarak biraraya gelerek oluşturdukları ortak yönetim örgütü.

yereysel düzenleme [Alm. *Erschliessung von land*] [Fr. *aménagement de terrains*] [İng. *site development*]: Bir kentsel top-rak parçasının, altyapısı ve kentsel donanımı tamamlanarak, yapı yapmaya elverişli duruma getirilmesi.

yer geçidi [es. t. *hemzemin geçit*] [Alm. *Niveauiibergang*] [Fr. *passage à niveau*] [İng. *level crossing*]: Karayoluvla demirvo-lunun ya da iki karayolunun aynı düzeyde kesiştikleri, elle ya da özdevimli bir biçimde açılıp kapatılabilen geçit - bkz. **düzyedeş gecit**.

yerinden yönetim [es. t. *mahalli idare, adem-i merkeziyet*] [Alm. *Dezentralization*] [Fr. *administration locale, décentralisation*] [İng. *local government, decentralization*]: 1 — Yürütme erkin-nin belli ölçülerle özeksel yönetim ile yerel yönetim birim-leri arasında bölüşülmesini ve bir bölüm yetkilerin yerel bi-rimler eliyle kullanılmasını gerektiren yönetim anlayışı. 2 — Bu anlayışın başat olduğu yönetim biçimi bkz. **yerel yönetim**.

yerkatı [es. t. *zeminkat*] [Alm. *Erdgeschoss*] [Fr. *rez-de chaussée*] [İng. *ground floor, street floor*]: Bir yapının, oturduğu yer-bölüm düzeyinde bulunan katı.

yerkent [Am. *Oekumenopolis, Siedevertand räumlich*] [Fr. *oecu-menopole*] [İng. *ecumenopelis*]: Anakentleri enginkentlere dönüştüren güçlerin etkisiyle ve gelecek yüzyıl uygarlığının sağlayacağı uygulamabilimsel olanaklarla, gelecek yüzyılın

ortasından sonra, yeryüzündeki tüm engin kentlerin birleşerek, yeryüzünü birbirine bitişik ve özyapısı karmaşık bir kentsel alanlar topluluğu durumuna getirmesinden doğacak, türü kendine özgü kent.

yerleşik alan [es. t. *meskûn yer*] [Alm. *bebautes Gebiet*] [Fr. *zone construite, zone bâtie*] [İng. *built-up area*]: Bir kent yönetiminin ya da kentin komşu alanının sınırları içinde, oturulmakta olan ve işyeri olarak kullanılan yapıların en dışta olanlarının dış kenarlarını birleştiren çizginin en çok 200 metre dışından, toprağın durumuna göre ve demiryolu, karayolu ve akarsu gibi engelleri atlamaadan geçirilecek bir çizginin içinde kalan alan.

yerleşik alan sınırı [es. t. *iskân hududu*] [Alm. *Bebauungsperimeter*] [Fr. *périmètre d'agglomération*] [İng. *limit of built up area*]: Düzentasarın sınırları içinde, yapı yapılmış ve yapı yapmaya olur verilmiş olan alanların sınırı. bkz. **yerleşme sınırı**).

yerleşik nüfus [es. t. *meskûn nüfus*] [Fr. *population sédentaire*] [İng. *settled population*]: Ekonomik çevre, doğal ve çağbilsel koşullar gibi nedenlerle, belli bir yere ya da alana yerleşmiş ve sürekli yerleşmenin gerektirdiği işlevleri gören nüfus topluluğu.

yerleşimbilim [Fr. *ekistics*] [İng. *ekistics*]: İnsan yerleşmelerini türlü yönleriyle inceleyen bilim dalı.

yerleşim çevresi [Alm. *Wohnort, Wohnungswesen*] [Fr. *habitat*] [İng. *habitat*]: İnsanların oturdukları, çalıştıkları yapılardan, doğal ve insansal kaynaklardan oluşan kırsal ya da kentsel uzam.

yerleşim dışı alan [es. t. *iskân sahası harici*]: Kent genel kurullarınca saptanarak valiliklerce onaylanan yerleşme alanlarının sınırlarıyla, kent yönetiminin ve kentin komşu alanlarının sınırları dışında kalan ve yapı yapmaya olur verilmeyen alanlar.

yerleşim yeri [es. t. *mahal, meskûn yer*] [Alm. *Ortsgebiet*] [Fr. *localité, agglomération*] [İng. *locadity, agglomeration, built-up area*]: Bir toplumsal kümenin ya da daha kalabalık bir nüfus topluluğunun, yaşamak ve ekonomik etkinliklerini sürdürebilmek amacıyla seçip yerleştikleri kent, kasaba, köy ya da daha küçük bir yer.

yerleşke [es. t. *kampus*] [İng. *campus*]: Bir üniversitenin, öğretim ve araştırma etkinliklerinin görölmesine yarayan yapı-

lardan ve türlü kolaylıklardan oluşan, üniversitenin olmayan yapıların yer almadığı, genellikle kent özөгinden uzakta bulunan geniş alan.

yerleşme [es. t. *meskûn yer*] [Fr. *agglomération*] [İng. *settlement*]: 1 — Bir toplumsal kümenin ya da kalabalık bir nüfus topluluğunun, yaşamak ve ekonomik etkinliklerini sürdürebilmek için belli bir yeri seçmeleri eylemi. 2 — Bu amaçlarla seçilip yerleşilen kent, kasaba, köy ya da daha küçük bir yer. bkz. **yerleşim yeri**.

yerleşme alanı [es. t. *iskân sahası*] [Alm. *Bauzone, Baugebiet, Erschliessungsgebiet, Anfschliessungsgebiet*] [Fr. *zone à bâtir, zone à urbaniser*] [İng. *building area, development area*]: Bir kentin düzentasarında, yapı yapılmasına olur verilen alan bkz. **yapı bölgesi**.

yerleşme sınırı [es. t. *iskân hududu*] [Alm. *Bebauungssperimeter*] [Fr. *périmètre d'agglomération*] [İng. *perimeter line outside of which building is prohibited*]: Yerleşme alanının sınırı bkz. **yerleşik alan sınırı**

yerleşme tasarı [es. t. *iskân planı*] [İng. *settlement plan*]: Belli büyüklükte bir nüfusun, bir yerleşim yerine nasıl yerleştireceğini gösteren tasar. bkz. **düzentasar**.

yerleşme yapısı bkz. **topluluk yapısı**

yersarsıntısı [es. t. *zelzele*] [Fr. *tremblement de terre*] [İng. *earthquake*]: Kent, kasaba ve köylerin tümüyle ya da kimi bölümlerinin yeniden hazırlanacak bir düzentasara göre bayındırılmasını gerektiren bir doğal kıran türü. bkz. **deprem**.

yerleşim katsayısı [es. t. *lokasyon katsayısı*] [İng. *location quotient*]: Bir ülkede, belli bir bölgenin bir ekonomik etkinlik dalındaki payının, yine o bölgenin bir başka kesimdeki payı ile, katma değeri, çalışan nüfus, alan ya da benzeri bir ölçüte göre karşılaştırılmasına olanak veren oran.

yeryazım [es. t. *kadastro*] [Alm. *Kataster*] [Fr. *cadastre*] [İng. *land register*]: 1 — Taşınmaz malların korumalarını, sınırlarını, alanını, değerini belirleyip bir tasar üzerinde gösterme eylemi. 2 — Bu işle uğrayan bilim dalı, uğraşı.

yeşil alan [Alm. *Grünfläche*] [Fr. *espace vert*] [İng. *green space*]: Kent ve kasabalarda, insanların dinlenmesine, gezmesine, çocukların oynamasına ayrılan ve bu yerlerin bir taş yığını görünümü kazanmasına engel olmak amacıyla, kent yönetimlerinde düzenlenen gezilik, ağaçlı yol gibi ortak kullanım alanı. bkz. **açık alan**.

yeşil kuşak [Alm. *Grüngürtel, grünstraißen*] [Fr. *ceinture verte, bande de verdure*] [İng. *green belt*]: Bahçekentlerin, kentleşmenin etkisiyle yozlaşmasını, bozulmasını, taş yığımına düşmesini önlemek için, kentlerin düzentalarlarında öngörülen, orman ve koru gibi yeşil alanların oluşturduğu, üzerinde yalnız tarımsal etkinliklere olur verilen, yapı yapılamayan genişçe kuşak.

yeşil kuşaklı kentler [İng. *green-belt cities*]: Yeşil kuşaklarla çevrelenmiş ya da düzentalarlarında, yeşil kuşakla çevrilmeleri öngörülmüş bulunan kentler.

yeterlik ölçün bölgelemesi [İng. *performance standards zoning*]: Kimi işleyim kuruluşlarının, toprak kullanımlarının ve yapıların, belirli ölçünlerin ve ayrıntılı koşulların dışına çıkılarak belli kent bölgeleri için onanıp onanamayacaklarını gösteren genel kurallar.

yeterlik ölçünleri [es. t. *yeterlik standartları*] [İng. *performance standards*]: Bir yerel topluluğu gürültü, duman, toz, koku, kir, gaz, alev, ısı ve sarsıntı gibi tedirgin edici etkilerden korumak amacıyla, işleyim kuruluşlarının açılmasına ve açıldıktan sonra etkinliklerini sürdürmelerine olur verilebilmesinin ön koşulu olarak, söz konusu kuruluşların uymaları gerekli ölçünleri gösteren kurallar.

yetkeci tasarlama [İng. *authoritarian planning*]: 16. yüzyıldan bu yana, gücünü daha çok dinden alan buyurganların, kilise ve lonca gibi kurumlar dokuncasına elde ettikleri yeni yetkileri güvence altına almayı kolaylaştıracak yeni bir kentsel yerleşim biçimi yaratmak için, uzun, düz ve geniş ana yollara, tekdüze bir yapı düzenine, ikesişme noktalarında, amirlarda, geziliklerde ya da açık kent alanlarında sonuçlanan işinsal yollara ağırlık veren, bir kentsel tasarlama türü.

yetki genişliği [es. t. *tevsi-i mezuniyet*] [Fr. *déconcentration*] [İng. *deconcentration*]: Özökel yönetimin kimi yetkilerinin, onun adına, taşradaki birtakım örgütlerce, ya da bölge temsilcilikleri eliyle kullanılmasına olanak veren yönetim ilkesi.

yetki uzanımı [Fr. *extraterritorialité*] [İng. *extraterritoriality, extraterritorial powers*]: Bir kent yönetimine, kendi sınırları dışında da uygulanabilmek üzere bayındırım ve denetim yetkisi verilmesi.

yığışımı [es. t. *temerküz*] [Alm. *Ballung*] [Fr. *concentration*] [İng. *concentration*]: Nüfusun ve ekonomik etkinliklerin bel-

li yerleşim yerlerinde ya da kent öteklerinde toplanması süreci.

yıkıtım [es. t. *tasfiye*] [Alm. *Abbruch*] [Fr. *démolition*] [İng. *demolition*]: 1 — Bir yeniden bayındırma etkinliğinin gereği olarak ya da yarattığı çekince, eskime gibi nedenlerle bir yapının yerine daha sağlam, daha iyi bir yapı yapmak üzere yıkılması, ortadan kaldırılması. 2 — Bu nitelikteki yapılardan oluşan bir kent kesimindeki bütün yapıların, bu amaçla yıktırılması.

yıpratma [Alm. *Entwertung*] [Fr. *dépreciation*] [İng. *depreciation*]: bkz. **değer yitirimi**.

yoğunlaşım bölgesi [es. t. *temerküz sahası*] [Alm. *Verdichtungsraum*] [Fr. *zone de concentration*] [İng. *concentration area*]: Nüfusun ve ekonomik etkinliklerin giderek artan oranda toplandığı, hızla kalabalıklaşan yerleşim yeri.

yoğunluk [es. t. *kesafet*] [Alm. *Rochwichte*] [Fr. *densité*] [İng. *density*]: Belli büyüklükte bir alana düşen kişi, aile, ya da konut birimi sayısı. Kentbilimde, yoğunluk, genellikle, hektar başına hesaplanır.

yoğunluk bölgelemesi [Fr. *zonage de densité*] [İng. *density zoning*]: Bir kentte, kentin türlü kesimlerini, olur verilebilecek en yüksek nüfus yoğunluğu sayısı açısından sınırlandırarak, her yoğunluk bölgeciği için, bu yoğunluk tavanının aşılmasını önleyen kurallar **koymak ve uygulamak**.

yoğunluk tavanı [Fr. *plafond légal de densité (PLD)*]: Belli bir kent kesiminde hektar başına düşen nüfusun belli bir düzeyin üstüne çıkmasını önlemek üzere, kentsel bilimin uygulama araçlarından yararlanarak, yoğunluk artışına konulan üst sınır.

yoğsul komşuluğu [es. t. *sefalet yuvası, teneke mahallesi*] [Alm. *Verwahrlostes, Wohnviertel*] [Fr. *taudis*] [İng. *slum*]: Kalabalık, eski, yoğun nüfuslu, sıkışık yapılardan oluşan, halk sağlığı kurallarına uymayan düşük ölçünlü konutlardan oluşan ve anamalcı ülkelerin büyük kentlerinin öteklerinde rastlanan komşuluk birimleri.

yoksul komşuluklarının temizlenmesi [es. t. *sefalet mahallelerinin tasfiyesi*] [Alm. *Beseitigung verwahrlostes Viertel, Sanierung der Elendswohnungen*] [Fr. *assainissement des taudis, suppression des taudis*] [İng. *slum clearance*]: Bir yoksul komşuluğundaki konutların, yıkılarak biçimi değiştirilerek ya da onları yaratan koşullar düzeltilerek ortadan kaldırılması.

yoksulluk adası [Alm. *Elendsviertel*] [Fr. *ilot insalubre*] [İng.

slum area]: Bir kent içinde, düzentasara uygun olarak oluşmuş komşuluk birimleri arasında kalan ve bütün nitelikleriyle göze batan yoksul komşuluğu. bkz. **yoksul komşuluğu**.

yol [es. t. *tarik*] [Alm. *Weg*] [Fr. *chemin, voie*] [İng. *way, road*]: İnsanların, bir yerden başka bir yere gitmek üzere üzerinden ya da içinden geçtikleri, yerleşim yerlerinin gelişme doğrultusunu yakından etkileyen ve düzentasarlarda önemli bir öge oluşturan yerler.

yol ağı [es. t. *yol şebekesi*] [Alm. *Strassennetz*] [Fr. *réseau routier*] [İng. *road system*]: Bir kentin ana yollarından, top-
layıcı yollarından ve ikincil yollarından oluşan ve toprak kullanımına biçim veren yol düzeni.

yol boyu [es. t. *güzergâh*]: Kent içinde bir yolun nerelerden geçtiğini, harita ya da düzentasar üzerinde gösteren çizgi.

yol boyu gelişim [Alm. *Bandbebauung*] [Fr. *extension tentaculaire, construction en rubans, taches urbanisées au long des routes*] [İng. *ribbon development*]: Kentlerarası ana yollar üzerinde, bu yollar boyunca insan topluluklarının ve işyerlerinin gelişigüzel bir biçimde yerleşmesi.

yolculuk [es. t. *seyahat, sefer*] [Fr. *voyage*] [İng. *trip*]: Belli bir başlangıç noktasından varış yerine değin tek bir taşıtla gidilmesini içeren insan devinimi.

yolculuk dağıtımı [İng. *trip distribution*]: Belli bir başlangıç bölgesinden kaynaklanan her yolculuğun, harita üzerinde, her olası bitiş bölgesine varışını belirleyen araştırma yöntemi.

yolculuk yaratımı [İng. *trip generation*]: Kent içinde yeni yapılan yapılarda, yeni kurulan işyerlerinde görülen kentsel etkinliklerin taşıt dolaşımını ve durma yeri gereksinmesini artırması olgusu.

yol dışı durguluğu [Alm. *Parkplatz*] [Fr. *parking hors chaussée, stationnement des vehicules en dehors des chaussées*] [İng. *off street parking*]: Taşıtların kısa ya da uzun sürelerle durabilmeleri ve yollardaki dolaşımın aksamaması için, ana yollara yakın kent kesimlerinde yaptırılan durma yerleri.

yolkonağı [es. t. *han*]: Eskiden, yollar üzerinde ve küçük yerleşim yerlerinde yolcuların konaklaması için kullanılan odaları, avluları, ambarları, ahırları bulunan taş ya da ahşap yapı.

yol yanı durguluğu [Fr. *parking sur chaussée*] [İng. *curb parking*]: Taşıtların süreli ya da süresiz olarak durabilmeleri için yolların bir ya da iki yanında ayrılmış özel durma yeri.

yonca yaprağı [Alm. *Kleeblatt*] ([Fr. *feuille de trèfle*] [İng. *clover*]

leaf junction]: Bir yonca yaprağını andırır biçimde tasarlanmış alt ve üst geçitli kavşak.

yönetim kenti [es. t. *idare şehri*] [Fr. *ville administrative*] [İng. *administrative city*]: Başat işlevi, bir ülkenin yönetimi ve yönetki kuruluşlarını barındırmak ve onlara ilişkin etkinlikleri yerine getirmek olan kent. bkz. **yönetim özeği**.

yönetim özeği [es. t. *idari merkez*] [Fr. *centre administratif*] [İng. *administrative centre*]: Başat özelliğini, yönetim görevlerinin oluştuğu kent. bkz. **yönetim kenti**.

yönetimsel korumanlık [es. t. *idari vesayet*] [Alm. *verwaltliche Vormundschaft*] [Fr. *tutelle administrative*] [İng. *administrative tutelage*]: Yerel yönetim birimlerinin, yasal yetkilerini aşmamaları, görevlerini gereği gibi yerine getirmeleri, yurtaşlara sunulan işgörülerin ölçünleri arasında derin ayrıhkların ortaya çıkmaması amaçlarıyla, özeysel yönetime, yerel birimlerin eylem ve işlemleri, vargıları, geçingeleri ve görevlileri üzerinde tanınmış bulunan, onaylama, bozma, değıştirme yetkileri.

yöntasar [es. t. *yol ve istikâmet planı*]: Nüfusu 5 bin ile 10 bin arasında bulunan ya da nüfusu ne olursa olsun, ilçe özeği olan kentlerden düzentasarı bulunamayanların, yalnız bir ya da birkaç anayolunun ve bu yolların iki yanındaki taşınmazların düzenlenmesi için hazırlanan tasar.

yörekent [es. t. *banliyö*] [Alm. *Vorort, Vorstadt, Aussenstadt*] [Fr. *faubourg, périphérie*] [İng. *suburb*]: Genellikle oturma alanı niteliğinde olan, kentin özeğinden uzakta ya da sınırlarına yakın yerlerde bulunan kent bölümü.

yurtluk [es. t. *malikâne, mülk*] [Alm. *propriété*] [İng. *estate*]: Bir özel ya da tüzel kişinin iyeliğindeki taşınmaz.

yurtaşlık özeği [Alm. *Verwaltungszentrum, Gemeinschaftszentrum*] [Fr. *centre civique*] [İng. *civic centre*]: Genellikle kentlerin ilk kuruluş yıllarından kalmış olmakla birlikte sürekli bakım ve onarım görmüş olan ve bugün de kullanılmakta bulunan çağbilimsel ve dinsel değeri yüksek yapıların, kentkonagının ve öteki kamu yönetimi yapılarının yer aldığı kent çekirdeği.

yuva [es. t. *kreş*] [Alm. *Kindertagesstätte*] [Fr. *crèche*] [İng. *day-nursery, day-care-center*]: Anne ve babaların çalışmakta olduğu saatlerde, çocukların bakım ve eğitimini sağlayan özel ya da kamusal kurum.

yüksek yapıım [es. t. *mürtefi inşaat*] [Alm. *Hochbau*] [Fr. *const-*

ruction en hauteur]: [İng. *high-building*]: Kat sayısı ülkeden ülkeye, kentten kente ve kent içinde kesimden kesime değişmekle birlikte, genellikle birkaç kattan daha yüksek yapıların yapılması.

yüksek yapım bölgesi [es. t. *yüksek inşaat bölgesi*]: Bölgeleme kurallarına göre, bir kentte, genellikle 10 ve daha çok katlı yapıların yapılabileceği bölge.

yükseklik bölgelemesi [Alm. *Bauhöhenzonung*] [Fr. *réglementation des hauteurs de construction*] [İng. *height zoning*]: Yapıların yüksekliğini, bulundukları yolun genişliğine göre, güneş ışığı, hava, güzel görünüm sağlama gibi amaçlarla sınırlandıran bölgeleme türü.

yükseklik sınırı [es. t. *gabari*] [Alm. *Grenzzlinien des zulässigen Bauprofils*] [Fr. *gabari*] [İng. *legal limits of building profile*]: 1 — Yapılacak bir yapının, kent yönetimince olur verilebilen en çok yüksekliği. 2 — Taşıtlara yüklenecek yükün taşıttaki yüksekliği.

yükselti [es. t. *rakım, kot*] [Alm. *Höhenquote*] [Fr. *côte de niveau*] [İng. *bench mark*]: 1 — Bir yerin, başlangıç olarak alınan yatay düzlemde yüksekliği ve bu yüksekliği gösteren sayı. 2 — Yapı tasarımlarında boyutları göstermek için ölçü çizgileri üzerine yazılan sayı, ölçü sayısı.

yükselti çizgisi [es. t. *münhani*] [Alm. *Höhenlinien*] [Fr. *courbes de niveau*] [İng. *counter lines*]: Bir harita üzerinde eşit yükseklikteki noktaları birleştiren eğri çizgiler.

yükselti haritası [Alm. *Höhenlinien-karte, Schichtenplan*] [Fr. *carte avec courbes de niveau, plan de nivellement*] [İng. *counter map*]: Yükselti eğrilerinden oluşturulan harita.

yükselti tasar [es. t. *plankote, kotlu plan*]: Türli noktaların yükseltileri, bu noktaların bir tasarda belirtilen yerlerinin yanına yazılarak düzenlenmiş tasar.

yükseltiilmiş yol [Alm. *hochgeführte Strasse*] [Fr. *route surélevée*] [İng. *high-level road, elevated way*]: Çevresindeki yollardan ve yapılardan daha yüksekte bulunan yol.

yükümlenim hakkı [es. t. *irtifak hakkı*] [İng. *easement, encumbrance*]: Başkasının taşınmazı üzerinde, onun değerini azaltan ve bir kimsenin yararlandığı, geçme, ışık alma, yapı desteği gibi kullanma hak ve ayrıcalığı.

yürüme uzaklığı [İng. *walking distance*]: Bir kent, özellikle bir komşuluk birimi içinde, okul, pazar, bakkal, manav vb. kent kolaylıklarına yürüyerek varılabilecek uzaklık.

yüzer bölge [İng. *floating zone*]: Kent içinde yerleşmesi vargısı verilmiş olmakla birlikte, hangi özgül noktada, kent kesiminde yerleştirileceğinin harita üzerinde belirlenmiş olmadığı, bunun şimdilik erken sayıldığı, belli bir işlevin görüldüğü yer.

yüzer değer [İng. *floating value*]: Kamu kuruluşlarının türlü etkinlikleri sonucunda, bir kentin çeşitli kesimlerindeki taşınmaz malların değerlerinde yere ve zamana göre beliren değer ayrımları.

yüzer kent [İng. *floating city*]: Önyapımla kurulan bölümlerden oluşturulup, sonra deniz, ırmak ve göl kıyılarına taşınan, insanların yaşamasına elverişli yerleşim yeri.

Z

zorla yapım [es. t. *inşa mecburiyeti*] [Alm. *Bauverpflichtung*] [Fr. *construction forcée, obligation de construire*] [İng. *compulsory construction, obligation to build*]: 1 — Kent içinde bayırdırılmış ve boş tutulan bir yerbölümde belli bir süre içinde yapı yapma zorunluluğu. 2 — Konut için devletçe toprak sağlandığında, bu toprak üzerinde belli bir süre içinde yapı yapmayı sağlamak amacıyla konulan zorlayıcı kentbilim kuralı.

zorunlu durak [es. t. *mecburi durak, mecburi tevakkuf mahalli*] [Fr. *arrêt obligatoire*]: Kent içinde genbinitlerin yolcu indirip bindirmek için durmak zorunda oldukları açık ya da kapalı bekleme yeri.

ESKİ TERİMLER DİZİNİ

A

abide anıt
açık inşaat açık yapım
adem-i merkeziyet özeksiz-
leştirim
afet affı doğal kıran bağış-
laması
afetler fonu doğal kıran ak-
çesi, doğal kıran ayırcası
ağaçlı cadde ağaçlı anayol
ağır prefabrikasyon ağır ön-
yapım
ağır sanayi ağır işleyim
aktif spekülâtör eylemli vur-
guncu
alçak imar nizamı alçak dü-
zen bölgesi
alle ağaçlı yol
alternatif sokak almaşık yol
amele meskeni işçi konutu
amenajman düzenleyim
amme emlaki kamu taşınmaz-
ları
amme sıhhati kamu sağlığı
ana istihdam ana işler
analitik etüd sormaca
apartman çok barklı yapı
apartman dairesi katkonut
ara sokak arayol
arazi kırsal toprak
arazide amme mülkiyeti ka-
musal toprak iyeliği
araziden faydalanma toprak
kullanımı
araziden faydalanma anketi

toprak kullanım araştır-
ması
arazi icarı kırsal toprak tut-
manlığı
arazi kullanım planı toprak
kullanım tasarı
arazi tahrircisi toprakölçmen
arka bahçe mesafesi arka
komşu derinliği
arkad taş direkli geçit
arkeolojik saha kazıbilimsel
alan
arsa kentsel toprak
arsalardan faydalanmanın
kontrolü kentsel topraktan
yararlanmanın denetimi
arsa spekülâtörü kentsel top-
rak vurguncusu
arsa stoku kentsel toprak yı-
gımı
arsa tanzim satışı kentsel
toprak düzenleme satışı
arsa ve arazi politikası top-
rak yöneltisi
arsa ve arazi spekülasyonu
toprak vurgunculuğu
arsa zayıyatı düzenleme or-
taklık payı
asansör inercikar
asar-ı atika eski yapıtlar
asgari parsel cephesi en az
yerbölüm yüzü
asgari standartlar taban öl-
çünler
aşırı şehirleşme aşırı kent-
leşme

aşıkâr mesken buhranı açık
konut darlığı
avan-proje ön taslak
azamî bina sahası en geniş
yapım alanı
azamî ikraz haddi ödünç ta-
vanı
az gelişmiş muntika az geliş-
miş bölge
as kesif inkişaf az yoğun ge-
leşme

B

bahçe şehir bahçekent
banliyö yörekent
baraka eğreti yapı
başkasının arsasına tecavüz
taşma
baypas yangeçit
bedesten kapalı çarşı
bekâr odası barksız odası
belediye encümeni kent yöne-
tim kurulu
belediye meclisi kent genel
kurulu
belediye reisi kent başkanı
belediye sarayı kent konağı
beşeri mikyas kişicil ölçek
bina yapı
bina derinliği yapı derinliği
bina hacmi yapı oylumu
binaların hıza hattı düzdizim
çizgisi
bina hattı yapı çizgisi
bina mevzuatı yapı yasaları
bina otoparkı yapı arabalığı
bina sahası taban alanı
bina sahası emsali taban ala-
nı katsayısı
blok başı bina köşe yapı

blok bina bitişik yapı
bodrum yeraltı katı
bordür kırığı süsü
boş zaman faaliyetleri boş
süreç etkinlikleri
bölgelerarası farklar bölgeler
arası ayrımlar
brüt ikamet sahası katkılı kat
alanı
brüt ikamet sahası hissesi
katkılı kat alan payı
brüt inşaat sahası katkılı ya-
pı alanı
bulvar geniyol
bütçe geçenge

C

cadde anayol
cari kıymet gerçek değer
cazibe merkezi çekim özgeği
cephe önyüz
cephe hattı önyüz çizgisi
cumba çıkma

Ç

çevre hukuku çevre tüzesi
çocuk parkı çocuk geziliği
çok merkezli şehir çoközkeli
kent
çöp nakliyatı çöp toplama

D

dahile muhaceret içegöç
dahili iskan politikası içyer-
leştirim yöneltisi
dahili muhaceret içgöç
daimi bina sürekli yapı
deprem yersarsıntısı

dış tasarruf dışsal biriktirim
diferansiyel rant ayrılaş-
 mış rant
dupleks ev iki katlı bark
düşük standartlı mesken dü-
 şük ölçünlü konut

E

ekolojik bünye çevrel yapı
ekosistem çevre-dizge
elastiki plan esnektasar
elektrik tevzi şebekesi elek-
 trik dağıtım ağı
emlak komisyoncusu taşın-
 maz yüzdecisi, konut yüz-
 decisi
eski şehir eski kent
estetik kontrol güzelduyusal
 denetim
estetik zoning güzelduyusal
 bölgeleme

F

fabrika üretimlik
faıdacı planlama yararçı ta-
 sarlama
faıdalı saha yararlı alan
fazla kıymet artık değır
fazla nüfus artık yığın
fenni mesuliyet uygulayımsal
 sorumluluk
feodal şehir ortaçağcıl kent
ferdi meskenler muntıkası bi-
 rcysel konutlar bölgesi
fizibilite olabilirlik, yapılabi-
 lirlik
fiziki plan çizimtasar
fiziki planlama çizimsel ta-
 sarlama

fonksiyonel elverişlilik işlev-
 sel elverişlilik
fosseptik çürütme çukuru
fütüroloji gelecekbilim

G

gabari yükseklik sınırı
garaj arabalık
gayrimenkul taşınmaz
gayri safi ikamet kesafeti kat-
 kılı oturma yoğunluğu
gayri safi iskân kesafeti kat-
 kılı yerleşme yoğunluğu
gayri sıhhi sanayi tesisi sağlı-
 ğa aykırı işleyim
gravite modeli çekim örneği
gri saha boz alan
güzergâh yolboyu

H

hafif sanayi yeğnil işleyim
halihazır harita güncel du-
 rum haritası, taban hari-
 tası
halkın iştiraki kamusal ka-
 tılım
ham arazi işlenmemiş toprak
hamur düzenleyici birleştiri-
 rim
han yolkonağı
hane ev
hane halkı ev halkı
hane halkı reisi ev başkanı
hareketlilik devingenlik
harici muhaceret dış göç
hassas bölge duyarlı bölge
hayat sahası yaşam alanı
hemzemin geçit yer geçidi
hinterland artbölge

hisseli satış paylı satış
homojen bölge türdeş bölge
höyük tepelik
huzurevi yaşlılar yurdu

I

icar kıymeti tutmanlık değeri
iç hisar iç kale
idare şehri yönetim kenti
idari merkez yönetim özeği
idari vesayet yönetsel korumanlık
ifraz yerbölümleme
ifraz talimatnameleri yerbölümleme kuralları
ihale üstirme
ihiyari durak istençli durak
ihya yeniden geliştirme
ikamet beyannamesi oturma bildirimi
ikamet grubu oturma özeği
ikametgahlar mıntıkası oturma bölgesi
iki katlı mesken iki katlı konut
iki seviyeli yol iki düzeyli yol
ikraz fonu ödünç ayıracası
iktisadi baz teorisi ekonomik taban kuramı
iktisadi mekân ekonomik uzam
ilave merkez eközek
ilhak katma
imar geliştirim, bayındırım, yapıdüzen
imar bilançosu bayındırın dengelemi
imarıcı geliştirmen

imar durumu bayındırım belgesi
imar görmüş arsa bayındırılmış toprak
imar hakkı bayındırım hakkı
imar hakkının millileştirilmesi bayındırım hakkının ulusallaştırılması
imar harcı bayındırım akçası
imar hududu bayındırım sınırı
imar idaresi tasarlama örgütü
imar komisyonu bayındırım kurulu
imar planı düzentasar
imar planı izahnamesi tasar yazanağı
imar planının tasdiki tasar onayı
imar programı bayındırım izlencesi
imar şirketi bayındırım ortaklığı
imar talimatnamesi yapıdüzen yönetmeliği
imtiyaz ayrıcalık
imtiyazlı müstecir ayrıcalıklı tutman
inşaat yapım, yapı
inşaat kesafeti yapım yoğunluğu
inşaat maliyeti yapım gelimi
inşaat malzemesi yapı gereçleri
inşaat mütehassısı yapı uzmanı
inşaat nizamı yapım kuralları
inşaat parseli yapı yerbölümü

inşaat ruhsatı yetki yapısı oluru
inşaat sahası yapıyı yer bölü-
 mü
inşaat sahası emsali taban
 alanı katsayısı
inşaat sanayii yapıyı işleyi-
 mi
inşaat sistemi yapıyı dizgesi,
 yapıyı yöntemi
inşaat tekniği yapıyı yöntemi
inşaatçı yapı satıcı, yapı ku-
 rucu
inşaat sahası gelişme alanı
irtifa hakkı yararlanma hak-
 kı
irtifa muntakası geçiş böl-
 gesi
ipoteğin fekki tutunun kaldı-
 rılması
ipotek bankası tutu bankası
ipotek kıymeti tutu değeri
ipotek kredisi tutu ödenci
ipotek mukavelesi tutu söz-
 leşmesi
irtifa taşınmaz yükümlülüğü
irtifa hakkı yükümlenim
 hakkı
iskân hududu yerleşme sı-
 nırı
iskân kesafeti yerleşme yo-
 ğunluğu
iskân müsaadesi oturma olu-
 ru
iskân planı yerleşme tasarısı
iskân sahası yerleşme alanı
iskân sahası harici yerleşim
 dışı alan
iskân şartları barınma koşu-
 ları
islah planı iyileştirme tasarısı

istimlak kamulaştırma
istimlak bedeli kamulaştırma
 karşılığı
istimlak kıymeti kamulaştır-
 ma değeri
istinat duvarı dayanma du-
 varı
istisnai inşaat müsaadesi ay-
 ralık
işgal akını
işgal emsali kullanma katsu-
 yısı
işgal kapasitesi alabilirlik
işham işkoneğı
istihale halinde mülkiyet or-
tak iyelik
itfaiye teşkilâtı yangın sön-
 düme örgütü
ittihat birlik
izale-i şüyu paydaşlığın gide-
 rilmesi
izdiham aşırı kalabalıklık

K

kadastro yeryazım
kale içi şehir içkent
kalorifer özelsel ısıtıcı
kampus yerleşke
kâr maksadı olmayan cemii-
yet kazanç amacı gütmeyen
 dernek
karakter zoningi kullanım
 bölgelemesi
karakter zoningi planı bölge
 kullanım tasarısı
karye köy
kat mülkiyeti kat iyeliği
kati kabul kesin onam
kati proje kesin tasarısı
kesafet yoğunluk

kısmi istimlak tikel kamu-
 laştırma
kıymetlenme değerenleme
kira tutmanlık
kiracı tutman
kiraların dondurulması tut-
 malıkların durdurulması
kiralık mesken tutmalık ko-
 nut
kira mukavelesi tutmanlık
 sözleşmesi
kira parası tutmalık
kira tahdidi tutmalık deneti-
 mi
kira tazminatı tutmalık öde-
 negi
kira unsurları tutmalık öge-
 leri
kira vergisi tutmalık vergisi
kollektör toplayıcı
kontrollü gecekondü denetim-
 li gecekondü, Akkondü
kot yükselti
köy cemaati kırsal topluluk
köy imarı kırsal bayındırım
köy kalkınması kırsal geliş-
 me
köylük yer kırsal alan
köy meskeni kırsal konut
kreş yuva
kutuplaşma ucaylaşım
kutuplaşmış bölge ucaylaş-
 mış bölge
küçük sanatlar bölgesi küçük
 işleyim bölgesi

L

lâğım arkdüzen
liman şehri kıyıkent
lineer şehir çizgil kent

lojman kurum konutu
lokasyon katsayısı yerleşim
 katsayısı
lüks mesken gösterişli konut
lüzumundan fazla istimlak
 artıklım

M

mahal yerleşim yeri
mahalli idare yerel yönetim
mahalli idareler birliği yerel
 yönetimler birliği
mahalli idare ünitesi yerel yö-
 netim birimi
mahalli muhtariyet yerel
 özerklik
mahalli planlama yerel, ta-
 sarlama
mahremiyet sakinç
mali tevzin akçal denkleşme
mali yardım akçal yardım
malikâne yurtluk
maliyet fayda analizi gelim
 yarar çözümlemesi
mecburî durak zorunlu durak
mekân uzam
mekân bünyesi uzam yapısı
mekân organizasyonu uzam
 örgütlenmesi
menaf-i umumiye kamu ya-
 rarı
menafi-i umumiye kararı ka-
 muya yararlılık vargısı
merkez özek
merkez fonksiyonları özeksel
 işlevler
merkezi iş muntıkası özeksel
 iş bölgesi
merkezi kesim özeksel kesim

merkezi mahailer teorisi öze-
sel yerler kuramı

merkez-i sıklet ağırlık özeği

merkezi teshin özeysel ısıtma

merkeziyetçilik özekselleşti-
rim

**merkezleri bir bölgeler teo-
risi** özekteş bölgeler kura-
mı

merkezköy özekköy

mesire dinlenek

mesken konut

mesken açığı konut açığı

mesken arzı konut sunumu

mesken banliyösü konutsal
yöre kent

mesken buhram konut buna-
lını

mesken cemiyeti konut der-
neği

mesken etüdü konut araştır-
ması

mesken idaresi kamu konut
kurumu

mesken ihtiyacı konut gerek-
sinmesi

mesken kooperatifi konut bir-
leşkesi

mesken kredisi konut ödünçü

mesken mülkiyeti konut iye-
liği

mesken piyasası konut pazarı

mesken sitesi toplu konut

mesken siyaseti konut yönel-
tisi

mesken standartları konut öl-
çünleri

mesken stoku konut yığını

mesken şartları konut koşul-
ları

mesken talebi konut istemi

mesken tazminatı konut öde-
neği

meskûn nüfus yerleşik nüfus

meskûn yer yerleşik alan

metro altulaşım

metropol anakent

metropolitan bölge anakent
bölgesi

metropolitanleşme anakentleş-
me

metropolitan planlama ana-
kent tasarlaması

metruk bina bırakılmış yapı
mezvî imar planı tikel düzen-
tasar

meydan alan

mezarlık görürlük

mezbaha kesimevi

mıntika bölge

mıntıkacılık bölgencilik

mıntika plancısı bölge tasar-
cısı

mıntika planı bölge tasarı

mıntika planlaması bölge ta-
sarlaması

millî prak ulusal gezilik

millileştirme ulusallaştırma

mimari yapıtasarcılık

mimarlık planı görsel tasar

misafir meskeni konuk ko-
nutu

model örnek

model şehir örnek kent

modüler koordinasyon birim-
sel eşgüdüm

moratoryum erteleyim, ber-
kitme

motel taşıtlı konaklama yeri
muhaceret göç
muhacir göçmen
muhafaza koruma
muhafaza-i abidat anıtların korunması
mukayeseli maliyet analizi karşılaştırmalı gelim çözümlemesi
muhit tersimi çevrel tasarım
muvaakkat inşaat geçici yapı
muvaakkat iskân geçici yerleşim
muvaakkat kabul geçici •nam
muvaakkat mesken geçici konut

mücavir saha komşu alan
müşesesevi hane halkı kurumsal ev halkı
mülk mesken iyelik konut
mülkiyetin devredilmemesi iyelğin saklı tutulması
münakale sistemi taşıma dizgesi
münhane yükselti eğrisi
mürtefi inşaat yüksek inşaat
müşabaka yarışma
müstakil ev bağımsız konut
müstakil sanayi bağımsız işleyim
müstecirden isticar alttutmanlık
müşterek mülkiyet ortak iyelik, paylı iyelik
müteahhit üstenci

N

nakliyat planlaması ulaşım tasarlaması

nâzım imar planı ana düzen tasar
net ikamet sahası katkısız kat alanı
net ikamet sahası hissesi katkısız kat alan payı
nüfus kesafeti nüfus yoğunluğu
nüfus tahmini nüfus kestirimi
nüfus temerküzü aşırı yığışım
nümune örnek
nümune alma yoluyla anket örneklemeli sormaca
nüve mesken çekirdek konut

O

objektif bedel nesnel karşılık
objektif kıymet nesnel değer
organik planlama dirik tasarlama
organik şehir örgensel kent
organize sanayi bölgesi örgütlü işleyim bölgesi
otopark taşıt durguluğu

P

pansiyon barınacak
park gezilik
parşel yerbölüm
parşel derinliği yerbölüm derinliği
parşel genişliği yerbölüm genişliği
parşelasyon yerbölümleme
parşelasyon planı yerbölümleme tasarı
parşelasyonun kontrolü yer-

bölümlemenin denetimi
 parselci yerbölümcü
 parselcilik yerbölümcülük
 patika keçi yolu
 payitaht başkent
 perakendeci tektenci
 peşin kira işlemesiz tutmalık
 peşinat ön ödeme
 peyk şehir uydukent
 peyzaj mimarisi görey yapı-
 tasarcılığı
 plan bölgesi tasar bölgesi
 plancı tasarcı
 plankote yükselteli tasar
 planlama tasarlama
 planlama standartları tasar-
 lama ölçünleri
 planlı şehir tasarlı kent
 pasif spekülör eylemsiz
 vurguncu
 potansiyel hane halkı gizil ev
 halkı
 prefabrikasyon önyapım
 prefabrike mesken kurma ko-
 nut
 protokol bölgesi özel koruma
 alanı

R

radyal desen örümcekağı do-
 ku
 radyal plan örümcekağı ta-
 sar
 radyoantrik şehir örümcek-
 ağı kent
 rant tekeli toprak geliri
 rakabe çıplak iyelik
 rakım yükselti
 rayiç kıymet sürümdeğer

rehabilitasyon esenleştirme
 rekreasyon alanı dinlenme
 yeri
 restorasyon özönarım
 romantik planlama coşumcu
 tasarlama
 rüfj ortakaldırım

S

saçak seviyesi saçak düzeyi
 safi ikamet kesafeti katkısız
 oturma yoğunluğu
 safi iskan kesafeti katkısız
 yerleşme yoğunluğu
 safi muhaceret katkısız göç
 sahada nümune alma alan
 örnekleme
 sahil kıyı
 sahil şeridi kıyı kuşağı
 sahil yağması kıyı yağması
 sakin oturma
 sanayi bölgesi işleyim böl-
 gesi
 sanayi şehri işleyim kenti
 sefalet bölgesi çöküntü böl-
 gesi
 sefalet mahallerinin tasfiyesi
 yoksul komşuluklarının te-
 mizlenmesi
 sefalet yuvası yoksul komşu-
 luğu
 sektör teorisi kesim kuramı
 sentez paftası bireşim bel-
 gesi
 serbest saha açık alan
 serbest saha emsali açık alan
 katsayısı
 servis yolu işgörü yolu
 seyahat yolculuk

sınai adem-i merkeziyet işle-
yimsel özeksizleştirim
sınai inşa metodu işleyimsel
yapım yöntemi
sınır kâğıdı köy sınır belgesi
simülasyon öykünüm
sokak hattı sokak çizgisi
sosyal ve iktisadi erozyon top-
lumsal ve ekonomik aşı-
nım
sosyalleştirme toplumsallaş-
tırma
su şebekesi su dağıtım ağı
su temini su sağlama
sübjektif bedel öznel karşı-
lık
sübjektif kıymet öznel değer

Ş

şantiye yapım alanı
şartname koşulluk
şehir kent
şehir amme hizmetleri kamu-
sal kent işgörülere
şehir bünyesi kentsel yapı
şehirli kentbilimci
şehirlilik kentbilim
şehirlilik mütehassısı kent-
bilim uzmanı
şehir enfastrüktürü kentsel
altyapı
şehir fonksiyonu kentsel iş-
lev
şehir formu kent biçimi
şehir haritası kent haritası
şehir kenarı kent eşiği
şehir kompleksi kent bütü-
nü
şehir-köy tezadı kent-köy kar-
şıtlığı

şehirler hiyerarşisi kentsel
sıradüzen
şehirlerarası terminal uzak-
yol genbinit duralgası
şehirlerarası trafik kentler-
arası gidiş geliş
şehirlerin köyleşmesi kırsal-
laşma
şehirleşme kentleşme
şehirleşme siyaseti kentleşme
yöneltisi
şehirleşme tasarrufları kent-
leşme biriktirimleri
şehir merkezi kent özeği
şehir muhiti kent çevresi
şehir plancısı kent tasarıcısı
şehir peyzajı kentsel görey
şehir sosyolojisi kent toplum-
bilimi
şehir şebekesi kent ağı
şehir teşhizatı kentsel dona-
tım
şehir tersimi kentsel tasar-
çizim
şehir yenileme kent yenileme
şehirsel temerküz kentsel yı-
ğılma
şehirin tevessüü kent genişle-
mesi
şema çizem
şerefiye değerlenme vergisi
şerh belirtim
şu'fa hakkı önalım hakkı
şümüllü köy planlaması kap-
samlı kırsal tasarlama
şümüllü plan kapsamlı tasar

T

tabii afet doğal kıran
tabii saha doğal alan

tabii sit doğan, değerler alanı
 tahkim berkitme, erteleyim
 tahliye boşaltma
 tahrir değeryazım
 tali merkez altözek
 tali merkezleşme altözekle-
 şim
 tali yol ikincil yol
 taksitli tediye bölmeçli öde-
 me
 tapu sicili tapu kütüğü
 tapuya tescil tapu kütüğüne
 geçirme
 tasarruf kredisi biriktirim
 ödenci
 tasdikli plan onaylı tasar
 tasfiye yıktırım
 tasfiye istasyonu arındırma
 duralgası
 tatbikat planı uygulayım-ta-
 sar
 tatbikat projesi uygulama
 tasarısı
 tazminat ödençe
 tekatu noktası kesişme yeri
 teknisyen uygulayımçı
 telaki noktası buluşak
 temerküz yığışım
 temerküz sahası yoğunlaşım
 bölgesi
 temlik aktarım
 tenvirat aydınlatma
 tenvirat-ı anıme kamusal ay-
 dınlatma
 tenzil-i kaymet değer yitirim
 terminal duralga
 tersim tasarım
 tesir sahası etki alanı
 tesisat planı döşem tasar
 tesisler donanım
 tesviye eşdüzeltim

tevhit birleştirim
 tevsî planı genişleme tasar
 tevsî-i mezuniyet yetki geniş-
 liği
 ticaret merkezi tecim özeği
 ticaret mntıkası tecim böl-
 gesi
 ticaret şehri tecim kenti
 topoğrafya yerbetim
 topoğrafya araştırması yer-
 betimsel araştırma
 topyekün imar toplu bayındırım
 toplu iskân toplu yerleşim
 toprak zilyedliği toprak el-
 menliği
 trafik dolaşım
 trafik bölgesi dolaşım böl-
 gesi
 trafik hacmi dolaşım oyluzmu
 trafik planı dolaşım tasar
 trafik sayımı dolaşım sayımı
 trafik tıkanması dolaşım tı-
 kanması
 trafik yükü dolaşım yükü
 tramvay hattı kaygalı genbi-
 nit yolu
 tufeyli şehir asalak kent

U

ufuk çevren
 ufki hareketlilik yatay devin-
 genlik
 umumi binalar kamu yapıları
 umumî otopark genel dur-
 guluk
 uzun vadeli ikraz uzun süreli
 ödünç
 uzun vadeli kira uzun süreli
 tutmanlık

Ü

üniversite şehri üniversite
kenti
ütopya düşkent
ütopyacı planlama düşüklüküsel
tasarlama
ütopik şehir düşkent

V

vade ödeme süresi
vakıf bağlibağış kurumu
vaziyet planı konuntasar

Y

yan cephe yanyüz
yangın merdiveni yangın çı-
kanağı
yapı elemanı yapı ögesi
yapı tasarrufu yapı biriktiri-
mi
yatakhane şehir koğuşkent,
yatıkent
yatırım bütçesi yatırım ge-

çingesi

yaya trafiğı yaya dolaşımı
yeniden iskân yeniden yerleş-
tirim
yenişehir yenikent
yeraltı otoparkı yeraltı dur-
guluğı
yeterlik standartları yeterlik
ölçünleri
yevmi muhaceret günlük uze-
rişim
yol şebekesi yol ağı
yol ve istikameç planı yön-
tasar
yüksek inşaat bölgesi yüksek
yapım bölgesi

Z

zeminkat yerkatı
zilyetlik elmenlik
zirve saat koşuşun saati
zoning bölgeleme
zoning planı bölgeleme ta-
sarı

ALMANCA DİZİN

A

Abbruch yıktırım
Abfangstrasse almasıık yol
Abnützung eskime
Abwasser toplayıcı
Abwasserbeseitigung pissu boşaltımı
Abwassersystem arkdüzen
Abweichung wom üblichen
Gebrauch aykırı kullanım
Aftermiete alttutmanlık
Alleinstehendes Haus ayrik ev
alte Denkmaler eski yapıtlar
Altersheim yaşlılar yurdu
Altstadt eski kent
amtliche Ablösung von Hypotheken tutunun kaldırılması
Anbau eklenti
Anerkennung der Gemeinnützigkeit kamuya yararlılık vargısı
Angrenzer komşu alan
Anlieger komşu yapı
Annehmlichkeiten kentsel donanım
Anschlagwert yerel vergi
Arbeiterheim işçi konutu
Arbeiterwohnungsgemeinde yatkent
Arbeitslosigkeit açık işsizlik
Architektur yapıtasarcılık
Arkade taş direkli geçit
Aufbauplan düzentasar
Aufbewahrung koruma

Aufnahme der Bodenwerte değeryazım
Auflockerung der Stadt kentsel boşalma
Aufschliessungsgebiet geliştim alanı
Aufstockung katçıkma
Aufteilung in Nutzungszonen kullanım bölgelemesi
Aufzug inercıkar
Ausfallstrasse ana çıkış yolu
Ausführungsplan uygulamtasar
Aussenstadt yörekent
Ausstattung kentsel donatım
Autobahn iveryol

B

Ballung yığışım
Bandebebauung yolboyu gelişim
Baracke eğreti yapı
Bauberatungstelle yapı danışma örgütü
Baubeschränkung oylum bölgelemesi
Baubetrieb yapı girişimi
Baubewilligung yapı oluru
Baublock yapı adası
Bauentwurf yapı tasarımı
Bauerlaubnis yapı oluru
Baugebiet yerleşme alanı
Bauforschung yapı araştırması
Baufluchtlinie önyüz çizgisi, yapı çizgisi

- Baugesellschaft** yapı derneği
Baugewerbe yapı işleyimi
Baugrundstück yapı yerbölümü, kentsel toprak
Bauhöhenzonung yükseklik bölgelemesi
Baukosten yapı gelimi
Bauland kentsel toprak
Bauland-erschliessung kentsel toprak geliştirimi
Baulandumlegung düzenleyici birleştirim
Baumarkt konut pazarı
Baumasse yapı oylumu
Baumaterialien yapı gereçleri
Bauordnung yapı kuralları
Bausachverständiger yapı uzmanı
Bausparen yapı biriktirimi, biriktirim ödenci
Bausparverein yapı derneği
Bausparwesen yapı biriktirimi
Baustelle yapı alanı
Baustoffe yapı gereçleri
Bautechnik yapı yöntemi
Bautraeger geliştirmen
Bauunternehmer yapı - satıcı, üstenci
Bauverbot yapı yasağı
Bauverordnungen yapı yasaları
Bauverpflichtung zorla yapı
Bauweise yapı yöntemi
Bauzone verleşme alanı
Bebautes Gebiet yerleşik alan
Bebauungsdichte yapı yoğunluğu
Bebauungssperimeter yerleşik alan sınırı
Bebauungsplan ayrıntıtasar
- Behausungsziffer** yapı içi yoğunluğu
Behelfsbau geçici yapı
Belegungsbedingungen barınma koşulları
Belegungsdichte barınma yoğunluğu
Belegungsfähigkeit alabilirlik
Belegungsziffer barınma yoğunluğu
Beleuchtung aydınlatma
Beschaedigung eskime
Beseitigung verwahrloster Viertel yoksul komşuluklarının temizlenmesi
Beseitigung von Abfallstoffen kent atıklarının yok edilmesi
Besitz elmenlik
Besitzenserlaubnisschein oturma oluru
Bevölkerungsbruch nüfus patlaması
Bevölkerungsdichte nüfus yoğunluğu
Bevölkerungsbefragung kamu danışımı
Bevölkerungspolitik nüfus yönetisi, yerleştirim yönetisi
Bevölkerungsüberschuss artık yığın
Bevölkerungswanderung göç
Bevölkerungsziffer nüfus bilim
Bewohnbarkeit oturulabilirlik, yaşanabilirlik
Bewohner oturman
Biegsamerplan esnektasar
Binnenkolonisation içyerleş

tirim yöneltisi
Blechnbudengetbiet gecekondu
 bölgesi
Blechnstadt gecekondu bölgesi
Bodenkarte güncel durum
 haritası
Bodennutzung toprak kullanı-
 mı
Bodenpolitik toprak yöneltisi
Bodenspekulant toprak vur-
 guncusu
Bodenspekulation toprak vur-
 gunculuğu
Bodenerwerb toprak kazanımı
Bordstein kıyı süsü
Böschungsmauer dayanma du-
 varı
Brandrisikostufe yangın çe-
 kince düzeyi
Brauch kullanım
Budget geçinge
Bürgermeister kent başkanı
Bürgersteig kaldırım

D

Darlehengrenze ödünç tavanı
demographische Projektierung
 nüfus kestirimi
demographische Zerlegung nü-
 fus çözümlemesi
Denkmal anıt
Denkmalpflege anıtların ko-
 runması
Dezentralisation özeksizleştir-
 rim
Doppelhaeuser ikizev
Dorf köy
Duplex-Haus iki katlı bark
Durchangsrecht geçit hakkı

Durchangsverkehr kentler-
 arası gidiş geliş

E

Eigentum konut iyeliği
Eigentumsurkunde tapu
Eigentumsvorbehalt iyeliği
 saklı tutma
Eigentumswohnung iyelik ko-
 nut
Einbahnstrasse tek yönlü yol
Einflussbereich etki alanı
Eingemeindung katma
Eingliederung bütünleşme
Einkaufszentrum tecim özeği
Einschätzung değerlendirme
Einzelhandler tektenci
Einzugsbereich etki alanı
Eisenbahneinschnitt demiryö-
 lu kavşağı
Elemente der Miete tutmalık
 öğeleri
Elendsviertel yoksulluk adası,
 yoksul komşuluğu
Enteignung kamulaştırma
Entlastungsorte dinlenme yeri
 karşılığı, ödence, karşılık
Entlastungstrasse almasıık yol
Entschädigung kamulaştırma
Entwässerungskanal pissu
 akıtma düzeni
Entwertung değer yitirim, yıp-
 ranma
Entwicklung geliştirim
Entwicklungsgebiet geri kal-
 mış bölge
Entwicklungsplan düzentasar
Erbpacht uzun süreli tutman-
 lık
Erdgeschoss yerkatı

Erhebung tasar soruşturması
Erholungsgebiet dinlenme yeri
Erneuerung yenileme
Erschliessung düzenleyim, getirim
Erschliessungsgebiet gelişme alanı
Erschliessung ländlicher Gebiete kentleşme
Erschliessung von Land yerseyel düzenleme
Erweiterung city yaygın kent
Erweiterungsplan genişletme tasarısı
Etappenplan bayındırımı izlenesi

F

Fabrik üretimlik
Fernheizung uzaktan ısıtma, özeysel ısıtaç
Fertighaus kurma konut
Festigung berkitme
Festungsstadt kalekent
Feuerleiter yangın çıkanağı
Filterkonzeption süzülme kuramı
Finanzausgleich akçal denkleşme
Flachbau alçak düzen bölgesi
Flächennutzung toprak kullanımı
Flächennutzungserhebung toprak kullanım araştırması
Flächennutzungsplan bölgeleme tasarısı
Fluchtlinie düzdizim çizgisi
Flurbereinigung tarımsal topraklaştırma
Förderer geliştirmen

Freifläche naçık alan
freistehendes Haus ayrık ev
Freizeitbetatigung boş süreyletkinlikleri
Fussgängerbereich yayalar bölgesi
Fussgänger yaya
Fussgängerüber-führung yaya geçidi
Fussgängerverkehr yaya dolaşımı
Fussgängerweg yaya yolu
Fussweg keçiyolu

G

Garage arabalık
Gartenstadt bahçekent
Gebäude yapı
Gebäudebestand konut varlığı
Bebäude **Ausnutzungsindex** taban alanı katsayısı
Gebiet für spaetere Bebaung önalmı düzenleme bölgesi
Gebrauch kullanım
Gegend bölge
Geländeaufnahme yerbetimsel araştırma
Gemeinde kent yönetimi
Gemeindestruktur yerel topluluk yapısı
Gemeindetag yerel yönetimler birliği
Gemeindeverband bayındırımı izlenesi
Gemeindeweide ortamalı
Gemeinschaftsentwicklung toplum kalkınması
Gemeinschaftsflächen ortak alanlar

Gemeinschaftsrichtungen or-
tak donanım
Gemeinschaftszentrum halk-
evi, topluluk özeği
Genehmigterplan onaylı tasar
Genehmigung der plane onay-
lı tasar
General-Bebauungsplan ana
düzentasar
Gesamtverkehrsplan dolaşım
tasarı
Geschäftsviertel öz bölge,
tecim özeği
Geschmeidigkeit esnek tasar
geschlossene Bebauung toplu
bayındırım
geschlossene Siedlung toplu
yerleşim
Geschossigentum kat iyeliği
Geschossflaeche taban alanı
Geschossflaechenzahl taban
alanı katsayısı
geschützter Meter ayrıcalıklı
tutman
**Gesellschaft ohne Gewinnz-
weck** kazanç amacı gütmeyen dernek
**gesundheitsschädliche Indus-
trie** sağlığa aykırı işleyim
**Grenzlinien des zulässigen
Bauprofils** yükseklik sınırı
Grossist toptancı
Grosstadt.region anakent böl-
gesi
Grundbesitz toprak elmenliği
Grunddiensbarkeit taşınmaz
yükümlülüğü
Grundeigentum taşınmaz
Grundrissplan konumtasar
Grundstück yerbölüm

Grundstücksmakler taşınmaz
yüzdecisi
Grünfläche yeşil alan
Grüngürtel yeşil kuşak
Grünstreifen yeşil kuşak

H

Hagenhufendorf orman köyü
Handels-Geschäfts tecim böl-
gesi
Handelsstadt tecim kenti
Handelswert sürümdeğer
Hauptkanal toplayıcı
Hauptstrasse anayol
Hauptverkehrsstrasse anayol
Haus ev, konut
Hausangebot konut sunumu
Hausgruppe sıraevler
Haushalt ev halkı
Haushaltsvorstand ev başka-
nı
Hausumfriedung ön komşu
derinliği
Hierarchie der Städt kentsel
sıradüzen
Hinterland artbölge
historischer Mittelpunkt eski
kent
Hochbau yüksek yapıım
hochgeführte Strasse yüksel-
tilmiş yol
Hochhaus kuleyapı
Höhenlinien yükselti çizgileri
Höhenlinien-karte eş yükselti
haritası
Höhenquote yükselti
Höhlenwohnung yeraltı yer-
leşmesi

Humanekologie insan çevre bilimi

Hypothekenbank tutu bankası

Hypothekenbrief tutu sözleşmesi

Hypotheken-darlehen tutu ödenci

I

individualwert öznel karşılık
individualwert eines Grundstückes für den Eigentümer öznel değer

industriegebiet işleyim bölgesi

industriestadt işleyim kenti

industrieverlagerung işleyim sel özeksizleştirim

industrialzone örgütlü işleyim bölgesi

infrastruktur altyapı

inhaber oturman

innenstadt içkent, kent özeği

innerer Wert gerçek değer

K

Kanalisation arkdüzen

Kanalnetz arkdüzen

Kanisterstadt gecekondu bölgesi

Kapital başkent

Kapitalaufwand yatırım gideri

Karte harita

Kassel kale

Kataster yeryazım

Katasterauszug bayındırım belgesi

Kaufanwerthschafts-Miete satışlı tutmanlık

Kehrmachine makinalı süpürge

Kindergarten çocuk geziliği

Kindertagesstätte yuva

Kläranlage arındırma duralgası

Kleeblatt yonca yaprağı

Klimatisierung ısı düzenleme

Kommunalwissenschaften

kent bilimleri

Konurbation bitişik kümekent

Kosten-Nutzen Rechnung gelim-yarar çözümlemesi

Kreiselverkehrsplatz göbekli kavşak

L

Ladenstrasse çarşı

Ladenviertel alışveriş özeği

Lageplan ayrıntıtasar

Land kırsal alan

Landesentwicklung kırsal gelişme

Landflucht kente akın

langfristiges Darlehen uzun süreli ödünç

Landweg keçi yolu

Landwirtschaftlicher Gürtel tarımsal kuşak

Lebensraum yaşama alanı

Ledigenheim barksız odası

leerstehend Wohnung boş konut

Leichtindustrie yeğnil işleyim

Liegenschaften taşınmazlar

lineare Stadt çizgilkent

Local Kommunalverwaltung yerel yönetim

Lökale Planungsbehörde ta-

...sarlama örgütü
Luftaufnahme hava fotoğrafı
Luftvermessungskarte hava
 fotoğrafta haritası
Luftverschmutzung hava kir-
 lenmesi
Lüftung havalandırma

M

Markt pazaryeri
Markt-flecken kasaba
Marktwert sürümdeğer
Mehrfamilienhaus çok ailelik
 konut
Mehrkern-ballung çok özekli
 kent
Mieter tutman
Mietpreis tutmalık
Mietsteuer tutmalık vergisi
Mietstop tutmalıkların don-
 durulması
Mietverhältnis tutmanlık
Mietvertrag tutmanlık sözleş-
 mesi
Mietvorauszahlung işlemesiz
 tutmalık
Mietwert tutmalık değeri
Mietwohnung tutmalık konut
Millitarstadt kalekent
Mischgebiet karma kullanım
 bölgesi
Miteigentum ortak iyelik
Modell örnek
Montagebau önyapım
Müllabfuhr çöp toplama

N

Nachbarschaftseinheit kom-
 şuluk birimi

Nachbarsrecht komşuluk
 hakkı
**nicktes Eigentum ohne Nut-
 zungsrecht** çıplak iyelik
Nationalisierung ulusallaştır-
 ma
Naturschutz doğanın korun-
 ması
Naturschutzgebiet ulusal ge-
 zilik
Nebenstrasse arayol, ikincil
 yol
Nebenzentrum ek özek
Neustadt yenikent
Neugestaltung yeniden gelişt-
 tirme
Neuordnung yeniden geliştir-
 me, yeniden düzenleme
Niveauübergang yer geçidi
Nivellierung eşdüzeltim
Notwohnung geçici konut
Nutzfläche yararlı alan
Nutzungsplan bölge kullanım
 tasarı

O

objektiver Wert nesnel değer
offene Bauweise açık yapım
öffentliche Belcuchtung kamu-
 sal aydınlatma
öffentliche Einrichtungen ka-
 musal kent işgörüleri
öffentliche Gebäude kamu ya-
 pıları
öffentliche Wohnung kamusal
 konut
öffentlicher Massenverkehr
 kamusal ulaşım
öffentlicher Nutzen kamu ya-
 rarı

öffentliches Eigentum kamu taşınmazları

Ökologie çevre bilim

Ortsbausatzung yapım kural-ları

Ortsgebiet yerleşim yeri

Orts-gesetz yapıdüzen yönetmeliği

Ortsplanung yerel tasarlama

Ortssatzung yapıdüzen yönetmeliği

P

Pacht tutmanlık

Park gezilik

Parkplatz taşıt durguluğu, yol dışı durguluğu

Parkweg ağaçlı yol

Parzelle yerbölüm

Parzellierung yerbölümleme

Parzellierungsplan yerbölüm-tasar

Pendler üzerişen

Pendlergemeinde yatıkent, ko-ğuşkent

periodische Siedlung geçici yerleştirim

Pfandbrief tutu sözleşmesi

Planer kentbilim uzmanı, kent tasarıcısı

Planung düzenleyim, tasarlama

Planungsgrundlagenforschung sormaca

Planungsrichtlinien tasarlama

ölçünleri

Platz alan

Profitopolis çıkarkent

Projekt tasarçizim

provisorisches Gebäude geçici yapı

R

Radialstrasse örümcekağı yol

Randstein kıyı süsü

Ratenzahlungen bölmeçli ödeme

Rathaus kent konağı

Raum uzam

Raumforschung sormaca

Raumgefüge uzamsal yol

raumliche Anordnung uzam örgütlenmesi

raumliche Gliederung bölge-lendirim

Raumordnung bölge tasarlama-sı, çizimsel tasarlama

Raumordnungsplan bölgesel tasar

Raumung boşaltmak

Realbesitz taşınmaz

Realkredit konut ödenci

Region bölge

Regionalismus bölgecilik

Regionalplanung bölgesel ta-sarlama

Reihenhaus taraçalı konutlar

Reihenhäuser sıraevler

Rente barıncak

Rettungsinsel orta kaldırım

Riesenstadt enginkent

Ringstrasse kemeryol

rückspringendes Gechoss çekmekat

S

Sackgasse çıkmaz sokak

Sachwert gerçek değer

salonbedingte Wanderung
 mevsimlik göç
Sammelsiedlung toplu yerleşim
Sanierung temizleme
Sanierung der Elendswohnungen yoksul komşuluklarının temizlenmesi
sanitäre Einrichtungen temizleme
Satellitstadt uydukent
Schradenersatz kamulaştırma karşılığı
Schichtenplan eş yükselti haritası
Schlachthaus kesimevi
Schlafstadt yatıkent
Schnellverkehr hızlı dolaşım
Schnellwachsendestadt man-tarkent
Schuttbeseitigung çöp toplama
Schutzstreifen Verkehrsinsel orta kaldırım
Schutzinsel orta kaldırım
schwache Besiedlung az yoğun gelişme
Schwerindustrie ağır işleyim
Schwerpunkt ağırlık özegi
Seestadt kıyıkent
Seltenfront yanyüz
seitlicher Abstand yan komşu uzaklığı
Sektorentheorie kesim kuramı
sekundaeres Geschäfts-Zentrum ikincil iş özegi
Siedlung toplu konut, yerleştirim
Siedlungspolitik içyerleştirim

yöneltisi
sommer Haus yazlık ev
sozialer Wohnungsbau ucuz konut
Sozialwohnungen toplumsal konut
Spielplatz oyunyeri
Spitzenstunde koşuşum saati
Stadt kent
Stadtbaukunst kentsel tasarım çizim
 Stadtbild kent imgesi
Staetdebau kentbilim
Stadtebauliche kentleşme
Stadterneuerung kent yenilenmesi
Stadterweiterung kent genişlemesi
Stadtform kentbiçimi
städtische Funktion kentsel işlev
städtische Infrastruktur kentsel altyapı
städtische Wucherung düzensiz gelişme
städtischer Müll kent atıkları
städtisches Gefüge kent dokusu
Stadtkern özeksel kesim
Stadtlandschaft kentsel görey
städtische Siedlung kentsel yerleşilme
Stadtmilieu kentsel çevre
Stadtnetz kentsel dağıtım ağı
Stadtplaner kent tasarımcısı
Stadtplanung kentbilim, kent tasarlaması
Stadtrat kent genel kurulu
Stadtratsmitglied kent kurulu üyesi

Stadtsoziologie kent toplum-
bilimi

Stadtstruktur kentsel yapı

Stadtviertel mahalle

stadtwachstum kent büyü-
mesi

Steinstrasse ikincil yol

Stichprobenerhebung örnek-
lemeli sormaca

Stock kat

Stockwerk kat

Strassenbahnlinie kaygılı gen-
bini yolu

Strasseneinschnürung darbo-
ğaz

Strassenfluchlinie sokak çiz-
gisi

Strasseninventar sokak do-
nanımı

Strassenkreuzung kavşak

Strassennetz yol ağı

Streusiedlung dağınık yerleş-
me

Streung dağıtma

Stromversorgungsnetz elektrik
dağıtım ağı

Stufenbau taraçalı konutlar

Subzentrum altözek

T

Tageslichtquotient faktor
günışığı etkeni

Tagliche Pendelwanderung
günlük üzerişim

Techniker uygulayıcı

Tellbebauungsplan konumta-
sar

**Theorie der konzentrischen
Zonen** özekteş bölgeler ku-
ramı

Theorie der zentralen Orte
özeksel yerler kuramı

Tiefgarage yeraltı durguluğu

Totestadt ölükent

Treffenpunkt buluşak

Trennwand bölme duvarı

U

Umfassende Entwicklungsplan
geniş kapsamlı tasar

Umfrage tasar soruşturması

Umgebungsstrass çevre yolu

Umlegung düzenleyici birleş-
tirim

Umwelt çevre

Umweltrecht çevre tüzesi

Umweltschutz çevre korun-
ması

ungeeignete Nutzung aykırı
kullanım

Universitätstadt üniversite
kenti

Unteilbarkeit paylı iyelik

Unterbahn (U-Bahn) altula-
şım

Unterführung altgeçit

Untergrund yeraltı katı

Untergrundbahn altulaşım

Untermiete alttutmanlık

**Untersuchung der Wohnver-
hältnisse** konut araştırması

Urbanist tasarı, kentbilim
uzmanı

Ü

Übersichtsplan kent haritası

Überbelegung gizli konut dar-
lığı, kalabalıklık

Überführung üstgeçit

Übergangszone geçiş bölgesi

übermassige Konzentration
aşırı yığılma
Übervölkerung aşırı kalabalıklık

V

Verbraucher kullanıcı
Verdichtungsraum yoğunlaşım bölgesi
verflocteneenne Staedte kümekent
Verkehr dolaşım
Verkehrsmessung dolaşım sayısı
Verkehrbelastung dolaşım yükü
Verkehrsfluss dolaşım oylumu
Verkehrsplanung ulaşım tasarlaması
Verkehrsquelle dolaşım kaynağı
Verkehrsstockung dolaşım tıkanması
Verkehrssystem taşıma dizgesi
Vermietung tutmanlık
Verschielung der Zentrums özek kayması
Verschleiss eskime
Verschmutzung kirlenme
Verwahrloste yoksul komşuluğu
verwaltliche Vormundschaft yönetsel korumanlık
Verwaltungszentrum yurttaşlık özeği
Volksgesundheit kamu sağlığı
Vorderfront önyüz
Vorfabrikation önyapım

Vorentwurf ön taslak
Vorfertigung önyapım
Vorkaufsrecht önalım hakkı
Vorrecht ayrıcalık
Vorort yörekent
Vorstadt yöreken
Vorzug ayrıcalık

W

Wagenabstellplatz taşıt durguluğu
Wahlbezirk tıkanma
Waldhufendorf orman köyü
Wanderung göç
Wasserverseuchung su kirlenmesi
Wasserversorgung su sağlama
Wasserversorgungsnetz su dağıtım ağı
Wegerecht geçit hakkı
Weltstadt anakent
Wertsteigerung artık değer
Wertzuwachs değerlenme vergisi
Wiederbezug yeniden yerleştirim
Wiederunterbringung in Wohnungen yeniden konutlandırma
wildes Bauer sıçramalı gelişme
Wirtschaftsraum ekonomik uzam
Wohnbauanlage toplu konut
Wohnbeihilfe konut ödeneği
Wolkenkratzer gökdelen
Wohngebiet oturma bölgesi
Wohngeld tutmalık ödeneği
Wohnfläche oturulabilir alan

Wohnkolonie toplu konut
Wohnort yerleşim çevresi
Wohnung konut
Wohnungsangebot konut sunumu
Wohnungsbau konut
Wohnungsbau-gesellschaft konut derneği
Wohnungsbauverein konut derneği
Wohnungsbedürfnisse konut gereksinmesi
Wohnungsfehlbestand konut açığı
Wohnungsgenossenschaft konut birleşkesi
Wohnungsmarkt konut pazarı
Wohnungsnachfrage konut istemi
Wohnungsnormen konut ölçünleri
Wohnungsnot konut bunalımı
Wohnungspolitik konut yönel-tisi
Wohnungsverhältnisse konut koşulları
Wohnviertel yoksul komşulu-ğu
Wohnvorstadt kentsel yöre-kent

Z

Zahlungsbedingungen ödeme koşulları

Zahlungsfrist ödeme süresi
zentrale Funktionen özeysel işlevler
Zentralheizung özeysel ısıtma, özeysel ısıtaç
Zentralisation özezselleştirim
Zentrum özek
Zimmer oda
Zone der sozialen Werterni-ederung çöküntü bölgesi
Zonenteignung tikel kamulaş-tırma, artıkalım
zonenweise Beschraenkung Bauhöhe oylum bölgelemesi
Zonung bölgeleme
Zugangstrasse işgörü yolu
Zufahrtsmöglichkeit erişebi-lirlik
Zukunftsforschung gelecekbi-lim
Zurücktreten der Baufuchtfl-nie düzdizimsel ayrıklık
Zweistöckige Strasse iki dü-zeyli yol
zweiter Wohnsitz ikincil konut
zwielicht Zone çöküntü böl-gesi
zwischengemeindlicher Stadte-bauausschus tasarlama ku-rulu
Zwischenwand bölme duvarı

FRANSIZCA DİZİN

A

abattoir kesimevi
accessibilité erişebilirlik
acquisition du sol toprak kazanımı
activités de loisirs boş süre etkinlikleri
administration de construction publique kamu konut kurumu
administration locale yerel yönetim
affectation du sol toprak kullanma, toprak ayırma
agent immobilier taşınmaz yüzdecisi
agglomération yerleşme
agglomération urbaine kentsel yığılma, kentsel yerleşme
aire d'action eylem alanı
aire d'influence etki alanı
aire commerciale tecim bölgesi
aire naturelle doğal alan
aire rurale kırsal alan
aire urbaine kentsel alan
alignement düzdizim çizgisi
alignement de façade önyüz çizgisi
alignement de rue sokak çizgisi
alignement des bâtiments yapı çizgisi
allé du parc ağaçlı yol

allocation du logement konut ödeneği
aménagement düzenleyim, geliştirim
aménagement de terrains yerreysel düzenleme, çizimsel tasarlama
aménagement de la circulation ulaşım tasarlaması
aménagement dispersé dağınık yerleşme
aménagement du terrain kırsal toprak geliştirimi
aménagement groupé toplu bayındırım, toplu yerleşim
aménagement local yerel tasarlama
aménagement régional bölge tasarlaması
analyse démographique nüfus çözümlemesi
analyse coût-revient gelim-yarar çözümlemesi
analyse d'activité etkinlik çözümlemesi
analyse des coûts comparatifs karşılaştırmalı gelim çözümlemesi
analyse des seuils eşik çözümlemesi
annexe eklenti
annexion katma
annotation belirtim
antithèse des aires urbaines et rurales kent-köy karşıtlığı

appartement katkonut
appartement duplex iki katlı bark
appartement en propriété iyelik konut
appartement vacant boş konut
approbation des plans tasar onayı
arcade taş direkli geçit
architecture yapıtasarcılık
architecture des jardins bahçe yapıtasarcılığı
architecture des paysages görey yapıtasarcılığı
arrêt facultatif istençli durak
arrêt obligatoire zorunlu durak
arrière-pays artbölge
art de l'aménagement des villes kentsel tasarçizim
artère anayol
ascenseur inerçikar
assainissement des taudis yoksul komşuluklarının temizlenmesi
assemblage birleştirim
association intercommunale yerel yönetimler birliği
autonomie locale yerel özerklik
autoroute iveryol
autostrade iveryol
avance de loyers işlemez tutmalık
avenue ağaçlı anayol
avant-projet ön-taslak

B

bail à la construction yapım sözleşmesi
bail à longue durée uzun süreli tutmanlık
bail à loyer tutmanlık sözleşmesi
bail emphythéotique uzun süreli tutmanlık
balayeuse mécanique makinalı süpürge
bande de verdure yeşil kuşak
banlieu yörekent
banlieu d'habitation konutsal yörekent
banlieusard üzerişen
banque hypothécaire tutu bankası
baraque eğreti yapı
barème des risques d'incendie yangın çekince düzeyi
bâtiment yapı
bâtiments anciens eski yapıtlar
bâtiments peu élevés alçak düzen bölgesi
besoin de logement konut gereksinmesi
besoin statique durağan konut gereksinmesi
biçonville gecekodu
blocage des loyers tutmalıkların dondurulması
block yapı adası
bordure kıyı süsü
bourg kasaba
budget geçinge

C

cadastre yeryazım
capacité d'occupation alabilirlilik
capitale başkent
caravansérail kervansaray
carrefour kavşak
carrefour giratoire göbekli kavşak
carte harita
carte aéro-photogrammétrique hava fotoğrafı haritası
carte de base taban haritası, güncel durum haritası
carte du dossier urbain kent haritası
carte foncière toprak haritası
ceinture agricole tarımsal kuşak
ceinture verte yeşil kuşak
centre özek
centre administratif yönetim özeği
centre d'achats alışveriş özeği
centre d'affaires iş özeği
centre d'affaires secondaire ikincil iş özeği
centre annexe ek özek
centre civique yurttaşlık özeği
centre commercial tecim özeği
centre de gravité ağırlık özeği
centre de la ville kent özeği
centre social halkevi
centralisation özekleştirim, özekten yönetim
centralisation urbaine kent-sel yığılma

chambre oda
chantier yapım alanı
charge de traffic dolaşım yükü
charge foncière taşınmaz yükümlülüğü
chuffage à distance uzaktan ısıtma
chauffage central özeksel ısıtma
chauffage collectif özeksel ısıtaç
chaussée latérale almalışık yol
chef de ménage ev başkanı
chemin de fer en déblai demiryolu kavşağı
chemin de piétons yaya geçidi
chemin pédestre yaya yolu
chemin vicinal köy yolu
chômage işsizlik
cimetière gömütlük
circulation dolaşım
circulation de transit düzgeçişli dolaşım
circulation inter-urbaine kentlerarası gidiş geliş
circulation pédestre yaya dolaşımı
circulation rapide hızlı dolaşım
citadel kale
cité étendue yaygın kent
cité idéal düşkent
cité-jardin bahçekent
climatisation ısı düzenleme
cloison bölme duvarı
coefficient maximum de l'utilisation kullanma katsayısı
cohabitation birlikte oturma

colonie d'habitation toplu konut
collecteur toplayıcı
comité permanent kent yönetim kurulu
comité pour l'aménagement tasarlama kurulu
communauté rurale kırsal topluluk
compromis fiscal akçal denkleşme
comptage de la circulation dolaşım sayımı
concentration yığılma
concept de filtration süzülme kuramı
concession ayrıcalık
conditions de logement konut koşulları
conditions d'occupation barınma koşulları
conditions de paiement ödeme koşulları
congestion tıkanma
conseil municipale kent genel kurulu
conseiller municipale kent kurulu üyesi
consolidation erteleyim, berkitme
conservation koruma
conservation de la nature doğanın korunması
conservation des monuments anıtların korunması
construction yapı, yapım
construction contigue bitişik yapı
construction discontinue açık yapım

construction en hauteur yüksek yapım
construction en ruban yolboşluğu gelişim
construction forcée zorla yapım
construction perpétuelle sürekli yapı
construction provisoire geçici yapı
constructeur yapı kurucu
contrat hypothécaire tutu sözleşmesi
contrôle de lotissement yer bölünlemenin denetimi
contrôle de l'utilisation du sol kentsel topraktan yararlanmanın denetimi
conurbation bitişik kümekent
coopérative d'habitation konut birleşkesi
coordination modulaire birimsel eşgüdüm
co-propriété ortak iyelik
côte de niveau yükselti
courbes de niveau yükselti çizgileri
coût de la construction yapı gelimi
crèche yuva
crédit hypothécaire tutu ödenci, konut ödenci
crise de logement konut bunalımı
croissance cellulaire gözesel büyüme
croissance urbaine kent büyümesi
cul-de sac çıkmaz sokak

D

décentralisation özeksizleştirim, yerinden yönetim
décentralisation industrielle işleyimsel özeksizleştirim
décentralisation urbaine kentten uzaklaşma, kentsel boşalma
déclaration de séjour oturma bildirimi
déclaration d'utilité publique kamuya yararlılık vargısı
déconcentration yetki genişliği
découpage géographique bölgelendirim
déficit du patrimoine immobilier konut açığı
dégagement des décombres çöp toplama
dégradation eskime
degré d'occupation kalabalıklık düzeyi
degré d'urbanisation kentleşme düzeyi
demande d'habitation konut istemi
délai de paiement ödeme süresi
démographie nüfusbilim
densité yoğunluk
démolition yıktırım
densité brute d'habitation katkılı oturma yoğunluğu
densité brute d'établissement katkılı yerleşme yoğunluğu
densité de construction yapı yoğunluğu
densité d'habitation barınma yoğunluğu, oturma yoğun-

luğu
densité de population nüfus yoğunluğu
densité nette d'habitation katkısız oturma yoğunluğu
densité nette d'établissement katkısız yerleşme yoğunluğu
dépenses de capital yatırım gideri
dérégulation aykırı kullanım
déplacement du centre özek kayması
dépréciation değer yitirimi, yıpranma
déseconomies externes dışsal yitikler
désherement urbain kentsel boşalma
désertion des campagnes kente akın
dessein radial örümcekağı doku
désurbanisation kentten uzaklaşma
développement intense yoğun gelişme
développement peu intense az yoğun gelişme
développement rural kırsal gelişme
développement sporadique sıçramalı gelişme
développement urbaine kentsel gelişme
disparités regionales bölgeler arası ayrımlar
dispersion dağıtma
division parcellaire yerbölümleme, yerbölüm

domaine public kamu taşınmazları
droit de l'environnement çevre tüzesi
droit de passage geçit hakkı
droit de préemption önalm hakkı
droit de voisinage komşuluk hakkı

E

échelle à l'incendie yangın çıkanı
échantillon örneklem
éclairage aydınlatma
éclairage public kamusal aydınlatma
écologie çevrebilim
économie humaine insan çevre bilimi
économies externes dışsal biriktirimler
économie urbaine kent ekonomisi
écosystème çevre-dizge
écumenopole yerkent
édifices publics kamu yapıları
ekistics yerleşimbilim
éléments de construction yapı ögesi
éléments du loyer tutmanlık öğeleri
embouteillage dolaşım tıkanması
émigrant göçmen
émigration dış göç
emploi basique ana işler
encombrement yapı oylumu

enlèvement des ordures çöp toplama
enquête foncière yazım, değer yazım
enquête par sondage örneklemeli sormaca
enquête publique kamu danışımı, danışım
enquête sur l'habitation konut araştırması
enquête sur l'utilisation du sol toprak kullanım araştırması
enquête urbaine sormaca, tassar soruşturması
ensemble industrielle örgütlü işleyim bölgesi
ensemble résidentielle toplu konut
entrepreneur des bâtiments yap-satçı, yapı girişimcisi, üstenci
entreprise de construction yapı girişimi
environnement çevre
epargne-crédit biriktirim ödenci
epargne pré-immobilière yapı biriktirimi
équipements collectifs kentsel donanım, ortak donanım
équipements urbains kentsel donatım
espace uzam
espaces collectifs ortak alanlar
espace de récreation dinlenme yeri

espace économique ekonomik
uzam
espace libre açık alan
espace réservé aux piétons
yayalar bölgesi
espace vert yeşil alan
établissement insalubre sağ-
lığa aykırı işleyim
étage kat
étage en retrait çekme kat
excédent de population artık
yığın
exode rural kente akın
expert en construction yapı
uzmanı
explosion démographique nü-
fus patlaması
expropriation kamulaştırma
expropriation par zone tikel
kamulaştırma, artıkalım
extention des villes kent ge-
nişlemesi
extention tentaculaire yolbo-
yu gelişim
evacuation boşaltma
evacuation des eaux résidual-
res püssu boşaltımı
evaluation değerlendirme
externalités yan etkiler
extrait cadastral bayındırım
belgesi

F

fabrique üretimlik
façade de devant önyüz
façade latérale yanyüz
facteur d'éclairement par lu-
mière diffusée gün ışığı et-
keni
falsabilité yapılabirlik

faubourg yörekent
fause septuque çürütme çu-
kuru
feuille de trèfle yonca yap-
rağı
flux de circulation dolaşım
oylumu
fonctions centrales özeksel iş-
levler
fonction urbaine kentsel iş-
lev
fond d'emprunt ödünç ayır-
cası
fondation bağlıbağış kurumu
forme urbaine kent biçimi
foyer communal halkevi
fragmentation des terrains
toprak parçalanması
futurologie gelecekbilim

G

gabarit yükseklik sınırı
gare routière uzakyol genbi-
nit duralgası
garage arabalık, yapı araba-
lığı
géometre toprakölçmen
gratte-ciel gökdelen
groupe d'habitation oturma
öbeği, toplu konut

H

habitabilité oturulabilirlik,
yaşanabilirlik
habitat yerleşim çevresi
habitat semi-rural yarı kent-
sel yerleşme
habitat temporaire geçici yer-
leşim

habitat trogladytique yeraltı yerleşmesi

habitation à bon marché ucuz konut

habitation à loyer modéré düşük tutmalıklı konut
habitation provisoire geçici konut

habitation sociale toplumsal konut, akkundu

hauteur du bâtiment yapı yüksekliği

heure de pointe koşuşum saati

hiérarchie urbaine kentsel sıradüzen

horizon çevren

hôtel de ville kent konağı

hygiène publique kamu sağlığı

I

ilôt yapı adası

ilôt insalubre yoksulluk adası

image de la ville kent imgesi

immeuble-tour kule yapı

imposition local yerel vergi

indemnité ödence

indemnité de logement konut ödeneği

industrie légère yeğnil işleyim

industrie lourde ağır işleyim

infrastructure altyapı

infrastructure urbaine kentsel altyapı

intégration bütünleşme

intérêt public kamu yararı

interdiction de bâtir yapı yasığı

intersection kavşak, kesişme yeri

invasion akın

J

jardin pour enfants çocuk geziliği

L

levé topographique yerbetimsel araştırma

ligne de tramway kaygallı genbinit yolu

limitation des loyers tutmanlık denetimi

littoral kıyı

localité yerleşim yeri

locataire tutman

locataire protégé ayrıcalıklı tutman

location tutmanlık

location - attribution satışlı tutmanlık

location-vente satışlı tutmanlık

logement konut

logement de service kurum konutu

logement de travailleur işçi konutu

logement locatif tutmalık konut

logement pour célibataires barlısız odası

logement public kamusal konut

logement social toplumsal konut

lot à bâtir yapı yerbölümü

lotisseur yerbölümci

lotissement yerbölümleme
loyer tutmalık

M

maire kent başkanı
maison ev, konut
maisons à gradins taraçalı konutlar
maison de retraite yaşlılar yurdu
maison de campagne köy konutu
maison de repos yaşlılar yurdu
maison détachée ayrıık ev
maisons en bandes sıraevler
maisons en rangée taraçalı konutlar
maison-jardin bahçeliev
maisons jumelées ikizev
maison préfabriquée kurma konut
maison plurifamiliale çok ailelik konut
maison rurale kırsal konut
maison unifamiliale tek ailelik konut
marchand au détail tektenci
marchand en gros toptancı
marché pazaryeri
marché d'habitation konut pazarı
marge de reculement ön komşu derinliği
marge de reculement latéral yan komşu uzaklığı
matériaux de construction yapı gereçleri
mégapole enginkent

ménage ev halkı
ménage ordinaire öz ev halkı
métropole anakent
méropole d'équilibre dengeleyici anakent
métropolitane altulaşım
migrant alternant üzerişen
migration journalière günlük üzerişim
migration göç
migration intérieur iç göç
migration alternante günlük üzerişim
migration extérieure dış göç
migration nette katkısız göç
migration saisonnière mevsimlik göç
milieu urbain kentsel çevre
mobilier urbain sokak donanımı
mobilité devingenlik
mobilité horizontale yatay devingenlik
modèle örnek
monument commémoratif anıt
mouvement de la population nüfus devinimleri
mouvement pendulaire günlük üzerişim
municipalité kent yönetimi
mur de soutènement dayanma duvarı

N

nationalisation de droit de développement bayındırlık hakkının ulusallaştırılması
navatteur üzerişen
nivellement eşdüzeltim
nomade göçebe

nomadisme göçerlik
nombre des ménages potentiels gizil ev halkı
normes de logement konut ölçünleri
normes d'urbanisme tasarlama ölçünleri
normes minimum de logement taban ölçünler
nue propriété çıplak iyelik

O

obligation de construire zorla yapım
occupant oturman
offre d'habitation konut sunumu
organisation spatiale uzam örgütlenmesi

P

paiement par termes bölmeçli ödeme
paiement préalable erken ödeme
parc gezilik
parc de stationnement taşıt durguluğu
parc immobilier konut varlığı
parc national ulusal gezilik
parcelle yerbölüm
parcellation yerbölümleme
parcellation prématurée erken yerbölümleme
parcelllement yerbölümleme
parking en élévation çok katlı durguluk
parking enterré yeraltı durguluğu
parking hors chaussée yol dışı

durguluğu
parking sur chaussée yol yanı durguluğu
passage à niveau yer geçidi
passage au-dessus üstgeçit
passage inférieur altgeçit
passage pour piétons yaya geçidi
passage sous-terrain yeraltı yaya geçidi
passage supérieur üst geçit
paysage urbain kentsel görey
participation publique kamusal katılım
patalogie urbaine kent sağlık-bilimi
pédestre yaya
pension barıncak
périphérie yörekent
périmètre d'agglomération yerleşik alan sınırı, yerleşme sınırı
permis de construire yapı oluru
petite propriété familiale rurale kırkonut
petite rue arayol
photographie aérienne hava fotoğrafı
pillage des rivages kıyı yağması
place alan
plafond de prêt ödünç tavanı
plafond légal de densité yoğunluk tavanı
plan approuvé onaylı tasar
plan compréhensive kapsamlı tasar
plan d'aménagement régional bölgesel tasar

plan d'exécution uygulayım-
tasar
plan d'extension genişleme
tasarı
**plan de développement com-
préhensive** geniş kapsamlı
tasar
plan de situation konuntasar
plan de sondage örnekleme
düzeni
plan d'urbanisme de détail
ayrıntıtasar
plan de zonification bölgele-
me tasar
pan de zoning d'après l'usage
bölge kullanım tasar
plan directeur d'urbanisme
düzentasar, ana düzentasar
plan directeur souple esnek
tasar
plan générale des circulations
dolaşım tasar
plan masse ayrıntıtasar
plan parcellaire yerbölüm-
sar
plan partiel tikel düzentasar
plan radial örümcekağı tasar
planification régionale bölge
tasarcısı
planification tasarlama
planification métropolitaine
anaket tasarlama
planification régionale bölge
tasarlama
planification urbaine kentsel
tasarlama, kentbilim
planification utopique düşül-
küsel tasarlama
pleine propriété çıplak iyelik
plus-value foncière artık de-

ğer, değerlenme vergisi
point de rencontre buluşak
pôle de croissance çekim
özeği
politique démographique nü-
fus yöneltisi
**politique de colonisation in-
térieur** içyerleştirim yönelti-
tisi
politique de logement konut
yöneltisi
politique d'urbanisation kent-
leşme yöneltisi
politique foncière toprak yö-
neltisi
pollution kirlenme
pollution atmosphérique hava
kirlenmesi
pollution d'eau su kirlenmesi
polarisation ucaaylaşım
population sédentaire yerleşik
nüfus
population semi-nomade yarı
göçebe nüfus
population rurale kırsal nü-
fus
possession elmenlik
possession du sol toprak el-
menliği
pouvoirs locaux yerel yöne-
tim, yerinden yönetim
préfabrication önyapım
prêt à long terme uzun sü-
reli ödünç
**programme de développement
communal** bayındırım izlen-
cesi
projet tasarçizim
projet d'aménagement düzen
tasar

projection démographique nüfus kestirimi
projet de construction yapı tasarımı
prolifération urbaine düzensiz gelişme
promoteur geliştirmen
propriété yurtluk, iyelik
propriété commune paylı iyelik
propriété de logement konut iyeliği
propriété immobilière taşınmaz, taşınmaz iyeliği
propriété par étage kat iyeliği
protection de la nature doğanın korunması
protection de l'environnement çevrenin korunması
purge des hypothèques tutunun kaldırılması

R

rapport plancher-sol taban alanı katsayısı
réaménagement yeniden geliştirme
recherche scientifique de bâtiment yapı araştırması
refuge ertaklarının
région bölge
région homogène türdeş bölge
région métropolitaine ana-kent bölgesi
région polarisée uçaylaşmış bölge
région sous-développée geri kalmış bölge
régionalisme bölgecilik

réglement yapıdüzen yönetliği
réglementation des hauteurs de construction yükseklik bölgelemesi
réglementation du bâtiment yapı kuralları
régiments de construction yapı yasaları
régistre foncier tapu kütüğü
regroupement des communes birleşme
remembrement agricole tarımsal toplulaştırma
relogement yeniden konutlandırma
remembrement düzenleyici birleştirim
renovation urbaine kent yenileme
rente tekeli toprak geliri
rente différentielle ayrımlaşmış rant
rente foncière toprak tutma lığı
répartition de la population nüfus dağılışı
repeuplement yeniden yerleştirim
réseau de distribution d'eau su dağıtım ağı
réseau d'égouts arkdüzen
réseau de drainage pissu akıtma düzeni
réseau de distribution d'électricité elektrik dağıtım ağı
réseau routier yol ağı
réseau urbaine kentsel dağıtım ağı

réserve de propriété tıyelięi
 saklı tutma
réserve foncière urbaine kent-
 sel toprak yığımı
résidence secondaire ikincil
 konut
résidus urbains kent atık-
 ları
responsabilité technique uy-
 gulasımsal sorumluluk
restauration ozonarım
retrait düzdizimsel ayrıklık
rez-de-chaussée yerkatı
riverain komşu alan
rocade périphérique çevre
 yolu
route surélevée yükseltilmiş
 yol
rue commerçante çarşı
rue secondaire ikincil yol
ruralisation kırsallaşma

S

santitation temizleme
schéma çizem
sciences urbaines kent büm-
 leri
secteur central özeksels kesim
segrégation ayrımlaşma
semi-satellite yarımuydu
sentier geçiyolu
service d'urbanisme tasarla-
 ma örgütü
services publics kamusal
 kent işgörütleri
servitude foncière taşınmaz
 yükümlülüğü
servitude urbaine kentsel yü-
 kümlülük
simulation öykünün

site naturel doğal değerler
 alanı
site protégé özel koruma
 alanı
socialisation toplumsallaştır-
 ma
société de construction yapı
 derneği
société d'habitation konut
 derneği
société sans but lucratif ka-
 zanç amacı gütmeyen der-
 nek
sociologie urbaine kent top-
 lumbilimi
sondage aréalaire alan örnek-
 lemesi
sondage par quotas kota ör-
 nekleme
sondage probabiliste olasılık
 örnekleme
source de circulation dolaşım
 kaynağı
sous - location alttutmanlık,
 ikinci elden tutmanlık
sous-sol yeraltı katı
spéculteur actif eylemli vur-
 guncu
spéculteur foncier toprak
 vurguncusu
station d'épuration arındırma
 duralgası
structure écologique çevrel
 yapı
structure spatiale uzamsal
 yapı
structure urbaine kentsel
 yapı
subcentre altözek
succession ardişım

structure d'une communauté topluluk yapısı
superconcentration aşırı yığılma
superficie taban alanı
suppression des taudis yoksul komşuluklarının temizlenmesi
surélévation kat çıkma
surface habitable oturulabilir alan
surface utile yararlı alan
surpeuplement gizli konut darlığı, kalabalıklık
surpopulation aşırı kalabalıklık
syndicat des communes yerel yönetimler birliği
système d'adduction d'eau su sağlama
système de construction yapıpım dizgesi
système de transport taşıma dizgesi

T

tache d'huile yağ lekesi
taudis yoksul komşuluğu
taxe sur les loyers tutmanlık vergisi
taux d'occupation barınma katsayısı
technicien uygulayıcı
technique de construction yapı yöntemi
terminal duralga
terrain kırsal toprak

terrain à bâtir kentsel toprak
terrain adjacent komşu alan
terrain aménagé bayındırılmış toprak
terrain commun ortak
terrain de jeu oyun yeri
terrain nu ham toprak
théorie de base économique ekonomik taban kuramı
théorie des places centrales özeysel yerler kuramı
théorie des secteurs kesim kuramı
théorie des zones concentriques özeşteş bölgeler kuramı
tissu urbain kent dokusu
titre de propriété foncière tapu
topographie yerbetim
traitement des ordures ménagères kent atıklarının yok edilmesi
transport public toplu taşıma, kamusal ulaşım
transportation urbaine kentsel ulaşım
tremblement de terre yersarsıntısı
trottoir kaldırım
tutelle administrative yönetimsel korumanlık

U

unité de sondage örnekleme birimi
unité de voisinage komşuluk birimi
urbanisation kentleşme

urbanisation dépendente ba-
ğımlı kentleşme
urbanisme kentbilim
urbanologiste kentbilimci
kent tasarımcısı
urbanologiste kentbilimci
usage kullanm
usager kullanıcı
usufruit yararlanma hakkı
utilisation du sol toprak kul-
lanımı
utilité publique kamu yararı,
kamuya yararlılık
utopie düşkent

V

valeur de convenance öznel
değer
valeur locative tutmanlık de-
ğeri
valeur marchande sürümde-
ğer
valeur objective nesnel değer
valeur réelle gerçek değer
ventilation havalandırma
vieille ville eski kent
village köy
**village de défrichement fores-
tier** orman köyü
ville kent
ville administrative yönetim
kenti
ville ancienne eski kent
ville champignon mantar kent
ville disparue ölü kent
ville d'ortoire koğu kent, ya-
tıkent
ville forteresse kalekent
ville industrielle işleyim kenti
ville intérieure içkent

ville linéaire çizgilkent
ville littorale kıyıkent
ville nouvelle yeni kent
ville marchande tecim kenti
ville morte ölü kent
ville planifiée tasarlı kent
ville parasitaire asalak kent
ville polynucléaire çok özekli
kent
ville radieuse ışıyan kent
ville radiocentrique örümcek-
ağı kent
ville satellite uydukent
ville universitaire üniversite
kenti
villes fusionnées kümekent
villes jumelles ikizkent
voie à deux niveaux iki dü-
zeyli yol
voie à sens unique tek yönlü
yol
voie circulaire kemeryol
voie de ceinture kemeryol
voie de dérivation yangeçit
voie de desserte işgörü yolu
voie en goulot darboğaz
voie locale yerel yol
voie radiale örümcekağı yol
voie principale de sortie ana
çıkış yolu
voyage yolculuk
vue panoramique çevregörüş

Z

zone à bâtir yerleşme alanı
zone à urbaniser gelişme ala-
nı, yerleşme alanı
zone à urbaniser en priorité
kentleşmede öncelikli bölge
zone bâtie yerleşik alan

zone construite yerleşik alan
zone crépuscule çöküntü böl-
 gesi
zone d'affaires iş bölgesi
**zone d'habitations individuel-
 les** bireysel konutlar böl-
 gesi
zone d'aménagement differée
 önalımlı düzenleme bölgesi
zone de prévention önleme
 bölgesi
zone des navatteurs uzerişim
 bölgesi
zone de construction yapı böl-
 gesi
zone de concentration yoğun-

laşım bölgesi
zone détériorée çöküntü böl-
 gesi
zone de transition geçiş böl-
 gesi
zone industrielle işleyim böl-
 gesi
zone mixte karma kullanım
 bölgesi
zone résidentielle oturma böl-
 gesi
zone sensible duyarlı bölge
zonage bölgeleme
zonage de densité yoğunluk
 bölgelemesi
zonage d'après l'usage kulla-
 nım bölgelemesi

İNGİLİZCE DİZİN

A

abortive subdivision erken
yerbölümleme
accessibility erişebilirlik
action area eylem alanı
activity analysis etkinlik çö-
zümlemesi
actual value gerçek değer
adding stories kat çıkma
adjacent area komşu alan
administrative city yönetim
kenti
administrative tutelage yönet-
sel korumanlık
advocacy planning savunucu
tasarlama
aerial photography hava fo-
toğrafı
aerometric map hava fotoğ-
rafi haritası
aesthetic control güzelduyus-
sal denetim
aesthetic zoning güzelduyusal
bölgeleme
agricultural belt tarımsal ku-
şak
aided self-help housing evini
yapana yardım
air conditioning ısı düzenle-
me
air pollution hava kirlenmesi
alley ağaçlı yol
allocation of space yer ayır-
ma
allowance for lodging konut

ödenegi

alternative side street almasırk
yol
amalgamation birleşme
amenities kenşel donanım
ancient buildings eski yapıt-
lar
angle of light obstruction ışık
engellemesi açısı
annex eklenti
annexation katma
annotation belirtim
antithesis of town and country
kent köy karşıtlığı
approval of plans tasar ona-
yı
approved plan onaylı tasar
arcade taş direkli geçit
architecture yapıtasarcılık
area sampling alan örnekle-
mesi
arterial road anayol
assessment değerlendirme,
salma
association of local authorities
yerel yönetimler birliği
authoritarian planning yetke-
ci tasarlama
avenue ağaçlı anayol

B

bachelor flat barksız odası
backward region geri kalmış
bölge
balanced sheet of develop-

ment bayındırım dengelemi
 bare ownership çıplak iyelik
 base map taban haritası
 basement yeraltı katı
 basic employment ana işler
 basic map güncel durum haritası
 bazaar kapalı çarşı
 bedroom town yatıkent
 bench mark yükselti
 betterment değerlendirme vergisi
 blanket mortgage örtülü tutu
 blight çöküntü bölgesi
 block of flats çok binalı yapı
 boarding house barınak
 boom town mantar kent
 bottleneck street darboğaz
 boulevard genyol
 boundaries of settlement area bayındırım sınırı
 budget geçince
 buffer zone tıkaç bölge
 builder geliştirmen, yap satıcı, yapımcı, yapı kurucu
 building yapı, yapım
 building area yerleşme alanı
 building and loan association yapı derneği
 building block yapı adası
 building code yapı yasaları
 building component yapı bileşeni
 building contractor yap-satıcı, üstenci
 building cost yapı gelimi
 bulding density yapı yoğunluğu
 building expert yapı uzmanı
 building firm yapı girişimi,

yapı ortaklığı
 building height yapı yüksekliği
 building land kentsel toprak
 building line yapı çizgisi, ön yüz çizgisi
 building lot yapım yerbölümü
 building materials yapı gereçleri
 building permit yapı oluru
 building plot yapı yerbölümü
 building regulations yapım kuralları
 building research yapı araştırması
 building saving yapı biriktirmesi
 building scheme yapı tasarımı
 building site yapım alanı
 building society yapı derneği
 building structure yapı
 building system yapım dizgesi, yapım yöntemi
 building technique yapı yöntemi
 building trade yapı işleyimi
 building zone yapı bölgesi
 built-up area yerleşik alan
 bulk control plane yapı denetleme düzlemi
 bulk regulations oylum kuralları
 bulk zoning oylum bölgelemesi
 bus terminal uzakyol genbini duralgası
 business quarter öz bölge, iş özeği
 by-law yapıdüzen yönetmeliği

by-pass road yan geçit
by-street arayol

C

campus yerleşke
capital başkent
capital budget yatırım geçin-
 gesi
capital expentiture yatırım
 gideri
capital grant akçal yardım
cave dwelling yeraltı yerleş-
 mesi
cellular growth gözesel büyü-
 me
cemetery gömütlük
center özek
center of gravity ağırlık özeği
center shifting özek kayması
central area özeksel kesim
central business district özek-
 sel iş bölgesi, iş özeği
central functions özeksel iş-
 levler
central heating özeksel ısıt-
 ma, özeksel ısıtaç
central place theory özeksel
 yerler kuramı
centralization özekselleştirim,
 özekten yönetim
certificate of occupancy otur-
 ma oluru
channels of movement devi-
 nim yolları
character zoning kullanım
 bölgelemesi
chess board plan damalı tasar
citadel kale
city kent
city beautiful movement gü-

zel kent akımı
city block yapı adası, ada
city center kent özeği
city council kent genel ku-
 rulu
city design kentsel tasarçizim
city efficient movement etkin-
 kent akımı
city function kentsel işlev
city image kent imgesi
city manager plan kent yö-
 netmeni dizgisi
civic center yurttaslık özeği
civic survey map kent hari-
 tası
clover-leaf junction yonca
 yaprağı
cluster zoning küme bölgele-
 mesi
clustered cities kümekent
coastal line kıyı çizgisi
coastal town kıyıkent
cohabitation birlikte oturma
collective spaces ortak alan-
 lar
collective tenancy paylı iye-
 lik
commercial center tecim
 özeği
commercial value sürümde-
 ğer
commercial zone tecim böl-
 gesi
**commission system of govern-
 ment** yarkurul dizgesi
common ortamalı
community center halkevi
community development top-
 lum kalkınması
community facilities kentsel

donanım, ortak donanım,
 ortak kolaylıklar
 community participation kul-
 lamacı katılımı
 community structure yerel
 topluluk yapısı
 commuter üzerişen
 commuter's zone üzerişim
 bölgesi
 compact settlement bitişik
 yerleşim, toplu yerleşim
 comparative cost analysis
 karşılaştırmalı gelim çö-
 zümlemesi
 compensation ödence, kamu-
 laştırma karşılığı
 comprehensive development
 toplu bayındırım
 comprehensive development
 plan kapsamlı tasar
 comprehensive plan kapsamlı
 tasar
 comprehensive rural planning
 kapsamlı kırsal tasarlama
 compulsory construction zor-
 la yapım
 compulsory purchase kamu-
 laştırma
 concentrated settlement toplu
 yerleşim
 concentration yığılşım
 concentration area yoğunla-
 şım bölgesi
 concentric plan eşözek tasar
 concentric zone theory özek-
 deş bölgeler kuramı
 concession ayrıcalık
 condominium kat iyeliği
 congestion tıkanma
 conservation koruma

consolidation berkitme, erte-
 leyim
 construction yapı, yapım
 contiguous building bitişik
 yapı düzeni
 contiguous construction biti-
 şik yapı düzeni
 conurbation bitişik küme-
 kent
 conversion bozma
 core housing çekirdek konut
 corner influence köşe değeri
 cost-benefit analysis gelim-ya-
 rar çözümlemesi
 council-manager plan kurul-
 yönetmen dizgesi
 counter map eş yükselti ha-
 ritası
 counter lines yükselti çizgile-
 ri
 counter urbanization kentten
 uzaklaşma, kentsel boşalma
 country house köy konutu
 credit-saving biriktirim öden-
 ci
 curb kayı süsü
 curb parking yol yanı durgu-
 luğu
 curtilage ön komşu derinliği

D

daily commuting günlük uze-
 rişim
 day-care center yuva
 day-nursery yuva
 daylight factor günışığı etkeni
 dead-end street çıkmaz sokak
 debt-limit borçlanma gücü
 decayed town ölü kent
 decentralization özeksizleşti-

rim, yerinden yönetim
declaration of residence oturma bildirimi
deconcentration yetki genişliği
degree of crowding kalabalıklık düzeyi
degree of urbanization kentleşme düzeyi
delay of payment ödeme süresi
demography nüfusbilim
demolition yıktırım
density yoğunluk
density zoning yoğunluk bölgelemesi
dependent urbanization bağımlı kentleşme
depreciation yıpranma, değer yitirimi
depressed area az gelişmiş bölge
derelict building bırakılmış yapı
derelict land düşük değerli toprak
design tasarcızim
design contest yarışma
detached construction ayrık yapı düzeni
defached fouse ayrık ev
developed site bayındırılmış toprak
developer geliştirmen, yerbölümci
development geliştirim, düzenleyim
development area gelişme alanı, yerleşme alanı, geliştirim alanı

development charge bayındırım akçası
development corporation bayındırım ortaklığı, geliştirim ortaklığı
develoment permit bayındırım oluru, geliştirim oluru
development plan düzentasar
development right bayındırım hakkı
differential rent ayrımlaşmış rant
dilapidation eskime
discharge of mortgage tutunun kaldırılması
dispersal dağıtım
dispersed settlement dağınık yerleşme
distance heating uzaktan ısıtma
distribution of population nüfus dağılışı
dormitory town koğuş kent, yatıkent
double-deck road iki düzeyli yol
doubling-up katlanma
down payment ön ödeme, öndelik
downtown kent özeği
drainage system pissu akıtma düzeni
dwelling konut, ev

E

earthquake yersarsıntısı
easement yükümlenim hakkı
easement on real estate taşınmaz yükümlülüğü
ecological structure çevrel yapı

- ecology** çevrebilim
ecosystem çevre-dizge
economic base theory ekono-
mik taban kuramı
economic life ekonomik kulla-
nım süresi
economic space ekonomik
uzam
ecumenopolis yerkent
ekistics yerleşimbilim
electricity mains elektrik da-
ğıtım ağı
elevated road yükseltilmiş yol
elevator inerçikar
emergency dwelling geçici ko-
nut
encroachment taşma
environment çevre
environmental control çevrel
denetim
environmental design çevrel
tasarım
environmental development
çevre gelişmesi
environmental law çevre tii-
zesi
environmental plan çevre dü-
zentasarı
environmental planning çev-
re tasarlaması
enviromental standards çev-
re ölçünleri
equilibrium metropolis den-
geleyici anakent
equilizing metropolis denge-
leyici anakent
equity öz kaynak
estate yurtluk
exception ayrallık
excess condemnation artık-
alım
execution draught uygulayım-
tasar
expanded city yaygın kent
expansion yayılma
express traffic hızlı dolaşım
expropriation kamulaştırma
expropriation by zone tikel
kamulaştırma
expropriation value kamula-
ştırma değeri
extension plan genişletme ta-
sarı
external diseconomies dışsal
yitikler
external economies dışsal bi-
riktirimler
external migration dış göç
externalities van etkiler
extract of cadastral entry ba-
yındırım belgesi
extraterritoriality yetki uza-
nımı
evacuation boşaltma
- F**
- factory** üretimlik
filtering concept süzülme ku-
ramı
finger pattern development
parmaklı gelişim
fire escape yangın çıkanağı
fire-risk grading yangın çe-
kince düzeyi
fitness for habitation oturu-
labilirlik
flank front yanyüz
flat katkonut
flexible plan esnek tasar

floating city yüzerkent
floating value yüzerdeğer
floating zone yüzer bölge
floor space taban alanı
floor space index taban alanı katsayısı
floor space ratio taban alanı katsayısı, kullanma katsayısı
floor space standards taban alanı ölçünleri
fly-over industry bağımsız işleyim
foothpath keçi yolu
footway kaldırım
forefront önyüz
forest hide village orman köyü
fortified town kalekent
foundation bağlıbağış kurumu
freeway iveryol
friction of space sürtünme gelimi
front facade önyüz
frontage önyüz çizgisi
frontager komşu yapı
functional adequacy işlevsel elverişlilik
futurology gelecekbilim

G

garage arabalık
garden city bahçekent
garden house bahçeliev
general parking genel durguluk
general plan düzentasar
general traffic plan dolaşım tasarımı

ghost town ölü kent
generalist planner genel tasarımcı
grade separation düzey ayırma
grade separation düzey ayırma
gravity model çekim özeği
green belt eşil kuşak
green belt cities yeşil kuşaklı kentler
green space yeşil alan
grey area boz alan
gridiron plan damalıtıtar
gross residential density katkılı oturma yoğunluğu
gross settlement density katkılı yerleşme yoğunluğu
ground kırsal toprak
ground floor yerkatı
ground lot kentsel toprak
ground rent toprak tutmanlığı
growth pôle çekim özeği

H

habitability oturulabilirlik, yaşanabilirlik
habitable surface oturabilir alan
habitat yerleşim çevresi
haphazard growth sıçramalı gelişme
hausmannization hausmannlaştırma
heavy industry ağır işleyim
heavy prefabrication ağır önyapım
height zoning yükseklik bölgelemesi
high building yüksek yapı

high-level road yükseltilmiş yol

high-rise building kule yapı

hill town tepelik

hinterland arırtbölge

hire-purchase satışlı tutmanlık

homestead kırkonut

homogeneous region türdeş bölge

horizon çevren

horizontal mobility yatay devingenlik

house ev, konut

household ev halkı

household chief ev başkanı

houseownership konut iyeliği

housing association konut iyeliği

housing association konut derneği

housing conditions konut koşulları

housing cooperative konut birleşkesi

housing credit konut ödenci

housing deficit konut açığı

housing demand konut istemi

housing estate toplu konut

housing market konut pazarı

housing need konut gereksinmesi

housing policy konut yönel-tisi

housing scheme toplu konut

housing shortage konut bunalımı

housing society konut derneği

housing standards konut ölçünleri

housing stock konut varlığı

housing suburb konutsal yö-rekent

housing supply konut sunumu

housing survey konut araştırması

human ecology insan çevre bilimi

human scale kişicil ölçek

I

ideal city düşkent

immigrant göçmen

immigration dışgöç

improved land bayındırılmış toprak

incorporation katma

increment tax değer artış vergisi

incremental value artı değer

industrial city işleyim kenti

industrial decentralization işleyimsel özeleştirim

industrial zone işleyim böl-gesi

industrialized construction işleyimsel yapım yöntemi

infrastructure altyapı

inner town içkent

intitutional household kurumsal ev halkı

interchange kavşak

intercity traffic kentlerarası gidiş geliş

interdiction to build yapı ya-sağı

intergovernmental fiscal relations akçal denkleşme

internal migration iç göç

internal settlement policy iç-

yerleştirim siyasası
intersection kavşak

J

joint ownership ortak iyelik
journey to work iş yolculuğu
junction buluşak, kavşak

L

land acquisition toprak kazanımı
land bank toprak bankası
land charges taşınmaz yükümlülüğü
land consolidation tarımsal toplulaştırma
land fragmentation toprak ufalanması
land-jobber toprak vurguncusu, eylemli vurguncu
land policy toprak yöneltisi
land register yeryazım, tapu kütüğü
land reclamation toprak kazanımı
land settlement policy işyerleştirim yöneltisi
land speculation toprak vurgunculuğu
land tenure toprak elmenliği
landed property taşınmaz
landscape architecture bahçe, görey yapıtasarhıcı
landscape design görey tapı-tasarıcılığı
land use toprak kullanımı
land use map toprak kullanım haritası
land use plan toprak kulla-

nım tasarımı
land use survey toprak kullanım araştırması
lateral clearance area yan komşu uzaklığı
layout plan ayrıntıtasar, konumtasar
lease tutmanlık, tutmanlık sözleşmesi
lease for construction yapım sözleşmesi
legal limits of building profile yükseklik sınırı
level crossing yer geçidi
levelling eşdüzeltim
light industry yeğnil işleyim
lighting aydınlatma
limit of built-up area yerleşik alan sınırı
line düzdizim
linear town çizgilkent
local assessment yerel vergi
local autonomy yerel özerklik
local government yerel yönetim, yerinden yönetim
local planning yerel tasarlama
locality yerleşim yeri, yerleşme
location quotient yerseçim katsayısı
long term lease uzun süreli tutmanlık
long-term loan uzun süreli ödünç
lot yerbölüm
low-building zone alçak düzen bölgesi
low-cost housing ucuz konut

low-rent housing düşük tut-
malıklı konut

M

main outgoing road ana çıkış
yolu

main sewer toplayıcı

maisonnette iki katlı bark

map harita

market place pazaryeri

market town kasaba

market value pazar değeri,
sürümdeğer

mass transportation toplu ta-
şıma

master plan ana düzentsar
maximum loan ödünç tavanı

mayor kent başkanı

mechanical sweeper makinalı
süpürge

megapolis enginkent

metropolis anakent

metropolitan planning ana-
kent tasarlaması

metropolitanization anakent-
leşme

migration göç

minimum standards taban öl-
çünleri

minor street ikincil yol

mobile home gezerev

mobile home park gezerev
durguluğu

mobility devingenlik

model örnek

model city örnekkent

modular coordination birim-
sel eşgüdüm

monument anıt

moratorium erteleyim, ber-

kitme

mortgage bank tutu bankası

mortgage deed tutu sözleşmesi

mortgage loan konut ödenci,
tutu ödenci

mortgage value tutu değeri

motel taşıtlı konaklama yeri

multi-centered agglomeration
çok özekli yerleşme

multilevel shopping center
çokkatlı alışveriş özeği

multilevel parking çokkatlı
durguluk

multilevel house çok ailelik
konut

multinucleated city çoközekli
kent

multiple nuclei theory çok-
özekli gelişme kuramı

municipality kent yönetimi

mushroom town mantarkent

must look alike birörneklik
kuralı

mutual aid imece

N

national park ulusal gezilik

nationalization ulusallaştırma

**nationalization of develop-
ment rights** bayındırım

hakının ulusallaştırılması

natural area doğal alan

natural disaster doğal kıran

natural site doğal değerler
alanı

necropolis ölü kent

nighborhood unit komşuluk
birimi

neighboring building komşu
yapı

net migration katkısız göç
net residential density katkı-
 sız oturma yoğunluğu
net settlement density katkı-
 sız yerleşme yoğunluğu
new town yeni kent
nomadic population göçebe,
 göçer
nomadism göçerlik
no look alike birörnek olma-
 ma kuralı
non conforming use aykırı
 kullanımlar
non profit company kazanç
 amacı gütmeyen dernek
noxious industry sağlığa aykırı
 işleyim
nucleation özekleşim

O

objective value nesnel değer
obligation to build zorla yapım
occasional dwelling ikincil konut
occupancy conditions barınma koşulları
occupancy rate barınma kat-
 sayısı
occupant oturman
occupational capacity alabilirlik
off street parking yol dışı
 durguluğu
old peoples' home yaşlılar
 yurdu
old town eski kent
one way street tek yönlü yol
open development az yoğun
 gelişme

open building method açık
 yapımlar
open unemployment açık iş-
 sizlik
open space açık alan
open space density açık alan
 yoğunluğu
open space ratio açık alan
 katsayısı
organic city örgensel kent
organic planning dirlik tasar-
 lama
organized industrial district
 örgütlü işleyim bölgesi
origin-destination study çıkış
 varış çözümlemesi
overconcentration aşırı yığı-
 şım
overcrowding gizli konut dar-
 lığı, aşırı kalabalıklık
over-pass üst geçit
overspill artık yığın
overurbanization aşırı kent-
 leşme
owneroccupied housing iyelik
 konut
ownership iyelik

P

pair of semi - detached house
 ikizev
panoramic view çevregörü
parasitic city asalak kent
park gezilik
parking lot taşıt durguluğu
parkway geziyol
partial condemnation tikel
 kamulaştırma
partition action paydaşlığın
 giderilmesi

partition wall bölme duvarı
pavement kaldırım
paying terms ödeme koşulları
payment by instalments bölmeçli ödeme
peak hour koşuşum saati
pedestrian yaya
pedestrian crossing yaya geçidi
pedestrian island yaya adacığı
pedestrian precinct yayalar bölgesi
pedestrian traffic yaya dolaşımı
pedestrian way yaya yolu
performance standards yeterlik ölçünleri
performance standards zoning yeterlik ölçünleri bölgelemesi
personel value öznel değer
physical plan çizimtasar
physical planning çizimsel tasarlama
piecemeal plan tikel düzentasar
planned city tasarlı kent
planner tasarcı
planning tasarlama
planning authority tasarlama örgütü
planning commission bayındırım kurulu, tasarlama kurulu
planning enquiry tasar soruşturması
planning region taşar bölgesi
planning standards tasarlama ölçünleri

playground oyunyeri
plot plan yerbölümtaşar
polarization ucaylaşım
polarized region ucaylaşmış bölge
pollution kirlenme
pollution control kirlenmenin denetimi
population analysis nüfus çözümlemesi
population density nüfus yoğunluğu
population explosion nüfus patlaması
population movements nüfus devimimleri
population policy nüfus yönetisi
population projection nüfus kestirimi
potential household gizil ev halkı
potential value gizilgüç değeri
preexisting use eski kullanım
prefabricated dwelling kurma konut
prefabrication önyapım
pre-industrial city ortaçağcıl kent
preliminary design ön taslak
premature subdivision erken yerbölümleme
prepayment erken ödeme
present value gerçek değer
preservation of environment çevre korunması
preservation of natural sites doğanın korunması
preservation of monuments anıtların korunması

prevention area önleme bölgesi
primate city en büyük kent
private household özel ev halkı
privacy sakinç
probability sampling olasılık örnekleme
profitopolis çıkarkent
protected site özel koruma alanı
public buildings kamu yapıları
public enquiry kamu danışımı, danışım
public health kamu sağlığı
public housing kamusal konut
public housing administration kamu konut kurumu
public interest kamu yararı
public land ownership kamusal toprak iyeliği
public lighting kamusal aydınlatma
public participation kamusal katılım, halk katılımı, kullanıcı katılımı
public property kamu taşınmazları
public purpose kamu yararı
public services kamusal kent işgörüler, kentsel donatım
public transportation kamusal ulaşım
purification plant arındırma duralgası

Q

quarter mahalle, komşuluk
quasi satellite yarımuydu

quato sampling kota örnekleme

R

radial pattern örümcekağı do-
ku
radial plan örümcekağı tasar
radial road örümcekağı yol
railway cutting demiryolu kavşağı
raw land ham toprak
real estate taşınmaz
real estate agent taşınmaz yüzdecisi
realtor taşınmaz yüzdecisi
recognition of public utility kamuya yararlılık vargısı
recreation area dinlenek, dinlenme yeri
redevelopment yeniden geliştirme
refuse disposal kent atıklarının yok edilmesi, çöp toplama
region bölge
regional differences bölgeler arası ayrımlar
regional disparities bölgeler arası ayrımlar
regional division bölgelendirim
regional parking bölge dur-
guluğu
regional plan bölgesel tasar
regional planner bölge tasarı-
cısı
regional planning bölge ta-
sarlaması
regionalism bölgecilik
rehabilitation yenileştirme

rehousing yeniden konutlandırma
rent tekelci toprak geliri, tutmalık
rent components tutmalık öğeleri
rent control tımarlıkların denetimi
rent freezing tutmalıkların dondurulması
rent prepayment işlemez tutmalık
rent subsidy tutmanlık ödeneği
rent tax tutmalık vergisi
rental housing tutmalık konut
rental value tutmalık değeri
resettlement yeniden yerleştirim
residential area oturma bölgesi
residential density barınma yoğunluğu
restauration özönarım
retailer tektenci
retaining wall dayanma duvarı
retention of title iyeliği saklı tutma
ribbon development yolboyu gelişim
right of preemption önalım hakkı
rights of way geçit hakkı
ring road çevre yolu, kemer-yol
road junction kavşak
road system yol ağı
romantic planning coşumcu

tasarlama
room oda
roundabout göbekli kavşak
row houses sıraevler
rubbish clearance çöp toplama
rural area kırsal alan
rural community kırsal topluluk
rural depopulation kente akın
rural development kırsal gelişme
rural dwelling kırsal konut
rural population kırsal nüfus
rural road köy yolu
ruralization kırsallaşma, kırsallaştırma
rurban settlement yarı kent-sel yerleşme

S

safety strip ortakaldırım
sample örneklem
sample survey örneklemeli sormaca
sampling plan örnekleme düzeni
sampling unit örnekleme birimi
sanitation temizleme
satellite town uydu kent
scheme çizem
seacoast kıyı
seashore kıyı
seasonal migration mevsimlik göç
second dwelling ikincil konut
secondary business center ikincil iş özeği

sector theory kesim kuramı
segregation ayrımlaşma, ayrımcılık
self-help imece
semi nomadic population yarı göçebe nüfus
sense of place yerduyumu
service mains arkdüzen
service road işgörü yolu
service tenancy kurum konutu
set-back düzdizimsel ayrıklık, çekme kat
set-back storey çekme kat
settled population yerleşik nüfus
settlement yerleşim yeri, yerleşme
settlement plan yerleşme tasarısı
sewage disposal pis su boşaltımı
sewerage system arkdüzen
single family house tek ailelik konut
single tax tek vergi
simulation öykünüm
site development kırsal toprak geliştirimi, yerel düzenleme
site plan konumtasar, ayrıntıtasar
shopping area çarşı
side effects yan etkiler
sidewalk kaldırım
shopping center alışveriş özeli
site planning konum tasarlaması
site protection doğanın korunması

sitting tenant ayrıcalıklı tutman
sketch ön taslak
skyscraper gökdelen
sky exposure plane gök açılım düzlemi
slaughterhouse kesimevi
slum yoksul komşuluğu
slum area yoksulluk adası
slum clearance yoksul komşuluklarının temizlenmesi
slum reclamation plan iyileştirme tasarısı
space uzam
spare time activities boş sürey etkinlikleri
spatial organization uzam örgütlenmesi
spatial structure uzamsal yapı
special assesment katılma payı
specialist planner uzman tasarımcı
speculative builder yap-satçı
speedway ıvıryol
sphere of influence etki alanı
social and economic erosion toplumsal ve ekonomik aşınım
social housing toplumsal konut
socialization toplumsallaştırma
soil map toprak haritası
spider's web pattern örümcekağı doku
spot zoning tikel bölgeleme, tekyıkım
square alan

squatter gecekonducu, gece-kondulu
squatter house gecekondulu
squatting gecekonduculuk
stage development plan bayındırım izlencesi
standing committee kent yönetim kurulu
static housing need durağan konut gereksinmesi
statutory plan onaylı tasar
stock of urban land kentsel toprak yığını
storey kat
street alignment sokak çizgisi
street furniture sokak donanımı
street line sokak çizgisi
street refuge ortakaldırım
structural design yapı tasarımı
structure plan yapıtasar
subcenter altözek
sublease alttutmanlık
subletting ikinci elden tutmanlık, alttutmanlık
sub-nucleation altözekleşim
subsidiary center ek özek
substandard housing düşük ölçünlü konut
suburb yörekent
subdivision yerbölünleme, yerbölüm
subdivision control yerbölümlemenin denetimi
subdivision regulations yerbölümleme kuralları
subway altulaşım

succession ardışım
summer house yazlık ev
survey sormaca, tarama
surveyor of land toprakölçmen
systems approach dizge yaklaşımı

T

technician uygulayıcı
technical responsibility uygulayımsal sorumluluk
temporary housing geçici konut
temporary settlement geçici yerleştirim
tenancy tutmanlık
tenant tutman
tenement barksız odası
tenure elmenlik
terminal duralga
terrace houses taraçalı konutlar
threshold analysis eşik çözümlemesi
through traffic kentlerarası gidiş geliş, düzgeçişli dolaşım
time-counter map eşsüre y haritası
time zoning süre y bölgelemesi
title deed tapu
topography yerbetim
topographical survey yerbetimsel araştırma
town counsellor kent kurulu üyesi

town and country planning
kentbilim

town and country magnet kır-
kent itim çekimi

town development program-
me bayındırım izlencesi

town hall kent konağı

town refuse kent atıkları

town planner kent tasarcısı

trading town tecim kenti

traffic dolaşım

traffic congestion dolaşım tı-
kanması

traffic generator dolaşım
kaynağı

traffic load dolaşım yükü

traffic survey dolaşım sayı-
mı

traffic volume dolaşım oylu-
mu

traffic zone dolaşım bölgesi

trailer gezerev

tram line kaygılı genbinit
yolu

transportation system taşıma
dizgesi

transportation planning ula-
şım tasarlaması

trip yolculuk

trip distribution yolculuk da-
ğıtımı

trip generation yolculuk ya-
ratımı

twilight zone çöküntü bölgesi

twin cities ikizkent

two storey house iki katlı ko-
nut

U

underground altulaşım

underground parking yeraltı
durguluğu

underpass altgeçit

undeveloped site ham toprak

unemployment işsizlik

unification birleştirim, birleş-
me

union birlik

union of local authorities ye-
rel yönetimler birliği

university town üniversite
kenti

unlawful building kaçak yapı

unused land eksik kullanımlı
toprak

urban agglomeration kentsel
yığılım

urban area kentsel alan

urban complex kentsel bütün

urban design kentsel tasar-
çızım

urban development kentsel
gelişme

urban economy kent ekono-
misi

urban environment kentsel
çevre

urban expansion kent genişle-
mesi

urban fabric kent dokusu

urban form kent biçimi

urban fringe kent eşiği

urban growth kent büyümesi

urban hierarchy kentsel sıradüzen
urban infrastructure kentsel altyapı
urban land use control kentsel topraktan yararlanmanın denetimi
urban landscape kentsel görey
urban network kentsel dağıtım ağı
urban patalogy kent sağlık bilimi
urban planner kent tasarımcısı
urban planning kent tasarlaması
urban renewal kent yenileme
urban sciences kent bilimleri
urban servitude kentsel yükümlülük
urban sociology kent toplum bilimi
urban sprawl kentsel boşalma, düzensiz gelişme
urban structure kentsel yapı
urban transportation kentsel ulaşım
urban village köykent
urbanism kentsellik
urbanization kentleşme
urbanization economies kentleşme biriktirimleri
urbanization policy kentleşme yöneltisi
urbanologist kentbilimci
use kullanım
use value kullanım değeri

use zoning kullanım bölgelemesi
use zoning plan bölge kullanım tasarımı
usufruct yararlanma hakkı
useful space yararlı alan
user kullanıcı
utilitarian planning yararlı tasarlama
utopia düşkent
utopic planning düşülmüş tasarlama

V

vacant dwelling boş konut
vacancy rate boş konut kat sayısı
valuation survey değeryazım, yazım
variance ayrılık
ventilation havalandırma
vicinity right komşuluk hakkı
village köy
visible housing shortage açık konut darlığı
visual plan görsel tasarım
visual survey görsel tarama
volume occupied by a building yapı oylumu
vulnerable zone duyarlı bölge

W

walking distance yürüme uzaklığı
ward mahalle
water mains su dağıtım ağı

water pollution su kirlenmesi
water supply su sağlama
wholesale dealer toptancı
worker's housing işçi konutu

Z

zone bölge
zone of differed development

önalımlı düzenleme bölgesi
zone of individual housing
 bireysel konutlar bölgesi
zone of mixed use karma kul-
 lanım bölgesi
zoning bölgeleme
zoning plan bölgeleme tasarımı

KAYNAKÇA

- ABRAMS, Charles, *The Language of Cities: A Glossary of Terms*, Equinox Books, Avon, New York, 1971.
- ARSEVEN, Celâl Esat, *Şehircilik*, Devlet Basımevi, İstanbul, 1937.
- ASHWORTH, Graham, *Encyclopedia of Planning*, London, 1973.
- BERKÖZ, Sina, UMUR, Cem ve ARAL, Nejat, «Mimarlıkta Kullanılan Bazı Terimler Üzerinde Tartışma», *Yapı Araştırma Kurumu Bülteni*, (Ocak 1977), s. 11-25.
- CİN, Recai, *Kavramlar Dizini*, TDK, Ankara, 1971 (2 Cilt)
- COMBY, Joseph, *Memento d'Urbanisme*, Centre de Recherche d'Urbanisme, Paris, 1977.
- Council of Europe, *Terminology of Regional Planning*, Strasbourg, 1977.
- FROMMES, Bob, *Glossaire de l'Habitation*, FIHUAT, Comité Permanent, Loyer et Revenu Familiale, Luxembourg, 1971.
- GÖKER, Bülent G, *Anahtar Sözcük Dizini*, TÜBİTAK Yapı Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1975.
- GÜVEN, Turhan «Yerleşme Planları Esasları ve Çizim Normları», İmar ve İskân Bakanlığı, Planlama ve İmar Genel Müdürlüğü, Şehir Planlaması Dairesi, Ankara, 1966.
- HARRIS, C. M., *Dictionary of Architecture and Construction*, McGraw-Hill, New York, 1975.
- HASOL, Doğan, *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, Yapı Endüstri Merkezi, İstanbul, 1970 (2. Bası).
- İZBIRAK, Reşat *Coğrafya Terimleri Sözcüğü*, Ankara, 1964.
- KELEŞ, Ruşen, *100 Soruda Kentleşme, Konut ve Gecekondu*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1978 (2. Bası).
- KUBAN, Doğan, *100 Soruda Türkiye'de Sanat Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973 (2. Bası).
- LOGIE, G, *Glossary of Population and Housing*, Elsevier Scientific Publishing, Amsterdam, 1978 (International Planning Glossaries 1).
- MALZ, Friedrich, *Taschenwörterbuch der Umweltplanung*, Paul List Verlag München, Berlin, 1974.
- ODTÜ, İdarî İlimler Fakültesi, *İngilizce-Türkçe İdarî İlimler Lügatçesi*, Ankara, 1964.
- OZANKAYA, Özer, *Toplumbilim Terimleri Sözlüğü*, TDK, Ankara, 1980 (2. Bası).

- ÖNEN, Ülğür, *Şehircilikte Plan Deyimleri ve Plan Birimleri*, Ma-yataş, İstanbul, 1972.
- ÖNEY, Ayhan, *İktisadî ve Ticarî İlimler Sözlüğü*, Turhan Kitabevi, Ankara, 1978 (3. Bası).
- ÖNGÖR, Sami, *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*, TDK, Ankara, 1980.
- ÖNGÖR, Sami, *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*, Millî Eğitim Bakan-lığı, İstanbul, 1975.
- ÖZDEMİR, Emin, *Terim Hazırlama Kılavuzu*, TDK, Ankara, 1973.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali, *Öz Türkçe Sözlük*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1980.
- REUTER, Ernst, *Komün Bilgisi*, Ankara, SBO, 1940.
- SARAÇ, Tahsin, *Fransızca-Türkçe Büyük Sözlük*, TDK, Ankara, 1976.
- SPIWAK, H. J. (ed.), *International Glossary of Technical Terms used in Housing and Town Planning*, International Federation for Housing and Town Planning, Amsterdam, 1951.
- TUĞLACI, Pars, *İktisadî ve Hukukî Terimler Sözlüğü* Sermet Matbaası, İstanbul, 1965.
- TURANÎ, Adnan, *Sanat Terimleri Sözlüğü*, Toplum Yayınları, An-kara, 1980.
- Türk Dil Kurumu, *Orta Öğretim Terimleri Kılavuzu*, TDK, An-kara, 1963.
- Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, TDK, Ankara, 1974 (6. Bası).
- Türk Dil Kurumu, *Özleştirme Kılavuzu*, Ankara, 1978.
- Türk Dil Kurumu, *Batı Kaynaklı Sözcüklere Karşılık Bulma De-nemesi II*, TDK, Ankara, 1978.
- University of Amsterdam, *Urban Core and Inner City*, Brill, Lei-den, 1967.
- United States Department of Housing and Urban Development, *Urban Vocabulary*, Washington D.C., 1975 (rev. ed.).
- ÜNER, Sunday, *Nüfusbilim Sözlüğü*, Hacettepe Üniversitesi Ya-yını, Ankara, 1972.
- VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet, *Türk Medenî Kanunu ve Borçlar Kanunu: Terim ve Sözlükler Kılavuzu*, C. 3, TDK, Ankara, 1975.
- WINTON, J. R., *A Dictionary of Economic Terms*, Routledge and Kegan Paul, London, 1951 (3. Bası).
- YARKIN, Münir, *İktisat ve Ticaret Sözlüğü*, Bozak Basımevi, İs-tanbul, 1978.
- YAVUZ, Fehmi, KELEŞ, Ruşen ve GERAY, Cevat, *Şehircilik: So-runlar, Politika ve Uygulama*, SBF, Ankara, 1978 (2. Bası).